

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP

ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 11

*Jezik, književnost i kultura –
materinski i ini jezici*

Zadar, 5. – 6. ožujka 2026.

— SVEUČILIŠTE U ZADRU —

Odjel za kroatistiku | Odjel za rusistiku

Programski odbor / Programme Committee

Marijana Bašić (Zadar, Hrvatska), Gordana Čupković (Zadar, Hrvatska), Elena Daradanova (Sofija, Bugarska), Sandra Hadžihalilović (Zadar, Hrvatska), Martin Henzelmann (Greifswald, Njemačka), Ina Hristova (Sofija, Bugarska), Elena Koriakowcewa (Siedlce, Poljska), Slavčo Koviloski (Skopje, Sjeverna Makedonija), Tin Lemac (Zadar, Hrvatska), Grzegorz Lisek (Greifswald, Njemačka), Nadejda Machado (Braga, Portugal), Elena Markova (Bratislava, Slovačka), Irina Moissejenko (Tallinn, Estonija), Divna Mrdeža Antonina (Zadar, Hrvatska), Larisa Raciburskaja (Njižnji Novgorod, Ruska Federacija), Marina Radčenko (Zadar, Hrvatska), Vice Šunjić (Zadar, Hrvatska), Denis Vekić (Zadar, Hrvatska), Branislava Vičar (Maribor, Slovenija), Irina Votyakova Chubakova (Granada, Španolska)

Organizacijski odbor / Organising Committee

Marijana Bašić, Tin Lemac, Divna Mrdeža Antonina, Vice Šunjić, Denis Vekić (Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru), Antonia Pintarić, Marina Radčenko (Odjel za rusistiku Sveučilišta u Zadru)

Predsjednik Programskoga odbora / President of PC

Tin Lemac

Predsjednica Organizacijskoga odbora / President of the OC

Marijana Bašić

Urednica / Editor

Marijana Bašić

Lektura / Proofreading

Autorska / Author's

Oblikovanje naslovne stranice / Cover page design

Denis Vekić

Fotografija / Photo

Božidar Vladović

2026.

Održavanje skupa potpomogli su: Sveučilište u Zadru, Maraska Zadar, METRO Cash & Carry Zadar, DVC-ZADAR d.o.o., Arheološki muzej Zadar i Muzej antičkog stakla u Zadru.

Međunarodni znanstveni skup
ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 11
JEZIK, KNJIŽEVNOST I KULTURA
– **MATERINSKI I INI JEZICI**

KNJIŽICA SAŽETAKA

Zadar, 5. – 6. ožujka 2026.

International Academic Conference
ZADAR PHILOLOGICAL DAYS 11
LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE
– **NATIVE AND OTHER LANGUAGES**

BOOK OF ABSTRACTS

Zadar, 5–6 March 2026

PROGRAM

PROGRAMME

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Sveučilište u Zadru, Obala kralja Petra Krešimira IV. 2

Svečana dvorana

- 8:30 – 12:00** Registracija sudionika (Svečana dvorana)
- 9:30 – 10:00** Otvorenje skupa, pozdravne riječi
- 10:00 – 10:30** Plenarna izlaganja:
- Grzegorz Lisek**, How people see Russian in LL of Karlovy Vary?
(Svečana dvorana)
- Varja Balžalorsky Antić**, Konfiguracija subjekta u pjesmi
(Dvorana 241)
- Mateo Žagar**, Ćirilica – domaćin ili udomaćen gost?
(Izložbena dvorana Znanstvene knjižnice)

Stanka

Rad u sekcijama

Svečana dvorana (predsjed: Lovro Lulić)

- 10:45 – 11:00** Lovro Lulić, Etimologizacija crkvenih upravnih jedinica iz 6. st. u Bosni i Hercegovini
- 11:00 – 11:15** Martin Diweg-Pukanec, Poznámky k sémantickému vývoju praslovanského *zvlb
- 11:15 – 11:30** Vera Blažević Krezić, Filološki pogled na glagoljčni i ćirilčni *Nauk karstjanski kratak* Rafaela Levakovića
- 11:30 – 11:45** Samanta Milotić Bančić, Važnost glagoljskih zapisa u matičnim knjigama Vodnjanštine
- 11:45 – 12:00** Teodora Fonović Cvijanović, Uzusno kodificiranje hrvatskoga jezika u Istri u 19. stoljeću
- 12:00 – 12:15** Mateja Fumić Bistre, Što je *zagrebačko*, a što *vukovsko* u gramatikama Ivana Danila?
- 12:15 – 12:30** rasprava

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Dvorana 241 (predsjed: Antonia Pintarić)

- 10:45 – 11:00 Dženana Hajdarpašić, Samoreprezentacija i reprezentacija Drugih u romanu *Lavr* Jevgenija Vodolazkina
- 11:00 – 11:15 Adijata Ibrišimović-Šabić i Jelena Bavrka, Poetika ženskog dramskog subjekta u ruskoj „novoj drami“: između dokumentarnosti i introspekcije (na primjeru odabranih tekstova Ljudmile Razumovskaje i Olje Muhine)
- 11:15 – 11:30 Joanna Kula i Olga Chernyshova, Конструирование «другого» в эго-документе: опыт анализа воспоминаний Зигмунта Ревковского Zygmunt Rewkowski's Memoirs
- 11:30 – 11:45 Nadejda Machado, Эхо русской литературы в Португалии: пример Льва Толстого
- 11:45 – 12:00 Antonia Pintarić, Granice vjernosti i etike: prevođenje politički osjetljivih izraza u Gogoljevu „Tarasu Buljbi“
- 12:00 – 12:15 Dubravka Bruncić, Ženske obiteljske (pri)povijesti, rat i oporostorivanje sjećanja u autobiografskoj prozi *Prije sedam desetljeća* Ivanke Vujčić-Laszowski
- 12:15 – 12:30 rasprava

Dvorana 232 (predsjed: Marina Radčenko)

- 10:45 – 11:00 Andrey A. Gareyev, Dialogism as a Philosophically Grounded Paradigm in Language Education
- 11:00 – 11:15 Marko Stabej i Ina Poteko, Večjezičnost akademskoga diskurza: praktična realnost ali teoretska utopija
- 11:15 – 11:30 Marina Jajić Novogradec, Višejezični nastavnici o poučavanju višejezičnih učenika u nastavi slavenskih jezika
- 11:30 – 11:45 Patrik Petráš i Milan Kolesík, Postoj žiakov národnostných menšín k slovenčine ako nematerinskému jazyku vo vz'ahu k úrovni ich jazykovej kompetencie
- 11:45 – 12:00 Irina Votyakova Chubukova, Использование музыки в обучении русскому языку как иностранному
- 12:00 – 12:15 Irina Moissejenko i Natalia Sindetskaja, Русский язык в Эстонии: чему и как учить
- 12:15 – 12:30 rasprava

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Dvorana 240 (predsjedatelj: Metka Bezljaj)

- 10:45 – 11:00 Artem Klymenko i Olga Iermachkova, Сопоставительный анализ спортивного дискурса русского, украинского и словацкого языков
- 11:00 – 11:15 Erika Kum, Umetna inteligenca pri učenju slovenščine kot drugega in tujega jezika: uporaba in stališča učećih se
- 11:15 – 11:30 Lisa Maria Haibl, From Testimony to Postmemory. (Re-)imagining Eva Panić Nahir and Goli Otok across Literature and Film
- 11:30 – 11:45 Lea Banović, Jezična sredstva u političkom diskursu u hrvatskom i engleskom jeziku – primjer predsjedničkih izbora
- 11:45 – 12:00 Metka Bezljaj, Što čini konstrukciju? Finitne i infinitivne dopune u romanskim jezicima i hrvatskome
- 12:00 – 12:15 Marija Oštrić, Individualni dinamični obrasci sintaktičkoga razvoja u pisanoj proizvodnji učenika
- 12:15 – 12:30 rasprava

Stanka za kavu
Rad u sekcijama

Svećana dvorana (predsjedatelj: Sanja Barićević)

- 12:45 – 13:00 Alen Albin Širca, Književna funkcija slovenskog narečja u djelima Frana Krste Frankopana
- 13:00 – 13:15 Sanja Barićević, Jezično-stilska obilježja pjesničke zbirke *Belajov dvor* Marije Ramov
- 13:15 – 13:30 Marija Malnar Jurišić, Riblji svijet u hrvatskoj dijalektnoj frazeologiji
- 13:30 – 13:45 Dženisa Mujević, Adinatske frazeme govora Rožaja (Crna Gora) sa semantičkom vrijednošću 'niko'.
- 13:45 – 14:00 Gordana Čupković, *V(a)laj in fabula* Ekspresivi i pogrđnice u konstrukciji jezične slike Zagore i Bukovice u prozi Sime Matavulja
- 14:00 – 14:15 Joža Horvat i Marija Malnar Jurišić, P(r)očesljana kajkavska frazeologija – pogled na frazeme u čijoj su strukturi sastavnice sa značenjem 'kosa' i 'vlas' te frazeme kojima se opisuje izgled kose ili frizure
- 14:15 – 14:30 rasprava

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Dvorana 241 (predsjed: Ivana Drenjančević)

- 12:45 – 13:00 Ivana Drenjančević, Tin Ujević o pjesničkom jeziku
- 13:00 – 13:15 Tin Lemac, Utjecaj poezije primitivnih naroda na ranu poeziju Josipa Pupačića
- 13:15 – 13:30 Jozef Brunčlik, Interpretična reflexia básnickej skladby Dorty Jagić *Vysoké cé*
- 13:30 – 13:45 Zvonko Taneski i Štefan Riška, Pristvovo suvremenog hrvatskog pjesništva u slovačkoj edukacijskoj (sveučilišnoj i srednoškolskoj) praksi
- 13:45 – 14:00 Nenad Krčić, Stilistika i multimodalnost spoken word poezije na primeru pesme *Mogu sama?* Ene Rajić
- 14:00 – 14:15 Lidija Tanturovska, Зошто токму „Патник“ од П. Прерадовиќ?
- 14:15 – 14:30 rasprava

Dvorana 232 (predsjed: Marijana Bašić)

- 12:45 – 13:00 Tanja Diklić, Oblikovanje višejezičnog identiteta stranih studenata medicine pri ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom
- 13:00 – 13:15 Marija Petrić, Interactional metadiscourse markers in argumentative student essays at B2 level
- 13:15 – 13:30 Tomislav Frleta i Zrinka Frleta, Glagolski vid: od uporabe do interpretacije
- 13:30 – 13:45 Iva Babić i Edita Medić, Razvoj interkulturalne sposobnosti u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika: izvan okvira učioničkoga diskursa
- 13:45 – 14:00 Anamarija Sućec, Hrvatski jezik na drugoj strani – poučavanje hrvatskog kao stranog jezika u Rosariju
- 14:00 – 14:15 Marijana Bašić, Sociolingvistička i kulturološka obilježja jezične proizvodnje nasljednog govornika hrvatskoga jezika
- 14:15 – 14:30 rasprava

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Dvorana 240 (predsjed: Mirela Šušić)

- 12:45 – 13:00 Mirela Šušić, Zadar kao prostor priče i „glavni lik“ romana „Knjiga gorkog prijekora“ Ivana Aralice
- 13:00 – 13:15 Jelena Pilipović, Žene-ptice. Erotopoetički fenomen u narativu o Sirenama Homerove *Odiseje*
- 13:15 – 13:30 Brane Senegačnik, Što šapuće Odisej? Što pjeva Zevs?
- 13:30 – 13:45 Dolores Butić, Usporedba djela *Obsidio Iadrensis* i *Memoriale* Pavla Pavlovića
- 13:45 – 14:00 Maria Mariola Glavan, Sundown, You'd Better Take Care: Adultery, Dismemberment, Mutilation, and the Indo-European Dawn Goddess
- 14:00 – 14:15 Dragana Francišković, Jezik kao utočište i granica: Višejezični horizonti u *Ranim jadima* Danila Kiša
- 14:15 – 14:30 rasprava

Stanka za ručak

Izložbena dvorana Znanstvene knjižnice (Ante Kuzmanića 3)

- 17:00 – 18:00 Predstavljanje zbornika s Međunarodnoga znanstvenog skupa *ZFD 10*
- Predstavljači: prof. dr. sc. Sanja Knežević (recenzentica), prof. dr. sc. Marina Radčenko i izv. prof. dr. sc. Mirela Šušić (urednice)

Slobodno vrijeme

PROGRAM SKUPA – 5. ožujka 2026.

Izložbena dvorana Znanstvene knjižnice (Ante Kuzmanića 3)

„Tropismenost i trojezičnost hrvatske književnosti srednjega i ranoga novog vijeka”
(moderatori: Ivan Lušić i Divna Mrdeža Antonina)

10:00 – 10:30 Mateo Žagar, Ćirilica – domaćin ili udomaćen gost? (plenarno izlaganje)

Stanka

10:45 – 11:00 Amir Kapetanović, Međusobni utjecaji latinice i slavenskih pisama u Hrvata

11:00 – 11:15 Lejla Nakaš, Apokrifne poslanice Gospodnje

11:15 – 11:30 Dolores Grmača, Mizogini tekstovi u hrvatskoj predmodernoj književnosti između Istoka i Zapada

11:30 – 11:45 Ivan Botica i Josip Vučković, Tiskano latinicom, prepisano ćirilicom – o nepoznatim književnim prijepisima popa glagoljaša Splitske nadbiskupije tijekom „dugoga“ 18. stoljeća

11:45 – 12:00 rasprava

Stanka za kavu

12:15 – 12:45 Divna Mrdeža Antonina, Identitet i dvojezičnost

12:45 – 13:00 Andriano Dužević, *Croato romanizzato*: metrički modeli u Frankopanovu pjesništvu

13:00 – 13:15 Davor Dukić, Distorzije povijesti hrvatske književnosti

13:15 – 13:30 rasprava

PROGRAM SKUPA – 6. ožujka 2026.

9:30 – 12:00 Registracija sudionika (Svečana dvorana)

Svečana dvorana (predsjeda: Vice Šunjić)

- 10:00 – 10:15 Martin Henzelmann, Jezična situacija u Crnoj Gori
- 10:15 – 10:30 Vlatka Štimac Ljubas, Briga o farmaceutskom nazivlju kao dio Nacionalnog plana hrvatske jezične politike
- 10:30 – 10:45 Bernardina Petrović i Lana Horvat, Hrvatsko geometrijsko nazivlje u jednojezičnome rječniku
- 10:45 – 11:00 Ljubica Josić, Kolokvijalizmi i žargonizmi u jednojezičnicima hrvatskoga jezika
- 11:00 – 11:15 Marijana Tomelić Ćurlin i Lorena Mihaljević, Govori livanjskog kraja
- 11:15 – 11:30 Vice Šunjić i Ivan Lujo, Anglizmi u leksiku mladih govornika hrvatskoga jezika
- 11:30 – 11:45 rasprava

Dvorana 241 (predsjeda: Jakov Sabljčić)

- 10:00 – 10:15 Jakov Sabljčić, Uloga turbofolka u romanu *Izbacivači Majke Božje*: između ironije, kritike i dekadencije
- 10:15 – 10:30 Sanja Tadić-Šokac, Identitet i politika književnosti u romanu *Totenwände. Zidovi smrti* Daše Drndić
- 10:30 – 10:45 Milosav Gudović, Pjesnička antropologija nihilizma: Kamov i Kosovel
- 10:45 – 11:00 Snežana J. Milojević, Simbolika vode u filmu *Stalker* Andreja Tarkovskog
- 11:00 – 11:15 Vjekoslava Jurdana i Alen Klančar, Južnoslavenske političke ideje u istarskim dječjim časopisima *Mladi Istranin* / *Mladi Hrvat*
- 11:15 – 11:30 Helena Peričić Herenda i Ema Jakovljević, Ekonomija u komparatističkom tumačenju dvaju romana (i njezin mogući odraz u suvremenom konzumerizmu)
- 11:30 – 11:45 rasprava

PROGRAM SKUPA – 6. ožujka 2026.

Dvorana 232 (predsjed: Sandra Hadžihalilović)

- 10:00 – 10:15 Renáta Hlavatá, Bilingvizmus na južnom Slovensku
- 10:15 – 10:30 Marion Krause, Sonja Klüver i Giulia Cauli, O robusnosti riječnog naglaska u jezičnom kontaktu hrvatskog i srpskog jezika s njemačkim
- 10:30 – 10:45 Larisa Ratsiburskaya, Медийные новообразования как отражение актуальных социополитических процессов в современном российском обществе
- 10:45 – 11:00 Elena Markova, Отсубстантивные глагольные неодериваты в современной русской речи в аспекте славянского словообразования
- 11:00 – 11:15 Maria Gordievskaya, Средства выражения интенсивности действия в системе русского языка
- 11:15 – 11:30 rasprava

Dvorana 240 (predsjed: Denis Vekić)

- 10:00 – 10:15 Andrea Knežević, *Dječja književnost u visokoškolskoj nastavi ruskoga kao stranog jezika: suvremeni pristupi i razvoj međukulturne kompetencije*
- 10:15 – 10:30 Stefan Todorović, Uloga političkih, društvenih i kulturnih institucija i djelatnika iz Hrvatske u izgradnji Njegoševa mauzoleja na Lovčenu
- 10:30 – 10:45 Denis Vekić, Он – дракон: afirmacija motiva „zaručnik životinja“ i „ljepotica i zvijer“ filmskoj adaptaciji romana *Путуал* autora Марине и Сергея Дяченко
- 10:45 – 11:00 Elena Kiprovska Knežić, Kontekst i enciklopedijski elementi u romanu *Vještica* Venka Andonovskog i u njegovom prijevodu na hrvatski jezik
- 11:00 – 11:15 Stela Beljak i Jelena Vignjević, Pristup poslovicama u suvremenom odgoju i obrazovanju (Usporedba hrvatskoga i slovenskoga osnovnoškolskog kurikula)
- 11:15 – 11:30 Joža Horvat, Tramvaj zvan čeh – modeli identifikacije i diferencijacije tramvajskih vozila u gradovima bivše Jugoslavije
- 11:30 – 11:45 rasprava

Stanka za kavu
Rad u sekcijama

PROGRAM SKUPA – 6. ožujka 2026.

Svečana dvorana (predsjed: Mia Batinić Angster)

- 12:00 – 12:15 **Dominik Mešić, Željka Macan i Marina Marinković**, Odstupanja od leksičke norme u hrvatskim sinkronizacijama animiranih filmova
- 12:15 – 12:30 **Tomislav Stojanov**, Interpunkcijska kodifikacija hrvatskoga i srpskoga jezika između dva svjetska rata
- 12:30 – 12:45 **Ivana Brač i Mia Batinić Angster**, Verbion – semantičko-sintaktički opis hrvatskih glagola
- 12:45 – 13:00 **Mihajlo Rabrenović**, Jezik ustavnih vrijednosti: terminološki i diskurzivni aspekti
- 13:00 – 13:15 rasprava

Dvorana 241 (predsjed: Tina Varga Oswald)

- 12:00 – 12:15 **Tina Varga Oswald**, Bolest kao metafora u Esterházyjevom *Dnevniku o gušterači?*
- 12:15 – 12:30 **Tomislav Zelić**, Crtice iz povijesti njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas
- 12:30 – 12:45 **Blanka Bošnjak**, Sodobni slovenski esej
- 12:45 – 13:00 **Ivana Buljubašić Srb**, Namjene i funkcije antiratnog pripovjednog diskursa
- 13:00 – 13:15 **Ružica Filipović**, Jezik i stil likovnih kritika Antuna Branka Šimića
- 13:15 – 13:30 rasprava

PROGRAM SKUPA – 6. ožujka 2026.

Dvorana 232 (predsjed: Branka Barčot)

- 12:00 – 12:15 **Branka Barčot**, *Ova smijurija od države i onaj cirkus od sabora* – Korpusno utemeljeno istraživanje frazemske konstrukcije [*Pron DEM / Adj*] *N'Nom* od *N''Gen* u hrvatskom, njemačkom i ruskom jeziku
- 12:15 – 12:30 **Anđela Milinović Hrga**, Jezik i ideologija u splitskom dnevniku *Velebit* (1908.) u kontekstu hrvatske jezične emancipacije
- 12:30 – 12:45 **Vanessa Vitković Marčeta**, Filološke teme u istarskim novinama
- 12:45 – 13:00 **Jelena Šušanj**, Kad se ugasi ognjište: konceptualna metafora i patrijarhalni model porodice u crnogorskoj kulturi
- 13:00 – 13:15 **Sandra Hadžihalilović**, Igra riječima u virtualnom jezičnom krajoliku prehrambenih proizvoda
- 13:15 – 13:30 rasprava

Dvorana 240 (predsjed: Vice Šunjić)

- 12:00 – 12:15 **Irena Delja**, Aluzivni slojevi romana *Čovjek bez lica* Milorada Popovića: između fikcije i istorije
- 12:15 – 12:30 **Silvia Lauková**, Literárnohistorický výskum v kontexte Nitrianskej školy
- 12:30 – 12:45 **Ivana Slivková**, Kultúrny obraz inakosti v súčasnej slovenskej literature
- 12:45 – 13:00 **Martina Taneski**, Osobitosti výučby slovenskej literatúry v bilingválnom prostredí
- 13:00 – 13:15 **Petra Kaizerová**, Výskum Nitrianskej školy v oblasti literatúry pre deti a mládež
- 13:15 – 13:30 rasprava

Stanka

Svečana dvorana

- 13:45 – 14:15 Zatvaranje Međunarodnoga znanstvenog skupa *ZFD II*

Domjenak – Restoran 2Ribara (Ulica Blaža Jurjeva 1)

PLENARNA IZLAGANJA

PLENARY SESSIONS

Varja Balžalorsky Antić

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija

varja.balzalorsky@um.si

KONFIGURACIJA SUBJEKTA U PJESMI

Moderna književna teorija pojam lirskog subjekta uglavnom je smjestila u okvire govornika, čija se riječ ne prenosi preko posrednika. Međutim, ovaj uski, jedinstveni pristup subjektu mora biti napušten, jer ne uspijeva objasniti složenost formiranja subjektivnosti i konfiguracije unutar poetskog diskursa kroz povijest. Umjesto tradicionalne koncepcije lirskog subjekta kao monološke, monolitne cjeline i puke instance govora, predlažemo složeniji koncept konfiguracije subjekta. Pjesnički subjekt može se shvatiti kao višestruki dispozitiv koji se u pjesničkom događaju konfigurira u različitim slojevima poetskog diskursa. Svako novo izricanje pjesme kao intersubjektivnog događaja stvara singularnost temeljenu na žarišnim točkama subjektivnosti aktiviranim u tekstu. To se događa na temelju dva subjektivna modusa upisana u tekst: reflektivnog, koji dopušta ulazak u jezik, i predrefleksivnog, koji uključuje utjelovljenje. Do ove točke dolazimo prelaskom na konceptualno polje diskursa ili izricanja i razmatramo nalaze koji uspostavljaju sljedeće pojmovne stupove: Bahtinov i Benvenisteov koncept diskursa-izricanja i dvostruke slojevitosti teksta; Benvenisteov postulat o subjektivaciji u jeziku; Bahtinov dijalogizam; Prefleksivni i reflektivni načini subjektivnosti Manfreda Franka; i strukturalne sličnosti između dispozicije teksta i one pojedinca. Također razmatramo koncept generaliziranog označavanja u izricanju Henrija Meschonnicca i njegovo razumijevanje ritma kao konfiguracije subjektivnosti i transsubjektivnosti. Naš će se rad usredotočiti na formalno slojevitost takve konfiguracije subjekta. Identificirat ćemo potencijalne subjektivne žarišne točke i predstaviti studiju slučaja pjesmama o Persefoni Nobelovke Louise Glück.

Keywords: diskurz, izricanje, fokalizacija, implicitni autor, lirski subjekt, Louise Glück

THE SUBJECT CONFIGURATION IN THE POEM

Modern literary theory has largely positioned the concept of the lyric subject within the framework of the speaker, whose words are not conveyed through intermediaries. However, this narrow, unitary approach to the subject must be abandoned, as it fails to account for the complexity of subjectivity formation and configuration within poetic discourse throughout history. Instead of the traditional conception of the lyric subject as a monological, monolithic entity and mere instance of speech, we propose a more complex concept of subject configuration. The poetic subject can be understood as a multiple dispositive which, in the event of a poem, is configured in various layers of poetic discourse. Each new enunciation of the poem as an intersubjective event creates a singularity based on the focal points of subjectivity activated in the text. This occurs on the basis of the two subjective modes inscribed in the text: reflexive, which allows entry into language, and prereflexive, which includes embodiment. We arrive at this point through transition to the conceptual field of discourse or enunciation and consider findings that establish the following conceptual pillars: Bakhtin and Benveniste's concept of discourse-enunciation and the double layering of the text; Benveniste's postulate about subjectification in language; Bakhtin's dialogism; Manfred Frank's preflexive and reflexive modes of subjectivity; and the structural similarities between the disposition of the text and that of the individual. We also consider Henri Meschonnic's concept of generalised signifying in enunciation and his understanding of rhythm as the configuration of subjectivity and transsubjectivity. Our paper will focus on the formal layering of such subject configuration. We will identify potential subjective focal points and present a case study of Nobel Prize laureate Louise Glück's *Persephone* poems.

Ključne riječi: discourse, enunciation, implied author, focalisation, lyrical subject, Louise Glück

Grzegorz Lisek

Institut für Slawistik, Universität Greifswald, Njemačka

grzegorz.lisek@uni-greifswald.de

HOW PEOPLE SEE RUSSIAN IN LL OF KARLOVY VARY?

Language in public spaces is not a new topic. Shohamy (2018: 25) is clearly right in saying that “Language in public spaces had mostly been overlooked in mainstream research in applied linguistics; however, language displays in public spaces offer rich and stimulating texts that yield multiple interpretations”. The study of LL has its roots in the sociolinguistic investigations of the 1970s, but it is only in the last few decades that the field has gained significant prominence within sociolinguistics or language didactics, as the newest findings of Janíková (2019), Melo-Pfeifer (2023), Wiśniewska (2024, 2021, 2019) and Wiśniewska & Przybył (2024) show. In recent years, as Ben-Rafael et al. (2010) perceive, LL have emerged as a central research area, significantly enhancing, as Koll-Stobbe (2015: 53) emphasizes, our understanding of linguistic diversity in multilingual urban settings. This paper investigates the linguistic landscape (LL) of Karlovy Vary after the Covid pandemic and the begin of Russian invasion of Ukraine in 2022. Using functional discourse and attitude research we try to capture the presence of Russian signs. The use of Russian within Karlovy Vary’s LL seems to be driven by practical and commercial considerations, rather than deeper symbolic or cultural engagement.

Ključne riječi: attitudes, Karlovy Vary, linguistic landscape, Russian

KAKO LJUDI DOŽIVLJAVAJU RUSKI (JEZIK) U JEZIČNOM KRAJOLIKU KARLOVIH VARI?

Jezičnik u javnim prostorima nije nova tema. Shohamy (2018: 25) s pravom ističe da je „jezik u javnim prostorima u najvećoj mjeri bio zanemaren u glavnoj struji istraživanja u primijenjenoj lingvistici; ipak, jezični prikazi u javnim prostorima nude bogate i poticajne tekstove koji daju višestruka tumačenja”. Proučavanje jezičnog krajolika (engl. *linguistic landscape, LL*) ima korijene u sociolingvističkim istraživanjima 1970-ih, no tek je posljednjih desetljeća to područje steklo znatnu važnost unutar sociolingvistike i didaktike jezika, što pokazuju najnoviji nalazi Janíkové (2019), Melo-Pfeifer (2023), Wiśniewske (2024, 2021, 2019) te Wiśniewske i Przybyła (2024). Posljednjih godina, kako primjećuju Ben-Rafael i dr. (2010), jezični se krajolik profilirao kao središnje istraživačko područje, značajno unapređujući, kako naglašava Koll-Stobbe (2015: 53), naše razumijevanje jezične raznolikosti u višejezičnim urbanim okruženjima. Ovaj rad istražuje jezični krajolik Karlovyh Varyja nakon pandemije covida i početka ruske invazije na Ukrajinu 2022. godine. Primjenom funkcionalnodiskurzivnih pristupa i istraživanja stavova nastojimo obuhvatiti prisutnost ruskih natpisa. Uporaba ruskoga u jezičnom krajoliku Karlovyh Varyja čini se ponajprije vođena praktičnim i komercijalnim razlozima, a ne dubljim simboličkim ili kulturnim angažmanom.

Keywords: jezični krajolik, jezični stavovi, Karlovy Vary, ruski jezik

Mateo Žagar

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

mateo.zagar7@gmail.com

ĆIRILICA – DOMAĆIN ILI UDOMAĆEN GOST?

Osnovna tema izlaganja bit će propitivanje početnih kontakata s ćirilicom na (južno) hrvatskim prostorima, osobito s obzirom na usporednu uporabu s glagoljicom, još od 9. ili 10. stoljeća. Problematizirat će se tradicionalne teze da je ćirilica dospijevala na naše prostore (isključivo) preko Raške, i to tek od II. stoljeća. Također će se istaknuti uvjerenje da je riječ o supstratnoj pismenosti našega jezika, a ne o nasloju ili posuđenom/rezervnom/sporednom korpusu.

Ključne riječi: ćirilica, ćirilička diplomatska minuskul, hrvatska pismenost, glagoljica, Duklja, Dubrovnik

THE CYRILLIC SCRIPT IN CROATIAN TERRITORY: A HOST CULTURE PHENOMENON OR AN ACCULTURATED GUEST?

The principal aim of this presentation is to interrogate the earliest attestations of contact with the Cyrillic script in the (southern) Croatian regions, particularly in the context of its concomitant use with the Glagolitic script from as early as the 9th or 10th century. The discussion will critically reassess the traditional scholarly position that Cyrillic entered these areas (solely) via Raška and only from the 11th century onward. Furthermore, it will advance the thesis that Cyrillic constitutes a substratal component of the written culture associated with the Croatian linguistic milieu, rather than an externally imposed, auxiliary, or marginal scriptural stratum.

Keywords: Cyrillic script, Cyrillic diplomatic minuscule, Croatian written tradition, Doclea, Dubrovnik

PANEL

PANEL

TROPISMENOST I TROJEZIČNOST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI SREDNJEGA I RANOGA NOVOG VIJEKA

Na osnovi sastavljenosti od grafijskih i jezično-književnih tradicija hrvatsku rukopisnu i tiskanu književnost, Edvard Hercigonja opisao je kao „tropismenu” i „trojezičnu”. Pojmovi se odnose u prvom redu na stratifikacijsku isprepletenost tekstova na crkvenoslavenskom, hrvatskom i latinskom jeziku i na upotrebu glagoljice, latinice i bosanice kao pisama u hrvatskom srednjovjekovlju. U novije se vrijeme javljaju glasovi da tim procesima i odnosima valja pridružiti vrlo važne veze s romanskom vernakularnom tradicijom, u prvom redu s dominantnom toskanskom, potom mletačkom i dalmatskom. Kao doprinos jezičnoj raznolikosti hrvatskoga kulturnog prostora osvjetljava se katkad i kratkotrajna pojava germanske komponente u korpusima hrvatskih autora na hrvatskom sjeveru. Stoga je znanstveni kolokvij ZFD-a prilika za nova istraživanja spomenute problematike i rasprave o tome jesu li u dovoljnoj mjeri rasvijetljeni doprinosi u stvaranju opisanog specifičnog jedinstva u različitosti. S druge strane, otvara se i prostor za propitivanje jesu li procesi interkulturnog transferiranja tekstova i postojanje pojedinačnih raznojezičnih opusa dostatni da bismo naglašavanje tropismenog i trojezičnog stvaralaštva i njihovo prožimanje držali redukcionizmom, homogenizacijom disperzirane kulture i sociolingvističkom nepreciznošću.

Ključne riječi: Hrvatska kultura, „tropismenost i trojezičnost“, srednji vijek, rani novi vijek

PANEL

TRIGRAPHIC AND TRILINGUALISM OF CROATIAN LITERATURE OF THE MIDDLE AGES AND EARLY MODERN PERIOD

Based on the composition of graphic and linguistic-literary traditions, Croatian manuscript and published books was described by Edvard Hercigonja as “trigraphic” and “trilingual”. The terms refer primarily to the stratification of texts in Church Slavic, Croatian and Latin and to the use of Glagolitic, Latin and Bosnian scripts as scripts in the Croatian Middle Ages. Recently, voices have been raised that these processes and relationships should be associated with very important connections with the Romanic vernacular tradition, primarily with the dominant Tuscan, Venetian and Dalmatian. As a contribution to the linguistic diversity of the Croatian cultural space, the sometimes short-lived appearance of the Germanic component in the corpus of Croatian authors in the Croatian north is highlighted. Therefore, the ZFD scientific panel is an opportunity for new research into the aforementioned issues and discussions on whether the contributions to the creation of the described specific unity in diversity have been sufficiently illuminated. On the other hand, there is room for questioning whether the processes of intercultural transfer of texts and the existence of individual multilingual works are sufficient to keep the emphasis on tropism and trilingual creativity and their permeation as reductionism, homogenization of dispersed culture and sociolinguistic imprecision.

Keywords: Croatian culture, „trigraphic and trilingualism“, Middle Ages, early modern period

Ivan Botica i Josip Vučković

Staroslavenski institut, Zagreb – Sveučilište u Zadru, Hrvatska

ibotica@stin.hr, jvuckovic@unizd.hr

TISKANO LATINICOM, PREPISANO ĆIRILICOM – O NEPOZNATIM KNJIŽEVNIM
PRIJEPISIMA POPĀ GLAGOLJAŠA SPLITSKE NADBISKUPIJE TIJEKOM „DUGOGA“

18. STOLJEĆA

Arhiv Staroslavenskoga instituta u Zagrebu imatelj je nevelike, ali vrijedne zbirke poljičkih hrvatskoćiriličnih rukopisa nastalih od sredine 17. do sredine 19. stoljeća. Premda ju najvećim dijelom čine raznovrsni dokumenti i privatni zapisi pragmatične naravi, u njoj se čuva i nekoliko književnih prijepisa iz latiničkih tiskanih knjiga te bibliografskih zapisa. Među njima su: i) sveščić s prijepisom triju uzastopnih pjesama iz *Cvita razgovora naroda i jezika iliričkoga aliti rvackoga* fra Filipa Grabovca, tiskanoga 1747. godine u Veneciji; ii) slobodan list s prijepisom osmeračke ženomrzačke pjesme otisnute u knjizi *Himbenost pritanokog veleznanstva Nasradinova*, prijevodu talijanske humoristične pripovijesti *Le sottilissime astuzie di Bertoldo Giulija Cesarea Crocea*, koju je Nikola Palikuća iz Prokljana dao tiskati u Anconi 1771. godine; iii) kazalo sadržaja zasada neidentificirane opsežne knjige, možda onoga djela koje je fra Jeronim Filipović predao don Pavlu Bašiću 1755. godine kao naknadu za misne intencije. Iako je hrvatskoćirilična zbirka u arhivu Staroslavenskoga instituta razmjerno malena, njezina je važnost za hrvatsku filologiju najmanje dvostruka. Prvo, ćirilični prijepis Grabovčevih pjesama zasad je jedina potvrda rukopisne diseminacije njegova zabranjenoga tiskanoga djela. Drugo, poljički primjeri ćiriličnoga prepisivanja popularnih latiničkih tekstova jasno oprimjeruju slojevitost pismenosti hrvatskoga jezika u mletačkoj Dalmaciji tijekom „dugoga“ 18. stoljeća. Premda su se „popi glagoljaši“ Splitske nadbiskupije svakodnevno susretali s glagoljicom, ćirilicom i latinicom, očito je da su književne tekstove u 18. stoljeću još uvijek prepisivali ćirilicom, pismom u kojemu su bili najvjestiji i koje su smatrali „*pismom rvackim*“ ili „*našom glagoljicom*“.

Ključne riječi: dugo osamnaesto stoljeće, hrvatska ćirilica, književni transferi, popi glagoljaši, pučka književnost, višepismenost

PRINTED IN THE LATIN SCRIPT, COPIED INTO CYRILLIC: ON UNKNOWN
COPIES OF LITERARY TEXTS BY THE GLAGOLITIC CLERGY OF THE
ARCHDIOCESE OF SPLIT DURING THE “LONG” EIGHTEENTH CENTURY

The Archive of the Old Church Slavonic Institute in Zagreb holds a small but valuable collection of Poljica Croatian Cyrillic manuscripts produced between the mid-seventeenth and the mid-nineteenth centuries. Although the collection consists largely of various documents and pragmatic private records, it also preserves several literary copies made from books printed in the Latin script, as well as bibliographic notes. These include: (i) a small manuscript booklet containing copies of three consecutive poems from *Cvit razgovora naroda i jezika iliričkoga aliti rvackoga* by the Franciscan Filip Grabovac, printed in Venice in 1747; (ii) a loose leaf with a copy of an octosyllabic misogynistic poem printed in the book *Himbenost pritanog velebnstva Nasradinova* – a Croatian translation of the Italian humorous tale *Le sottilissime astuzie di Bertoldo* by Giulio Cesare Croce – which Nikola Palikuća of Prokljan had printed in Ancona in 1771; and (iii) a table of contents of a hitherto unidentified extensive book, possibly the work that the Franciscan friar Jeronim Filipović handed over to the priest Pavao Bašić in 1755 as compensation for Mass intentions. Although the Croatian Cyrillic collection in the Archive of the Old Church Slavonic Institute is relatively small, its importance for Croatian philology is at least twofold. First, the Cyrillic copy of Grabovac’s poems is, for the time being, the only evidence of the manuscript dissemination of his prohibited printed work. Second, the Poljica examples of Cyrillic copying of popular Latin-script texts clearly illustrate the multilayered nature of Croatian-language literacy in Venetian Dalmatia during the “long” eighteenth century. Although the Glagolitic clergy of the Archdiocese of Split regularly encountered Glagolitic, Cyrillic, and Latin scripts, it is evident that in the eighteenth century they still copied literary texts in Cyrillic – the script in which they were most proficient and which they regarded as the “Croatian script” or “our Glagolitic.”

Keywords: Croatian Cyrillic, Glagolitic clergy, literary transfers, long eighteenth century, multiscryptality, popular literature

Davor Dukić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

d dukic@m.ffzg.hr

DISTORZIJE POVIJESTI HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Naslov panela i tekst poziva nedvosmisleno upućuju na dvije povezane pretpostavke: a) da pojam 'hrvatska književnost' nije identičan pojmu 'književnost na hrvatskom jeziku'; b) da u književnoj i kulturnoj historiografiji ne postoji konsenzus o karakteru višejezičnosti 'hrvatskog kulturnog prostora' u predmodernom razdoblju. Neobavljeni posao čini se posve banalnim: potrebno je odrediti granice 'hrvatskog kulturnog prostora' a zatim u njima evidentirati sve pojedinačne jezično-književne prakse te opisati njihov razvoj i suodnose. Prva zadaća čini se nešto težom, zbog demografske i političke povijesne dinamike, tj., grubo rečeno, zbog borbe za prostor. No, kad se granice odrede, prikaz i analiza književno-jezičnih procesa unutar njih ne bi trebali biti problematični. Ipak, znamo da nije tako – u hrvatskoj književnoj historiografiji primjećuju se postupci izobličavanja povijesnog 'stanja stvari' koji se jezgrovito mogu označiti trima pojmovima: ujednačavanje, prisvajanje, izostavljanje. Oni su prije svega karakteristični za sintetske, narativne književne povijesti te za prakse kulturnog pamćenja kao dijela kulturno-identitetskih politika, a daleko manje za filološka istraživanja u akademskim institucijama. U izlaganju će se uputiti na primjere spomenutih oblika distorzije povijesti hrvatske književnosti te pokušati odgovoriti na pitanje: postoji li sistemska logika koja upravlja izobličenom reprezentacijom književne povijesti? Izlaganje u cjelini ima za cilj propitati perspektive istraživanja hrvatske predmoderne književne kulture upravo s obzirom na njezinu višejezičnost te s time povezanu potrebu revizije politike kulturnog identiteta.

Ključne riječi: književnopovijesni sistem, politika kulturnog identiteta, višejezičnost nacionalne književnosti

DISTORTIONS OF THE HISTORY OF CROATIAN LITERATURE

The title of the panel and the text of the invitation clearly indicate two related assumptions: a) the term 'Croatian literature' is not identical to 'literature in the Croatian language'; b) there is no consensus in literary and cultural historiography regarding the nature of multilingualism in the 'Croatian cultural space' during the pre-modern period. The unfinished task appears straightforward: to define the boundaries of the 'Croatian cultural space,' then document all individual linguistic literary practices within those boundaries, and describe their development and interrelationships. The first task is somewhat more challenging due to demographic and political-historical dynamics, that is, broadly speaking, the struggle for territory. However, once the boundaries are established, presenting and analyzing the literary-linguistic processes within them should not be problematic. Yet we know this is not the case – in Croatian literary historiography, distortions of the historical 'state of affairs' are evident, which can be succinctly described by three terms: unification, appropriation, and omission. These are primarily characteristic of synthetic, narrative literary histories and practices of cultural memory as part of cultural-identity politics, and much less so of philological research in academic institutions. The presentation will address examples of these forms of distortion in the history of Croatian literature and attempt to answer the question: is there a systemic logic that governs the distorted representation of literary history? The overall aim is to examine research perspectives on Croatian pre-modern literary culture, specifically considering its multilingualism, and the related need to revise cultural identity politics.

Keywords: literary-historical system, multilingualism of national literature, politics of cultural identity

Andrino Dužević

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

aduzevic24@unizd.hr

CROATO ROMANIZZATO: METRIČKI MODELI U FRANKOPANOVU PJSNIŠTVU

Iako u znanstvenoj literaturi svjedočimo nerijetkim zanimanjima za Frankopanovo pjesničko djelo, još uvijek nisu posebno razmatrani metrički aspekti njegova iznimno pluralističkog stihovnog izraza. Služio se gotovo svim metrima ostvarivima unutar silabičkoga stihovnog sustava starije hrvatske književnosti, a metrički pluralizam redovito se povezivao s talijanskom književnom tradicijom (npr. G. Chiabrera). Metričke poticaje dobivao je i u susretu s talijanskom zbirkom *Diporti* austrijskog nadvojvode Leopolda W. Crescentea koji ga je nazvao *Croato romanizzato*. U Frankopanovim pjesmama mogu se doista vidjeti utjecaji petrarkističke ljubavne tradicije s tragovima baroknoga ornatusa, kao i utjecaji srednjovjekovnog ljubavnoga ophođenja, posebice u pjesmama s erotskom tematikom. Ovo istraživanje, usmjereno na polimetrične obrasce, prisutne u svim slojevima Frankopanove lirike s iznimkom pjesama „na narodnu“, pokušat će rasvijetliti još uvijek nedovoljno proučene moguće veze Frankopanova *Gartlica* s tradicijom renesansne i barokne lirike madrigalskoga tipa koja također njeguje polimetričnu strofiku. Usto, budući da se polimetrija pojavljuje i u pjesmama koje pokazuju srednjovjekovne utjecaje, izlaganje će se osvrnuti na moguće veze Frankopanovih polimetričnih oblika s metričkim principima u srednjovjekovnoj latinskoj ljubavnoj lirici.

Ključne riječi: Frankopan, lirika, metrika, polimetrični obrasci, europska metrička tradicija

CROATO ROMANIZZATO: METRICAL MODELS IN FRANKOPAN'S POETRY

Although scholarly literature has shown frequent interest in Frankopan's poetic work, the metrical aspects of his remarkably pluralistic verse have not yet been examined in detail. He used almost all the meters achievable within the syllabic verse system of early Croatian literature, and metrical pluralism was regularly associated with the Italian literary tradition (e.g. G. Chiabrera). He also received metrical inspiration from his encounter with the Italian collection *Diporti* of the Austrian Archduke Leopold W. Crescente, who called it *Croato romanizzato*. In Frankopan's poems we can discern the influences of the Petrarchan love tradition with traces of Baroque *ornatus*, as well as the influences of medieval love relations, especially in poems of an erotic character. By analysing the polymetric patterns present in all layers of Frankopan's lyric poetry – except for the poems “in the folk manner” – this study seeks to illuminate the still insufficiently explored possible connections between Frankopan's *Gartlic* and the tradition of Renaissance and Baroque lyrics of the madrigal type, which likewise cultivates polymetric stanzaic structures. Furthermore, since polymetry also appears in poems that display medieval influences, the contribution of this metrical inquiry will be evident in clarifying potential connections between polymetric forms and the metrical principles of medieval Latin love lyric.

Keywords: Frankopan, Lyric poetry, Metrics, Polymetric patterns, European metric tradition

Dolores Grmača

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

dgrmaca@m.ffzg.hr

MIZOGINI TEKSTOVI U HRVATSKOJ PREDMODERNOJ KNJIŽEVNOSTI IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

Mizoginija, definirana kao „muška bolest“ i „najstarija globalna predrasuda“, dokumentirana je u gotovo svim ljudskim kulturama te se čak pretpostavlja da je djelomično psihogenog podrijetla (Gilmore), a ne uzrokovana samo okolinom, premda je često podržavaju i pojačavaju određene kulturne stvarnosti, poput patrijarhalnih društvenih struktura. Tijekom srednjovjekovlja mizoginija je postala gotovo sveprisutna te je obilježila i hrvatsku književnu kulturu. Na korpusu mizoginih srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih tekstova može se uočiti isprepletenost različitih kulturnih tradicija i to na sva tri pisma: glagoljici, latinici i ćirilici. Izvori tih tekstova dolaze i iz istočnoga i iz zapadnoga kulturnoga kruga, i iz grčkoga i iz latinskoga, ali i iz talijanskoga i francuskoga jezika. Fenomen mizoginije stoga je jedan od najboljih primjera u istraživanjima procesa interkulturnih transferiranja tekstova. O tome svjedoči i raznovrstan korpus hrvatske predmoderne književnosti u kojemu će se naći srednjovjekovni glagoljski tekstovi (*Čtenie ot zlih žen iz Zbornika Berčičeve zbirke* i *Vindoloskog zbornika*, *Sliši vsaki človik ovo iz Tkonskoga zbornika*, *O prekrasnom Josipu iz Oxfordskog zbornika 414*, *Slovo premudrosti Akirove iz Petrisova zbornika*), ćirilčni (*Libro od mnozijek razloga*), kao i latinični tekstovi renesansnih dubrovačkih pjesnika (Šiško Menčetić, Marin Kaboga, Dinko Ranjina, Dominko Zlatarić) i dramatika (Nikola Nalješković) te baroknih autora (Juraj Baraković, Ivan Gundulić, Ivan Ivanišević). U izlaganju će se predstaviti rezultati istraživanja očitovanja mizoginije te tipologija ženomrzračkih predodžbi i antifeministički repertoar stereotipa s obzirom na izvore, pisma i jezike pojedinih tekstova u navedenom korpusu s posebnim naglaskom na provenijenciju iz istočnoga ili zapadnoga kulturnog kruga.

Ključne riječi: anifeminizam, mizoginija, predmoderna književnost, stereotipi, tropisemenost

MISOGYNIST TEXTS IN CROATIAN PRE-MODERN LITERATURE: BETWEEN THE EAST AND THE WEST

Misogyny, commonly defined as “a male disease” and “the oldest global prejudice”, has been documented in almost all human cultures. It is even supposed to be of a partially psychogenic origin (Gimore), and hence not exclusively environment-related, although it is often supported and intensified by certain cultural realities, such as patriarchal social structures. Misogyny became almost omnipresent during the Middle Ages, permeating the Croatian literary culture as well. The body of misogynist medieval and Early Modern literature is imbued with various and intertwined cultural traditions, recorded in all three existing scripts: Glagolitic, Latin and Cyrillic. Their sources can be found both in the eastern and western cultural traditions, in Greek and Latin, as well as in Italian and French languages. This makes misogyny a perfect example for the exploration of intercultural textual-transfer processes. This fact is also well attested by a diverse corpus of Croatian Early Modern literature, encompassing medieval Glagolitic texts (*Čtenie ot zlih žen* from *The Miscellany from Berčić Collection* and *The Vinodol Miscellany*, *Sliši vsaki človik ovo* from *Tkon Miscellany*, *O prekrasnom Josipu* from *The Oxford Miscellany 414*, *Slovo premudrosti Akirove* from *The Petris Miscellany*), Cyrillic (*Libro od mnozijekh razloga*), as well as numerous texts in Latin script by Dubrovnik Renaissance poets (Šiško Menčetić, Marin Kaboga, Dinko Ranjina, Dominko Zlatarić) and dramatists (Nikola Nalješković), and Baroque authors (Juraj Baraković, Ivan Gundulić, Ivan Ivanišević). The research presentation thus aims to describe the various expressions of misogyny, together with the typology of misogynist images and the antifeminist repertoire of stereotypes, classified according to their sources, scripts and languages of individual texts, with particular emphasis on their Eastern or Western cultural provenance.

Keywords: antifeminism, misogyny, pre-modern literature, stereotypes

Divna Mrdeža Antonina

Sveučilište u Zadru

dmrdeza@unizd.hr

IDENTITET I DVOJEZIČNOST

U izlaganju se uspoređuje prezentacija pripadnosti kolektivitetu na primjeru dosad nepoznatih dedikacija i nekoliko manje poznatih prigodnih počasnica autora renesansnog Hvara i Dubrovnika s konca ranog novovjekovlja. Predmet analize su posvetni pohvalni govor Marina Hektorovića upućen uglednom Mlečaninu Giuliju Contariniju i pohvalne prigodnice Petra Sorkočevića na hrvatskom jeziku u čast vjenčanja Jele Orsata Luigija Ranjine i Nika Pucića, kao i Jelina prigodnica zaručniku napisana na talijanskom jeziku (*Skup skladanja pjesničkih*, Rkp 74 i Rkp. 411/1 ZKD). Tekstovi se promatraju u pripadnom kulturnom okviru. Pohvalni govor hvarskog autora razmatra se u odnosu na renesansne autore s Hvara koji su uobičajeno komunicirali na hrvatskom jeziku unutar komuna u okružju, a s prekomorskim na talijanskom i latinskom jeziku. Autopredodžbu njihova identiteta moguće je (re)konstruirati signalima posredovanim tekstem. Pjerko Sorkočević pak eksplicira vlastite stavove o materinjem jeziku i identitetu na prijelazu 18/19. st. u polemičkim tonovima sa suvremenicima, dok istodobno u usputnim bilješkama u rukopisu otkriva i familijarnu sraslost s talijanskim jezikom na razini svakodnevne upotrebe. Pjesma dubrovačke autorice Jele Ranjine u tom kontekstu svjedoči o načinu na koji obrazovana žena, iz visokih plemićkih krugova sa zalaza Republike, deklarira vlastitu društvenu pripadnost. Spomenuti autografi zanimljiv su izvor i zbog uzgredno ostavljenih tragova, relevantnih za interpretaciju autorskih pogleda, kao što komentari kasnijih prepisivača i priređivača tekstova o pripadnosti autora svjedoče na koji se način novovjekovni kulturološki kontekst razlikuje od ranonovovjekovnog.

Ključne riječi: Identitet i jezik, renesansne dedikacije i govori, dubrovačke prigodnice 18/19. stoljeća, Marin Hektorović, Pjerko Sorkočević, Jelena Ranjina

IDENTITY AND BILINGUALISM

This conference presentation compares different representations of collective belonging, on the examples of previously unknown dedications and several lesser-known poems of praise written by the authors of Renaissance Hvar and Dubrovnik, from the end of the Early Modern Period. The subjects of the analysis are Marin Hektorović's dedicatory eulogy addressed to the distinguished Venetian Giulio Contarini and Petar Sorokočević's eulogy in Croatian language, honouring the wedding of Jela, daughter of Orsat Luigi Ranjina, with Niko Pucić, as well as Jela's eulogy to her fiancé written in Italian (*Skup skladanja pjesničkijeh*, Rkp 74 i Rkp. 411/1 ZKD). These texts are viewed in their original cultural frameworks. The eulogy of the Hvar author is considered in relation to other Renaissance authors from Hvar who commonly communicated in Croatian language within their respective communes, while communicating in Italian and Latin with the overseas communes. As argued, the self-perceptions of these authors' identities can be (re)constructed using the text-mediated signals. Through the published polemics with his contemporaries, Pjerko Sorokočević explained his views on mother tongue and identity at the turn of the 18th/19th century, while at the same time, in passing notes in the manuscript, he also revealed a familiar connection with the Italian language at the level of everyday use. In this context, the poem left by the Dubrovnik author, Jela Ranjina testifies to the way in which an educated woman, from the high nobility circles of the late Republic period, declared her own social affiliation. Furthermore, the mentioned autographs present an interesting source because of the spontaneously left traces, relevant for the interpretation of the author's views – such as comments of later copyists and editors of these texts about the affiliation of the author – all of which testify how the Modern cultural context differed in this respect from the Early Modern one.

Keywords: Identity and language, Renaissance dedications and speeches, Dubrovnik laudation of the 18th/19th century, Marin Hektorović, Pjerko Sorokočević, Jelena Ranjina

Amir Kapetanović
Institut za hrvatski jezik
akapetan@ihjj.hr

MEĐUSOBNI UTJECAJI LATINICE I SLAVENSKIH PISAMA U HRVATA

Izlaganje je posvećeno međusobnim slovopisnim utjecajima triju pisama u hrvatskoj kulturi. Poznato je da se hrvatska pismenost u slavenskom kontekstu izdvaja po uporabi triju pisama, pa govorimo o tropismenosti hrvatske kulturne baštine, ali ona nije samo karakteristika hrvatskoga srednjovjekovlja (slavenska pisma rabe se ne samo u srednjovjekovlju nego i u novovjekovlju, premda ograničeno). Osim toga, o istodobnoj uporabi triju pisama u zapisivanju tekstova na hrvatskom jeziku možemo govoriti samo u kasnom srednjem vijeku (14. i 15. st.) sa sviješću da tropismenost nije vladala na čitavom današnjem hrvatskom prostoru. Dosad se pisalo o pojavi znakova drugoga pisma u zapisivanju teksta ćirilicom / latinicom / glagoljicom ili su isticani primjeri kako su stari pisari poznavali nekoliko pisama jer su zapisivali u svojim kodeksima iskaze na hrvatskom jeziku na nekoliko pisama. U ovom prinosu govorit će se o prožimanju slovopisnih sustava, posebnosti hrvatske kulture u slavenskom kontekstu, jer su jedino na hrvatskom prostoru razvidni međusobni slovopisni utjecaji triju pisama. S jedne strane, slavenska pisma su bila stoljećima svojim uređenim slovopisima uzor kako treba osmišljavati uporabu latinice u pisanju hrvatskih tekstova (težnja jednoznačnosti grafema, što je postignuto, unatoč brojnim ranije predlaganim "reformama", tek u 19. st.), a s druge strane, tradicionalni slavenski slovopisi su se u novovjekovlju, oslobođeni tradicionalnih slovopisnih stega i uzusa, pod utjecajem latinice, "iskvarili", odnosno primali su utjecaje nesustavne latiničke prakse (pojava višeznačnih grafijskih rješenja). Osim toga, u 17. i 18. stoljeću dijakritički znakovi što se javljaju u hrvatskim glagoljičnim i ćirilničnim tekstovima, a to bi bio utjecaj primjene latinice na slavenske jezike koji su imali više fonema nego što ih se osnovnom latinicom moglo zabilježiti, pomogli su da se pri pisanju glagoljicom i ćirilicom na nov način teži jednoznačnosti grafijskih rješenja.

Ključne riječi: hrvatska tropismenost, hrvatski jezik, ortografija

MUTUAL INFLUENCES OF THE LATIN AND SLAVIC SCRIPTS AMONG CROATS

The presentation is dedicated to the mutual orthographic influences of the three scripts in Croatian culture. It is known that Croatian literacy in the Slavic context is distinguished by the use of three scripts, so we speak of the trilateracy of Croatian cultural heritage, but it is not only a characteristic of the Croatian Middle Ages (Slavic scripts were used not only in the Middle Ages but also in the Modern Age, although to a limited extent). In addition, we can speak of the simultaneous use of three scripts in writing texts in the Croatian language only in the late Middle Ages (14th and 15th centuries) with the awareness that trilateracy did not prevail in the entire territory of today's Croatia. So far, we have written about the appearance of signs of another script in writing texts in Cyrillic / Latin / Glagolitic, or highlighted examples of how old scribes knew several scripts because they wrote down statements in the Croatian language in several scripts in their codices. This contribution will discuss the interpenetration of writing systems, the particularities of Croatian culture in the Slavic context, because only in the Croatian region are the mutual influences of the three scripts evident. On the one hand, for centuries, Slavic scripts, with their organized scripts, were a model for how to design the use of the Latin alphabet in writing Croatian texts (the aspiration for the unambiguity of graphemes, which was achieved, despite numerous previously proposed "reforms", only in the 19th century), and on the other hand, traditional Slavic scripts, freed from traditional spelling constraints and customs, became "corrupted" in the modern era under the influence of the Latin alphabet, i.e. they received the influences of unsystematic Latin practice (the emergence of ambiguous graphic solutions). In addition, in the 17th and 18th centuries, the diacritical marks that appear in Croatian Glagolitic and Cyrillic texts, which would be the influence of the application of Latin on Slavic languages that had more phonemes than could be recorded in basic Latin, helped to strive for uniformity of graphic solutions in a new way when writing in Glagolitic and Cyrillic.

Keywords: Croatian, Croatian trilateracy, orthography

Lejla Nakaš

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

lejla.nakas@ff.unsa.ba

APOKRIFNE POSLANICE GOSPODnje

(*POSLANIJE S NEBESA SVETE EPISTOLJE IZ PLOVDIVSKOG ZBORNIKA I PISMO ABGARU IZ KUNOVSKOG ZAPISA*): TROPISMENOST U PRIJELAZNOM KULTURNOM PROSTORU

Poslanica Gospodnja iz ćirilćnog Plovdivskog zbornika predstavlja primjer interkulturnog transfera u kojem se zapadna (rimska) varijanta poslanice s hrvatskoglagoljskog podruća prepliće s istoćnom, jeruzalemskom recenzijom *Epistole o nedjelji*. U tom su procesu istodobno oćuvana liturģijska pravila (post srijedom i petkom), kao i popularni eshatološki motivi – apokaliptićni datumi i fantastićne zvijeri – karakteristićni za južnoslavensku ćirilćnu tradiciju pravoslavnog kruga. Iako Plovdivski zbornik po izboru pretežnog sadržaja jasno upućuje na pravoslavni kontekst, u njemu se, uz rimsku varijantu *Epistole o nedjelji*, pojavljuje i apokrif o posljednjem vremenu zapadne provenijencije, nepoznat u istoćnoj tradiciji – *Skazanije o posljednjem vremenu od 1. do 16. dana*, ćiji je bliski tekstualni ekvivalent *Skazanije o pripovijednjenije od Suda velikoga iz Libra od mnogijeh razloga*. Budući da Plovdivski zbornik nije hrvatski rukopis u űzem smislu, u radu se izbjegava nacionalni okvir tumaćenja. Pojmovi tropismenosti i trojezićnosti primjenjuju se stoga ne kao oznake etnićke ili jezićne pripadnosti, nego kao kulturno-paleografski fenomeni. Posebna se pozornost posvećuje tekstualnim podudarnostima *Epistole o nedjelji* iz Plovdivskog zbornika s najstarijom cjelovito saćuvanom rimskom varijantom iz hrvatskoglagoljskog Parićskog kodeksa (*Code Slave 73*, BnF). S druge strane, Isusovo pismo Abgaru iz Kunovskog zapisa svjedoći o složenim procesima prijenosa i transformacije tekstova u južnoslavenskoj rukopisnoj tradiciji. U ovom se radu fokus ne stavlja na njegovu liturģijsku ili apotropejsku funkciju, nego na kulturno-paleografski aspekt: tekst reflektira višepismenost i višenjezićnost na prijelaznom podruću izmeću istoćne i latinske tradicije. U tom svjetlu, latinska poslanica Abgaru zapisana bosanćicom predstavlja poseban kuriozitet koji zorno pokazuje kako se u kontekstu interkulturnog transfera prelaze granice pisma i jezika. Rad se ukljućuje u raspravu o tome predstavlja li tropismenost i trojezićnost redukciju ili homogenizaciju disperzirane kulture. Analizirani primjeri pokazuju kako se ti fenomeni konkretno oćituju u prijelaznim kulturnim podrućjima.

Ključne rijeći: Plovdivski zbornik, Epistola o nedjelji, bosanćica, srednjovjekovna bosanska književnost, apokrifi, filološka analiza, interkulturni transfer, katapetazma

APOCRYPHAL EPISTLES OF THE LORD
(*THE EPISTLE FROM HEAVEN OF THE HOLY LETTER FROM THE PLOVDIV
MISCELLANY AND THE LETTER OF JESUS TO ABGAR FROM THE KUNOVO RECORD*):
TRIGRAPHISM IN A TRANSITIONAL CULTURAL SPACE

The Epistle of the Lord preserved in the Cyrillic Plovdiv Miscellany represents a case of intercultural transfer in which the Western (Roman) version of the epistle from the Croatian Glagolitic area intersects with the Eastern, Jerusalem recension of the *Epistle on Sunday*. In this process, liturgical regulations (fasting on Wednesday and Friday) are preserved alongside popular eschatological motifs – apocalyptic dates and fantastic beasts – characteristic of the South Slavic Cyrillic tradition of the Orthodox milieu. Although the Plovdiv Miscellany, by the selection of its predominant contents, clearly points to an Orthodox context, it also contains – alongside the Roman version of the *Epistle on Sunday* – an apocryphon on the end times of Western provenance, unknown in the Eastern tradition: the *Narrative of the End Times from the First to the Sixteenth Day*, whose close textual equivalent is the *Narrative and Account of the Great Judgment* from the *Libro od mnozijek razloga*. Since the Plovdiv Miscellany is not a Croatian manuscript in the narrower sense, the paper deliberately avoids a national framework of interpretation. The concepts of trigraphism and trilingualism are therefore applied not as markers of ethnic or linguistic affiliation, but as cultural and palaeographic phenomena. Particular attention is devoted to the textual correspondences between the *Epistle on Sunday* from the Plovdiv Miscellany and the earliest fully preserved Roman version in the Croatian Glagolitic Paris Codex (*Code Slave 73*, BnF). By contrast, the Letter of Jesus to Abgar from the Kunovo record testifies to complex processes of textual transmission and transformation within the South Slavic manuscript tradition. This study does not focus on its liturgical or apotropaic function, but rather on its cultural and palaeographic aspect: the text reflects multiple scripts and multiple languages in a transitional zone between the Eastern and Latin traditions. In this light, the Latin Letter to Abgar written in Bosnian Cyrillic (bosančica) constitutes a particular curiosity, vividly illustrating how the boundaries of script and language are crossed in contexts of intercultural transfer. The paper contributes to the discussion of whether trigraphism and trilingualism represent a reduction or a homogenization of a dispersed culture. The analysed examples demonstrate how these phenomena manifest concretely in transitional cultural areas.

Keywords: Plovdiv Miscellany, Letter from Heaven (Epistola de Dominica), Bosnian Cyrillic (Bosančica), Medieval Bosnian Literature, Apocrypha, Philological Analysis, Intercultural Transfer, Katapetazma

IZLAGANJA U SEKCIJAMA

PRESENTATIONS IN SESSIONS

Iva Babić i Edita Medić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

ibabic@unizd.hr, emedic@unizd.hr

RAZVOJ INTERKULTURNE SPOSOBNOSTI U NASTAVI HRVATSKOGA KAO INOGA JEZIKA: IZVAN OKVIRA UČIONIČKOGA DISKURSA

Interkulturno je obrazovanje višedimenzionalan proces kojemu je u srži razumijevanje različitih kultura u međusobnome doticaju. Poznavanje i razumijevanje kulture naroda čijim se jezikom ovladava nezaobilazan je preduvjet uspješnoga razvoja međukulturne komunikacijske kompetencije jer bez razumijevanja konteksta nije moguće ostvariti potpuni diskurs. Istraživački problem ovoga rada proizlazi iz ograničenja nastave hrvatskoga kao inoga jezika koja se primarno fokusira na eksplicitnu kulturu, dok se istovremeno zanemaruje implicitna kultura – nevidljivi sloj društvenih normi i vrijednosti koji je ključan za stvarnu integraciju polaznika koji borave u Hrvatskoj tijekom svojega procesa učenja (unutar homogenih i heterogenih skupina). Metodologija istraživanja temelji se na kvalitativnoj analizi i promatranju procesa akulturacije polaznika s pomoću modela terenske nastave. U radu se istražuje kako izlazak iz učioničkoga diskursa omogućuje polaznicima izravan doticaj s implicitnim kulturnim obrascima koji su u formalnome okruženju često nedohvatljivi. Fokus istraživanja usmjeren je na pedagoške postupke kojima se nastavnik prilagođava stvarnim potrebama polaznika, dopunjujući kurikulum aktivnostima koje simuliraju realne situacije u kulturi domaćina. Rezultati ukazuju na to da su dodiri s implicitnom kulturom znatno brojniji i intenzivniji tijekom terenske nastave gdje polaznici u autentičnom kontekstu dekodiraju vizualne i situacijske znakove. Naglašava se važnost uspoređivanja kultura kao metode kojom polaznici osvješćuju razlike između eksplicitno naučenih činjenica i implicitno proživljenih iskustava. U početnim fazama boravka u novoj sredini, takva interkulturalna sposobnost pokazuje se važnijom za uspješno snalaženje od same lingvističke preciznosti. Znanstvenostručni doprinos rada očituje se u definiranju metodičkoga okvira koji promiče terensku nastavu kao primarni poligon za usvajanje implicitne kulture. Takav pristup premošćuje jaz između „jezika s katedre” i „živoga jezika”, omogućujući polazniku brže razumijevanje i dublju društvenu participaciju u hrvatskome kulturnom prostoru.

Ključne riječi: akulturacija, eksplicitna vs. implicitna kultura, hrvatski kao ini jezik, interkulturalna sposobnost, terenska nastava

DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE IN TEACHING CROATIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: BEYOND THE CLASSROOM DISCOURSE FRAMEWORK

Intercultural education is a multidimensional process centered on understanding diverse cultures in mutual contact. Knowledge and understanding of the culture of the people whose language one masters is an indispensable prerequisite for the successful development of intercultural communicative competence, as complete discourse cannot be achieved without contextual understanding. The research problem of this paper stems from the limitations of teaching Croatian as a foreign language, which primarily focuses on explicit culture while neglecting implicit culture — the invisible layer of social norms and values that is crucial for the genuine integration of learners staying in Croatia during their learning process (within both homogeneous and heterogeneous groups). The research methodology is based on qualitative analysis and observation of the acculturation process of learners using a model of field teaching. The paper explores how moving beyond the classroom discourse enables learners to directly engage with implicit cultural patterns that are often inaccessible in formal settings. The research focus is on pedagogical approaches through which the teacher adapts to the real needs of learners, supplementing the curriculum with activities that simulate authentic situations in the host culture. The results indicate that encounters with implicit culture are significantly more numerous and intense during field teaching, where learners decode visual and situational cues in an authentic context. The paper emphasizes the importance of culture comparison as a method that helps learners become aware of the differences between explicitly learned facts and implicitly experienced realities. In the initial stages of staying in a new environment, such intercultural competence proves more vital for successful navigation than linguistic precision itself. The scientific and professional contribution of the paper lies in defining a methodological framework that promotes field teaching as the primary arena for acquiring implicit culture. This approach bridges the gap between "language from the lectern" and "living language", enabling learners to achieve faster understanding and deeper social participation in the Croatian cultural space

Keywords: acculturation, explicit vs. implicit culture, Croatian as a foreign language, intercultural competence, field teaching

Lea Banović

Doktorski studij Humanističke znanosti, Sveučilište u Zadru, Hrvatska
leabanovic7@gmail.com

JEZIČNA SREDSTVA U POLITIČKOM DISKURSU U HRVATSKOM I ENGLESKOM JEZIKU – PRIMJER PREDSEDNIČKIH IZBORA

Politički diskurs kao jedna od kategorija diskursa općenito kao svoju specifičnost nalaže nužnost postojanja političkog okruženja, odnosno djelovanja. Jezična sredstva, pa u sklopu njih i frazemi, temeljni su dio svakog političkog diskursa; u govorenom jeziku, u sučeljavanjima i debatama često se koriste metafore, idiomi, uvrede, hiperbole, kao i gramatički elementi (zamjenice „mi“ i „oni“) koji ovdje imaju kontrastnu funkciju. Isti elementi prisutni su i u tekstovima / novinskim člancima koji se bave političkim diskursom, no uz postojeću razliku u učestalosti. Politički diskurs predstavlja bogati poligon za istraživanje jezičnih sredstava i njihovih pragmalingvističkih funkcija, a posebice uspoređujući različite jezike i različite zemlje u kojima se analizira. Nesigurna, emocijama nabijena vremena pozivaju na hipotetiziranje da će politički diskurs biti prošaran različitim jezičnim sredstvima. Izbori su specifična razdoblja unutar političkog diskursa gdje se može dublje analizirati upotreba jezičnih sredstava općenito. Fokus ovog istraživanja će biti na govorenom korpusu američkih i hrvatskih predsjedničkih izbora u 2024. godini, na kojima su kandidati bili Donald Trump, Kamala Harris, Zoran Milanović i Dragan Primorac. Pritom će se istražiti jezična sredstva u političkim sučeljavanjima te razlike i učestalost njihove upotrebe. Analiza će iznijediti razlike između Hrvatske i SAD-a koje će svoj korijen naći u različitim mikro- i makro-političkim okolnostima u te dvije zemlje.

Ključne riječi: debate, govoreni jezik, jezična sredstva, politički diskurs, predsjednički izbori 2024.

LANGUAGE DEVICES IN POLITICAL DISCOURSE IN CROATIAN AND ENGLISH – THE EXAMPLE OF PRESIDENTIAL ELECTIONS

Political discourse, as one of the categories of discourse in general, dictates as its specificity the necessity of the existence of a political environment. Language devices, including idioms, are a fundamental part of every political discourse; metaphors, idioms, insults, hyperboles, as well as grammatical elements (pronouns "we" and "they"), which here bear a contrasting function, are often used in the spoken language, i.e. in debates. The same elements are also present in texts/newspaper articles dealing with political discourse, but with a difference in frequency. Political discourse represents a rich platform for researching language devices and their pragmalinguistic functions, especially comparing respective languages and respective countries in which it is analyzed. Uncertain, emotionally charged times call for hypothesizing that various language devices will be abundant in the political discourse. Elections are specific periods within the political discourse where the use of language devices in general can be analyzed more deeply. The focus of this research will be placed on the spoken corpus of the American and Croatian presidential elections in 2024, where the candidates were Donald Trump, Kamala Harris, Zoran Milanović and Dragan Primorac. The language devices in the political debates, as well as the differences and frequency of their use, will be analyzed. The analysis will reveal the differences between Croatia and the USA, which will find their roots in the different micro- and macro-political circumstances in those two countries.

Keywords: debates, language devices, political discourse, 2024 presidential election, spoken language

Branka Barčot

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

bbarcot@m.ffzg.hr

**OVA SMIJURIJA OD DRŽAVE I ONAJ CIRKUS OD SABORA – KORPUSNO UTEMELJENO
ISTRAŽIVANJE FRAZEMSKJE KONSTRUKCIJE [PRON DEM / ADJ] N'NOM OD
N''GEN U HRVATSKOM, NJEMAČKOM I RUSKOM JEZIKU**

Cilj je ovoga rada prikazati korpusno utemeljeno istraživanje frazemske konstrukcije [*Pron DEM / Adj*] *N'Nom od N''Gen* s evaluativnom funkcijom u trima jezicima, hrvatskom, njemačkom i ruskom, u okviru COST projekta CA22115 *A Multilingual Repository of Phraseme Constructions in Central and Eastern European Languages (PhraConRep)*. Njemački i ruski dva su glavna jezika (tzv. *pivot languages*) u navedenom projektu koji ima za cilj sastavljanje višejezične baze frazemskih konstrukcija, dok je hrvatski jedan od četrnaest ciljnih jezika. Frazemske su konstrukcije ustaljeni višerječni izrazi, odnosno sintaktički modeli djelomično sastavljeni od suznačnih riječi (engl. *anchors*) i praznih mjesta (engl. *slots*) koja se u govoru popunjavaju raznim leksemima ili kombinacijama leksema (engl. *fillers*). Realizacija frazemske konstrukcije u govoru naziva se konstruktom, a u konkretnom slučaju riječ je o konstruktima poput: *ova smijurija od države; dieser Idiot vom Taxifahrer; эта лентяйка библиотекарша*. Na temelju podataka iz hrvatskoga, njemačkoga i ruskoga mrežnog korpusa (*hrWac, deTenTen20 i ruTenTen20*) u alatu *Sketch Engine* istraživanje se usmjerava na proučavanje strukture, pragmatične funkcije i kulturnih aspekata navedene frazemske konstrukcije u trima analiziranim jezicima, a također se postavlja pitanje strukturne ekvivalentnosti među tim jezicima. Frazemska konstrukcija [*Pron DEM / Adj*] *N'Nom od N''Gen* ima funkciju pojačavanja negativne ili pozitivne evaluacije. Leksemi kojima se popunjava prazno mjesto *N'* najčešće su evaluativne riječi (primjerice, *nitkov, genijalac, debilana, smijurija*) ili pak metafore koje se mogu interpretirati kao evaluacije (primjerice, *dieser Sarkophag von einem Fahrstuhl*). Korpusna građa potvrđuje da se navedena frazemska konstrukcija najčešće rabi u svrhu negativne evaluacije. Ovim se istraživanjem želi pridonijeti izradi višejezičnog repozitorija frazemskih konstrukcija u jezicima Srednje i Južne Europe.

Ključne riječi: frazemske konstrukcije, kontrastivno proučavanje, korpusna lingvistika

„THIS JOKE OF A STATE“ AND „THAT CIRCUS CALLED PARLIAMENT“ – A CORPUS-BASED STUDY OF THE PHRASEME CONSTRUCTION [Pron DEM / Adj] N'Nom od N'Gen IN CROATIAN, GERMAN AND RUSSIAN

In this paper, we aim to conduct a corpus-based study of the phraseme construction [Pron DEM / Adj] N'Nom od N'Gen with evaluative function in three languages – Croatian, German and Russian – within the framework of the COST Action CA22115 *A Multilingual Repository of Phraseme Constructions in Central and Eastern European Languages (PhraConRep)*. German and Russian are the two main languages (so-called *pivot languages*) in the aforementioned project, which aims to compile a multilingual repository of phraseme constructions, while Croatian is one of the fourteen target languages. A phraseme construction is a fixed multi-word form: a syntactic model partially filled by synsemantic words (anchors) but containing vacant positions (slots), which are directly filled in speech by various lexemes or combinations of lexemes (fillers). The realization of a phraseme construction in speech is called a construct, and in this specific case we are talking about constructs such as *ova smijurija od države*; *dieser Idiot vom Taxifahrer*; *эта лентяйка библиомекерша*. Based on data from the Croatian, German and Russian online corpora (hrWac, deTenTen20 and ruTenTen20) in the Sketch Engine tool, this research focuses on studying the structure, pragmatic function and cultural aspects of the phraseological construction [Pron DEM / Adj] N'Nom od N'Gen in the three analyzed languages but also raises the question of structural equivalence between these languages. The phraseological construction [Pron DEM / Adj] N'Nom od N'Gen has the function of reinforcing a negative or positive evaluation. The lexemes that fill the empty space N' are most often evaluative words (e.g. *nitkov*, *genijalac*, *debilana*, *smijurija*) or metaphors that can be interpreted as evaluations (e.g. *dieser Sarkophag von einem Fahrstuhl*). The corpus data confirms that this phraseme construction is most often used for the purpose of negative evaluation. This research aims to contribute to the development of a multilingual repository of phraseme constructions in Central and Eastern European languages.

Keywords: contrastive analysis, corpus linguistics, phraseme constructions

Sanja Baričević

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

sbaricev@unizd.hr

JEZIČNO-STILSKA OBILJEŽJA PJSNIČKE ZBIRKE *BELAJOV DVOR* MARIJE RAMOV

Neobjavljena zbirka pjesama *Belajov dvor* Marije Ramov pisana je na čakavskome, žmanskome, dugootočkom govoru koji pripada ikavsko-ekavskome (srednjočakavskom) dijalektu. Taj je govor tek dijelom opisan u radovima koji se bave dugootočkim govorima, a njegov je rječnik u izradi. Osim u jezičnome smislu gdje otvara cijeli inventar gramatičkih i leksičkih obilježja žmanskoga govora srednje generacije otočana, zbirka predstavlja zrelu pjesnikinju čije pjesme u zbirci nastaju u rasponu od tridesetak godina. U njima autorica sadržajno predstavlja svakodnevicu, običaje, život u zajednici, sudbine otočnih ljudi, često s imenom i prezimenom, stvarajući žmanski imaginarij koji na univerzalnoj razini donosi sliku života na otoku. Specifičnost je dijalektalne poeziju i u odabiru tema i motiva koje ju vezuju za određeni prostor, a takva autentičnost prepoznaje se i u ovoj zbirci. Dijalektalna poezija, osim što pruža uvid u govor određenoga prostora i vremena koji se njome baštini, autorski je, individualni pjesnički svijet koji otvara prostor različitim poetičkim čitanjima. U ovome se radu analiziraju jezične osobitosti (fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke) te se određuju unutar obilježja srednjočakavskoga dijalekta. Pjesme se raščlanjuju motivski i tematski te se kvantitativnom metodom – utvrđivanjem leksičke gustoće i raznolikosti, utvrđivanjem zastupljenosti pojedine vrste riječi te izdvajanjem najzastupljenijih natuknica kao motivskih sastavnica ocrtava osebujan, autentičan pjesnički svijet.

Ključne riječi: *Belajov dvor*, dijalektalna poezija, leksička gustoća, leksička raznolikost, žmanski govor

LINGUISTIC AND STYLISTIC FEATURES OF THE POETRY COLLECTION *BELAJOV DVOR* BY MARIJA RAMOV

The unpublished poetry collection *Belajov dvor* by Marija Ramov is written in the Chakavian Žman local dialect of the Dugi Otok which belongs to the Ikavian–Ekavian (Middle Čakavian) dialectal group. This local dialect has been only partially described in scholarly works dealing with the dialects of Dugi Otok, and its lexical inventory is still in the process of systematic compilation. In addition to its linguistic relevance, insofar as it documents a broad range of grammatical and lexical features characteristic of the local dialect as spoken by the middle generation of island inhabitants, the collection testifies to a mature poetic oeuvre whose individual poems were composed over a period of approximately three decades. From a thematic perspective, the poems articulate everyday life, traditional customs, communal relations, and the life trajectories of islanders, frequently referring to concrete individuals by name and surname. In this way, the collection constructs a specific imaginary of Žman which, on a more general level, offers a representative portrayal of insular life. A defining feature of dialect poetry lies in its thematic and motivic rootedness in a particular spatial and cultural context, and this type of authenticity is clearly discernible in the present collection. Dialect poetry thus functions not only as a repository of linguistic data pertaining to a specific place and time, but also as an authorial, individualized poetic system that allows for multiple poetics-oriented readings. The present study examines the linguistic features of the poems – phonological, morphological, syntactic, and lexical—and classifies them within the framework of the Middle Čakavian dialect. In addition, the poems are subjected to motif- and theme-based analysis, and by means of quantitative methods – namely, the determination of lexical density and lexical diversity, the analysis of the distribution of individual word classes, and the extraction of the most frequent lexical items as constitutive motif elements – a distinctive and internally coherent poetic world is delineated.

Keywords: *Belajov dvor*, dialect poetry, lexical density and lexical diversity, Žman dialect

Marijana Bašić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

mabasic@unizd.hr

SOCIOLINGVISTIČKA I KULTUROLOŠKA OBILJEŽJA JEZIČNE PROIZVODNJE NASLJEDNOG GOVORNIKA HRVATSKOGA JEZIKA

Ovladavanje inim jezikom složen je i dugotrajan proces. Među inojezičnim govornicima hrvatskoga jezika posebnu skupinu čine nasljedni govornici koji jezikom ovladavaju u obiteljskome, a ne institucionalnome okruženju. Ovladavanje nasljednim jezikom stoga se u glavnini svojih obilježja razlikuje od ovladavanja drugim ili stranim jezikom (motivacija, obilježja međujezika, izloženost jeziku i kulturi – usvajanje jezika u obitelji, poznavanje nasljedne kulture, osjećaj pripadnosti toj kulturi). Prototipni nasljedni govornici uslijed usmjerenosti na svakodnevni govorni jezik obitelji ili uže iseljeničke zajednice ne ovladavaju svim jezičnim djelatnostima, kako prijamnim (npr. čitanjem) tako i proizvodnim (npr. pisanjem), a suočavaju se i s izazovima očuvanja jezika u drugoj jezičnoj sredini. Nasljedni jezik, koji se u pravilu usvaja prvi po redosljedu, važan je dio identiteta nasljednih govornika, a nedovoljna izloženost jeziku i kulturi onemogućuje im ispunjavanje osnovnih jezičnih i identitetskih potreba. Dosadašnjim su istraživanjima jezične proizvodnje nasljednih govornika rezultirala utvrđene sljedeće odlike: relativno visok stupanj tečnosti (tj. opsežan vokabular i izražena komunikativnost), ali nizak stupanj gramatičke točnosti, nepoznavanjem pragmatičkih ili sociolingvističkih pravila. U ovome se radu raščlanjuje jezična proizvodnja nasljedne višejezične govornice hrvatskoga jezika rođene u iseljeničkoj obitelji u Skandinaviji. Ispitaničin otac, rođen je i školovan u Hrvatskoj, a majka joj je rođena u iseljeničkoj obitelji pa je ispitanica druga generacija rođena u inozemstvu. I majka i kćerka hrvatski su jezik usvajale isključivo u neformalnom obiteljskom okruženju, a s jezikom, kulturom i običajima susretale su se u hrvatskim kulturnim udrugama koje su povremeno posjećivale te tijekom godišnjih odmora koje je obitelj redovito provodila u Hrvatskoj. Ispitanica se u ranim dvadesetim doseljava u Hrvatsku i udaje, ali zbog suprugova posla često mijenja boravište (Hrvatska, Njemačka, Bjelorusija, Uzbekistan i Izrael). Osim materinskim i nasljednim jezikom ispitanica se služi engleskim, njemačkim i švedskim jezikom. Budući da je u fokusu istraživanja ne samo jezik kao sredstvo komunikacije, nego i jezik kao temelj osobnog, obiteljskog i kolektivnog identiteta, istraživanje se temelji na sociolingvističkom upitniku odnosno na raščlambi i usporedbi govorne i pisane građe. Osim jezičnih obilježja razmatraju se i psihološka, sociološka i kulturološka obilježja, npr. strah od jezika, povezanost jezika i emocija, preključivanje itd.

Ključne riječi: identitet, jezična proizvodnja, nasljedni govornik, višejezičnost, višekulturalnost

SOCIOLINGUISTIC AND CULTURAL CHARACTERISTICS OF THE LANGUAGE PRODUCTION OF A HERITAGE SPEAKER OF THE CROATIAN LANGUAGE

Learning another language is a complex and long-term process. Among foreign speakers of the Croatian language, a special group consists of heritage speakers who learn the language within a family, rather than in an institutional environment. Consequently, learning a heritage language is fundamentally different from learning a second or foreign language in various aspects such as motivation, interlanguage features, exposure to the language and culture (like language acquisition within the family), understanding of the heritage culture, and a feeling of connection to that culture. Prototypical heritage speakers, due to their focus on the everyday spoken language of the family or the immediate immigrant community, do not learn all language skills, both receptive (e.g., reading) and productive (e.g., writing), and they also face the challenges of preserving the language in a different linguistic environment. Heritage language, which is usually acquired first in order, is an important part of the identity of heritage speakers, and insufficient exposure to language and culture prevents them from fulfilling their basic linguistic and identity needs. Previous research on the language production of heritage speakers has resulted in the following characteristics: a relatively high degree of fluency (i.e., extensive vocabulary and outstanding communicativeness), but a low degree of grammatical accuracy, due to ignorance of pragmatic or sociolinguistic rules. This paper analyzes the linguistic production of a heritage multilingual speaker of Croatian, born into an immigrant family in Scandinavia. The respondent's father was born and educated in Croatia, and her mother was born into an immigrant family, making the respondent a second generation born abroad. Both mother and daughter acquired the Croatian language exclusively in an informal family environment, and they encountered the language, culture, and customs in Croatian cultural associations that they occasionally visited during the family's regular vacations in Croatia. The respondent moved to Croatia in her early twenties and got married, but due to her husband's work, she often changed her place of residence (Croatia, Germany, Belarus, Uzbekistan, and Israel). In addition to her mother tongue and heritage language, the respondent speaks English, German, and Swedish. Since the focus of the research is not only on language as a means of communication but also on language as the basis of personal, family, and collective identity, the research is based on a sociolinguistic questionnaire, i.e., on the analysis and comparison of spoken and written material. In addition to linguistic features, psychological, sociological, and cultural features are also considered, e.g., fear of language, the connection between language and emotions, code switching, etc.

Keywords: heritage speaker, identity, language production, multiculturalism, multilingualism

Metka Bezljaj

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

mbezljaj21@unizd.hr

ŠTO ČINI KONSTRUKCIJU? FINITNE I INFINITIVNE DOPUNE U ROMANSKIM JEZICIMA I HRVATSKOME

Istraživanje se bavi postverbalnim finitnim i infinitivnim dopunama u španjolskom, francuskom, portugalskom i hrvatskom jeziku iz perspektive konstrukcijske gramatike. Preliminarna kolostrukcijska analiza alternacija dopuna u hrvatskom i njihovih prijevodnih ekvivalenata u francuskom i španjolskom jeziku (Bezljaj et al., 2025) pokazala je niz teškoća u praktičnoj primjeni pojma konstrukcije s infinitivnom odnosno finitnom dopunom, osobito u pogledu određivanja njezine unutarnje strukture. Ti su rezultati poslužili kao poticaj za dublje propitivanje što čini konstrukciju u smislu konstrukcijske gramatike i kako se ta jedinica može dosljedno operacionalizirati u kontrastivnom istraživanju dopuna. Premda se konstrukcije u okviru pojedinog jezika uobičajeno definiraju kao uparivanja oblika i značenja različitog stupnja shematičnosti (Boas, 2013; Goldberg, 1995, 2006), kontrastivna konstrukcijska analiza zahtijeva dodatni korak: nužno je odrediti granice konstrukcije tako da one mogu omogućiti usporedivost među jezicima koji raspolažu različitim, ali istovremeno formalno dovoljno sličnim, gramatičkim resursima za izražavanje istih ili srodnih funkcija. U ovom će se istraživanju konstrukcija operacionalizirati široko, u skladu s kontrastivnim pristupom koji uključuje funkcionalno i formalno dovoljno bliske strukture, čak i kada se one u pojedinim gramatičkim tradicijama ne klasificiraju kao takve (npr. perifraze u romanskim jezicima i njihovi funkcionalni ekvivalenti u hrvatskom). U opisu navedenih konstrukcija početi će se od suvremenih gramatika francuskog, španjolskog i portugalskog jezika (npr. Abeillé i Godard, 2021; Grevisse i Goosse, 2008; Raposo et al., 2013; RAE, 2009) te relevantne kroatističke literature (Katičić, 2002; Silić i Pranjković, 2005), uz konzultiranje radova iz područja konstrukcijske gramatike, osobito onih kontrastivnih. Fenomen će se dodatno promotriti i iz drugih teorijskih okvira, prije svega iz perspektive kognitivne gramatike (M. Achard, 1998; Belaj i Tanacković Faletar, 2020). Primjeri će se u ovoj fazi ekscerptirati iz RomCro-a (Bikić-Carić et al., 2023), višejezičnog i višesmjernog usporednog korpusa suvremenih književnih tekstova na romanskim jezicima i hrvatskom, čija nova verzija korpusa obuhvaća sedam jezika (španjolski, francuski, talijanski, portugalski, rumunjski, katalonski i hrvatski) te više od 19 milijuna riječi. Očekivani doprinos istraživanja jest metodološko razrađivanje načina na koji se konstrukcija može definirati i prepoznati u međujezičnom kontekstu, što smatramo nužnim preduvjetom korpusne kontrastivne analize.

Ključne riječi: finitna dopuna, hrvatski jezik, infinitivna dopuna, konstrukcijska gramatika, romanski jezici

WHAT CONSTITUTES A CONSTRUCTION? FINITE AND INFINITIVAL COMPLEMENTS IN ROMANCE LANGUAGES AND CROATIAN

This doctoral research focuses on postverbal finite and infinitival complements in Spanish, French, Portuguese, and Croatian from the perspective of construction grammar. A preliminary collocation analysis of complement alternations in Croatian and their translation equivalents in French and Spanish (Bezlaj et al., 2025) revealed a number of challenges in the practical application of the concept of a construction with an infinitival or finite complement, particularly regarding its internal structure. These results motivated a deeper inquiry into what constitutes a construction in construction grammar and how this unit can be consistently operationalized in contrastive studies of complements. Although constructions within a single language are commonly defined as pairings of form and meaning with varying degrees of schematicity (Boas, 2013; Goldberg, 1995, 2006), contrastive constructional analysis requires an additional step: it is necessary to determine the boundaries of a construction so that they allow comparability across languages that possess different but formally sufficiently similar grammatical resources for expressing the same or related functions. In this study, a construction will be operationalized broadly, in line with a contrastive approach that includes functionally and formally sufficiently close structures, even when these are not classified as such in individual grammatical traditions (e.g., periphrases in the Romance languages and their functional equivalents in Croatian). The description of these constructions will draw on contemporary descriptive grammars of French, Spanish, and Portuguese (e.g., Abeillé & Godard, 2021; Grevisse & Goosse, 2008; Raposo et al., 2013; RAE, 2009) and relevant literature in Croatian (Katičić, 2002; Silić & Pranjković, 2005), alongside works from the field of construction grammar, particularly those with a contrastive perspective. The phenomenon will also be examined from other theoretical frameworks, primarily cognitive grammar (M. Achard, 1998; Belaj & Tanacković Faletar, 2020). Examples will be excerpted at this stage from RomCro (Bikić-Carić et al., 2023), a multilingual and multidirectional parallel corpus of contemporary literary texts in the Romance languages and Croatian, whose new version encompasses seven languages (Spanish, French, Italian, Portuguese, Romanian, Catalan, and Croatian) and over 19 million words. The expected contribution of this research is a methodological elaboration on how constructions can be defined and identified in crosslinguistic contexts, which is considered a necessary prerequisite for corpus-based contrastive analysis.

Keywords: Keywords: construction grammar, finite complement, Croatian language, infinitival complement, Romance languages

Stela Beljak i Jelena Vignjević

Osnovna škola Ante Kovačića, Zlatar – Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

stelabeljak3@gmail.com, jelena.vignjevic@ufzg.hr

**PRISTUP POSLOVICAMA U SUVREMENOM ODGOJU I OBRAZOVANJU
(USPOREDBA HRVATSKOGA I SLOVENSKEGA OSNOVNOŠKOLSKOG KURIKULA)**

Ovaj rad donosi rezultate analize zastupljenosti poslovice, kao i pristupa njima, u kurikulumima osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u području jezika, književnosti i kulture u Hrvatskoj i Sloveniji. Polazi se od pretpostavke kako su poslovice – kao dio jezične, književne i kulturne baštine koji pridonosi razvoju kulturne i komunikacijske kompetencije učenika – zastupljene od početka školskog odgoja i obrazovanja. Ta je pretpostavka utemeljena na tradiciji odgoja i obrazovanja, kako u Hrvatskoj tako i u Sloveniji, gdje su upravo poslovice bile sadržaj kojim su učenici usvajali znanja, ali i vrijednosti, baštinu i identitet društva u kojem su odrastali i za koje su se školovanjem pripremali. Analiza se temelji na komparativnom pregledu *Kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik* (MZO, 2019) i *Učnog načrta za slovenščino v osnovni šoli* (MIZŠ, 2018). Rezultati analize pokazuju da su poslovice u oba kurikula prisutne, no u početku tek neizravno (u kontekstu promišljanja o prenesenom značenju, ustaljenim jezičnim izrazima i frazama), a kasnije izravno (u Hrvatskoj od trećeg, a u Sloveniji od sedmog razreda osnovne škole). Kad je o pristupu poslovicama riječ, u hrvatskom je kurikulumu naglašenija njihova kulturna i tradicijska vrijednost, dok je u slovenskom kurikulumu naglašenija njihova funkcionalna i komunikacijska uloga. Taj uvid ukazuje na razlike u didaktičkim pristupima i obrazovnim vrijednostima hrvatskoga i slovenskoga sustava odgoja i obrazovanja. Spomenutim nalazima ovaj rad može dati doprinos razumijevanju uloge i mjesta poslovice u jeziku i kulturi, ali i u odgoju i obrazovanju, kako u hrvatskom tako i u slovenskom kontekstu.

Ključne riječi: hrvatski jezik, jezična i kulturna kompetencija, kulturna baština, kurikulum, poslovice, slovenski jezik

APPROACH TO PROVERBS IN CONTEMPORARY EDUCATION (COMPARISON OF CROATIAN AND SLOVENIAN PRIMARY SCHOOL CURRICULA)

This paper presents the results of an analysis of the presence of proverbs, as well as the approach to them, in the curricula of primary school education in the field of language, literature and culture in Croatia and Slovenia. It is assumed that proverbs - as part of the linguistic, literary and cultural heritage that contributes to the development of students' cultural and communicative competence - have been present since the beginning of school education. This assumption is based on the tradition of education, both in Croatia and Slovenia, where proverbs were the content through which students acquired knowledge, but also the values, heritage and identity of the society in which they grew up and for which they were prepared through education. The analysis is based on a comparative review of the *Curriculum for the subject Croatian Language* (MZO, 2019) and the *Curriculum for Slovenian in Primary Schools* (MIZŠ, 2018). The results of the analysis show that proverbs are present in both curricula, but initially only indirectly (in the context of thinking about the transferred meaning, established linguistic expressions and phrases), and later directly (in Croatia from the third grade, and in Slovenia from the seventh grade of primary school). When it comes to the approach to proverbs, the Croatian curriculum emphasizes their cultural and traditional value, while the Slovenian curriculum emphasizes their functional and communicative role. This insight points to differences in the didactic approaches and educational values of the Croatian and Slovenian education systems. With those findings, this paper can contribute to understanding the role and place of proverbs in language and culture, but also in education, both in the Croatian and Slovenian context.

Keywords: Croatian language, cultural heritage, curriculum, linguistic and cultural competence, proverbs, Slovenian language

Vera Blažević Krezić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska
vblazevici@ffos.hr, blazevicvera@gmail.com

FILOLOŠKI POGLED NA GLAGOLJIČNI I ĆIRILIČNI *NAUK KARSTJANSKI KRATAK* RAFAELA LEVAKOVIĆA

Budući da su hrvatski glagoljaši 17. stoljeća opetovano isticali potrebu izdavanja glagoljičnoga kršćanskoga nauka, kako je razvidno iz pisama zadarskoga nadbiskupa Oktavijana Garzadorija Rimu upućenih 1626. i 1627., Sveta kongregacija za širenje vjere organizirala je 1628. otiskivanje glagoljičnoga katekizma u redakciji Rafaela Levakovića. Taj je franjevac, rodom iz Jastrebarskoga, hrvatskoj filologiji najprije poznat po pripremi glagoljičnoga *Misala* iz 1631. godine s kojim je službeno započeo proces *istočnoslavenizacije* hrvatskih glagoljičnih liturgijskih tekstova u Rimu. *Nauk karstjanski kratak* (Rim, 1628.) prijevod je popularnoga maloga katekizma *Dottrina christiana breve* isusovca Roberta Bellarmina koji je još 1603. na hrvatski jezik preveo Splicićanin Aleksandar Komulović. Levakovićevo izdanje *Nauka* Vjekoslav Štefanić (1938.) ocijenio je kao *prepisan i prenapravljen* Komulovićev prijevod u okviru kojega je tekst kršćanskoga nauka Levaković oblikovao narodnim jezikom, dok su litanije i molitve ispisane crkvenoslavenskim jezikom još uvijek čiste hrvatske recenzije. Budući da je Levakovićev *Nauk* 1629. otisnut ćirilicom te da to izdanje glagoljični izvornik vjerno prati u svemu osim u navedenom jezičnom variranju (ćirilicne litanije i molitve nisu naime pisane crkvenoslavenskim nego narodnim jezikom), cilj je ovoga priloga donijeti usporednu jezično-pismovnu analizu glagoljičnoga i ćirilicnoga Levakovićeva *Nauka*. Time će se jasnije utvrditi izgled i položaj hrvatskoga crkvenoslavenskoga jezika netom prije ulaska u proces *istočnoslavenizacije*, a k tomu će se opisati Levakovićev narodno-jezični izraz koji nasljeduje tradiciju ikavskoga štokavsko-čakavskoga prosjeka, s nekim zanimljivim odstupanjima od toga jezično-stilskoga koda.

Ključne riječi: glagoljica i ćirilica, hrvatski crkvenoslavenski jezik, hrvatski narodni jezik, *Nauk karstjanski kratak*, Rafael Levaković

PHILOLOGICAL VIEW AT THE GLAGOLITIC AND CYRILLIC TEXT *NAUK*
KARSTJANSKI KRATAK EDITED BY RAFAEL LEVAKOVIĆ

Since Croatian Glagolitic priests of the 17th century repeatedly emphasized the need to publish Glagolitic catechism – which is, for example, evident in the letters of the Archbishop of Zadar Oktavijan Garzadori sent to Rome in 1626 and 1627 – the Sacred Congregation for the Propagation of the Faith organized the printing of the Glagolitic catechism in 1628 under the editorship of Rafael Levaković. This Franciscan, born in Jastrebarsko, is primarily known to Croatian philologists as the editor of the Glagolitic *Missal* printed in 1631, with which the process of *East-Slavicization* of Croatian Glagolitic liturgical texts in Rome officially began. *Nauka karstjanski kratak* (Rome, 1628) is a translation of the popular short catechism *Dottrina christiana breve* written by the Jesuit Robert Bellarmine, which was translated into Croatian by Aleksandar Komulović from Split in 1603. Levaković's edition of *Nauk* was assessed by Vjekoslav Štefanić (1938) as a *rewritten* and *reworked* translation of Komulović's *Nauk*, within which Levaković's catechism text is vernacular, while the litanies and prayers are written in (Croatian) Church Slavonic. Since Levaković's *Nauk* was printed in Cyrillic script in 1629 and this edition follows the Glagolitic original in everything except for the aforementioned linguistic variation (the Cyrillic litanies and prayers were not written in Church Slavonic but in the vernacular), the purpose of this paper is to carry out a comparative philological analysis of the Glagolitic and Cyrillic Levaković's *Nauk*. This will contribute to defining the position and characteristics of the Croatian Church Slavonic language just before it entered the process of *East-Slavicization*, and the description of Levaković's vernacular expression, which follows the tradition of the Ikavian Štokavian-Čakavian language, with some interesting deviations from that linguo-stylistic code.

Keywords: Croatian Church Slavonic, Croatian vernacular, Glagolitic and Cyrillic script, *Nauk karstjanski kratak*, Rafael Levaković

Blanka Bošnjak

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija

blanka.bosnjak@um.si

SODOBNI SLOVENSKI ESEJ

V sodobnem času se slovenski esej odlikuje po raznolikosti avtorskih esejističnih poetik in bogati ustvarjalnosti avtoric ter avtorjev, ki obravnavajo različne teme sodobnega časa. V svojih razmišljanjih odpirajo kompleksna vprašanja, vključujejo analizo, kritiko in subjektivno avtorsko perspektivo. Sodobni slovenski esej se loteva različnih tem, povezanih z družbenimi, političnimi, kulturnimi, umetniškimi, zgodovinskimi in še mnogimi drugimi področji v širokem spektru vsebin, pri čemer vključuje osebne občutke, razmišljanja ter stališča avtoric, avtorjev, kar omogoča vpogled v njihovo individualno dožemanje obravnavanih tem z vidika osebnih izkušenj in intimnih refleksij. Za sodobni slovenski esej je prav tako značilno kritično razmišljanje, ki pogosto izziva obstoječe norme in družbene paradigme, pri čemer je kritična ost velikokrat usmerjena v pereča družbena vprašanja kot tudi v prevpraševanje tradicionalnih umetniških in literarnih konceptov. Sodobni slovenski esej se spreminja in razvija vzporedno s spremembami v družbenem, kulturnem in zlasti literarnem kontekstu. V raziskavi o sodobnem slovenskem eseju bodo obravnavane zbirke nagrajenih esejev za zadnjih petih let na Slovenskem: Marcel Štefančič: Ivan Cankar: eseji o največjem (2019), Esad Babačić: Veš, mašina, svoj dolg? (2020), Robert Simonšek: Pejsaži – sanjati na soncu (2021), Uroš Zupan: Znamenja v kroženju (2022), Ivana Djilas: A si lahko vsaj enkrat tiho (2023). Izbrani eseji odpirajo kompleksna vprašanja, vključujejo analizo, kritiko in subjektivno avtorsko perspektivo.

Ključne besede: Sodobni slovenski esej, zbirke nagrajenih esejev, Marcel Štefančič, Esad Babačić, Robert Simonšek, Uroš Zupan, Ivana Djilas

CONTEMPORARY SLOVENIAN ESSAY

In the contemporary period, the Slovenian essay is distinguished by the diversity of essayistic poetics and the rich creativity of authors who deal with various contemporary themes. Their reflections raise complex issues, include analysis, criticism and the subjective perspective of the author. The contemporary Slovenian essay addresses various topics related to social, political, cultural, artistic, historical and many other areas in a broad spectrum of subjects, incorporating the personal feelings, thoughts and views of the authors, which gives insight into their individual perception of the topics discussed from the perspective of personal experiences and intimate reflections. The contemporary Slovenian essay is also characterised by critical thinking, which often challenges existing norms and social paradigms, with the critical edge often directed towards pressing social issues as well as questioning traditional artistic and literary concepts. The contemporary Slovenian essay changes and develops in parallel with changes in the social, cultural and especially literary context. The research on the contemporary Slovenian essay will focus on collections of award-winning essays from the last five years in Slovenia: Marcel Štefančič: *Ivan Cankar: eseji o največjem* (2019), Esad Babačić: *Veš, mašina, svoj dolg?* (2020), Robert Simonšek: *Pejsaži – sanjati na soncu* (2021), Uroš Zupan: *Znamenja v kroženju* (2022), Ivana Djilas: *A si lahko vsaj enkrat tiho* (2023). The selected essays raise complex questions, include analysis, critique and the subjective perspective of the author.

Keywords: Contemporary Slovenian essays, collections of award-winning essays, Marcel Štefančič, Esad Babačić, Robert Simonšek, Uroš Zupan, Ivana Djilas

Ivana Brač i Mia Batinić Angster

Institut za hrvatski jezik, Zagreb – Sveučilište u Zadru, Hrvatska

ibrac@ihj.hr, mbatinic@unizd.hr

VERBION – SEMANTIČKO-SINTAKTIČKI OPIS HRVATSKIH GLAGOLA

U izlaganju će se predstaviti hrvatski glagolski leksikon Verbion kojemu je cilj opisati 500 najčešćih glagola u hrvatskom jeziku. Analiza glagola sastoji se od značenjskoga opisa koji obuhvaća definiciju značenja glagola na hrvatskom i engleskom jeziku, sinonime te istovrijednice na engleskom. Svaki se glagol svrstava u semantičke skupine prema VerbNetu (Kipper, Dang i Palmer 2000, Kipper Schuler 2005) i WordNetu (Fellbaum 1998, Šojat 2012) te se utvrđuje semantički okvir prema FrameNetu (Ruppenhofer i dr. 2016). Svakomu značenju glagola pridruženi su valencijski okviri koji se temelje na primjerima iz korpusa, a za koje su također ponuđeni prijevodi na engleski. Svaki primjer analiziran je na sintaktičkoj (sintaktičke skupine), morfološkoj (padeži, prijedlozi) te semantičkoj razini (semantičke uloge, elementi okvira, leksičke jedinice). Povratni glagoli obrađeni su kao zasebni unosi te se dodatno određuju kao *reflexiva tantum*, derivirani povratni ili recipročni povratni glagoli po uzoru na češki valencijski leksikon VALLEX (Lopatková i dr. 2021). Posebno su označeni i kopulativni, semikopulativni te perifrazni glagoli kako bi se korisnicima olakšalo pretraživanje željene kategorije glagola. Kao zasebna razina izdvojeni su frazemi za koje su ponuđene definicije na hrvatskom i engleskom te njihovi ekvivalenti na engleskom jeziku. Uključivanjem različitih razina opisa i klasificiranjem prema različitim resursima teži se postići sveobuhvatnost semantičke i sintaktičke analize glagola. Prijevodom ključnih podataka na engleski jezik nastoji se leksikon učiniti pristupačnijim neizvornim govornicima hrvatskoga jezika. Leksikon će biti dostupan javnosti do kraja 2027. godine.

Ključne riječi: glagoli, hrvatski jezik, leksikon, semantika, sintaksa, valencija

VERBION – A SEMANTIC-SYNTACTIC DESCRIPTION OF CROATIAN VERBS

In this talk we will introduce Verbion, a Croatian verb lexicon aimed at describing the 500 most frequent verbs in the Croatian language. The analysis of each verb consists of a semantic description, including a definition of the verb's senses in both Croatian and English, synonyms, and English equivalents. Each verb is classified according to the semantic classes proposed in VerbNet (Kipper, Dang & Palmer 2000; Kipper Schuler 2005) and WordNet (Fellbaum 1998; Šojat 2012), and semantic frames based on FrameNet (Ruppenhofer et al. 2016) are defined. Each verb sense is associated with valency frames based on the corpus examples, which are also translated into English. Every example is analyzed on the syntactic level (syntactic phrase types), morphological level (cases, prepositions), and semantic level (semantic roles, frame elements, lexical units). Reflexive verbs are treated as separate entries and further specified as reflexiva tantum, derived reflexive, or reciprocal reflexive verbs, following the model of the Czech valency lexicon VALLEX (Lopatková et al. 2021). Copular, semi-copular, and periphrastic verbs are additionally specified in order to make it easier for users to search for verb type. Idioms are presented as a separate layer, with definitions in both Croatian and English and equivalent English idioms. By integrating multiple levels of description and classifying verbs according to international linguistic resources, the lexicon aims to achieve a comprehensive semantic and syntactic analysis of Croatian verbs. Translating key data into English seeks to make the lexicon more accessible to non-native speakers of Croatian. The lexicon is planned to be publicly available by the end of 2027.

Keywords: Croatian, lexicon, semantics, syntax, verbs, valency

Jozef Brunclík

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia

jbrunclik@ukf.sk, brunclikj@gmail.com

INTERPRETAČNÁ REFLEXIA BÁSNICKEJ SKLADBY DORTY JAGIĆ VYSOKÉ CÉ

Básnická tvorba chorvátskej poetky Dory Jagić bola preložená aj do slovenského jazyka a zaznamenala nemalý ohlas. Pre vydavateľstvo Skalná ruža ju preložil Karol Chmel (s pomocou S. Begoviča, A. Komljenovića a I. Hercega), na edícii, redakcii a grafickej stránke sa podieľali etablované osobnosti slovenskej literatúry ako Juraj Kuniak, Rudolf Jurolek a Erik Jakub Groch. Kniha básnických textov Dory Jagić v slovenčine s názvom *Vysoké cé* je výberom básní z chorvátskych originálov (*Đavo i usidjelica, Kvadratura duge, Kauč na trgu*) – úlohou tohto príspevku je poukázať na reflexiu tvorby Dory Jagić v slovenskom literárnom kontexte, zdôvodniť jej interdisciplinárny charakter, religiózne korelácie a prečo je poetika chorvátskej spisovateľky špecifická, jedinečná a zaujímavá pre slovenského čitateľa. Z jej poézie vyvstávajú otázky odmietania tradičných foriem religiozity, schopnosť dekonštruovať rodovoorientované (ženské) stereotypy, humorno-ironické vyjadrovanie s filozofizujúcim podtónom, postmoderné spájanie vysokých tém s nízkymi, schopnosť všímať si estetiku fragmentárnosti a pohybu, rozsiahly svet umeleckého zobrazovania, silno rezonujúci pocit determinácie a slobody, no v neposledno rade i komparatívne presahy s tvorbou slovenských autorov ako Eva Luka, Peter Repka či Mária Ferenčuhová, z širšej perspektívy je potrebné vnímať jej zakotvenie v modernej európskej poézii 20. a 21. storočia. Sekundárnym cieľom plánovaného príspevku je z takto vytvoreného reflektovania poézie Dory Jagić skonštruovať istú podobu invariantu, ktorý by mohol slúžiť ako metodologický, interpretačný a koncepčný rámec chápania poézie Dory Jagić a vôbec istého typu chorvátskej modernej poézie v lektúre slovenských čitateľov. Za najpodstatnejšie príspevky v danom kontexte považujem hodnotiace texty Jany Juhásovej, Dereka Rebra, Zvonka Taneskiho a Karola Chmela.

Kľúčové slová: bilingvismus, chorvátska poetka, prekladovosť, religiozita, slovenská literatúra

INTERPRETIVER ON THE POETIC COMPOSITION *VYSOKÉ CÉ (HIGH C)* BY
DORTA JAGIĆ

The poetry of the Croatian poet Dorta Jagić has been translated into Slovak and has received considerable acclaim. It was translated for the Skalná ruža publishing house by Karol Chmel (with the help of S. Begovič, A. Komljenović and I. Herceg), and established figures of Slovak literature such as Juraj Kuniak, Rudolf Jurolek and Erik Jakub Groch participated in the edition, editing and graphic design. The book of poetry texts by Dorta Jagić in Slovak, entitled *Vysoké cé (High C)*, is a selection of poems from Croatian originals (*Đavo i usidjelica, Kvadratura duge, Kauč na trgu*) – the task of this article is to point out the reflection of Dorta Jagić's work in the Slovak literary context, to justify its interdisciplinary character, religious correlations and why the poetics of the Croatian writer is specific, unique and interesting for the Slovak reader. Her poetry raises questions of rejection of traditional forms of religiosity, the ability to deconstruct gender-oriented (female) stereotypes, humorous-ironic expression with a philosophizing undertone, postmodern linking of high themes with low ones, the ability to notice the aesthetics of fragmentation and movement, the vast world of artistic depiction, a strongly resonating sense of determination and freedom, but not least comparative overlaps with the work of Slovak authors such as Eva Luka, Peter Repka or Mária Ferenčuhová, from a broader perspective it is necessary to perceive her anchoring in modern European poetry of the 20th and 21st centuries. The secondary goal of the planned contribution is to construct, from this reflection on Dorta Jagić's poetry, a certain form of invariant, which could serve as a methodological, interpretative, and conceptual framework for understanding the poetry of Dorta Jagić and, more generally, a certain type of Croatian modern poetry as read by Slovak readers. Within this context, I consider the evaluative texts of Jana Juhásová, Derek Rebro, Zvonko Taneski, and Karol Chmel to be the most significant contributions.

Keywords: Bilingualism, Croatian poet, Religiosity, Translation, Slovak literature

Dubravka Brunčić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
dbruncic@ffos.hr

**ŽENSKE OBITELJSKE (PRI)POVIJESTI, RAT I OPROSTORIVANJE SJEĆANJA U
AUTOBIOGRAFSKOJ PROZI *PRIJE SEDAM DESETLJEĆA* IVANKE VUJČIĆ-
LASZOWSKI**

U radu će se analizirati autobiografska proza *Prije sedam desetljeća* (1988.) hrvatske književnice Ivanke Vujčić-Laszowski. U djelu se iz perspektive autodijegetske pripovjedačice prizivaju uspomene na djetinjstvo provedeno u Slavoniji uoči i tijekom Prvoga svjetskog rata te se reprezentiraju individualna i kolektivna, obiteljska prošlost. Kombiniranjem rodnoteorijskoga pristupa i teorijskih postavki studija sjećanja i pamćenja istražiti će se kako se kroz prizmu sjećanja oblikuju identiteti pripadnica pripovjedačicine obitelji te kako se reprezentiraju njihovi obiteljski odnosi i ratna iskustva. Razmotriti će se također kako su prikazane poveznice između prostora i sjećanja. Nastojat će se pokazati da prostor ima važnu ulogu u tvorbi ženskih identiteta te u prikazivanju mehanizama pohranjivanja i evociranja sjećanja.

Ključne riječi: autobiografska proza, prostor, Prvi svjetski rat, sjećanje, Ivanka Vujčić-Laszowski, ženski identiteti

WOMEN'S FAMILY (HI)STORIES, WAR AND SPATIALIZATION OF MEMORY IN
IVANKA VUJČIĆ-LASZOWSKI'S AUTOBIOGRAPHICAL PROSE *PRIJE SEDAM
DESETLJEĆA (SEVEN DECADES AGO)*

The paper will analyze the autobiographical prose *Prije sedam desetljeća (Seven Decades Ago, 1988)* by Croatian writer Ivanka Vujčić-Laszowski. The work evokes memories of childhood spent in Slavonia on the eve of and during World War I from the perspective of an autodiegetic female narrator, and represents individual and collective family pasts. Combining gender theory and theoretical postulates of memory and remembrance studies, the paper will explore how the identities of the narrator's female family members are shaped through the prism of memory and how their family relationships and war experiences are represented. It will also examine how the connections between space and memory are presented. It will attempt to show that space plays an important role in the formation of female identities and in depicting the mechanisms of storing and evoking memories.

Keywords: autobiographical prose, female identities, memory, space, Ivanka Vujčić-Laszowski, World War I

Ivana Buljubašić Srb

Filozofski fakultet u Osijeku, Hrvatska

ibuljubasic@ffos.hr

NAMJENE I FUNKCIJE ANTIRATNOG PRIPOVJEDNOG DISKURSA

Zaokupljenost književnosti ratnom tematikom u najširem smislu, napose književnosti zapadnog krug u njezinoj dugoj tradiciji, ukazuje na nezaobilazno razmatranje namjena i svrha, odnosno funkcija i učinaka korpusa književnih tekstova koji je imenovanom tematikom obuhvaćen. Polazeći od tematske usredotočenosti na rat i njegove implikacije te postavke da je ratno iskustvo potentno oblikovalo i utjecalo na mnoge književne tekstove, ispituje se koje su dominantne namjene i funkcije korpusa okupljenog oko spomenute tematološke kategorije u znanstvenoj literaturi, a čiji je suvremeni kontekst hrvatske književne produkcije fiksiran godinom 1991. i razdobljem nakon nje. Pritom se u istraživanju fokusira namjena i funkcija koncepta *antiratne književnosti*, čija se razlika spram koncepta *ratne književnosti*, obuhvaća, primjerice, demistifikacijom herojske paradigme i antagonističkih tendencija, deglamurizacijom i delegitimacijom rata i s njima povezanih militarističkih okolnosti, što ima i svojevrnsne poetičke, stilske i žanrovske implikacije. Uz naglašenu estetiziranu dimenziju teksta u (anti)ratnom pripovjednom diskursu važni su i dokumentarno-referencijalni elementi koji gdjekad govore u prilog nadilaženja predominacije estetske funkcije, tj. uzimaju se u obzir strategije fikcionalizacije i pamćenja konkretnih povijesno-društveni događaja. Imajući to na umu, razmatra se pristup nedvosmislenog angažmana – moralnog, socijalnog, psihološkog itd. (Brosman) koji se razlikuje u predodžbama kolektivnog ratnog spram individualiziranog antiratnog. Koncept antiratnog pripovjednog diskursa bit će ispitan na primjeru pripovjednih i stilskih strategija u pojedinačnim romanima hrvatske suvremene antiratne književnosti.

Ključne riječi: antiratna književnost, ratna književnost, tema Domovinskog rata, suvremeni hrvatski roman

THE PURPOSES AND FUNCTIONS OF ANTI-WAR FICTION

The preoccupation of literature with the theme of war in the broadest sense, especially Western literature in its long tradition, points to the inevitable consideration of the aims and purposes, or rather the functions and effects of the corpus of literary texts covered by the named theme. Starting from the thematic focus on war and its implications, and assuming that the war experience has potently shaped and influenced many literary texts, the dominant purposes and functions of the corpus gathered around this thematic category in scholarly literature are examined, with the contemporary context of Croatian literary production fixed in the year 1991 and the period following it. The research focuses particularly on the purpose and function of the concept of anti-war literature, whose difference from the concept of war literature includes, for example, the demystification of the heroic paradigm and antagonistic tendencies, the deglamorization and delegitimization of war and the militaristic circumstances associated with them, which also has specific poetic, stylistic, and generic implications. Alongside the emphasized aesthetic dimension of the text in the (anti)war fiction, documentary-referential elements are also important, sometimes serving to transcend the predominance of the aesthetic function, i.e. considering strategies of fictionalization and memory of concrete historical-social events. In light of this, the approach of unambiguous engagement—moral, social, psychological, etc. (Brosman)—is considered, which differs in the representations of collective war as opposed to individualized anti-war. The concept of anti-war fiction will be examined through the narrative and stylistic strategies in several novels of contemporary Croatian anti-war literature.

Keywords: anti-war literature, war literature, theme of the Homeland War, contemporary Croatian novel

Dolores Butić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

dbutic@unizd.hr

USPOREDBA DJELA *OBSIDIO IADRENSIS* I *MEMORIALE* PAVLA PAVLOVIĆA

Djelo anonimnog autora *Obsidio Iadrensis* o mletačkoj opsadi Zadar 1345/46. poznajemo iz nekoliko prijepisa. Najbliži nepostojećem arhetipu je *Zagrebački rukopis* iz 1532. godine koji se čuva u arhivu HAZU, a potpisuje ga Francisus de Fumatis. Ovaj je rukopis prepisao Ivan Lučić Lucius, te ga objavio 1666. godine u Amsterdamu. Lučićev prijepis čuva se u Vatikanskoj biblioteci, dok se u Znanstvenoj knjižnici u Zadru nalazi Frauenbergerov prijepis iz XVIII. stoljeća. U središtu dosadašnjeg znanstvenog istraživanje bilo je pitanje autorstva, koje je rezultiralo odbačenom pretpostavkom Franje Račkog o autorstvu zadarskog nadbiskupa Nikole Matafara, koji je bio svjedok i sudionik opisanih događaja. Prema mišljenju povjesničara radi se o vrijednom pripovjednom izvoru za poznavanje hrvatske povijesti XIV. stoljeća, koje je jedinstveno u svom vremenu, pa i kasnije jer na našoj obali do tada nije stvoreno ništa slično ni po vrijednosti ni po koncepciji sadržaja. U ovom se radu postavlja pitanje zašto je *Opsada* sa svojim sadržajnim, jezičnim i stilskim osobitostima koje generiraju nejasnoće i proturječja u razumijevanju teksta podudarna djelu *Memoriale* Pavla Pavlovića. *Opsada* i *Memoriale* u dosadašnjem istraživanju nisu dovedena u vezu, a njihova usporedba mogla bi pridonijeti boljem razumijevanju načina na koji je nastao *Zagrebački rukopis*.

Ključne riječi: *Obsidio Iadrensis*, *Zagrebački rukopis*, *Vatikanski rukopis*, *Memorijale*, Zadar u XIV. st.

COMPARISON OF THE WORK *OBSIDIO IADRENSIS* AND *THE MEMORIALE* OF
PAVLE PAVLOVIĆ

The work of the anonymous author *Obsidio Iadrensis* about the Venetian siege of Zadar in 1345/46 is known from several copies. The closest to the non-existent archetype is the Zagreb manuscript from 1532, which is kept in the archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, and is signed by Franciscus de Fumatis. This manuscript was copied by Ivan Lučić Lucius, and published in 1666 in Amsterdam. Lučić's copy is kept in the Vatican Library, while the Scientific Library in Zadar contains Frauenberger's copy from the 18th century. At the center of the scientific research so far has been the question of authorship, which resulted in the rejected assumption by Franjo Rački that the authorship was by the Archbishop of Zadar, Nikola Matafar, who was a witness and participant in the events described. According to historians, it is a valuable narrative source for understanding Croatian history from the 14th century, which is unique in its time, and even later, because nothing similar had been created on our coast until then, neither in value nor in the concept of content. This paper raises the question of why *The Siege*, with its content, linguistic and stylistic peculiarities that generate ambiguities and contradictions in the understanding of the text, is similar to the work of Pavle Pavlović's *Memorial*. *The Siege* and the *Memorial* have not been linked in previous research, and their comparison could contribute to a better understanding of the way in which the Zagreb Manuscript was created.

Keywords: *Obsidio Iadrensis*, *Zagreb Manuscript*, *Vatican Manuscript*, *Memorials*, Zadar in the 14th century

Gordana Čupković

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

gcupkov@unizd.hr

V(A)LAJ IN FABULA

**EKSPRESIVI I POGRDNICE U KONSTRUKCIJI JEZIČNE SLIKE ZAGORE I BUKOVICE
U PROZI SIME MATAVULJA**

Realistička proza Sime Matavulja prepoznata je po svojim geografskim i socijalnim koordinatama, počesto uvedenima kartografskom lokalizacijom radnje: “iz gornje Dalmacije”, “iz planinske Dalmacije”, “zagorsko selo prvo od mora (...) tri časa hoda od mora”, “pod Velebitom”. Svaki izdvojeni geografski prostor ujedno je i kulturni prostor određenih tipova likova, koji su konstruirani književnim konvencijama i tipskim jezičnim obilježjima (usp. Mitrović 2011, Ivanić 2011, Car 2009, Milinković 2011, Ugrenović 2017). Osim realističke tendencije imitiranja selektivnih obilježja organskih idioma, Matavulj poseže i za postupcima moderne artistske stilizacije kojima se teži sažimanju pa i dokidanju jezika, a što posebno do izražaja dolazi u oslanjanju na kontekstno uvjetovane suznačne riječi i ekspresive, kojima se svojom funkcijom približava i uporaba pojedinih kontekstno neuvjetovanih pogrdnica. U ovom radu istražiti će se funkcija ekspresiva i pogrdnica, kao sredstava emocionalizacije iskaza (usp. Čupković 2024) i kao sredstava autorskoga sažimanja iskaza, u Matavuljevim pripovijetkama: “Pilipenda” (1901.), “Oškopac i Bila” (1902.), “Amin” (1900.), te u romanu Bakonja fra Brne (1892.). Ekscerptirani primjeri iz Matavuljeve dalmatinske proze proučit će se u kvantitativnoj zastupljenosti te raščlaniti kvalitativno i kontrastno, s obzirom na sintaktičko-semantički status i s obzirom na primjere uporabe koji se mogu pronaći u opisima organskih idioma.

Ključne riječi: emocije, književni lik, pragmalingvistika, stilistika, štokavsko narječje

EXPRESSIVES AND SLURS IN THE CONSTRUCTION OF THE LINGUISTIC IMAGE
OF ZAGORA AND BUKOVICA IN SIMO MATAVULJ'S PROSE

Simo Matavulj's realistic prose is recognized by its geographical and social coordinates, often introduced by the cartographic localization of the plot: "from upper Dalmatia", "from mountainous Dalmatia", "the first village in Zagora from the sea (...) a three-hour walk from the sea", "under Velebit". Each separate geographical space is also the cultural space of certain types of characters, which are constructed by literary conventions and typical linguistic features (cf. Mitrović 2011, Ivanić 2011, Car 2009, Milinković 2011, Ugrenović 2017). In addition to the realistic tendency to imitate selective features of regional idioms, Matavulj also resorts to methods of modern artistic stylization that aim to reduce and even nullify language, which is particularly evident in his reliance on context-dependent ambiguous words and expressives, which are also closely related in their function to the use of certain context-unconditioned slurs. This paper will explore the function of expressives and slurs, as means of emotionalizing statements (cf. Čupković 2024) and as means of authorial reduction of statements, in Matavulj's short stories: "Pilipenda" (1901), "Oškopac and Bila" (1902), "Amin" (1900), and in the novel *Bakonja friar Brne* (1892). Excerpted examples from Matavulje's Dalmatian prose will be studied in terms of quantitative representation and analyzed qualitatively and contrastively, with regard to syntactic-semantic status and with regard to examples of use that can be found in descriptions of regional idioms.

Keywords: emotions, literary character, pragmatics, stylistics, Štokavian dialects

Irena Delja

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, Crna Gora

irena.delja@fcjk.me

ALUZIVNI SLOJEVI ROMANA *ČOVJEK BEZ LICA* MILORADA POPOVIĆA: IZMEĐU FIKCIJE I ISTORIJE

Roman *Čovjek bez lica* Milorada Popovića nudi složen narativni prostor u kojem se fikcija i istorija neprestano prelamaju kroz gustu mrežu aluzivnih spektara. Polazeći od načina na koji autor oblikuje istorijske ličnosti kao književne figure, rad razmatra kako se njihova uloga u romanu razlikuje od njihove dokumentovane istorijske pojavnosti. Posebna pažnja posvećena je trima ključnim likovima: Krstu Popoviću, Jovu Kapičiću i Novici Radoviću, koji u tekstu ne funkcionišu samo kao pojedinačne biografije, već kao simboličke tačke geneze i progresije crnogorske državne i identitetske ideje. Iako roman uključuje širu galeriju istorijskih aktera, ovi likovi nose najveći narativni i interpretativni teret, jer kroz njih Popović otvara najvažnija pitanja kolektivne sudbine Crne Gore. Takođe, analiziraju se i postupci kojima pisac gradi kompleksnu aluzivnu strukturu romana, oslanjajući se na ukrštanja istorijskih i fiktivnih likova. Fiktivni junaci, oblikovani poput borhesovskih ogledala, ne predstavljaju samo stanovnike pojedinih epoha, već njihove refleksije – slike vremena u kojem djeluju. Popović im ne daje samo spoljašnje obilježje epohe, već im ugrađuje ideje, vrijednosti i dileme koje su obilježile „ekstremni vijek“ i zbog kojih su ljudi bili spremni žrtvovati živote. Tako aluzija postaje prostor u kojem se intimna i kolektivna istorija susreću i međusobno objašnjavaju. U tom spoju istorijskih reminiscencija i fikcionalnih refleksija Popović oblikuje tekst koji nadilazi žanr i prerasta u kritičko čitanje jednog vijeka crnogorskih preobražaja.

Ključne riječi: *Čovjek bez lica*, crnogorski XX vijek, fikcija i istorija, istorijski roman, Milorad Popović

THE ALLUSIVE LAYERS OF MILORAD POPOVIĆ'S NOVEL *THE FACELESS MAN*: BETWEEN FICTION AND HISTORY

Milorad Popović's novel *The Faceless Man* offers a complex narrative space in which fiction and history are continually refracted through a dense network of allusive spectra. Starting from the ways in which the author shapes historical figures as literary characters, this paper examines how their roles in the novel differ from their documented historical appearances. Particular attention is devoted to three key figures – Krsto Popović, Jovo Kapičić, and Novica Radović – who, in the novel function not merely as individual biographies, but as symbolic points marking the genesis and progression of the Montenegrin state and identity idea. Although the novel includes a broader gallery of historical actors, these three characters bear the greatest narrative and interpretive burden, for it is through them that Popović opens the most important questions concerning the collective fate of Montenegro. The paper also analyzes the procedures by which the author constructs the novel's intricate allusive structure, relying on the intersections of historical and fictional characters. The fictional protagonists, shaped like Borgesian mirrors, do not represent only the inhabitants of particular eras, but their reflections – images of the time in which they operate. Popović does not merely give them the outward features of the epoch; he embeds in them the ideas, values, and dilemmas that marked an “extreme age,” for which people were often willing to sacrifice their lives. In this way, allusion becomes a space where intimate and collective histories meet and illuminate one another. In the fusion of historical reminiscences and fictional reflections, Popović shapes a text that transcends genre boundaries and grows into a critical reading of a century of Montenegrin transformations.

Keywords: *The faceless man*, Montenegrin XX century, fiction and history, historical novel, Milorad Popović

Tanja Diklić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

tanja.diklic@ffri.uniri.hr

OBLIKOVANJE VIŠEJEZIČNOG IDENTITETA STRANIH STUDENATA MEDICINE PRI OVLADAVANJU HRVATSKIM KAO INIM JEZIKOM

Kako bi bili uspješni liječnici, studentima medicine nije dovoljno pružiti samo potrebna klinička znanja, već i poboljšati njihove komunikacijske vještine i međukulturne kompetencije koje su potrebne za odgovoran i suosjećajan odnos prema pacijentima. Sposobnost komunikacije i interakcije iznimno je bitna vještina u medicinskom okruženju jer se pritom pojavljuju brojne prepreke i izazovi specifični upravo za zanimanja u medicini (Mičić, 2013). Strani studenti na Medicinskom fakultetu u Rijeci upisuju program *Medical Studies in English*, pri čemu imaju obavezu prije upisa 4. godine studija ovladati hrvatskim jezikom na B1 razini prema ZEROJ-u. Izazovi na koje nailaze su međukulturni i jezični, vezani za komunikacijske vještine koje su nužne za učinkovitu komunikaciju u kliničkoj praksi. U njihovu je slučaju stvaranje višejezičnoga identiteta rezultatom učenja potpuno novoga jezika (hrvatskoga), ali i dvaju novih diskursa: medicinski engleski i medicinski hrvatski. Cilj je ovoga istraživanja utvrditi stavove stranih studenata medicine o hrvatskom jeziku te jesu li se uspjeli identificirati s jezikom, kulturom i društvom u kojem žive i studiraju. Za potrebe je istraživanja odabran prigodni neprobabilistički uzorak stranih studenata medicine koji studiraju na engleskom jeziku, a metodom fokus skupine prikupljeni su podatci o njihovim stavovima o važnosti učenja hrvatskoga jezika te o glavnim preprekama njihovoj jezičnoj socijalizaciji. Rezultati pokazuju da studenti učenje jezika kulture u kojoj žive smatraju izrazito važnim, iako je hrvatski jezik mali jezik (usp. istraživanja među stranim studentima medicine koji studiraju u Pečuhu i Segedinu: Zoltán, 2020, 2023; Keresztes i dr., 2024). Boravak u Rijeci sudionici smatraju razdobljem osobne promjene i oblikovanja identiteta. Kao osnovna prepreka ovladavanju hrvatskim jezikom ističe se nedostatak motivacije i izoliranost od studenata koji studiraju na hrvatskom jeziku. Na temelju prikupljenih podataka ovo bi istraživanje moglo rezultirati boljim razumijevanjem specifičnih izazova s kojima se suočavaju strani studenti medicine pri ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom te dati smjernice kako doprinijeti njihovoj jezičnoj socijalizaciji.

Ključne riječi: hrvatski kao inim jezik, jezična socijalizacija, medicinska struka, višejezični identitet

SHAPING THE MULTILINGUAL IDENTITY OF FOREIGN MEDICAL STUDENTS IN THE PROCESS OF ACQUIRING CROATIAN AS A SECOND AND FOREIGN LANGUAGE

In order to become successful doctors, medical students need more than just the necessary clinical knowledge—they must also develop their communication skills and intercultural competencies, which are essential for establishing a responsible and compassionate relationship with patients. The ability to communicate and interact effectively is an extremely important skill in a medical context, as it involves numerous barriers and challenges specific to the medical profession (Mičić, 2013). Foreign students at the Faculty of Medicine in Rijeka enroll in the *Medical Studies in English* programme, and they are required to achieve a B1 level of proficiency in Croatian, according to the CEFR, before enrolling in the fourth year of study. The challenges they encounter are both intercultural and linguistic, related to communication skills necessary for effective interaction in clinical practice. In their case, the shaping of a multilingual identity results from learning an entirely new language (Croatian) as well as two new discourses: medical English and medical Croatian. The aim of this study is to determine the attitudes of foreign medical students toward the Croatian language and to explore whether they have managed to identify with the language, culture, and society in which they live and study. For the purposes of the research, a convenience non-probability sample of foreign medical students studying in English was selected. Using the focus group method, data were collected on their attitudes toward the importance of learning Croatian and the main obstacles to their language socialization. The results show that students consider learning the language of the culture they live in to be extremely important, even though Croatian is a small language (cf. studies among foreign medical students in Pécs and Szeged: Zoltán, 2020, 2023; Keresztes et al., 2024). Participants view their stay in Rijeka as a period of personal change and identity formation. The main obstacles to acquiring Croatian are identified as a lack of motivation and isolation from students studying in Croatian. Based on the collected data, this research could contribute to a better understanding of the specific challenges faced by foreign medical students in acquiring Croatian as a second language and offer guidelines for enhancing their language socialization.

Keywords: Croatian as a second and foreign language, language socialization, medical profession, multilingual identity

Martin Diweg-Pukanec

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia
mdpukanec@ukf.sk

POZNÁMKY K SÉMANTICKÉMU VÝVOJU PRASLOVANSKÉHO *ZBLŦ

Cieľom tohto príspevku je výskum enantiosémie týkajúcej sa slovanských kontinuantov paslovanského *zblŦ. Starosloviensky význam, zlý, chorý, zlomyseľný, špatný; evil, ill, wicked, bad; злой, плохой; böse, schlecht sa v slovinčine a ruštine radikálne zmenil, čo viedlo k významu, výnimočný: ostrážitý, bdely, usilovný, opatrný, pozorný, resp. usilovný, horlivý, schopný, zručný; múdry, vtipný. Toto vyvoláva otázky o primárnosti významu a príčine a čase sémantickej zmeny. Prvým argumentom v prospech toho, že kresťanstvo nezmenilo význam slova, výnimočný, usilovný na, zlý, špatný v štýle, povedzme, úvah Friedricha Nietzscheho, je širší slovanský lexikálny a sémantický materiál s dôkazmi prídavných mien, prísloviak a zloženín z najstarších čias (*Frizinské zlomky* a iné). Druhým argumentom, že význam ‚zlý, špatný‘ je starší, dokonca oveľa starší ako, výnimočný, usilovný, doložený v slovinčine a ruských nárečiach, je etymológia praslovanského prídavného mena *zblŦ, ktorú možno sémanticky spojiť s etymologickým výkladom praslovanského termínu *grěchŦ ‚hriech, previnenie‘. To svedčí o určitej pevnej logike, ktorá stála za sémantickými zmenami v staroslovienskom období, resp. v období prijímania kresťanstva. Pozitívne významy slovanských kontinuantov praslovanského *zblŦ sa však vyvinuli až počas protireformácie, rovnako ako niektoré iné pozitívne významy morálnych slov na Jadrane, najmä v chorvátskom jazyku.

Kľúčové slová: etymológia, morálne slová, prasloviančina, sémantická zmena, sémantika, slovanské jazyky, starosloviensčina

NOTES ON THE SEMANTIC DEVELOPMENT OF PROTO-SLAVIC *ZЬLЪ

The aim of this paper is to research enantiosemy concerning the Slavic continuants of Proto-Slavic *zьlv. Old Church Slavic meaning 'evil, ill, wicked, bad; злой, плохой; böse, schlecht' was changed radically in Slovenian and Russian leading to the meaning 'outstanding: vigilant, alert, diligent, cautious, attentive' and 'diligent, eager, capable, skilled; clever, witty' respectively. This raises questions about the primacy of meaning and the reason and time of semantic change. The first argument in favour of Christianity not changing the meaning of 'outstanding, diligent' to 'evil, bad' in the style of, say, Friedrich Nietzsche's reflections is the broader Slavic lexical and semantic material with evidence of the adjectives, adverbs, and compounds from the earliest times (Freising Manuscripts and others). The second argument that the meaning 'evil, bad' is older, even much older than 'outstanding, diligent', attested in Slovenian as well as Russian dialects, is the etymology of the Proto-Slavic adjective *zьlv, which can be semantically linked to the etymological interpretation of the Proto-Slavic term *grěxъ 'sin, wrongdoing'. This shows a certain solid logic behind the semantic changes in the Old Church Slavic period, or rather the adoption of Christianity. However, the positive meanings of Slovenian continuants of Proto-Slavic *zьlv only developed during the Counter-Reformation, as did some other positive meanings of moral words in the Adriatic region (especially in Croatian).

Keywords: etymology, moral words, Old Church Slavic, Proto-Slavic, semantic change, semantics, Slavic languages

Ivana Drenjančević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

iakrap2@m.ffzg.hr

TIN UJEVIĆ O PJSNIČKOM JEZIKU

U mnogobrojnim esejima i feljtonima Tin Ujević je dotaknuo pitanje pjesničkog jezika i pokušavao odrediti na koje je sve načine odnos književnika prema jeziku ključan za književno djelo. U svom ću izlaganju dati pregled Ujevićevih osnovnih ideja i pogleda na pjesnički jezik kao i na jezik pojedinih autora o kojima je kritički pisao i ustanoviti na koje su se načine njegovi nazori mijenjali, je li drugačije pristupao jeziku domaćih u odnosu na strane književnike i njihova djela i kako je promišljao o problemima prevođenja. Premda nije na jednomu mjestu sustavno i ekstenzivno pojasnio svoje stavove o pjesničkom jeziku, problemima interpretacije i razumijevanja značenja teksta, jezični su ga problemi trajno zaokupljali i njegova su razmišljanja o tim temama razasuta diljem cijeloga opusa. U najkraćim crtama rečeno, za Ujevića je književni jezik sustav za koji je ključno da ga književnik dobro poznaje, da suvereno vlada svim stilovima i izraznim mogućnostima jezika na kojemu piše, no da istovremeno ga treba i biti spreman napuštati, ukoliko želi dati nešto novo, a to može jedino „ukoliko prevraća stare pljesnive filologije, zabacuje istrošene gramatike s otrcanom logikom“, kako čitamo u Ujevićevu eseju „Lidija Sejfulina“ (1930) posvećenoj ruskoj književnici. Kao i o brojnim drugim temama, Ujević je svoje stavove mijenjao, nadograđivao i načelno nije bio sklon gradnji čvrstoga sustava i velikih sinteza.

Ključne riječi: Interpretacija, jezik, Tin Ujević

TIN UJEVIĆ ON POETIC LANGUAGE

In numerous essays and feuilletons, Tin Ujević touched on the issue of poetic language and attempted to determine in what ways the writer's relationship to language is crucial for a literary work. In my presentation, I will provide an overview of Ujević's basic ideas and views on poetic language, as well as on the language of individual authors about whom he wrote critically, and establish in what ways his views changed, whether he approached the language of local writers and their works differently than foreign writers and their works, and how he thought about the problems of translation. Although he did not systematically and extensively explain his views on poetic language, the problems of interpretation and understanding the meaning of a text in one place, linguistic problems permanently occupied him and his thoughts on these topics are scattered throughout his entire oeuvre. In short, for Ujević, literary language is a system for which it is crucial that the writer knows it well, that he has a sovereign command of all the styles and expressive possibilities of the language in which he writes, but that at the same time he must be ready to abandon it if he wants to give something new, and this can only be done "if he overturns old musty philologies, throws away worn-out grammars with shabby logic", as we read in Ujević's essay "Lidija Sejfulina" (1930) dedicated to the Russian writer. As with many other topics, Ujević changed and upgraded his views and was generally not inclined to build a solid system and grand syntheses.

Keywords: Interpretation, language, Tin Ujević

Ružica Filipović

X. gimnazija „Ivan Supek“ Zagreb / Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu,
Hrvatska

rfilipovic06@gmail.com

JEZIK I STIL LIKOVNIH KRITIKA ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA

Likovne kritike Antuna Branka Šimića (1898.–1925.) predstavljaju jedinstveno mjesto dodira između književne modernosti i ranoga hrvatskog likovnog modernizma. U izlaganju se analizira Šimićeve kritički diskurs u kontekstu europskog ekspresionizma i novonastajuće poetike duhovne umjetnosti, pri čemu se posebna pozornost posvećuje jeziku i stilu njegovih tekstova o slikarstvu. Šimićeve likovne kritike, objavljene u časopisima *Vijavica*, *Juriš* i *Književnik* oblikovane su izrazito subjektivnim, ritmiziranim jezikom koji prelazi granice deskriptivne kritike i približava se poetskom i manifestnom govoru. Analiza pokazuje da Šimićeve stil karakterizira gust simbolički vokabular, sintaktička eliptičnost i metaforička ekonomija izraza, što svjedoči o njegovoj težnji da likovno iskustvo prenese u verbalnu ekspresiju unutarnjeg doživljaja. Usporedbom s ekspresionističkim teorijama boje i duha (Vasilij Kandinsky, Franz Marc) pokazuje se kako Šimićeve kritički jezik funkcionira kao most između vizualne i poetske umjetnosti, između opisa i unutarnjeg uvida. Takav pristup potvrđuje Šimića ne samo kao pjesnika i teoretičara ekspresionizma, nego i kao autora koji je hrvatskoj likovnoj kritici dao modernistički, gotovo sinestetski izraz.

Ključne riječi: Antun Branko Šimić, ekspresionizam, jezik i stil, likovna kritika, modernizam, Kandinski, hrvatska avangarda

THE LANGUAGE AND STYLE OF ANTUN BRANKO ŠIMIĆ'S ART CRITICISM

The Language and Style of Antun Branko Šimić's Art Criticism The art criticism of Antun Branko Šimić (1898–1925) represents a unique intersection between literary modernity and the emergence of Croatian visual modernism. This paper analyses Šimić's critical discourse within the context of European Expressionism and the newly formed poetics of spiritual art, focusing on the language and stylistic features of his texts on painting. Šimić's art criticism – published in the journals *Vijavica*, *Juriš* and *Književnik* – is written in an intensely subjective, rhythmical language that transcends descriptive criticism and approaches poetic and manifest discourse. The analysis shows that Šimić's style is characterized by dense symbolic vocabulary, syntactic ellipsis, and metaphorical economy, reflecting his aspiration to translate the visual experience into a verbal expression of inner vision. A comparison with the Expressionist theories of color and spirit (Wassily Kandinsky, Franz Marc) demonstrates that Šimić's critical language functions as a bridge between the visual and the poetic, between description and inner perception. This approach confirms Šimić not only as a poet and theorist of Expressionism, but also as a writer who introduced a modernist, almost synesthetic form of expression into Croatian art criticism.

Keywords: Antun Branko Šimić; art criticism, Croatian avantgarde Expressionism, language and style, V. Kandinsky, modernism

Teodora Fonović Cvijanović

Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, Hrvatska

tfonov@unipu.hr

UZUSNO KODIFICIRANJE HRVATSKOGA JEZIKA U ISTRI U 19. STOLJEĆU

Na početku 19. stoljeća možemo pratiti preskriptivno i uzusno kodificiranje hrvatskoga jezika; prvo se svjesno provodi u normativnim priručnicima (pravopisima, gramatikama, rječnicima) i raspravama; drugo se ponajprije odnosi na pisanje i objavljivanje svjetovnih ili nabožnih djela, ali i novina i drugih djela. U radu se osvrćemo upravo na provođenje uzusne kodifikacije u Istri i to uz pomoć onih djela koja su od svoje objave bila od iznimne važnosti za taj prostor i koja su pripomogla u očuvanju i razvoju hrvatskoga jezika. Naime, u Istri zbog vrlo složenih društveno-političkih prilika, koje su bile rezultat višestoljetne podijeljenosti između austrougarske i mletačke vlasti te kratko u prvim desetljećima 19. stoljeća i francuske, hrvatski jezik nije imao službeni status ni potporu državnih institucija te se prenosio uglavnom usmenom komunikacijom u ruralnim područjima, a talijanski je jezik prevladavao u gradovima i bio je služben u školstvu, sudstvu, administraciji i javnom životu uopće. Tek su od šezdesetih godina 19. stoljeća istarski preporoditelji osnivanjem čitaonica i kulturnih društava, otvaranjem hrvatskih škola te izdavanjem novina i objavom svojih djela ili vjerskoga ili svjetovnoga karaktera potaknuli buđenje nacionalne svijesti, utjecali na opismenjivanje stanovništva te se zalagali za ravnopravnost hrvatskoga jezika. Dotaknut ćemo se uloga onih istarskih preporoditelja koji su svojim cjelokupnim radom u tome prednjačili, a to su Juraj Dobrila, Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić i Matko Mandić. Posebice ćemo se osvrnuti na njihova tiskana djela u kojima su svoje stavove i uvjerenja o hrvatskome jeziku dijelili ljudima svoga kraja. Analizirat ćemo također i njihov jezik na slovopisnoj, pravopisnoj, fonološkoj, morfonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini te ćemo ga usporediti s rješenjima u onodobnim normativnim priručnicima.

Ključne riječi: hrvatski jezik, Istra, istarski preporoditelji, uzusno kodificiranje, 19. stoljeće

USAGE-BASED CODIFICATION OF THE CROATIAN LANGUAGE IN 19TH-CENTURY ISTRIA

At the beginning of the 19th century, both prescriptive and usage-based codification of the Croatian language appear in the written sources. The former is consciously carried out in normative manuals (orthographies, grammars, dictionaries) and discussions; the latter is conducted outside the literature and linguistics sphere, and is primarily referred to secular or religious texts, as well as newspapers and other works. This paper focuses on the implementation of usage-based codification in Istria, achieved through works that, since their publication, have been of great importance to the region, and have contributed to the preservation and development of the Croatian language. For a short period during the first decades of the 19th century, the Croatian language lacked official status or support from government institutions and was maintained through oral communication in rural areas while Italian was predominant in cities as the official language in education, the judiciary, administration, and public life in general. Namely, this was due to the very complicated socio-political circumstances, which resulted from centuries-old divisions between the Austro-Hungarian and Venetian governments. Only during the 1860s did the Istrian revivalists initiate the awakening of national consciousness, promote literacy among the population, and advocate for the equality of the Croatian language by establishing reading rooms, cultural societies, and Croatian schools, as well as publishing religious and secular newspapers and texts. This paper considers the significance of the Istrian revivalists who led in that endeavour, such as Juraj Dobrila, Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić and Matko Mandić. Special attention is given to those publications in which they shared their views and beliefs on the Croatian language with other local people. The paper also analyses their language at a spelling, orthographic, phonological, morphological, morphological and syntactic level, in comparison to other normative solutions present in the concomitant manuals.

Keywords: Croatian language, 19th century, Istria, Istrian revivalists, usage-based codification

Dragana Francišковиć

Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

dragana.franciskovic@magister.uns.ac.rs

**JEZIK KAO UTOČIŠTE I GRANICA: VIŠEJEZIČNI HORIZONTI U *RANIM JADIMA*
DANILO KIŠA**

Ovaj rad analizira kako *Rani jadi* Danila Kiša književno oblikuju iskustvo višejezičnog i raslojenog svijeta djetinjstva, pri čemu jezik funkcionira ponajprije kao simbolički i narativni element. Višejezičnost u djelu ne prikazuje se samo kao skup jezičnih kodova, nego kao književni postupak kojim se gradi atmosfera srednjoeuropskog prostora, naglašava fragmentarnost pripovjednog svijeta i oblikuje identitet glavnog lika. Kroz perspektivu dječaka Andreasa Sama, Kiš stvara lirsku prozu isprepletenu motivima gubitka, nestajanja i traženja uporišta u nestabilnoj stvarnosti. Različiti kulturni i povijesni slojevi pojavljuju se u djelu kao metaforičke „granice“, dok se trenuci intimnog sjećanja javljaju kao „utočišta“ pripovjednog subjekta. Rad pokazuje da je višejezičnost u *Ranim jadima* prije svega književni okvir koji omogućuje Kišu da prikaže krhkost identiteta i emocionalnu dubinu svojstvenu njegovom prepoznatljivom autobiografskom i poetskom stilu. Teorijski okvir rada oslanja se na koncepte polifonije i heteroglosije, na teorije kulturnog pamćenja, kao i na razmatranja identiteta i pripovijedanja. Metodološki, rad se temelji na interpretativnoj i hermeneutičkoj analizi teksta, uz primjenu metode bliskog čitanja i kontekstualizacije unutar šireg kulturno-povijesnog okvira. Kroz perspektivu dječaka Andreasa Sama, Kiš oblikuje lirsku prozu prožetu motivima gubitka, nestajanja i potrage za uporištem u nestabilnoj stvarnosti. Različiti kulturni i povijesni slojevi u djelu pojavljuju se kao metaforičke „granice“, dok se trenuci intimnog sjećanja konstituiraju kao narativna „utočišta“ pripovjednog subjekta. Rad pokazuje da je višejezičnost u *Ranim jadima* prije svega književni okvir koji omogućuje Kišu da prikaže krhkost identiteta i emocionalnu dubinu iskustva djetinjstva, potvrđujući specifičnosti njegova prepoznatljivog autobiografskog i poetskog izraza.

Ključne riječi: višejezičnost, identitet, Danilo Kiš, *Rani jadi*, jezik i pripadnost, srednjoeuropski prostor, dječja perspektiva

LANGUAGE AS REFUGE AND BOUNDARY: MULTILINGUAL HORIZONS IN
DANILO KIŠ'S *EARLY SORROWS*

This paper analyzes how Danilo Kiš's *Early Sorrows* literary shapes the experience of a multilingual and fragmented childhood world, where language functions primarily as a symbolic and narrative element. Multilingualism in the work is not presented merely as a set of linguistic codes, but as a literary device that builds the atmosphere of the Central European space, emphasizes the fragmentation of the narrative world, and shapes the protagonist's identity. Through the perspective of the boy Andreas Sam, Kiš creates lyrical prose interwoven with motifs of loss, disappearance, and the search for stability in an unstable reality. Different cultural and historical layers appear in the work as metaphorical "boundaries," while moments of intimate memory emerge as the narrative subject's "refuge." The theoretical framework of the paper draws on the concepts of polyphony and heteroglossia, theories of cultural memory, as well as reflections on identity and narration. Methodologically, the study is based on interpretative and hermeneutic textual analysis, employing the method of close reading and contextualization within a broader cultural and historical framework. Through the perspective of the boy Andreas Sam, Kiš shapes a lyrical prose infused with motifs of loss, disappearance, and the search for points of reference in an unstable reality. Various cultural and historical layers in the work emerge as metaphorical "boundaries," while moments of intimate memory are constituted as narrative "refuges" of the narrative subject. The paper demonstrates that multilingualism in *Early Sorrows* primarily serves as a literary framework through which Kiš portrays the fragility of identity and the emotional depth characteristic of his recognizable autobiographical and poetic style.

Keywords: multilingualism | identity | Danilo Kiš | *Early Sorrows* | language and belonging | Central European space, child's perspective

Tomislav Frleta i Zrinka Frleta

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

tfrleta@unizd.hr, zfrleta@unizd.hr

GLAGOLSKI VID: OD UPORABE DO INTERPRETACIJE

Hrvatski kao slavenski jezik u svojem sustavu poznaje kategoriju glagolskog vida. Za razliku od drugih neslavenskih jezika glagolski se vid na morfološkom planu izražava prvenstveno prefiksacijom (*čitati – pročitati*) no može se izraziti i drugim sredstvima (infiksima, sufiksima, različitim leksemima, glagolskom valencijom i sl.). Glagolski vid u hrvatskom jeziku predstavlja temeljnu kategoriju koja organizira vremensko-radne odnose glagola, prvenstveno kroz kontrast između svršenih i nesvršenih oblika. Hrvatske gramatike često ističu da je vid upisan u „strukturu glagola“ (na primjer Silić i Pranjković, 2005). Raguž (1997) primjećuje da je vidska razlika usko povezana s morfološkom derivacijom, posebno s prefiksacijom i sufiksacijom, koje omogućuju prijelaze između vidskih parova. Ham, s druge strane, naglašava da je glagolski vid „čvorište gramatičke organizacije kategoričkih vrijednosti glagola“ (Ham, 2005). Rončević ističe njegovu pragmatičnu orijentaciju prema govornikovoj interpretaciji događaja (Rončević, 2010). Slično kao Rončević, Polančec (2012) istražuje ulogu konteksta u određivanju vidske interpretacije te povezanost glagolskog vida, semantike i sintakse. Jelaska i Opačić (2008) analiziraju obrasce usvajanja i upotrebe među izvornim govornicima i učenicima dok Novak Milić (2016) proučava pragmatičke učinke diskursa i modalnih nijansi. U radu ćemo se prvenstveno baviti čimbenicima koji utječu na uporabu nesvršenog odnosno svršenog vida i utjecajem tih čimbenika na učestalost uporabe jednog od vidskih oblika. Prva je hipoteza da će na odabir oblika glagola utjecati vrijeme. Iako vid treba razlikovati od vremena, on je ipak usko vezan uz trenutak ostvarenja radnje te ga je gotovo nemoguće promatrati izvan vremensko-radnog konteksta. Druga je hipoteza da će na odabir vida utjecati vremenski prilog odnosno vremensko određenje trenutka u kojem se radnja odvija. Treća je hipoteza da će modalni glagoli također utjecati na uporabu određenog vidskog oblika glagola. I ostalim čimbenicima (imperativ, prijelaznost/neprijelaznost glagola, složene rečenice, percepcija radnje) posvetit će se pozornost kako bi se ukazalo na utjecaj brojnih različitih čimbenika koji određuju uporabu svršenog ili nesvršenog oblika glagola. Metodom korpusne lingvistike pokušat ćemo opravdati zadane hipoteze. Tom bismo se metodom služili iz dva razloga: prvo, ona nam omogućuje uvid u neizmjerljivo velik broj primjera, i drugo smanjuje mogućnost različitih subjektivnih interpretacija koje se mogu javiti prilikom analize glagolskog vida.

Ključne riječi: glagolski vid, hrvatski jezik, interpretacija, učestalost, uporaba

VERBAL ASPECT: FROM USAGE TO INTERPRETATION

Croatian, as a Slavic language, has a category of verbal aspect in its system. Unlike other non-Slavic languages, verbal aspect is morphologically expressed primarily by prefixing (čitati – pročitati), but it can also be expressed by other means (infixes, suffixes, different lexemes, verbal valency, etc.). Verbal aspect in the Croatian language represents a fundamental category that organizes the temporal-functional relations of verbs, primarily through the contrast between perfective and imperfective verbal forms. Croatian grammars often emphasize that case is inscribed in the “structure of the verb” (for example Silić and Pranjković, 2005). Raguž (1997) notes that aspect distinction is closely related to morphological derivation, especially prefixation and suffixation, which enable transitions between aspect pairs. Ham, on the other hand, emphasizes that aspect is “the hub of the grammatical organization of categorical values of verbs” (Ham, 2005). Rončević emphasizes its pragmatic orientation towards the speaker’s interpretation of events (Rončević, 2010). Similar to Rončević, Polančec (2012) explores the role of context in determining aspect interpretation and the connection between verbal aspect, semantics and syntax. Jelaska and Opačić (2008) analyze patterns of acquisition and use among native speakers and learners, while Novak Milić (2016) studies the pragmatic effects of discourse and modal nuances. In this paper, we will primarily deal with the factors that influence the use of the imperfective or perfective form and the influence of these factors on the frequency of use of one of the forms. The first hypothesis is that the choice of verb form will be influenced by tense. Although the form should be distinguished from tense, it is still closely related to the moment of the action and is almost impossible to observe outside of a temporal-action context. The second hypothesis is that the choice of form will be influenced by the temporal adverb, or the temporal determination of the moment in which the action takes place. The third hypothesis is that modal verbs will also influence the use of a particular form of verb. Other factors (imperative, transitivity/intransitivity of verbs, complex sentences, perception of action) will also be considered in order to point out the influence of numerous different factors that determine the use of the perfect or imperfective form of verbs. Using the method of corpus linguistics, we will attempt to justify the given hypotheses. We would use this method for two reasons: first, it allows us to gain insight into an immensely large number of examples, and second, it reduces the possibility of different subjective interpretations that can arise when analyzing verb form.

Keywords: Croatian language, frequency, interpretation, verbal aspect, usage

Mateja Fumić Bistre

Institut za hrvatski jezik, Zagreb, Hrvatska

mfumic@ihjj.hr

ŠTO JE ZAGREBAČKO, A ŠTO VUKOVSKO U GRAMATIKAMA IVANA DANILA?

Hrvatski je jezik 19. stoljeća obilježen previranjima četiriju filoloških škola, od kojih je svaka imala svoje viđenje toga što bi hrvatski standardni jezik trebao biti. Među njima se postupno počela afirmirati zagrebačka škola, što ne čudi ako znamo da je, za razliku od one riječke i zadarske, imala veći broj učenih jezikoslovaca koji potpisuju više gramatika, dok hrvatski vukovci svoj procvat doživljavaju na prijelazu stoljeća, a među njihovim pobornicima je također više potpisnika gramatika i inih jezikoslovnih knjiga. Vrlo pojednostavljeno rečeno, glavne razlike između tih dviju škola jesu morfonološki naspram fonološkoga pravopisa, razlike u gramatičkim morfemima genitiva množine, u (ne)sinkretiziranim oblicima dativa, lokativa i instrumentalna množine, u (ne)sklonjivosti brojeva *dva* i *oba*, neke slovopisne razlike, primjerice (ne)bilježenje popratnoga vokala uz slogotvorni /t/ te razlike u jezikoslovnom nazivlju koje se upotrebljava. Katkad su pripadnici koje od škola počeli odbacivati njezine ideje i pristajati uz koju drugu filološku koncepciju. Primjerice, Vinko Pacel, učenik Frana Kurelca, obje je svoje gramatike oblikovao prema načelima zagrebačke škole, a Vatroslav Jagić bio je glasan zagovornik zagrebačke škole da bi 1864. godine člankom *Naš pravopis* zaključio svoje to poglavlje i priklonio se hrvatskim vukovima. Slično se dogodilo i s Ivanom Danilom (1820. – 1895.), autorom dviju hrvatskih gramatika, jedne napisane talijanskim jezikom (*Grammatica della lingua Illirica*, 1855.), druge hrvatskim (*Slovnica za srednja učilišta nižega reda*, 1873.). U svojoj starijoj gramatici slijedi koncepciju zagrebačke filološke škole, dok u drugoj čini zaokret prema onoj hrvatskih vukovaca. U prvome se dijelu izlaganja daje pregled Danilovih gramatika, predstavljaju se njihova poglavlja i struktura, s posebnim naglaskom na način obrade glasoslovlja, obličioslovlja i sintakse. Usporednom se analizom utvrđuju sličnosti i razlike u pristupu gramatičkim pitanjima te prepoznaju elementi koji upućuju na utjecaje jedne ili druge škole. Analiza time pokazuje kako Danilov opus predstavlja prijelaznu fazu u hrvatskoj gramatičarskoj misli 19. stoljeća te otkriva dinamiku među dvjema dominantnim jezičnim paradigmatima koje su oblikovale suvremeni hrvatski standardni jezik.

Ključne riječi: Ivan Danilo, hrvatske filološke škole, hrvatski vukovci, zagrebačka filološka škola, povijest hrvatskoga jezika

WHAT IS ZAGREB-BASED AND WHAT IS VUKOVIAN IN IVAN DANILO'S GRAMMARS?

The Croatian language of the 19th century was marked by the tensions among four philological schools, each with its own vision of what the Croatian standard language should be. Among them, the Zagreb Philological School gradually began to assert itself, which is not surprising, since—unlike the Rijeka and Zadar schools—it included a greater number of learned linguists who authored several grammars. The Croatian Vukovians, on the other hand, flourished at the turn of the century, and among their adherents there were also many authors of grammars and other linguistic works. In simplified terms, the main differences between these two schools lay in morphonological versus phonological orthography, in grammatical morphemes of the genitive plural, in (non-)syncretized forms of the dative, locative, and instrumental plural, in the (in)declinability of the numerals *dva* (“two”) and *oba* (“both”), in certain orthographic distinctions—for example, the (non-)marking of an accompanying vowel next to syllabic /r/—and in the linguistic terminology used. At times, members of one school began to abandon its principles and adopt another philological conception. For instance, Vinko Pacel, a student of Fran Kurelac, based both of his grammars on the principles of the Zagreb School, while Vatroslav Jagić was an outspoken advocate of the same school until, in his 1864 article *Naš pravopis* (“Our Orthography”), he closed that chapter and sided with the Croatian Vukovians. A similar shift occurred with Ivan Danilo (1820–1895), the author of two Croatian grammars—one written in Italian (*Grammatica della lingua Illirica*, 1855), and the other in Croatian (*Slovnica za srednja učilišta nižega reda*, 1873). In his earlier grammar, he follows the conception of the Zagreb Philological School, while in the latter he turns toward that of the Croatian Vukovians. The first part of the study provides an overview of Danilo’s grammars, presenting their chapters and structure, with particular attention to the treatment of phonology, morphology, and syntax. A comparative analysis identifies similarities and differences in the approach to grammatical issues and highlights the elements indicating the influence of one or the other school. In doing so, the analysis shows that Danilo’s work represents a transitional phase in 19th-century Croatian grammatical thought and reveals the dynamics between the two dominant linguistic paradigms that shaped the modern Croatian standard language.

Keywords: Croatian philological schools, Croatian Vukovians, history of the Croatian language, Ivan Danilo, Zagreb Philological School

Andrey A. Gareyev

Kalashnikov Izhevsk State Technical University, Izhevsk, Russia

andrei.gareeff@yandex.ru

DIALOGIZAM KAO FILOZOFSKI UTEMELJENA PARADIGMA U LINGVODIDAKTICI

Rad problematizira raskorak između filozofskih temelja i aktualnih znanstvenih paradigmi u lingvodidaktici. Premda suvremena istraživanja učenja jezika najčešće polaze od antropocentričnog i kognitivističkog pristupa, takvi modeli zanemaruju društveni kontekst i komunikacijske prakse u kojima se jezik stvarno upotrebljava. Cilj istraživanja jest preispitati postojeću paradigmu te predložiti dijalogizam kao konceptualni okvir koji usklađuje filozofske osnove jezika s njegovom pedagoškom primjenom. Metodološki, rad se temelji na kvalitativnoj analizi relevantne literature iz filozofije jezika, pedagogije i suvremene lingvodidaktike, uključujući ideje L. Wittgensteina, J. L. Austina, H.-G. Gadamera, L. S. Vigotskog i M. M. Bahtina. Usporedbom različitih pristupa identificiraju se teorijske praznine i prikazuju primjeri dijalogičkih modela u međunarodnim istraživanjima učenja jezika. Glavni doprinos rada jest formulacija dijalogizma kao održive znanstvene paradigme koja integrira unutarnje (kognitivne) i vanjske (socijalne) aspekte jezične kompetencije. Takav pristup potiče aktivno sudjelovanje u komunikaciji, zajedničko stvaranje značenja i razvoj identiteta učenika kroz dijalog. Zaključno, rad nudi smjernice za daljnja istraživanja koja bi mogla empirijski potvrditi učinkovitost dijalogičkog pristupa i time pridonijeti teorijskom i praktičnom razvoju lingvodidaktike.

Ključne riječi: antropocentrizam, dijalogizam, filozofski temelji, jezična kompetencija, kognitivizam, lingvodidaktika, metafora, paradigma, socijalni kontekst

DIALOGISM AS A PHILOSOPHICALLY GROUNDED PARADIGM IN LANGUAGE EDUCATION

The study addresses the research problem of a persistent gap between the philosophical foundations of language and the prevailing scientific paradigms in linguodidactics. Although current approaches in language education are largely anthropocentric or cognitive, they tend to overlook the social and communicative dimensions of language use. The purpose of this research is to re-examine these paradigms and to propose dialogism as a conceptual framework that reconnects linguistic pedagogy with its philosophical roots. Methodologically, the paper employs a qualitative analysis of philosophical and pedagogical sources, drawing upon the ideas of Ludwig Wittgenstein, John L. Austin, Hans-Georg Gadamer, L. S. Vygotsky, and M. M. Bakhtin. Through a comparative synthesis of these traditions, it identifies theoretical inconsistencies and highlights examples of dialogical models in contemporary international language education research. The main contribution of the paper lies in defining dialogism as a coherent paradigm that integrates internal (cognitive) and external (social) dimensions of linguistic competence. This paradigm emphasizes participation, interaction, and identity formation through dialogue as central processes in learning. The study concludes by proposing directions for further empirical research that could test and elaborate the dialogical paradigm, thereby enhancing both theoretical understanding and pedagogical practice in linguodidactics.

Keywords: anthropocentrism, cognitive approach, dialogism, language competence, linguodidactics, metaphor, paradigm, philosophical foundations, social context

Maria Mariola Glavan

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

mglavani@unizd.hr

**“SUNDOWN, YOU’D BETTER TAKE CARE”: PRELJUB, KOMADANJE, SAKAĆENJE
I INDOEUROPSKA BOŽICA ZORE**

U ovom će se radu raspravljati o odlomku iz 6. pjevanja Vergilijeve Eneide (Virg. Aen. 6.494-547), u kojem Eneja putuje u svijet mrtvih, gdje susreće sjenu svog rođaka Deifoba. Analiza odlomka (kao i drugih verzija narativa o Deifobovoj smrti) u svjetlu komparativne indoeuropske poetike (West 2007; Watkins 1995) dokazuje da tradicija o Deifobovoj smrti i sakaćenju uključuje motive koji se nalaze u rekonstruiranim indoeuropskim mitovima o uspostavljanju kraljevske vlasti i o osnutku (gradova, svemira, itd.), kao i u mitovima o božici zore (Vuković i Glavan 2021; Jackson 2005; Lincoln 1975). Posebna će pozornost biti posvećena međusobnom odnosu gorespomenutih motiva s osvrtom na ključnu ulogu Vergilijeve Eneide za razumijevanje njihove povezanosti, kako bi se omogućila dublja rekonstrukcija mitova o indoeuropskoj božici zore. Istraživanje će obuhvatiti i druge primarne izvore, osobito one koji uključuju Klitemnestru, Heleninu sestru (Aesch. Agam.; Hom. Od.), koja ubija i sakati supruga Agamemnona (Dunn 2018). Njegovo su ubojstvo i sakaćenje refleksi istog indoeuropskog motiva koji se uočava kod Deifoba, pri čemu je vjerojatno riječ o adaptaciji izvornog mita uvjetovanoj društvenim tabuom. Nadalje, raspravljat će se i o slavenskim izvorima, poput onih u kojima se pojavljuje Jarilo, kojeg sestra-supruga Morana također ubija i sakati, kako je detaljno opisano u slavenskim sakralnim tekstovima uključujući i ulomke hrvatskih narodnih pjesama, kako navodi Katičić (Katičić 2010).

Ključne riječi: Eneida, Helena, raskomadanje, sakaćenje, Vergilije, zora

SUNDOWN, YOU'D BETTER TAKE CARE: ADULTERY, DISMEMBERMENT, MUTILATION, AND THE INDO-EUROPEAN DAWN GODDESS

In this paper, the author discusses a passage from Virgil's *Aeneid*, Book VI (Virg. *Aen.* 6.494-547) in which Aeneas travels to the world of the dead where he meets the shade of his cousin Deiphobus, one of Helen of Troy's several husbands, guided by the Sibyl Deiphobe. An analysis of the passage (as well as of other ancient versions of the death of Deiphobus, including one found in Hyginus' *Fabulae*) in light of comparative Indo-European poetics (West 2007; Watkins 1995) reveals that the tradition of Deiphobus' death and mutilation includes motifs found in reconstructed Indo-European myths involving kingship and foundation, as well as in myths involving the dawn goddess (Vuković & Glavan 2021; Jackson 2005; Lincoln 1975); how these relate to one another, and how Virgil's *Aeneid* is key to understanding their connection, will be presented in this paper, with the aim of furthering a reconstruction of myths involving the goddess of the dawn. Other primary sources discussed in the paper include those concerning Helen of Troy's sister, Clytemnestra (Aesch. *Agam.*; Hom. *Od.*), whose murder and mutilation or dismemberment (Dunn 2018) of her husband, Agamemnon, serve as a reflex of this Indo-European motif, likely artificially removed from its original context involving Helen due to societal taboo. Slavic sources will also be discussed, most notably those involving the dismemberment of Jarylo by his sister-wife Morana, as detailed in Slavic sacred texts, including in fragments of Croatian folksongs, as outlined by Katičić (Katičić 2010).

Keywords: Aeneid, dawn, dismemberment, Helen, mutilation, Virgil

Maria Gordievskaya

Faculty of Foreign Languages and Area Studies, Lomonosov Moscow State University, Moscow, Russia

margord@mail.ru

СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ИНТЕНСИВНОСТИ ДЕЙСТВИЯ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА

Поиск системных связей, описание универсальных оппозиций и антиномий в грамматической системе языков остается одной из важнейших задач современной лингвистики. Ключом к обнаружению таких оппозиций является расширение понятия «грамматическая категория», которое было предложено в середине XX в. Б.Л. Уорфом. По Б.Л. Уорфу, грамматическая категория может быть фенотипом или криптотипом. Криптотип может проявляться в виде лексических маркеров или особых синтаксических структур. Это дает возможность интерпретировать как категории значительно большее количество явлений. Данная идея получила дальнейшую разработку в трудах И.А. Мельчука. В докладе с этих позиций будут рассмотрены способы выражения интенсивности действия в русском языке. Задача работы заключается в обнаружении системного проявления интенсивности действия в русском языке. В ходе исследования применяется корпусный метод, а также сопоставительный анализ. В ряде языков категория интенсивности представлена как грамматическая, ср. в арабском удвоение согласного корня при выражении интенсивности: *daraba 'bim'* vs *darraba 'bim' izo vsx sil'*. Как правило, грамматически выраженная интенсивность действия выражается в триаде: *интенсив –нейтральность– аттенуатив* (слабая степень интенсивности) или бывает двучленной: *интенсив –нейтральность* или *нейтральность–аттенуатив*. В русском языке грамматикализованной категории интенсивности нет, однако интенсивность действия выражается двумя основными способами: 1) при помощи редупликации (*бегал–бегал, читал–читал*) и 2) при помощи специфических лексических маркеров (*много/мало, всегда/иногда, сильно/слабо* и др.). Например, *Он пилил дрова* (нейтрально) – *Он пилил-пилил дрова* (интенсив); *Он мало занимается* – *Он занимается* – *Он много занимается* (*аттенуатив –нейтральность– интенсив*). Лексические маркеры имеют также регулярный характер и могут быть сфокусированы в группы: количества (много/мало), повторяемости (всегда/иногда), силы (сильно/слабо), веса (тяжело/легко) и др. В настоящем докладе на примере функционирования категории интенсивности в русском языке будут показаны также и узуальные проявления данной категории. В докладе будут рассмотрены антонимические пары интенсификаторов (*много/мало, тяжело/легко, сильно/слабо*), которые позволяют образовывать четкие оппозиции по интенсивности: (1) *Он тяжело дышит (=интенсивно) – Он легко дышит (=неинтенсивно)*. (2) *Он сильно ударил (=интенсивно) – Он слабо ударил (=неинтенсивно)*. В ряде случаев антонимическая пара лексических маркеров интенсивности подвергается разрушению: (3) *Он сильно преувеличивает vs. Он*) слабо преувеличивает* (*слабо>слегка*); (4) *Он легко решил эту проблему vs. Он*) тяжело решил эту проблему* (*тяжело>с трудом*). В докладе будут рассмотрены различные варианты подмены элемента пары, маркирующей интенсивность действия, и причины подобных сбоев в системе.

Ключевые слова: Грамматическая категория, грамматическая оппозиция, интенсивность действия, русский язык

MEANS OF EXPRESSING THE INTENSITY OF ACTION IN THE RUSSIAN LANGUAGE SYSTEM

The search for systemic connections, the description of universal oppositions and antinomies in the grammatical system of languages remains one of the most important tasks of modern linguistics. The key to detecting such oppositions is to expand the concept of "grammatical category", which was proposed in the middle of the 20-th century by B.L. Whorf. According to B.L. Whorf, a grammatical category can be a phenotype or a cryptotype. In the latter case, the category may manifest itself as lexical markers or special syntactic structures. This makes it possible to interpret a much larger number of phenomena as categories. This idea was further developed in the works of I.A. Melchuk. From these positions, the report will consider ways to express the intensity of action in Russian. The task of the work is to detect a systemic manifestation of the intensity of action in the Russian language. In the course of the research, the corpus method is used, as well as comparative analysis. In a number of languages, the category of intensity is represented as grammatical, in Arabic, the doubling of the consonant root when expressing intensity: daraba 'to beat' vs darraba 'to beat with all your might'. As a rule, the grammatically expressed intensity of an action is expressed in a triad: intensive - neutrality-attenuative (a weak degree of intensity) or it can be binomial: intensive - neutrality or neutrality-attenuative. There is no grammaticalized category of intensity in Russian, but the intensity of an action is expressed in two main ways: 1) with the help of reduplication (ran-ran, read-read) and 2) with the help of specific lexical markers (a lot / little, always / sometimes, strongly / weakly, etc.). For example, He sawed wood (neutrally) – He sawed-sawed wood (intensively). Lexical markers also have a regular character and can be focused into groups: quantity (much/little), repeatability (always/sometimes), strength (strong/weak), weight (hard/easy), etc. In this report, using the example of the functioning of the intensity category in the Russian language, the usual manifestations of this category will also be shown. The report will consider antonymic pairs of intensifiers (many/ few, heavy/ light, strong/ weak), which allow you to form clear oppositions in intensity: (1) He is breathing heavily (=intensely) – He is breathing easily (= not intensely),(2)He hit hard (=intense) – He hit weakly (=not intense). In some cases, the antonymic pair of lexical intensity markers is destroyed/ The report will consider various options for replacing the element of the pair that marks the intensity of the action, and the causes of such failures in the system.

Keywords: Grammatical category, grammatical opposition, intensity of action, Russian language

Milosav Gudović

Institut za proučavanje kršćanske tradicije, Ljubljana, Slovenija
milosavgudovic@gmail.com

PJESNIČKA ANTROPOLOGIJA NIHILIZMA: KAMOV I KOSEVEL

Opus Janka Polića Kamova predstavlja moćan književni krik: u melankoličnom glasu ovog rano utihnulog autora prepoznajemo vjeran opis nihilizma, naglašeno zatamnjene slike svijeta koja je nakon Nietzscheovog gromoglasnog prevrata plijenila mnoge duhove. U svom prilogu ću Kamovljev splet estetskih ideja sagledati komparativno – dovodeći ga u vezu s pjesničkim i esejističkim djelom Srečka Kosovela. Osnovni ton njegovoj poeziji daje »nihilomelankolija«. Takav doživljaj stvarnosti prožima sve njegove lirske prizore jeseni – opadanja evropskog čovjeka – i sav »zenitistički« ustanak protiv starih, preživjelih vrednota. Kamov i Kosovel nisu samo suvremenici i supatnici jednog razdoblja na zalasku, niti samo pjesnici sutske note i avetne tišine, zaborava svakoga smisla. Obojica su, uz neizbježne razlike u stilu i temperamentu, objelodanili istu nihilističku »isušenu kaljužu«, ali su iz nje znali i uzviknuti: »Ecce homo!« U tim riječima pronašli su okosnicu pjesničke antropologije. Iza iščezavajućeg »čara sodomskih boja« Kamov je prepoznao raščaran svijet u kom »tihano sve je ko mrtvo«, jer »nitko ne vidi sebe i nitko ne gleda sebe«. Kosovelova mitopoeza sumraka (idola) jasno pokazuje da svijetu, iako je »u vječnost rasprostrt«, prijeti opasnost krajnjeg obesmišljenja, kad »s prazninom nastupa smrt«. I pored nedvojbene srodnosti, Kamovljev i Kosovelov svjetonazor odsudno se razlikuju u jednoj stvari: u odnosu prema religioznim motivima. Kamov je na tom planu dosljedno nihilističan, ničeanski bojevit. Često poseže za skandalom i lakrdijom. Kosovelova pjesnička antropologija se, s druge strane, u pojedinim trenucima približava molitvi. A upravo tu, u rasponu između lakrdije i molitve, našem se horizontu razumijevanja otvara polje nihilističke poetike i književne antropologije koja joj je svojstvena.

Ključne riječi: Janko Polić Kamov, Srečko Kosovel, melankolija, nihilizam, pjesnička antropologija

POETIC ANTHROPOLOGY OF NIHILISM: KAMOV AND KOSOVEL

The oeuvre of Janko Polić Kamov is a fierce literary scream: in the melancholic voice of this prematurely silenced author we recognize a faithful depiction of nihilism, a markedly darkened image of the world that, after Nietzsche's thunderous upheaval, captivated many minds. In my paper, I will approach Kamov's web of aesthetic ideas comparatively – by bringing it into relation with the poetic and essayistic work of Srečko Kosovel. The fundamental tone of his poetry is marked by what may be called *nihilomelancholy*. Such a perception of reality permeates all his lyrical depictions of *autumn* – the decline of European man – and the entire “Zenitist” uprising against old, outworn values. Kamov and Kosovel are not merely contemporaries and fellow sufferers of a fading era, nor merely poets of the *twilight note* and *vesper silence*, of the oblivion of sense itself. Both, despite inevitable differences in style and temperament, revealed the same nihilistic “dried-up mire”, yet from it they knew how to cry out: »*Ecce homo!*« In these words they found the backbone of their poetic anthropology. Behind the vanishing “charm of Sodom's colors”, Kamov discerned a *disenchanted* world in which “everything lies silent as if dead,” for “no one sees himself and no one looks at himself”. Kosovel's mythopoesis of twilight (of idols) clearly shows that the world, though “spread out into eternity”, faces the danger of ultimate losing all sense, when “with emptiness comes death”. Despite their undeniable kinship, Kamov's and Kosovel's worldviews differ decisively in one respect: in their attitude toward religious motifs. Kamov is, in that regard, consistently nihilistic, Nietzschean in hue. He often resorts to scandal and farce. Kosovel's poetic anthropology, on the other hand, at certain moments approaches *prayer*. Precisely there, between farce and prayer, the field of nihilistic poetics—and the literary anthropology native to it—unfolds upon our horizon of understanding.

Keywords: Janko Polić Kamov, Srečko Kosovel, melancholy, nihilism, poetic anthropology

Sandra Hadžihalilović

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

shadziha@unizd.hr

IGRA RIJEČIMA U VIRTUALNOM JEZIČNOM KRAJOLIKU PREHRAMBENIH PROIZVODA

Virtualni jezični krajolik podrazumijeva ukupnost jezičnih znakova vidljivih u virtualnom prostoru te obuhvaća skup svih vidljivih tekstova, vizualnih simbola i digitalnih jezičnih znakova u virtualnom prostoru. Dok se klasični jezični krajolik bavi natpisima na zgradama, ulicama i plakatima, virtualni se fokusira na digitalne platforme. Igra riječima često je vezana uz razgovorni, publicistički i esejistički diskurs. Dok u retorici i stilistici ona služi da bi se pojasnila figurativnost jezika, kategorije afektivnosti, izražajnosti i dvosmislenosti, u lingvistici ju smatraju „čak temeljnim problemom, i to u mjeri u kojoj je lingvist pozvan spekulirati o oblicima i funkcijama jezika“. (Bagić prema Giuraud, 2012) Za potrebe našeg istraživanja igru riječima određujemo kao pojam kojim se objedinjuje niz stilskih postupaka i figura koji se temelje na zvukovnom ili smisaonom poigravanju jezikom. U izlaganju će se predstaviti rezultati istraživanja provedenoga na korpusu reklama prehrambenih proizvoda prikupljenom tijekom 2024. i 2025. godine. Analiza će pokazati da je u trendu uporaba 1. razgovornog stila i 2. nestandardnih i netipičnih tvorbenih postupaka odnosno igre riječima u svrhu pristupačnosti i privlačnosti proizvoda konzumentima. Cilj je ovog izlaganja raščlaniti digitalnu prisutnost jezika i multimodalnost te utvrditi aktualne stilske i tvorbene trendove u hrvatskom virtualnom jezičnom krajoliku prehrambenih proizvoda. S obzirom na Bagićevu podjelu igara riječima na zvukovne i smisaone, analizom korpusa utvrdit ćemo koje su zastupljenije.

Ključne riječi: Hrvatski, igra riječima, stilski i tvorbeni postupci, virtualni jezični krajolik

VIRTUAL LINGUISTIC LANDSCAPE AND WORDPLAY IN THE FOOD INDUSTRY

The virtual linguistic landscape implies the totality of linguistic signs visible in virtual space, encompassing the set of all visible texts, visual symbols, and digital linguistic markers. While the classical linguistic landscape deals with inscriptions on buildings, streets, and posters, the virtual one focuses on digital platforms. Wordplay is often linked to colloquial, journalistic, and essayistic discourse. While in rhetoric and stylistics it serves to clarify linguistic figurativeness, as well as categories of affectivity, expressiveness, and ambiguity, in linguistics it is considered "even a fundamental problem, to the extent that a linguist is called upon to speculate on the forms and functions of language" (Bagić according to Guiraud, 2012). For the purposes of our research, we define wordplay as a term that unifies a series of stylistic and word-formation procedures and figures based on phonetic or semantic play with language. This presentation will showcase the results of research conducted on a corpus of food product advertisements collected during 2024 and 2025. The analysis will show a trend in the use of 1) colloquial style and 2) non-standard and atypical word-formation procedures, i.e., wordplay, for the purpose of ensuring the accessibility and appeal of products to consumers. The aim of this presentation is to analyze the digital presence of language and multimodality, as well as the current stylistic and formative trends in the Croatian virtual linguistic landscape of food products. Given Bagić's classification of wordplay into phonetic and semantic categories, the corpus analysis will determine which are more prevalent.

Keywords: Croatian, Stylistic and Derivational Procedures, Virtual Linguistic Landscape, Wordplay

Lisa Maria Haibl

Sveučilište u Innsbrucku / Sveučilištu u Grazu, Tillmitsch, Austrija

lisa.haibl@uibk.ac.at

**OD SVJEDOČANSTVA DO POSTMEMORY. KNJIŽEVNE I FILMSKE
(RE)INTERPRETACIJE EVE PANIĆ NAHIR I GOLOG OTOKA**

Predavanje se bavi Evom Panić Nahir – židovskom jugoslavenskom političkom zatvorenicom zatočenom na Golom otoku tijekom Informbiroovskog razdoblja (1949.–1956.) – te narativnim i estetskim strategijama kroz koje je njezin život prikazan u različitim medijima i žanrovima. Rođena 1918. godine u Čakovcu i preživjevši i Holokaust i uhićenje na Golom otoku nakon sukoba Staljin–Tito, biografija Eve Panić Nahir snažno svjedoči o višeslojnom nasilju dvadesetog stoljeća. Krajem 1980-ih nastao je četverodijelni televizijski dokumentarni film *Goli život*, suradnja Danila Kiša i Aleksandra Mandića, s razgovorima s Evom Panić Nahir i Ženom Lebl. Priča Eve Panić Nahir ispričana je i u biografiji *Eva* (2015) od Danae Ilića, koje se temelji na intervjuima i arhivskom materijalu (ima i dokumentarni film na bazi te biografije), kao i u dokumentarnom filmu *Eva – A Documentary* (2002, Yarmut Productions Ltd., autori Avner Faingulerent i Macabit Abramzon), koji njezina iskustva reinterpretira kroz vizualno svjedočanstvo i međugeneracijski dijalog. Njezin život također služi kao osnova za roman Davida Grossmana *Kad je Nina znala* (2020), koji njezinu biografiju fikcionalno preoblikuje, usredotočujući se na narušene odnose između tri generacije žena. Postoji osobito bliska povezanost između dokumentarnog filma *Eva – A Documentary* (2002) i Grossmanova romana, budući da je autor koristio dokumentarac kao istraživački materijal za svoj roman, koji se na njemu i izravno temelji. U svom predavanju raspravljam o Grossmanovom romanu kao postmemory-djelo, posebno se pozivajući na poglede Marianne Hirscha o „afiliativnom postmemory“, te istražujem kako Grossman fikcionalizira stvarne događaje kako bi se suočio s temama međugeneracijske traume, krivnje i pomirenja. Kroz komparativno čitanje navedenih djela, predavanje analizira narativne strategije kojima se prikazuje iskustvo političkog zatočeništva Eve Panić Nahir i njegov trajni transgeneracionalni odjek te razmatra kako književna i filmska djela posreduju napetost između osobnog i kulturnog sjećanja (usp. studije o pamćenju Jana i Aleide Assmann).

Ključne riječi: Eva Panić Nahir, Goli otok, postmemory

FROM TESTIMONY TO POSTMEMORY. (RE-)IMAGINING EVA PANIĆ NAHIR
AND GOLI OTOK ACROSS LITERATURE AND FILM

The paper deals with Eva Panić Nahir - a Jewish Yugoslav political prisoner incarcerated on Goli Otok during the Informbiro period (1949–1956) - and the narrative and aesthetic strategies through which her life is represented across different media and genres. Born in 1918 in Čakovec and having survived both the Holocaust and the Stalin–Tito split purges, Panić Nahir's biography stands as a powerful testimony to the multiple layers of twentieth-century violence. At the end of the 1980s, the four-part TV documentary *Goli život* was produced through the collaboration between Danilo Kiš and Aleksandar Mandić, featuring interviews with Eva Panić Nahir and Ženi Lebl. Panić Nahir's story has been told in Dane Ilić's biographical account *Eva*, which draws on interviews and archival materials (there is also a documentary by Dane Ilić about Eva Panić Nahir), and in the documentary film *Eva – A Documentary* (2002, Yarmut Productions Ltd., by Avner Faingulerent, Macabit Abramzon), which recontextualizes her experiences through visual testimony and intergenerational dialogue. Her life also serves as the basis for David Grossman's novel *Kad je Nina znala* (2020), which reimagines her biography in fictional form, focusing on the fractured relationships among a mother, daughter, and granddaughter. There is a particularly close connection between the work *Eva-a documentary* (2002) and Grossman's novel, as the author used the documentary as research material for his novel and the novel is closely based on it. The paper discusses the novel as a work of postmemory, referring in particular to Hirsch's views on 'affiliative postmemory' and explores how Grossman fictionalizes real events to engage with themes of intergenerational trauma, guilt, and reconciliation. Through a comparative reading of these works, the paper analyzes the narrative strategies through which Panić Nahir's experience of political imprisonment and its enduring emotional legacy are represented and considers how the literary and cinematic works mediate the tension between personal and cultural memory (see memory studies by Jan and Aleida Assmann).

Keywords: Eva Panić Nahir, Goli Otok, Postmemory

Martin Henzelmann

University of Greifswald, Njemačka
martin.henzelmann@uni-greifswald.de

JEZIČNA SITUACIJA U CRNOJ GORI

Ovaj rad usredotočuje se na trenutnu jezičnu situaciju u Crnoj Gori. Kontekst je u mnogim aspektima vrlo specifičan. Službeni jezik naziva se crnogorski, ali bosanski, hrvatski, srpski i albanski također su u službenoj upotrebi. Dakle, administrativni jezici svih susjednih zemalja stoga su također dio crnogorskog jezičnog prostora. Sve standardizirane varijante štokavskog područja mogu se dakle koristiti u mnogim konstelacijama, iako u praksi jedna varijanta dominira, naime ijekavica. Osim toga, u Crnoj Gori postoji još jedna osobitost, a to je nedostatak korelacije između naziva jezika i etničke pripadnosti njegovih govornika. To znači da u zemlji postoji veliki pluralizam u smislu jezičnog identiteta, što ne postoji u susjednim zemljama. To utječe na sve statistike prikupljene i dokumentirane od 1991. godine. Kao rezultat toga, može se reći da je Crna Gora jedina država u regiji u kojoj jezični, etnički i vjerski identiteti ne čine jedinstven konstrukt i ne služe kao zajedničko povezivanje. Rad će prikazati najnoviji razvoj događaja i statistike te raspraviti osobitosti koje trenutno proizlaze iz toga za jezičnu konstelaciju u Crnoj Gori.

Ključne riječi: Crna Gora, jezik, štokavsko narečje

THE LANGUAGE SITUATION IN MONTENEGRO

This presentation focuses on the current linguistic situation in Montenegro. The context is very special in many respects. The official language is referred to as Montenegrin, but Bosnian, Croatian, Serbian, and Albanian are also in official use. The administrative languages of all neighboring countries are therefore also part of the Montenegrin language area. All standardized varieties of Shtokavian can thus be used in many constellations, although in practice one variety dominates, namely the Ijekavian one. In addition, there is one more peculiarity in Montenegro, namely the lack of correlation between the name of the language and the ethnic affiliation of its speakers. This means that there is great pluralism in terms of linguistic identity in the country, which does not exist in the surrendering countries. This has an impact on all statistics collected and documented since 1991. As a result, it can be said that Montenegro is the only country in the region where linguistic, ethnic, and religious identities do not form a uniform construct and do not serve as a common marker. The presentation will show the latest developments and statistics and discuss the peculiarities that currently result from this for the linguistic constellation in Montenegro.

Keywords: Language, Montenegro, Shtokavian

Dženana Hajdarpašić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

dzenana.hajdarpasic@ff.unsa.ba

**SAMOREPREZENTACIJA I REPREZENTACIJA DRUGIH U ROMANU *Lavr*
JEVGENIJA VODOLAZKINA**

U radu se istražuje način predstavljanja sebe i Drugoga u romanu *Lavr* ruskog pisca Jevgenija Vodolazkina. Istraživanje se zasniva na metodologiji koju razvija Lesley Jeffries (2010) u okviru kritičke stilistike. Kritička stilistika nastala je kao pristup koji se oslanja na kritičku diskursnu analizu, te joj je shodno tome osnovni cilj razotkrivanje ideologije koja se krije u tekstu. Osim toga, kritička stilistika razmatra učinke koji tekst ostavlja na recipijenta i stilske osobine koje takav tekst posjeduje. Jeffries u okviru svog pristupa razvija jedanaest tekstualno-konceptualnih funkcija, odnosno alata uz pomoć kojih se u kritičkoj stilistici može pristupiti tekstu. Primjenom dviju tekstualno-konceptualnih funkcija, odnosno primjenom predstavljanja radnji, stanja i zbivanja kao i imenovanja i opisa u radu se analiziraju dijelovi romana *Lavr* u kojima se govori o Rusima, Poljacima, stanovnicima Zadra i Arapima. Cilj je pokazati kako se u literarnom tekstu uz pomoć alata kritičke stilistike mogu prepoznati ideološki koncepti i njihov mogući utjecaj na recipijente. Analiza odabranih dijelova teksta pokazuje da su Rusi, Poljaci, stanovnici Zadra i Arapi različito predstavljeni, i to tako da ne reflektiraju ustaljene stereotipe o pozitivnoj samoreprezentaciji i negativnoj reprezentaciji Drugoga. Radom se želi afirmirati kritička stilistika, naročito njena primjena na literarni diskurs, koji nije u centru pažnje u kritičkim pristupima.

Ključne riječi: Drugi, kritička stilistika, participanti, procesi, roman *Lavr*

SELF-REPRESENTATION AND THE REPRESENTATION OF OTHERS IN THE NOVEL
LAURUS BY EUGENE VODOLAZKIN

This paper explores the modes of self-representation and the representation of the Other in the novel *Laurus* by Russian author Eugene Vodolazkin. The research is based on the methodology developed by Lesley Jeffries (2010) within the framework of critical stylistics. Critical stylistics emerged as an approach rooted in critical discourse analysis, and its primary aim is to uncover the ideology embedded in a text. Additionally, it examines the effects a text has on its recipient and the stylistic features it possesses. Jeffries outlines eleven textual-conceptual functions—tools that enable a critical stylistic approach to textual analysis. This paper applies two of these functions—representation of actions, states, and events, and naming and describing—to analyze passages in *Laurus* that refer to Russians, Poles, residents of Zadar, and Arabs. The goal is to demonstrate how ideological concepts and their potential impact on readers can be identified in literary texts using the tools of critical stylistics. The analysis of selected passages reveals that Russians, Poles, residents of Zadar, and Arabs are portrayed in distinct ways that do not conform to conventional stereotypes of positive self-representation and negative representation of the Other. The paper aims to affirm the value of critical stylistics, especially its application to literary discourse, which has not been a central focus in critical approaches.

Keywords: Other, critical stylistics, participants, processes, *Laurus* novel

Renáta Hlavatá

Filozofski fakultet, Sveučilište „Konstantin Filozof“ u Nitri, Slovačka
rhlavata@ukf.sk, renhla@gmail.com

DVOJEZIČNOST U JUŽNOJ SLOVAČKOJ

U kontekstu jezične situacije u Slovačkoj, može se reći da u južnim regijama Slovačke živi brojna mađarska zajednica za koju je kontakt između slovačkog i mađarskog jezika prirodan dio svakodnevnog života. Slovački kao flektivni jezik i mađarski kao aglutinativni jezik koriste različite načine izražavanja gramatičkih odnosa. Navedena činjenica utječe ne samo na formalnu, već i na semantičku i kognitivnu stranu jezičnog pisanog izražavanja učenika osnovnih škola s mađarskim nastavnim jezikom u Slovačkoj. Cilj rada bit će pokazati kako se tipološke razlike između aglutinativnog i flektivnog jezika očituju u kontekstu slovačko-mađarskog jezičnog kontakta te kako utječu na kognitivnu obradu i usvajanje slovačkog u svakodnevnoj pisanoj komunikaciji u školskom okruženju među učenicima odabranih osnovnih škola s mađarskim nastavnim jezikom u Slovačkoj.

Ključne riječi: jezična situacija u Slovačkoj, školsko okruženje, učenici, odabrane osnovne škole s mađarskim nastavnim jezikom u Slovačkoj

BILINGUALISM IN SOUTHERN SLOVAKIA

In the context of the language situation in Slovakia, it can be stated that a large Hungarian community lives in the southern regions of Slovakia, for whom contact between Slovak and Hungarian is a natural part of everyday life. Slovak as an inflectional language and Hungarian as an agglutinative language use different ways of expressing grammatical relations. The mentioned fact affects not only the formal, but also the semantic and cognitive side of language written expressions of elementary school pupils with Hungarian as the teaching language in Slovakia. The aim of the paper will be to show how the typological differences between agglutinative and inflective language manifest themselves in the context of Slovak-Hungarian language contact and how they affect the cognitive processing and acquisition of Slovak in everyday written communication in the school environment among students of selected elementary schools with Hungarian as the language of instruction in Slovakia.

Keywords: language situation in Slovakia, school environment, pupils, selected elementary schools with Hungarian as the teaching language in Slovakia

Joža Horvat i Marija Malnar Jurišić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

jhorvat3@ffzg.unizg.hr, mmalnar@ffzg.unizg.hr

P(R)OČEŠLJANA KAJKAVSKA FRAZEOLOGIJA – POGLED NA FRAZEME U ČIJOJ SU STRUKTURI SASTAVNICE SA ZNAČENJEM ‘KOSA’ I ‘VLAS’ TE FRAZEME KOJIMA SE OPISUJE IZGLED KOSE ILI FRIZURE

U izlaganju će se predstaviti dio rezultata opširnijega istraživanja hrvatske dijalektne frazeologije. Građa je prikupljena terenskim istraživanjem od izvornih govornika iz nekoliko punktova ili ekscerpiranjem iz objavljenih općih ili frazeoloških rječnika kajkavskih govora. Posebnu pozornost posvećujemo frazemima u čijoj su strukturi sastavnice sa značenjem ‘kosa’ i ‘vlas’ te frazemima kojima se opisuje izgled kose ili frizure. Premda su primijenjene dvije različite perspektive (jedna orijentirana na plan izraza, a druga na plan sadržaja), obje imaju zajednički cilj – interpretaciju semantike i simbolike. Njome se utvrđuje brojnost i raznolikost značenja i koncepata ostvarenih u frazemima s konkretnim sastavnicama sa značenjima ‘kosa’ i ‘vlas’, odnosno razvedenost ili nijansirana slojevitost koncepta izgleda kose ili frizure (npr. ćelavost, proćelavost; čvrstoća ili slabost kose; boja kose; tip kose; tip frizure i sl.). Analizom se ustanovljuje i pozitivna/neutralna/negativna obojenost prikupljenih primjera, a zaključak se promatra u kontekstu drugih frazemskih slojeva koji su uključeni u koncept ljudskoga izgleda.

Ključne riječi: frazeologija, frizura, hrvatska dijalektna frazeologija, kajkavsko narječje, kosa, vlas

**COMBED KAJKAVIAN PHRASEOLOGY – AN OVERVIEW OF IDIOMS WHOSE
STRUCTURE INCLUDES COMPONENTS WITH THE MEANING OF ‘HAIR (COLL.)’
AND ‘STRAND OF HAIR’, AS WELL AS IDIOMS THAT DESCRIBE THE
APPEARANCE OF HAIR OR HAIRSTYLE**

The presentation will present some of the results of a more extensive study of Croatian dialect phraseology. The material was collected through field research from native speakers from several locations or by excerpting from published general or phraseological dictionaries of Kajkavian local dialects. Special attention is paid to idioms whose structure includes components with the meaning ‘hair (coll.)’ and ‘strand of hair’, and to idioms that describe the appearance of hair or hairstyle. Although two different perspectives have been applied (one oriented to the expression level, the other to the content level), both have a common goal – the interpretation of semantics and symbolism. It determines the number and diversity of meanings and concepts realized in idioms with specific components with the meanings ‘hair (coll.)’ and ‘strand of hair’, i.e. the indentation or nuanced layering of the concept of the appearance of hair or hairstyle (e.g. different levels of baldness, strength or weakness of hair, hair color, hair type, type of hairstyle, etc.). The analysis also establishes the positive/neutral/negative connotation of the collected examples, and the conclusion is viewed in the context of other phraseological layers that are included in the concept of human appearance.

Keywords: Croatian dialect phraseology, hair, hairstyle, phraseology, Kajkavian group of dialects, strand of hair

Joža Horvat

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

jhorvat3@ffzg.unizg.hr

TRAMVAJ ZVAN ČEH – MODELI IDENTIFIKACIJE I DIFERENCIJACIJE TRAMVAJSKIH VOZILA U GRADOVIMA BIVŠE JUGOSLAVIJE

Funkcionalan i kvalitetan život u gradovima postiže se, među ostalim, razvojem pružanja različitih usluga, a među relevantnima svakako je i javni gradski prijevoz. Tramvajskim prijevozom u suvremeno doba raspolažu samo četiri grada na području država bivše Jugoslavije – Beograd, Osijek, Sarajevo i Zagreb. Budući da su u njima vozni parkovi uglavnom raznovrsni i obuhvaćaju više tipova tramvaja, stvorila se potreba za njihovom identifikacijom i diferencijacijom. Cilj je istraživanja usporediti diferencijacijske modele. U uvodu izlaganja istaknut ćemo terminološke probleme, odnosno utvrditi imaju li tramvaji nazive ili imena (nadimke i sl.) i jesu li te leksičke jedinice specifične za službeni ili neslužbeni komunikacijski kontekst. Zatim ćemo – iz filološke perspektive – na više razina opisati i analizirati građu prikupljenu istraživanjem među izvornim govornicima navedenih gradova te provjerenu internetskom pretragom. Korpus ćemo najprije razvrstati prema motivacijskom kriteriju, odnosno interpretirat ćemo kako je izvanjezična stvarnost uvjetovala nastanak prikupljenih primjera. Analizirat ćemo i strukturne te tvorbene značajke građe. Usporedba rezultata omogućit će ustanovljivanje dominantnih modela nadijevanja naziva te osvrst na sinonimiju, polisemiju i slične jezične pojave. Istraživanje će doprinijeti upotpunjivanju hrvatskoga leksičkoga mozaika (ponajprije terminologije vezane uz promet).

Ključne riječi: motivacija, naziv, neslužbena komunikacija, tramvaj, tvorba

A STREETCAR NAMED CZECH – MODELS OF IDENTIFICATION AND DIFFERENTIATION OF TRAM VEHICLES IN THE CITIES OF THE FORMER YUGOSLAVIA

Functional and quality life in cities is achieved, among other things, by the development of the provision of various services, and public city transport is certainly among the relevant ones. Currently, only four cities in the former Yugoslavia countries have tram transport – Belgrade, Osijek, Sarajevo, and Zagreb. Since their fleets are mostly diverse and include several types of trams, the need for their identification and differentiation has arisen. The goal of the research is to compare differentiation models. In the introduction to the presentation, we will highlight terminological problems, that is, determine whether trams are attributed common nouns or proper names (nicknames, etc.) and whether these lexical units are specific for an official or unofficial communication context. Then we will describe and analyze - from a philological perspective, on several levels - the material collected through research among the native speakers of the mentioned cities and verified by an internet search. We will first sort the corpus according to the motivational criterion, that is, interpret how the extra-linguistic reality conditioned the emergence of the collected examples. We will also analyze the structural and word-formation features of the corpus. A comparison of the results will enable the establishment of the dominant models of naming and a review of synonymy, polysemy, and similar linguistic phenomena. The research will contribute to the formation of the Croatian lexical mosaic (primarily traffic-related terminology).

Keywords: motivation, name, unofficial communication, tram, word-formation

Adijata Ibrišimović-Šabić i Jelena Bavrka

Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

adijata.ibrisimovic-sabic@ff.unsa.ba, jelena.bavrka@ff.unsa.ba

**POETIKA ŽENSKOG DRAMSKOG SUBJEKTA U RUSKOJ „NOVOJ DRAMI“: IZMEĐU
DOKUMENTARNOSTI I INTROSPEKCIJE (NA PRIMJERU ODABRANIH TEKSTOVA
LJUDMILE RAZUMOVSKAJE I OLJE MUHINE)**

Rad se usmjerava na istraživanje poetike ženskog dramskog subjekta u kontekstu ruske „nove drame“, s posebnim naglaskom na dvije poetičke tendencije – dokumentarnu i introspektivnu. Istraživanje se temelji na odabranim primjerima iz dramskog opusa Ljudmile Razumovskaje (*Draga Jelena Sergejevna*) i Olje Muhine (*Tanja-Tanja, Ju*), autorica koje reprezentiraju različite poetike ženskog autorstva u postsovjetskom teatarskom prostoru. U središtu analize nalazi se pitanje transformacije dramskog subjekta, sagledano kroz dvije poetičke paradigme – dokumentarnost (Razumovskaja) i introspekciju (Muhina) – koje u različitim estetskim i izvedbenim modelima dramskog teksta otvaraju prostor za artikulaciju angažiranog ženskog glasa i pozornice svijesti u suvremenoj drami. Metodološki okvir rada temelji se na historijsko-poetičkom i strukturalno-analitičkom pristupu, dopunjenom komparativnom i performativnom analizom dramskog diskursa. Teorijski okvir oslanja se na historijsku poetiku (Gončarova-Grabovskaja, Tjutelova, Haližev), suvremene teorije drame (Szondi, Klotz, Bašović) i koncepciju postdramskog kazališta (Lehmann, Bašović, Fischer-Lichte), pri čemu se ženski dramski subjekt razumijeva kao pluralna, procesualna i izvedbena kategorija.

Ključne riječi: dokumentarnost, dramski subjekt, introspekcija, ruska “nova drama”, ruske dramske autorice

THE POETICS OF THE FEMALE DRAMATIC SUBJECT IN RUSSIAN 'NEW
DRAMA': BETWEEN DOCUMENTALITY AND INTROSPECTION (BASED ON
SELECTED WORKS BY LIUDMILA RAZUMOVSKAYA AND OLGA MUKHINA)

The paper explores the poetics of the female dramatic subject within the context of Russian "New Drama," with particular emphasis on two poetic tendencies – the documentary and the introspective. The research is based on selected works by Liudmila Razumovskaya (*Dear Yelena Sergejevna*) and Olga Mukhina (*Tanya-Tanya, Yu*), playwrights who represent distinct poetics of female authorship in the post-Soviet theatrical space. The analysis focuses on the transformation of the dramatic subject, observed through two poetic paradigms – documentality (Razumovskaya) and introspection (Mukhina) – which, within different aesthetic and performative models of the dramatic text, open up space for the articulation of an engaged female voice and a stage of consciousness in contemporary drama. The methodological framework of the study is grounded in a historical-poetic and structural-analytical approaches, complemented by comparative and performative analysis of dramatic discourse. The theoretical framework draws upon historical poetics (Goncharova-Grabovskaya, Tyutelova, Khalizhev), contemporary theories of drama (Szondi, Klotz, Bašović), and the conception of postdramatic theatre (Lehmann, Bašović, Fischer-Lichte), whereby the female dramatic subject is understood as a plural, processual, and performative category.

Keywords: documentarity, dramatic subject, introspection, Russian female playwrights, Russian „New Drama“

Marina Jajić Novogradec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

mjnovo@m.ffzg.hr

VIŠEJEZIČNI NASTAVNICI O POUČAVANJU VIŠEJEZIČNIH UČENIKA U NASTAVI SLAVENSKIH JEZIKA

U današnje vrijeme poučavanje inih jezika ne podrazumijeva više jednojezičnu praksu koja se treba naslanjati na učenikovo poznavanje materinskoga jezika, već višejezičnu praksu u koju su uključeni i drugi jezici kojima učenik vlada, te koji mu olakšavaju tada svjesno učenje inoga jezika (v. Omazić i Cimer Karaica 2023). Prema tome, mijenja se i uloga nastavnika koji sada služi kao višejezični resurs u osposobljavanju učenikâ da u nastavi inoga jezika iskoriste sav svoj jezični potencijal. Cilj je našeg izlaganja predstaviti istraživanje o stavovima višejezičnih nastavnika prema primjeni hrvatskoga i drugih jezika u nastavi slavenskih kao manjinskih jezika koji se u hrvatskom obrazovanju uče po Modelu C, kao i njihove stavove prema pokazateljima o primjeni višejezičnog i višekulturnog pristupa u nastavi. Ispitivanje će obuhvatiti dvije skupine ispitanika: osnovnoškolske i srednjoškolske nastavnike koji poučavaju slavenske jezike (češki, makedonski, slovački, ruski, ukrajinski) i buduće nastavnike slavenskih jezika (češkog, slovačkog, ruskog i ukrajinskog) u inicijalnom obrazovanju. Dat će se odgovori na sljedeća istraživačka pitanja: 1. Koji su stavovi obje grupe ispitanika prema upotrebi hrvatskoga, manjinskoga i nekog drugog jezika na nastavi?; 2. Koji su stavovi ispitanika prema pokazateljima o primjeni višejezičnog i višekulturnog pristupa u nastavi?; 3. Postoji li razlika u stavovima između nastavnika koji rade u nastavi i posjeduju iskustvo u poučavanju, i budućih nastavnika, odnosno studenata u inicijalnom obrazovanju? Od istraživačkih metoda koristit će se metoda anketnog upitnika koji će uključiti jezičnu biografiju ispitanika, podatak o jezicima koje nastavnici poučavaju po Modelu C, iskustvo poučavanja, podatke o učenicima (za one nastavnike koji rade u nastavi) te tvrdnje prema Likertovoj ljestvici (od 1 do 5) o stavovima prema upotrebi jezika u nastavi i tvrdnje u vidu pokazatelja prema primjeni višejezičnog i višekulturnog pristupa u nastavi. Znanstveno–stručni doprinos istraživanja ogleda se u spoznaji i razumijevanju upotrebe višejezične prakse u nastavi inih jezika, oblikovanju strategija poučavanja u višejezičnoj nastavi, kao i osvješenosti studenata o načinu rada s višejezičnim učenicima.

Ključne riječi: Model C, slavenski kao manjinski jezici, višejezični nastavnici, višejezični učenici, višejezični i višekulturni pristup u nastavi

MULTILINGUAL TEACHERS ON TEACHING MULTILINGUAL LEARNERS IN SLAVIC LANGUAGE CLASSROOM

Nowadays, teaching second languages no longer implies a monolingual practice that should rely on learner's knowledge of the first language, but rather a multilingual practice that includes other languages that the learner is fluent in, and which then facilitate the conscious learning of another language (see Omazić and Cimer Karaica 2023). Accordingly, the role of the teacher has also been changing, and he now serves as a multilingual resource in enabling learners to use their full linguistic potential in the second language classroom. The aim of our presentation is to present the study on the attitudes of multilingual teachers towards the use of Croatian and other languages in teaching Slavic as minority languages that are taught in Croatian education according to Model C, as well as their attitudes towards indicators on the use of a multilingual and multicultural approach in teaching. The study will include two groups of participants: primary and secondary in-service teachers who teach Slavic languages (Czech, Macedonian, Slovak, Russian, Ukrainian) and future teachers of Slavic languages (Czech, Slovak, Russian and Ukrainian) in pre-service teacher education. The following research questions will be answered: 1. What are the attitudes of both groups of participants towards the use of Croatian, minority and some other language in teaching? 2. What are participants' attitudes towards indicators on the application of a multilingual and multicultural approach in teaching?; 3. Is there a difference in attitudes between in-service and pre-service teachers? The questionnaire included participants' language biography, information on the languages taught by in-service teachers according to Model C, teaching experience, data on learners (for in-service teachers), and statements on a Likert scale (from 1 to 5) about attitudes towards the use of languages in teaching and statements in the form of indicators towards the application of a multilingual and multicultural approach in teaching. The scientific and professional contribution of the study is reflected in the knowledge and understanding of the use of multilingual practice in teaching other languages, the formation of teaching strategies in multilingual teaching, as well as the awareness of pre-service teachers about the methods of working with multilingual learners.

Keywords: Model C, Slavic as minority languages, multilingual teachers, multilingual learners, multilingual and multicultural approach in teaching

Ljubica Josić

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, Hrvatska

ljubica.josic@lzmk.hr

KOLOKVIJALIZMI I ŽARGONIZMI U JEDNOJEZIČNICIMA HRVATSKOGA JEZIKA

U izlaganju se analizira način na koji suvremeni jednojezičnici hrvatskoga jezika obrađuju natuknice koje pripadaju razgovornomu (kolokvijalnomu) jeziku te žargonu (profesionalnih i dobnih skupina). Riječ je o deskriptivnim rječnicima koji u obradbi rječničkih natuknica odrednicama donose podatak o mjestu uvrštenoga leksema u odnosu na standard. U reprezentiranju leksičkoga blaga hrvatskoga jezika, uvriježeno nakon navođenja odrednice, raslojeni leksik upućuju na odgovarajuću standardnojezičnu bliskoznačnicu, uz koju se donosi definicija. Cilj je izlaganja u jednojezičnim rječnicima hrvatskoga jezika popisati dvije leksičke skupine, kolokvijalizme i žargonizme, te utvrditi u kojim slučajevima se pojavljuju poteškoće pri njihovu razgraničavanju, odnosno dati odgovor na pitanje zašto neki recentni hipertekstni rječnici, rabeći isključivo leksičko-semantičku odrednicu razgovornoga jezika, dokidaju odrednicu za žargonski leksik. Uvodno se daje pregled kroatističke literature o stilskim odrednicama u jednojezičnim rječnicima, s posebnim osvrtom na (slojnu) skupinu kojoj se pribrajaju odrednice za razgovorni jezik i žargon, te se nakon provedene analize donosi zaključak o tome je li opravdano u slučaju rječničke obradbe kolokvijalizama i žargonizama pojednostavnjivati odrednice dokidanjem jedne od njih. Među analiziranim rječnicima su: Rječnik hrvatskoga jezika V. Anića (treće, prošireno izdanje. Zagreb: Novi liber, 1998.), Anićev Veliki rječnik hrvatskog jezika (prir. Ljiljana Jojić. Zagreb: Novi liber, 2003.), Hrvatski enciklopedijski rječnik (Zagreb: Novi liber, 2002.), Rječnik hrvatskoga jezika (gl. ur. Jure Šonje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, 2000.), Školski rječnik hrvatskoga jezika Mateje Birtić i dr. (Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školska knjiga, 2012.), Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika (ur. Ljiljana Jojić, Anuška Nakić, Nada Vajs i Vesna Zečević. Zagreb: Školska knjiga, 2015.) te Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, u nastanku).

Ključne riječi: hrvatski jezik, leksikografija, jednojezični rječnik, rječnička natuknica, rječničke odrednice, kolokvijalizmi, žargonizmi

COLLOQUIALISMS AND JARGONISMS IN MONOLINGUAL DICTIONARIES OF THE CROATIAN LANGUAGE

The presentation analyses the way in which contemporary monolingual Croatian dictionaries process entries belonging to colloquial language and jargon (of professional and age groups). These are descriptive dictionaries that, when processing dictionary entries, provide information about the place of the included lexeme in relation to the standard. In representing the lexical wealth of the Croatian language, after specifying the heading, the layered lexicon refers to the corresponding standard language synonym, which is accompanied by a definition. The aim of the presentation is to list two lexical groups in monolingual dictionaries of the Croatian language, colloquialisms and jargonisms, and to determine in which cases difficulties arise in distinguishing them, that is, to answer the question of why some recent hypertext dictionaries, using exclusively the lexical-semantic heading of colloquial language, abolish the heading for jargon lexis. The introduction provides an overview of the Croatian literature on stylistic determinants in monolingual dictionaries, with special emphasis on the (layered) group that includes determinants for colloquial language and jargon. After the analysis, a conclusion is drawn as to whether it is justified to completely simplify the determinants by eliminating one of them in the case of dictionary processing of colloquialisms and jargonisms. Among the dictionaries analyzed are V. Anić's *Rječnik hrvatskoga jezika* (third, expanded edition. Zagreb: Novi liber, 1998), Anić's *Veliki rječnik hrvatskog jezika* (ed. by Ljiljana Jojić. Zagreb: Novi liber, 2003), *Hrvatski enciklopedijski rječnik* (Zagreb: Novi liber, 2002), *Rječnik hrvatskoga jezika* (ed. by Jure Šonje. Zagreb: Lexicographic Institute Miroslav Krleža and Školska knjiga, 2000), *Školski rječnik hrvatskoga jezika* by Matej Birtić et al. (Zagreb: Institute for Croatian Language and Linguistics and Školska knjiga, 2012), *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (ed. by Ljiljana Jojić, Anuška Nakić, Nada Vajs and Vesna Zečević. Zagreb: Školska knjiga, 2015) and *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (Institute for Croatian Language and Linguistics, in development).

Keywords: Croatian language, lexicography, monolingual dictionary, dictionary entry, dictionary definition, colloquialisms, jargonisms

Vjekoslava Jurdana i Alen Klančar

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska
vjurdana@unipu.hr, alen.klancar93@gmail.com

JUŽNOSLAVENSKE POLITIČKE IDEJE U ISTARSKIM DJEČJIM ČASOPISIMA *MLADI ISTRANIN / MLADI HRVAT*

Unutar hrvatskoga narodnog preporoda u Istri jedan od temeljnih ciljeva bilo je pokretanje i razvoj hrvatskoga školstva, a unutar toga djeci i mladeži pružiti književnu tiskanu riječ na hrvatskome jeziku. Riječ je o ozbiljnim političkim ciljevima u okolnostima snažnoga odnarođivanja hrvatskoga etnosa na tome području te nametanja i favoriziranja talijanskoga jezika kao službenoga jezika, odnosno talijanske narodne manjine na štetu hrvatske narodne većine. Najbrži i vrlo učinkovit način postizanja toga cilja u to doba bilo je pokretanje dječjih listova, kao komplementarno sredstvo narodne borbe. Toga se prihvatio hrvatski književnik, narodni borac i tajnik Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru –Viktor Car Emin. On je, u Opatiji 1909. godine, pokrenuo i uređivao dječji časopis *Mladi Istranin/Mladi Hrvat*. U ovome radu prikazat će se koje su južnoslavenske političke ideje i poruke hrvatskoga preporoda u Istri bile prezentirane u tome časopisu i to pod Carevom uredničkom i autorskom rukom. Naime, hrvatski narodni preporod u Istri trajao je više desetljeća te se odvijao u nizu raznolikih faza i političkih strujanja u ostvarivanju glavnih političkih ciljeva. Kako bi se odgovorilo na naznačena pitanja, istražena je arhivska građa: pregledani su brojevi dječjeg lista *Mladi Istranin / Mladi Hrvat*. U ovome radu prikazuju se rezultati toga istraživanja kao i njihova analiza. Dio je to znanstvenoistraživačkoga projekta, „Viktor Car Emin i njegova uloga u razvoju hrvatskog školstva i dječje književnosti u Istri“.

Ključne riječi: dječja književnost, dječji časopis *Mladi Istranin / Mladi Hrvat*, hrvatski narodni preporod u Istri, politika južnoslavenstva, Viktor Car Emin

SOUTH SLAVIC POLITICAL IDEAS IN THE ISTRIAN CHILDREN'S MAGAZINES *MLADI*
ISTRANIN / MLADI HRVAT

Within the Croatian national revival in Istria, one of the fundamental objectives was the establishment and development of Croatian education and, within it, the provision of literary printed material in the Croatian language for children and young people. These were serious political aims pursued in circumstances of intense denationalisation of the Croatian population in the region and the imposition and privileging of the Italian language as the official language, as well as of the Italian national minority at the expense of the Croatian majority. The fastest and highly effective way to achieve this goal at the time was the launch of children's magazines as a complementary means of national struggle. This initiative was taken up by the Croatian writer, national activist, and secretary of the Society of St. Cyril and Methodius for Istria, Viktor Car Emin. In 1909, in Opatija, he launched and edited the children's magazine *Mladi Istranin / Mladi Hrvat*. This paper examines which South Slavic political ideas and messages of the Croatian national revival in Istria were presented in this magazine under Car Emin's editorial and authorial direction. The Croatian national revival in Istria lasted for several decades and unfolded in a series of diverse phases and political currents in the pursuit of its main political goals. To address the research questions, archival material was consulted, and issues of *Mladi Istranin / Mladi Hrvat* were examined. This paper presents the results of that research as well as their analysis. The study is part of the research project "Viktor Car Emin i njegova uloga u razvoju hrvatskog školstva i dječje književnosti u Istri".

Keywords: children's literature, children's magazine *Mladi Istranin / Mladi Hrvat*, Croatian national revival in Istria, South Slavic political thought, Viktor Car Emin

Petra Kaizerová

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia

pkaizerova@ukf.sk

VÝSKUM NITRIANSKEJ ŠKOLY V OBLASTI LITERATÚRY PRE DETI A MLÁDEŽ

V slovenskej literárnej vede zohráva významnú úlohu skupina predstaviteľov Nitrianskej školy. V roku 1968 bolo zriadené literárnovedné pracovisko – Kabinet literárnej komunikácie, ktorého zámerom bolo vytvorenie inštitucionálneho zázemia na riešenie výskumnej úlohy: *Literatúra a príjemca*. Pojem literárnej komunikácie odkazuje na fakt, že literárny text je textom autora, ktorý je jeho pôvodcom, ako aj textom čitateľa, ktorý je jeho príjemcom. S výskumom literárneho textu sa začal rozpracovávať aj postup, ktorý by nadväzoval na jeho komunikačnú podstatu, metódu jeho interpretácie. Prínos Nitrianskej školy a výsledky jej vedeckého pôsobenia sú spracované aj v dejinách slovenskej literatúry. Nitrianska škola sa dočkala pozitívneho vedeckého ohlasu a uznania doma a v zahraničí vďaka jej metodologicko-koncepcnej autentickejšti. Východiskom bola výrazová sústava Františka Mika, založená na téme ako kľúčovom pojme pri skúmaní literárneho diela. Po roku 1989 sa pracovisko transformovalo na vedecko-výskumnú dielňu, ktorej cieľom bolo analyzovať umelecké artefakty z hľadiska pragmatickej estetiky a mapovať postmoderné tendencie v stredoeurópskom regióne. Metodologický odkaz Františka Mika a Antona Popoviča ako kľúčových predstaviteľov Nitrianskej školy v ich koncepcii recepčnej estetiky a výrazovej sústavy má stále veľký vedecký potenciál. Z hľadiska literárno-komunikačného prístupu ku skúmaniu čitateľa sa výskumy Nitrianskej školy zameriavajú na tri základné body komunikačnej reťaze: autor – text – príjemca. Na túto koncepciu nadviazali pracovníci Kabinetu literárnej komunikácie a neskôr aj Katedry slovenskej literatúry a uplatňovali svoje vedecké poznatky na viaceré odbory literárnej vedy. V kontexte výskumu literatúry pre deti a mládež venovali pozornosť konkrétnym žánrom (dobrodružná literatúra, ľudová, umelá rozprávka, dievčenský román) Jana Nemcová a Eva Tučná. Zmapovanie ich prínosu do danej oblasti spočíva najmä v uplatnení literárno-komunikačného prístupu k textu a zároveň im umožnilo uchopiť osobitosti literárnych textov pre deti a mládež z funkčného a estetického hľadiska.

Kľúčové slová: autor, detská literatúra, interpretácia, literatúra pre mládež, Nitrianska škola, príjemca, text

RESEARCH BY THE NITRIAN SCHOOL IN THE FIELD OF LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUNG ADULT PEOPLE

A group of representatives of the Nitrian School plays an important role in Slovak literary studies. In 1968, a literary studies department was established – the Cabinet of Literary Communication, whose aim was to create an institutional background for solving the research task: Literature and the Recipient. The concept of literary communication refers to the fact that a literary text is both the text of the author, who is its creator, and the text of the reader, who is its recipient. With the research of literary texts, a procedure began to be developed that would build on their communicative essence, a method of their interpretation. The contribution of the Nitrian School and the results of its scientific work are also documented in the history of Slovak literature. The Nitrian School has received positive scientific feedback and recognition at home and abroad thanks to its methodological and conceptual authenticity. The starting point was František Miko's system of expression, based on the theme as a key concept in the study of literary works. After 1989, the workplace was transformed into a scientific research workshop, whose goal was to analyze artistic artifacts from the perspective of pragmatic aesthetics and to map postmodern trends in the Central European region. The methodological legacy of František Miko and Anton Popovič, key representatives of the Nitra School in their concept of reception aesthetics and expressive systems, still has great scientific potential. From the perspective of a literary-communicative approach to the study of readers, the research of the Nitra School focuses on three basic points of the communication chain: author – text – recipient. This concept was taken up by the staff of the Department of Literary Communication and later also by the Department of Slovak Literature, who applied their scientific knowledge to several fields of literary studies. In the context of research into literature for children and young adult people, Jana Nemcová and Eva Tučná focused on specific genres (adventure literature, folk literature, artificial fairy tales, girls' novels). Mapping their contribution to this field consists mainly in applying a literary-communication approach to the text, which also enabled them to grasp the peculiarities of literary texts for children and young adult people from a functional and aesthetic point of view.

Keywords: author, children's literature, interpretation, Nitrian School, recipient, text, young adult literature

Artem Klymenko i Olga Iermachkova
Univerzita Sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovensko
klymenko@ucm.sk, olga.iermachkova@ucm.sk

СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СПОРТИВНОГО ДИСКУРСА РУССКОГО, УКРАИНСКОГО И СЛОВАЦКОГО ЯЗЫКОВ

Настоящая статья направлена на сопоставление степени изученности спортивного дискурса в современных лингвистических исследованиях русского, украинского и словацкого языков. Цель работы – выявить основные направления, особенности и различия в подходах к исследованию спортивного дискурса в трёх славянских традициях. Актуальность темы обусловлена тем, что роль спорта в последние десятилетия значительно возросла как в медиасреде, так и в культуре в целом, что требует комплексного и системного лингвистического осмысления. Несмотря на то что спортивный дискурс является предметом изучения филологов, сравнительные исследования, посвящённые славянским языкам, по-прежнему встречаются редко. В статье анализируются ключевые теоретические направления и методологические подходы, применяемые при исследовании спортивной коммуникации. В русской лингвистике особое место занимают когнитивно-дискурсивный и лингвокультурологический подходы, представленные в трудах Е. Г. Малышевой, В. И. Карасика и других учёных. Исследования акцентируют внимание на институциональных характеристиках спортивного дискурса, его идеологической составляющей и системе базовых концептов, среди которых центральными являются «спорт», «победа», «борьба» и «команда». В украинской лингвистической традиции изучение спортивного дискурса преимущественно развивается в рамках медиалингвистики и стилистики (работы О. В. Бабенко, О. О. Шекера), где особое внимание уделяется национально-культурным особенностям и влиянию спортивной риторики на формирование коллективного самосознания. В словацком языкознании (Й. Мергуш, Д. Сланчова и др.) спортивный дискурс рассматривается в контексте медиальной коммуникации, прагматики и социолингвистики, с акцентом на жанровое разнообразие и заимствования из английского языка. Проведённый обзор позволяет заключить, что во всех трёх лингвистических традициях спортивный дискурс трактуется как отражение культурных ценностей и ментальных моделей общества, однако его сравнительное изучение остаётся недостаточно разработанным. В работе предлагается рассматривать спортивный дискурс славянских языков как целостную, но вариативную когнитивно-культурную систему, объединяющую общие европейские и национальные специфические черты языковой картины мира.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, медиалингвистика, славянские языки, спортивный дискурс, языковая картина мира

COMPARATIVE ANALYSIS OF SPORTS DISCOURSE IN RUSSIAN, UKRAINIAN, AND SLOVAK LANGUAGES

This article is aimed at comparing the degree to which sports discourse has been explored in contemporary linguistic studies of the Russian, Ukrainian, and Slovak languages. The purpose of the work is to identify the main directions, distinctive features, and differences in approaches to the study of sports discourse across three Slavic linguistic traditions. The relevance of the topic stems from the fact that the role of sports has grown significantly in recent decades, both in the media environment and in culture as a whole, which calls for a comprehensive and systematic linguistic interpretation. Although sports discourse has become a subject of linguistic research, comparative studies focusing on Slavic languages remain relatively rare. The article examines key theoretical directions and methodological approaches applied in the study of sports communication. In Russian linguistics, special attention is paid to cognitive-discursive and linguocultural approaches, represented in the works of E. G. Malysheva, V. I. Karasik, and other scholars. These studies emphasize the institutional characteristics of sports discourse, its ideological dimension, and its system of key concepts, with “sport,” “victory,” “struggle,” and “team” occupying central positions. In Ukrainian linguistics, the study of sports discourse primarily develops within the fields of media linguistics and stylistics (as in the works of O. V. Babenko and O. O. Sheker), where researchers focus on national and cultural specificities and the influence of sports rhetoric on the formation of collective identity. In Slovak linguistics (J. Merguš, D. Slančová, and others), sports discourse is analyzed in the context of media communication, pragmatics, and sociolinguistics, with attention to genre diversity and borrowings from English. The conducted review suggests that in all three linguistic traditions, sports discourse is interpreted as a reflection of cultural values and mental models of society; however, its comparative study remains insufficiently developed. The article proposes to view sports discourse in Slavic languages as a unified yet variable cognitive and cultural system that integrates both common European and nationally specific features of the linguistic worldview.

Keywords: cognitive linguistics, linguistic worldview, media linguistics, Slavic languages, sports discourse

Elena Kiprovska Knežić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

ekiprovska22@unizd.hr

KONTEKST I ENCIKLOPEDIJSKI ELEMENTI U ROMANU *VJEŠTICA* VENKA ANDONOVSKOG I U NJEGOVOM PRIJEVODU NA HRVATSKI JEZIK

U skladu s poetikom postmodernog romana, kakav je *Vještica* (2006.) makedonskog pisca Venka Andonovskoga, objavljen u hrvatskom prijevodu Borisa Pavlovskog 2016. godine u izdavačkoj kući Algoritam, čitatelj nije samo puki promatrač već aktivni sudionik u kreaciji i interpretaciji književnog djela. Andonovski radnju romana smješta u Hrvatsku u 17. stoljeće opisujući katoličko okruženje, običaje i tradicije koje su dio svijeta kojem on, iako po formaciji kroatist zavidne sveučilišne karijere, ne pripada rođenjem. Polazeći od Ecove teze o tzv. idealnom čitatelju (*lettore modello*), ovom će se prilikom ispitati kojem se čitatelju obraća autor i kakva je čitateljeva percepcija enciklopedijskih elemenata kojim roman obiluje, od progona vještica do elemenata katoličke tradicije koji su dio kolektivne ili individualne enciklopedije, te kako isti utječu na percepciju makedonskog i hrvatskog čitatelja kao pripadnika različitih kultura. Metodološki prilog ovog izlaganja naslanja se na teoriju (razrađenu u djelima *Dire quasi la stessa cosa: esperienze di traduzione* (2000.), *Lector in fabula - la cooperazione interpretativa nei testi narrativi* (1979.)), ranije spomenutog, poznatog talijanskog semiotičara, književnika i filozofa Umberta Eca, koja polazi od ideje da prijevod, odnosno interpretacija prijevoda, ovisi o enciklopedijskom znanju prevoditelja i čitatelja koji su u stalnom kontaktu sa samim autorom.

Ključne riječi: Enciklopedijski elementi, idealni čitatelj, prijevod, kontekst, kultura

CULTURAL CONTEXT AND ENCYCLOPEDIA KNOWLEDGE IN VENKO ANDONOVSKI'S *THE WITCH* AND ITS CROATIAN VERSION

In accordance with the poetics of the postmodern novel, such as *The Witch* (2006) by the Macedonian writer Venko Andonovski, published in Croatian translation by Boris Pavlovski in 2016 by the publishing house Algoritam, the reader is not merely a passive observer but an active participant in the creation and interpretation of the literary work. Andonovski sets the plot of the novel in seventeenth-century Croatia, depicting a Catholic environment, customs, and traditions that belong to a world which he, although a Croatist by education with an impressive academic career, does not belong to by birth. Drawing on Eco's concept of the so-called *ideal reader* (*lettore modello*), this paper examines to whom the author addresses his work and how the reader perceives the encyclopedic elements with which the novel abounds - from the persecution of witches to the elements of Catholic tradition that form part of the collective or individual encyclopedia - and how these elements influence the perception of Macedonian and Croatian readers as members of different cultures. The methodological framework of this paper is based on the theory developed by the aforementioned Italian semiotician, writer, and philosopher Umberto Eco, particularly in his works *Dire quasi la stessa cosa: esperienze di traduzione* (2000) and *Lector in fabula: la cooperazione interpretativa nei testi narrativi* (1979). Eco's theory is grounded in the idea that translation, as well as the interpretation of translation, depends on the encyclopedic knowledge of both the translator and the reader, who remain in constant interaction with the author himself.

Keywords: Encyclopedia, model reader, translation, cultural context

Andrea Knežević

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

aknezeviz@unizd.hr

DJEČJA KNJIŽEVNOST U VISOKOŠKOLSKOJ NASTAVI RUSKOGA KAO STRANOG JEZIKA: SUVREMENI PRISTUPI I RAZVOJ MEĐUKULTURNE KOMPETENCIJE

Uloga i mjesto dječje književnosti i književnosti za mlade nerijetko je neopravdano zanemarena u nastavi stranih jezika. U udžbenicima stranih jezika najčešće je smještena među sadržajima „za one koji žele znati više“ ili kao dio kulture i civilizacije naroda čiji se jezik uči. U visokoškolskom obrazovanju, međutim, zbog obilja temeljnih sadržaja na studiju – ponajprije jezičnih i kanonskih književnih djela – književne vrste poput bajki, basni, brojalica, slikovnica, dječjih priča, pripovijetki ili romana često ostaju potpuno zapostavljene, prepuštene isključivo inicijativi i spremnosti nastavnika da ih uključi u nastavu stranoga jezika. Cilj ovoga izlaganja je prikazati mogućnosti sustavne i suvremene integracije dječje književnosti u nastavu ruskoga na različitim razinama učenja s naglaskom na poticanje međukulturne kompetencije i razvoj vještine čitanja. Na početnim razinama (A1 – A2) uporabom kraćih proznih i poetskih tekstova obogaćuje se leksičko i gramatičko znanje uz istovremeno upoznavanje s ruskom pučkom tradicijom. Na srednjim razinama (B1 – B2) analiza bajki, basni i drugih kraćih proznih vrsta pruža priliku za usporedbu moralnih i kulturnih poruka, čime se razvija međukulturna osjetljivost. Na naprednijim razinama (C1 – C2) čitanje i analiza suvremene književnosti za mlade potiče kritičko čitanje i razvoj međukulturne komunikacijske kompetencije studenata. U izlaganju će se predstaviti neke od mogućnosti primjene dječje književnosti i književnosti za mlade u suvremenom visokoobrazovnom kontekstu: digitalno pripovijedanje, obrnuta učionica (*flipped classroom*), igrifikacija, rad s multimedijom, projektna i istraživačka nastava. Cilj navedenih aktivnosti je poticanje aktivnog čitanja i razvoj kritičkog mišljenja promišljajući o ne samo stranoj (ruskoj) već i vlastitoj kulturi. Dječja književnost i književnost za mlade, kao sastavni dio kulturološkog sadržaja stranog jezika, obogaćuje proces učenja pružajući iznimne mogućnosti za razvoj jezičnih i međukulturnih vještina. U poučavanju ruskoga kao stranog jezika ona predstavlja autentičan materijal koji studentima omogućuje ne samo postupno usvajanje leksičkih i gramatičkih struktura ruskoga jezika, već i razumijevanje njegovih kulturnih obrazaca i vrijednosti.

Ključne riječi: dječja književnost i književnost za mlade, međukulturna kompetencija, ruski kao strani jezik

CHILDREN'S LITERATURE IN UNIVERSITY-LEVEL TEACHING OF RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: CONTEMPORARY APPROACHES AND THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE

The role and place of children's literature and young adult literature are often unjustifiably neglected in foreign language teaching. In foreign language textbooks, these texts are usually included as supplementary materials "for those who want to know more" or as part of the cultural and civilizational content related to the people whose language is being studied. In higher education, however, due to the abundance of core study content (primarily linguistic components and canonical literature) genres such as fairy tales, fables, nursery rhymes, picturebooks, children's stories, short stories, or novels often remain entirely overlooked, depending on the initiative and willingness of teachers to integrate them into foreign language teaching. The aim of this presentation is to demonstrate the possibilities for the systematic and contemporary integration of children's literature into Russian language teaching at various proficiency levels, with an emphasis on fostering intercultural competence and developing reading skills. At beginner levels (A1 – A2), the use of short prose and poetic texts enriches lexical and grammatical knowledge while simultaneously introducing students to Russian folk traditions. At intermediate levels (B1 – B2), the analysis of fairy tales, fables, and other short prose forms creates opportunities to compare moral and cultural messages, thereby developing intercultural sensitivity. At advanced levels (C1 – C2), reading and analysing contemporary young adult literature encourages critical reading and the development of students' intercultural communicative competence. The presentation will showcase several ways in which children's and young adult literature can be applied in a modern higher-education context: digital storytelling, flipped classroom approaches, gamification, the use of multimedia, as well as project-based and research-based learning. The aim of these activities is to encourage active reading and critical thinking, prompting reflection not only on the foreign (Russian) culture but also on one's own. Children's literature and young adult literature, as an integral part of the cultural content of a foreign language, enrich the learning process by providing exceptional opportunities for the development of linguistic and intercultural skills. In teaching Russian as a foreign language, they serve as authentic material that enables students not only to gradually acquire lexical and grammatical structures of the Russian language but also to understand its cultural patterns and values.

Keywords: children's literature and young adult literature, intercultural competence, Russian as a foreign language

Marion Krause, Sonja Klüver i Giulia Cauli
Institut für Slavistik, Universität Hamburg, Njemačka
marion.krause@uni-hamburg.de

O ROBUSNOSTI RIJEČNOG NAGLASAKA U JEZIČNOM KONTAKTU HRVATSKOG I SRPSKOG JEZIKA S NJEMAČKIM

Naša se istraživanja bave pitanjem koliko je snažan naglasak riječi u bosanskom/crnogogorskom/hrvatskom/srpskom jeziku (u daljnjem skraćeno: BCHS) pod uvjetima jezičnog kontakta. Kao kontaktni jezik služi nam njemački. Težište izražavanja je sposobnost ispitanika u auditivnom razlikovanju pojedinih naglasaka riječi. Polazimo od teorijske pretpostavke o dvostrukoj ranjivosti sustava složenih riječnih naglasaka u BCHS-u: a) s jedne strane putem unutarjezičnih razvoja u smanjivanju složenosti, b) s druge strane putem bliskog jezičnog kontakta s jezikom čiji je naglasni sustav manje složen. Studije se fokusiraju na dvije višejezične skupine ispitanika: a) osobe koje su se kao odrasle osobe iz bivše Jugoslavije preseleli u Njemačku (generacija 1), b) osobe koje su kao djeca došle u Njemačku ili su rođene u SRN-oj, te odrasle s jednim od tih jezika BCHS kao obiteljskim jezikom (tzv. nasljedni govornici, ili generacija 1.5,2.0). Kao referentna skupina služila nam je jedna jednojezična skupina odraslih iz Hrvatske. Metodološki se pristup sastoji od kombinacije zadatka u kojem su ispitanici trebali donijeti leksičku odluku i riješiti test percepcije. Rezultati ne pokazuju značajne razlike u sposobnosti auditivnog razlikovanja različitih naglasaka riječi u istraživanim skupinama. Ipak se neki određeni naglasci riječi bolje razlikuju od drugih: najčvršća je kombinacija duljina + visine tona, zatim duljina (dugi : kratki) pa visine tona (uzlazni : silazni).

Glavne riječi: auditivno razlikovanje, BCMS, jezični kontakt, naglasak riječi, njemački jezik, robusnost

ON THE ROBUSTNESS OF THE WORD ACCENT IN THE LINGUISTIC CONTACT OF CROATIAN AND SERBIAN WITH GERMAN

Our research investigates how robust word stress in BCMS is under conditions of language contact. German serves as the contact language. The focus is on the perceptual discrimination of word stress. We start from the theoretical assumption of the double vulnerability of the complex word stress system in BCMS: a) on the one hand, due to intralinguistic developments of complexity reduction, b) on the other hand, due to close language contact with a less complex word stress system. Our studies focus on two multilingual groups of test subjects: a) people who migrated to Germany as adults from the former Yugoslavia (generation 1), b) people who came to Germany as children or were born in Germany and grew up with one of the BCMS family languages (so-called heritage speakers, or generation 1.5, 2.0). A monolingual group of adults from Croatia served as reference group. Methodologically, a lexical decision task was combined with a perception test. The results show no significant differences between both bilingual groups in the ability to discriminate between the different word accents. Nevertheless, certain word accents are better discriminated than others: the most robust is the combination of duration +pitch, followed by duration (long : short) and finally pitch (rising : falling).

Keywords: Auditive discrimination, BCMS, language contact, word stress, German, robustness

Nenad Krcić

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

nenadkrcic@gmail.com

**STILISTIKA I MULTIMODALNOST SPOKEN WORD POEZIJE NA PRIMERU PESME
MOGU SAMA? ENE RAJIĆ**

U ovom radu bavimo se stilističkim i multimodalnim aspektima spoken word poezije, na primeru pesme *Mogu sama?* Ene Rajić. Od fenomena insta-poezije do spoken word poezije koja se na društvenim mrežama predstavlja i preko vizuelno-auditivnih, scenografsko-kostimografskih i glumačkih sredstava u analizi se prati prilagođavanje poezije tehnološkim inovacijama i novoj, virtuelnoj realnosti. Analiziraju se jezičko-stilske i multimodalne karakteristike ove poezije, i to preko lingvostilističkog i diskursnoanalitičkog teorijsko-metodološkog pristupa. Pored analize samog teksta, na različitim nivoima (fonostilističkom, morfostilističkom, leksikostilističkom, semantostilističkom, sintaksostilističkom, te tekstualnostilističkom), analizira se i „dopuna“ teksta drugim, neverbalnim elementima u njenom vizuelno-scenskom prikazu. Pokazuje se kako Ena Rajić na svojim društvenim mrežama umešno kombinuje različite elemente u vizualizaciji svog poetskog, društveno angažovanog, teksta, te kako se poetski tekst dramtizacijom oživljava (kao „kontent“) pred našim očima ritmičko-intonacijski, sadržajno, stilski. Tako „oživljena“, aktualizovana poezija lako i brzo dolazi do velikog broja recipijenata, a društvene mreže daju mogućnost i za instant povratnu reakciju, laičko tumačenje, kritiku i sl. putem komentara, što je značajno i s aspekta recepcije poezije, jer pokazuje svojevrсна pomeranja: proces između stvaralačkog čina autora i povratne reakcije recipijenata se ubrzava. Ako se izuzmu određena grafostilistička istraživanja insta-poezije, u domaćoj nauci u dosadašnjim stilističkim istraživanjima nije bilo značajnijih osvrtā na poetske tekstove u kontekstu društvenih mreža, te bi se u tome mogao ogledati izvesni naučni doprinos ove analize.

Ključne riječi: spoken word poezija, insta-poezija, poezija na društvenim mrežama, stilistika, multimodalnost

STYLISTICS AND MULTIMODALITY OF SPOKEN WORD POETRY ON THE EXAMPLE OF THE ENA RAJIĆ'S POEM *MOGU SAMA?*

In this paper, we deal with stylistic and multimodal aspects of spoken word poetry, using the example of the Ena Rajić's poem *Mogu sama?*. From the phenomenon of insta-poetry to spoken word poetry that is presented on social networks and through visual-auditory, scenographic-costume and acting means, the analysis follows the adaptation of poetry to technological innovations and the new, virtual reality. Linguistic, stylistic and multimodal characteristics of this poetry are analyzed, through a linguostylistic and discourse-analytical theoretical-methodological approach. In addition to the analysis of the text itself, on different levels (phonostylistic, morphostylistic, lexicostylistic, semantic stylistic, syntactic stylistic, and textual stylistic), the "supplementation" of the text with other, non-verbal elements in its visual-scenic presentation is also analyzed. It shows how Ena Rajić skilfully combines different elements in the visualization of her poetic, socially engaged, text on her social networks, and how the poetic text comes to life through dramatization (as "content") before our eyes rhythmically-intonationally, content-wise, and stylistically. Thus "revived", updated poetry easily and quickly reaches a large number of recipients, and social networks provide the possibility for instant feedback, layman's interpretation, criticism, etc. through comments, which is also significant from the perspective of the reception of poetry, because it shows a kind of shift: the process between the author's creative act and the recipient's feedback is accelerating. If certain graphostylistic researches of insta-poetry are excluded, in domestic science, stylistic researches so far have not had any significant references to poetic texts in the context of social networks, and this could reflect a certain scientific contribution of this analysis.

Keywords: spoken word poetry, insta-poetry, poetry on social networks, stylistics, multimodality

Joanna Kula i Olga Chernyshova

The Faculty of Languages, Literatures and Cultures, University of Wrocław /
Independent researcher, Poland

joanna.kula@uwr.edu.pl, olgoleche@gmail.com

КОНСТРУИРОВАНИЕ «ДРУГОГО» В ЭГО-ДОКУМЕНТЕ: ОПЫТ АНАЛИЗА ВОСПОМИНАНИЙ ЗИГМУНТА РЕВКОВСКОГО

Эго-документы – это источники, содержащие самовосприятие и собственное представление об истории. Будучи лишь фрагментом конкретной реальности, они дают представление о том, как человек воспринимает не только других, но и себя. Эго-документы (дневники, письма, мемуары) через описание внешнего мира раскрывают личность автора. Эго-документы демонстрируют взгляды автора и содержат информацию, отражающую его отношение к системам ценностей или идеям. Этот жанр находится на границе между историческим документом и художественной литературой, что делает его ценным объектом исследований как для историков, так и для литературоведов. Зигмунт Ревковский /*Zygmunt Rewkowski*/ (1807–1893) был профессором Виленского университета и оказался жертвой репрессий царской власти после ноябрьского восстания 1831 года. Будучи сосланным на Кавказ стал невольным участником Кавказской войны. Годы службы он описал в своих воспоминаниях, создав ценный образ «другого». На страницах его воспоминаний присутствуют представители разных народов: евреи, грузины, армяне, горцы Северного Кавказа; и религий: христиане, иудеи и мусульмане. Его наблюдения за «другими», лишь на первый взгляд, не выходят за рамки стереотипного восприятия Востока Западом. Цель данного исследования — выявить механизмы конструирования образа «другого» в повествовании Ревковского, опираясь на жанровые критерии эго-документалистики. Анализируя текст, авторы попытаются показать, насколько образ, созданный Ревковским, соответствует культурным и национальным стереотипам о разных народах Российской империи. Дополнительной задачей является интерпретация автопортрета Ревковского, показанного посредством описания им «другого».

Ключевые слова: Воспоминания, дневники, «другой», Кавказ, Ревковский, «чужой», эго-документ

CONSTRUCTING THE "OTHER" IN THE EGO-DOCUMENT: THE ANALYSIS OF ZYGMENT REWKOWSKI'S *MEMOIRS*

Ego documents are sources that contain self-perception and one's own understanding of history. Being merely a fragment of concrete reality, they provide insight into how an author perceives not only others but also themselves. Ego documents (diaries, letters, memoirs) reveal the author's personality through their description of the external world. Ego documents demonstrate the author's views and contain information reflecting their attitude toward value systems or ideas. This genre straddles the line between historical documents and fiction, making it a valuable object of research for both historians and literary scholars. Zygmunt Rewkowski (1807–1893) was a professor at Vilnius University and a victim of tsarist repression after the November Uprising (1831). Exiled to the Caucasus, he became an involuntary participant in the Caucasian War. He described his years of service in his memoirs, creating a valuable image of the "other." The pages of his memoirs feature representatives of various peoples: Jews, Georgians, Armenians, and the mountaineers of the North Caucasus; and religions: Christians, Jews, and Muslims. His observations of "others," only at first glance, seem to fall within the bounds of the West's stereotypical perception of the East. The purpose of this study is to identify the mechanisms by which the image of the "other" is constructed in Rewkowski's narrative, drawing on the genre criteria of ego-documentary writing. By analysing the text, the authors will attempt to demonstrate the extent to which the image created by Rewkowski corresponds to cultural and national stereotypes about the various peoples of the Russian Empire. An additional objective is to interpret Rewkowski's self-portrait, conveyed through his description of the "other."

Keywords: Caucasus, Diary, Ego-document, Memoirs, Rewkowski, 'Other'

Erika Kum

Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija
erika.kum@ff.uni-lj.si

UMETNA INTELIGENCA PRI UČENJU SLOVENŠČINE KOT DRUGEGA IN TUJEGA JEZIKA: UPORABA IN STALIŠČA UČEČIH SE

Prispevek obravnava rabo umetne inteligence med učečimi se slovenščine kot drugega in tujega jezika ter analizira njihova stališča do tovrstnih digitalnih orodij. Namen raziskave je ugotoviti pogostost uporabe umetne inteligence pri učenju slovenščine ter razkriti dejavnike, ki vplivajo na odnos učečih se do teh tehnologij. Poseben poudarek je namenjen razumevanju umetne inteligence kot učnega pripomočka in percepciji njenega vpliva na razvoj jezikovnih kompetenc. V raziskavi sodelujejo učeči se, katerih prvi jezik je eden od južnoslovanskih jezikov, pri čemer so zastopani različni nivoji znanja slovenščine. Podatki se zbirajo s fizično anketo, rezultati pa se analizirajo s kombinacijo kvantitativnih in kvalitativnih pristopov. Analiza zajema pogostost uporabe posameznih orodij umetne inteligence, namen njihove uporabe ter vrednotenje njihove učinkovitosti in zanesljivosti. Rezultati kažejo na postopno, vendar stalno rast uporabe umetne inteligence med učečimi se. Uporaba je izrazitejša med višje izobraženimi posamezniki, ki umetno inteligenco večinoma uporabljajo kot podporno orodje pri razlagi slovničnih struktur in reševanju jezikovnih dilem. Nasprotno pa nižje izobraženi udeleženci pogosteje izražajo zadržanost, dvom in tudi strah pred pretirano odvisnostjo od tehnologije. Prispevek prinaša empirični vpogled v načine in pogostost uporabe umetne inteligence pri učenju slovenščine kot drugega in tujega jezika ter osvetljuje odnos učečih se do teh orodij. Ugotovitve dopolnjujejo obstoječa spoznanja o vključevanju umetne inteligence v jezikovno izobraževanje in prispevajo k razumevanju digitalne pismenosti v sodobnem poučevanju slovenščine.

Ključne besede: digitalna orodja, digitalna pismenost, stališča do umetne inteligence, učeči se slovenščine, učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika, umetna inteligenca

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEARNING SLOVENIAN AS A SECOND AND FOREIGN LANGUAGE: USE AND LEARNERS' PERSPECTIVES

The article discusses the use of artificial intelligence among learners of Slovenian as a second and foreign language and analyses their attitudes toward such digital tools. The purpose of the research is to determine the frequency of artificial intelligence use in Slovenian language learning and to reveal the factors that influence learners' attitudes towards these technologies. Emphasis is placed on understanding artificial intelligence as a learning tool and the perception of its impact on the development of language competences. The study involves learners whose first language is one of the South Slavic languages, representing different levels of proficiency in Slovenian. Data is collected through a physical survey, and the results are analysed using a combination of quantitative and qualitative approaches. The analysis covers the frequency of use of individual artificial intelligence tools, the purpose of their use, and the evaluation of their effectiveness and reliability. The results show a gradual but steady increase in the use of artificial intelligence among learners. Its use is more pronounced among higher-educated individuals, who mostly use artificial intelligence as a support tool in explaining grammatical structures and solving language dilemmas. In contrast, less educated participants more often express reservations, doubts, and even fears of excessive dependence on technology. The article provides empirical insight into the methods and frequency of use of artificial intelligence in learning Slovenian as a second and foreign language and sheds light on learners' attitudes toward these tools. The findings complement existing knowledge about the integration of artificial intelligence into language education and contribute to the understanding of digital literacy in contemporary Slovenian language teaching.

Keywords: digital tools, digital literacy, attitudes towards artificial intelligence, learners of Slovenian, learning Slovenian as a second and foreign language, artificial intelligence

Silvia Lauková

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia
slaukova@ukf.sk

LITERÁRNOHISTORICKÝ VÝSKUM V KONTEXTE NITRIANSKEJ ŠKOLY

Prvý vedecký seminár o interpretácii sa v Nitre konal 24. – 26. septembra 1967. Na jeho príprave sa podieľali František Miko, Anton Popovič, Ján Kopál a Pavol Plutko. Autori následne tvorili aj kolektív prvého nitrianskeho zborníka s názvom *O interpretácii umeleckého textu*. Na základe uznania, ktoré tento pracovný kolektív získal v zahraničí, ho koncom 80. rokov začali označovať ako Nitrianska škola. V druhej polovici 60. rokov 20. storočia sa na Slovensku kládli prvé základné kamene komunikačno-interpretáčného prístupu k literatúre. Úsilie Nitrianskej školy reprezentovali v tomto období vysokoškolskí učitelia pod vedením Jána Kopála. Začali hľadať takú metodiku výskumu literatúry, ktorá by reagovala na stav vyučovania literatúry v súlade s dňaním v literárnej vede. Ján Kopál spolu s Pavlom Plutkom založili v Nitre regionálnu pobočku Slovenskej literárnovednej spoločnosti v roku 1965, pozitívne ich hodnotil Anton Popovič, veľkú zásluhu mal na tom František Miko a postupom času z „kabinetu“ vybudovali inštitúciu medzinárodného dosahu. Priekopníkmi teórie literárnej interpretácie sa stali František Miko, Ján Kopál, Anton Popovič, Tibor Žilka, Pavol Plutko a Štefan Knotek. Prvé obdobie činnosti kabinetu trvalo do roku 1975 a jeho predstavitelia sa sústredili na koncepciu štruktúry literárneho textu. Od roku 1968 vychádzali interpretácie literárnych textov v zborníku *O interpretácii umeleckého textu*. Paralelne sa skúmala problematika intertextuality a teória metatextov, ktorej vedúcou osobnosťou bol Anton Popovič. Napriek politickým zmenám aj po roku 1989 pracovisko pokračovalo pod názvom Ústav literárnej a umeleckej komunikácie. Jeho metodologické základy vychádzali z prístupov Pražskej školy (Mukařovský, Jakobsen) a zároveň zdôrazňovali pragmatický aspekt semiotiky, konkrétne komunikačný charakter vzťahu medzi textom a čitateľom/príjemcom. Na túto koncepciu nadviazali pracovníci Katedry slovenskej literatúry v Nitre a uplatňovali vedecké poznatky na viaceré odbory literárnej vedy. V kontexte výskumu staršej slovenskej literatúry ide o osobnosti ako Marta Kerul'ová a Zuzana Kákošová. Venovali pozornosť literárnej histórii a osobitostiam jej výskumu. Zmapovanie ich prínosu do danej oblasti spočíva najmä v uplatnení literárno-komunikačného prístupu k textu, čo im umožnilo uchopiť osobitosti literárnych textov starších literárnych období.

Kľúčové slová: autor, barok, interpretácia, Nitrianska škola, príjemca, renesancia, staršia slovenská literatúra, stredovek, text

LITERARY-HISTORICAL RESEARCH IN THE CONTEXT OF THE NITRIAN SCHOOL

The first scientific seminar on interpretation took place in Nitra on September 24–26, 1967. František Miko, Anton Popovič, Ján Kopál, and Pavol Plutko participated in its preparation. The authors subsequently formed a collective for the first Nitra anthology entitled *On the Interpretation of Artistic Text*. Based on the recognition that this working group gained abroad, it began to be referred to as the Nitrian School in the late 1980s. In the second half of the 1960s, the first foundations were laid in Slovakia for a communicative-interpretative approach to literature. The efforts of the Nitrian School were represented during this period by university teachers led by Ján Kopál. They began to search for a methodology for researching literature that would respond to the state of literature teaching in line with developments in literary science. Ján Kopál and Pavol Plutko founded a regional branch of the Slovak Literary Society in Nitra in 1965, which was positively evaluated by Anton Popovič. František Miko played a major role in this, and over time they built an institution of international reach from their "cabinet." František Miko, Ján Kopál, Anton Popovič, Tibor Žilka, Pavol Plutko, and Štefan Knotek became pioneers of the theory of literary interpretation. The first period of the cabinet's activity lasted until 1975, and its representatives focused on the concept of the structure of literary text. From 1968, interpretations of literary texts were published in the anthology *O interpretácii umeleckého textu*. At the same time, the issue of intertextuality and the theory of metatexts was explored, led by Anton Popovič. Despite political changes after 1989, the department continued under the name Institute of Literary and Artistic Communication. Its methodological foundations were based on the approaches of the Prague School (Mukařovský, Jakobsen) and at the same time emphasized the pragmatic aspect of semiotics, specifically the communicative nature of the relationship between the text and the reader/recipient. This concept was taken up by the staff of the Department of Slovak Literature in Nitra, who applied scientific knowledge to several fields of literary studies. In the context of research into older Slovak literature, this includes figures such as Marta Kerul'ová and Zuzana Kákošová. They focused on literary history and the specificities of its research. Mapping their contribution to this field consists mainly in applying a literary-communicative approach to the text, which enabled them to grasp the peculiarities of literary texts from older literary periods.

Keywords: author, baroque, interpretation, middle age, Nitrian School, older Slovak literature, recipient, renaissance, text

Tin Lemac

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

tlemac22@unizd.hr

UTJECAJ POEZIJE PRIMITIVNIH NARODA NA RANU POEZIJU JOSIPA PUPAČIĆA

Poezija primitivnih naroda učestali je naziv naslijeđen iz pozitivističke antropologije 19. stoljeća. Kako je taj aspekt znanstveno prevladan, rjeđi je, ali i znatno prikladniji termin *prvobitna poezija*. Taj pojam koristi Nina Živančević sastavljajući antologiju takve poezije koju naziva *Antologija prvobitne poezije*. Ta se poezija proučavao u okrilju etnopoetike koja je najrazvijenija u akademskim krugovima američke humanistike. Pioniri tih istraživanja bili su Jerome Rothenberg, Dell Hymes i Denis Teddlock. Dosad su iznjedrene neke osnovne karakteristike takve poezije na idejno-svjetonazorskoj, versološkoj, predmetnotematskoj i stilskoj razini. O stilskim karakteristikama te poezije pisao je i autor ovog izlaganja. U idejno-svjetonazorskom smislu ta poezija počiva na mitsko-arhajskoj slici svijeta. Ona je poduprta mitskim mišljenjem (kako ga definiraju Lucien Levi-Bruehl i Ernst Cassirer), animističko-panteističkim vjerovanjima (u teorijskim razmatranjima Emila Durkheima i Sergeja Aleksandroviča Tokarjeva) i jezičnom magijom (kako je definira Bronislav Malinowski). Na versološkoj razini pojavljuje se, umjesto zapadnjačkog pojma stiha, pojam mjere koji se gramatički i semantički definira. Na predmetnotematskoj razini postoji ritual, emocije, samorefleksije i refleksije o svijetu te svakodnevice. U stilskom smislu najzastupljeniji su ponavljanje, paralelizam, apostrofa, metafora i personifikacija u rudimentarnom obliku. Utjecaj prvobitne poezije u poeziji Josipa Pupačića davno su zapazili Antun Šoljan, Draško Ređep, Ljerka Car Matutinović i Nikola Miličević. To se prije svega tiče panteističkog doživljaja svijeta i veze s elementarnim govorom i ritmom plemenskog plesa. Autor ovog izlaganja u monografiji *Poetičke simetrije u pjesništvu Josipa Pupačića* iznosi animističko-panteistički model čovjeka i svijeta kao jednu od semantičkih modelskih jezgara Pupačićeva ranog pjesništva. U navedenom ćemo izlaganju istražiti semantičko-stilsku vrijednost ponavljanja i paralelizma u ranoj Pupačićevoj poeziji kao i doseg jezične magije kao poetičko-stilske kategorije u interpretacijama pjesama *More*, *Tri moja brata* i *Nesagrađena kuća*.

Ključne riječi: analiza, interpretacija, poetika poezija Josipa Pupačića, poezija primitivnih naroda, stilistika

INFLUENCE OF POETRY OF PRIMITIVE FOLK ON THE EARLY POETRY OF JOSIP PUPAČIĆ

The poetry of primitive folk is a frequent name inherited from the positivistic anthropology of the 19th century. As this aspect has been scientifically overcome, the term *primar poetry* is less common, but also much more appropriate. This term is used by Nina Živančević, compiling an anthology of such poetry, which she calls *Anthology of Primar Poetry*. This poetry was studied under the umbrella of ethnopoetics, which is the most developed in the academic circles of American humanities. The pioneers of this research were Jerome Rothenberg, Dell Hymes and Denis Teddlock. So far, some basic characteristics of such poetry have been identified on the ideological-worldview, verse-logical, subject-thematic and stylistic levels. The author of this presentation also wrote about the stylistic characteristics of this poetry. In the ideological-worldview sense, this poetry is based on a mythical-archaic picture of the world. It is supported by mythical thinking (as defined by Lucien Levi-Bruehl and Ernst Cassirer), animistic-pantheistic beliefs (in the theoretical considerations of Emile Durkheim and Sergei Aleksandrovich Tokarjev) and linguistic magic (as defined by Bronisław Malinowski). At the versological level, instead of the Western concept of verse, the concept of measure appears, which is grammatically and semantically defined. At the subject-thematic level, there are ritual, emotions, self-reflection and reflections on the world and everyday life. In terms of style, the most common are repetition, parallelism, apostrophe, metaphor and personification in rudimentary form. Antun Šoljan, Draško Ređep, Ljerka Car Matutinović and Nikola Milićević noticed the influence of original lyrics in the poetry of Josip Pupačić long ago. This primarily concerns the pantheistic experience of the world and the connection with elementary speech and the rhythm of tribal dance. The author of this presentation in the monograph *Poetic symmetry in the poetry of Josip Pupačić* presents the animistic-pantheistic model of man and the world as one of the semantic model cores of Pupačić's early poetry. In the aforementioned presentation, we will explore the semantic-stylistic value of repetition and parallelism in Pupačić's poetry, as well as the reach of linguistic magic as a poetic-stylistic category in the interpretations of the poems *Sea*, *My Three Brothers* and *Unbuilt House*.

Keywords: analysis, interpretation, poetics, poetry of Josip Pupačić, poetry of primitive folk, stylistics

Lovro Lulić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

lovrolulic777@gmail.com

ETIMOLOGIZACIJA CRKVENIH UPRAVNIH JEDINICA IZ 6. ST. U BOSNI I HERCEGOVINI

Ovaj rad se bavi jezičnom analizom imena crkvenih upravnih jedinica posvjedočenih u 6. st. na prostoru današnje Bosne i Hercegovine. Toponimija te države nije dovoljno istražena jer znanstvenici dan-danas nisu ponudili nikakvu etimologiju toponima. U 6. se st. kršćanstvo na području Bosne i Hercegovine većinom širi sa zapada iz metropole Salone na području današnje Hrvatske (Vučić 2005). Ipak ranosrednjovjekovna kršćanska Crkva grativira i biskupiji u Cibalama i Sirmiju (Šanjek 1992). Opseg korpusa obuhvaća 10 crkvenih jedinica vezanih uz posvjedočene biskupije (Puljić & Škegro, 2006) koje obuhvaćaju i područje današnje Hrvatske (Škegro 2007). One su Beuzavaticum, Bistues, Dellontinum, Novense, Potuaticum, Rasticiarum, Salvium, Sarsenterum, Sarsiatium i Stantinum. Ranosrednjovjekovni toponimi se podvrgavaju komparativnoj metodi i uzimaju u kontekstu predrimskih jezika. Budući da nazivi nisu posvjedočeni na vlastitom jeziku nego romanizirani na latinskom, bilingvalnost se tumači prema Adamsu (2003). Velika se pažnja daje svakom glasu i morfemu s obzirom na dostupne protoindoeuropske korijene. Primarni metodološki alat je komparativno metoda koja služi kao najučinkovitije sredstvo uspostavljanja tipoloških sveza između jezičnih elemenata kako je opisana u Ivšić Majić (2019). Prema Kraheu (1959: 39–41) je moguće pronaći imena koja glasovno i tvorbeno homogena i neproturječna i k tome „ilirska“. Ipak, pomno se razliku delmato-panonski i ilirski (u užem smislu) sustav. Predrimski jezični prežitci se proučavaju prema najsvremenijim istraživanjima i raščlanjuju prema Katičiću (1976). Njihovom analizom dobiva se ilirska gramatika, glasovno stanje i tvorba riječi. Tvorbu čine tipični tvorbeni sufixi (-*este*, -*ona*, -*nt*-), čijim se odvajanjem dobivaju korijeni koji se potom uspoređuju s poznatim indoeuropskim korijenima. Rade se poredbe s mesapskim — jedinim ilirskim jezikom koji je bio pisan – i albanskim, jezikom govorenim južno od originalne provincije Dalmacije (Mallory 1997). Budući da je Balkan područje velikih seoba i nepovoljnih geografskih elemenata, teško je naznačiti neposudene jezične izraze. Pritom pomaže sociološka pozadina koju se naznačuje po Mullenu & Jamesu (2012). U obzir se uzima i složena interakcija između društva i jezika, poglavito u kontekstu latinizacije u Rimskom Carstvu (Mullen 2023).

Ključne riječi: biskupije, Bosna i Hercegovina, etimologija, 6. st.

ETYMOLOGIZATION OF ECCLESIASTIC ADMINISTRATIVE UNITS FROM THE 6TH CENTURY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

This paper deals with the linguistic analysis of the names of church administrative units attested in the 6th century in the territory of present-day Bosnia and Herzegovina. The topography of this country has not been sufficiently researched because scholars have not yet offered any etymology of the toponyms. In the 6th century, Christianity in the territory of Bosnia and Herzegovina spread mainly from the west from the metropolis of Salona in the territory of present-day Croatia (Vučić 2005). However, the early medieval Christian Church also favored the dioceses in Cibalae and Sirmium (Šanjek 1992). The scope of the corpus includes 10 ecclesiastic units related to attested dioceses (Puljić & Škegro, 2006) that also cover the territory of present-day Croatia (Škegro 2007). They are Beuzavaticum, Bistues, Dellontinum, Novense, Potuaticum, Rasticiarum, Salvium, Sarsenterum, Sarsiaticum and Stantinum. Early medieval toponyms are subjected to the comparative method and taken in the context of pre-Roman languages. Since the names are not attested in their own language but are romanized in Latin, bilingualism is interpreted according to Adams (2003). Great attention is paid to each sound and morpheme with regard to the available Proto-Indo-European roots. The primary methodological tool is the comparative method, which serves as the most effective means of establishing typological connections between linguistic elements, as described in Ivšić Majić (2019). According to Krahe (1959: 39–41), it is possible to discover names which are phonetically and morphologically homogeneous and non-contradictory, and moreover “Illyrian”. However, a careful distinction is made between the Delmato-Pannonian and Illyrian (in the narrower sense) systems. Pre-Roman linguistic remains are studied according to the most modern research and analyzed according to Katičić (1976). Their analysis yields Illyrian grammar, phonetic status, and word formation. The formation is made up of typical formation suffixes (-este, -ōna, -nt-), the separation of which gives roots that are then compared with known Indo-European roots. Comparisons are made with Messapian—the only Illyrian language that was written—and Albanian, a language spoken south of the original province of Dalmatia (Mallory 1997). Since the Balkans is an area of large migrations and unfavorable geographical elements, it is difficult to indicate unborrowed linguistic expressions. In doing so, the sociological background suggested by Mullen & James (2012) helps. The complex interaction between society and language is also taken into account, especially in the context of Latinization in the Roman Empire (Mullen 2023).

Keywords: Bosnia and Herzegovina, dioceses, etymology, 6th century

Nadejda Machado

Universiade do Minho, Braga, Portugal

nadia@elach.uminho.pt

ЭХО РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ПОРТУГАЛИИ: ПРИМЕР ЛЬВА ТОЛСТОГО

Доклад основан на результатах авторских исследований, обобщённых в кандидатской диссертации, посвящённой рецепции русской литературы в Португалии. В центре внимания – восприятие произведений Льва Толстого в португальском культурном контексте XIX–XX веков. Вклад исследования заключается в выявлении малоизученных источников, систематизации переводов и критических откликов, а также анализе их влияния на португальскую интеллектуальную среду. Используются материалы периодики, архивные документы и библиографические данные, позволяющие реконструировать ключевые этапы знакомства португальских читателей с творчеством Толстого. Работа демонстрирует, что рецепция Толстого в Португалии была не только литературным, но и культурным феноменом, отражающим диалог между русской и португальской традициями. Исследование вносит вклад в сравнительное литературоведение и межкультурные исследования, расширяя понимание транснациональных литературных связей.

Ключевые слова: история перевода, Лев Толстой, литературная критика, межкультурный диалог, португальская культура, рецепция, русская литература, сравнительное литературоведение

ECHOES OF RUSSIAN LITERATURE IN PORTUGAL: THE CASE OF LEO TOLSTOY

This paper is based on the author's research summarized in a PhD dissertation on the reception of Russian literature in Portugal. The focus is on the perception and interpretation of Leo Tolstoy's works within the Portuguese cultural context of the 19th and 20th centuries. The contribution of this study lies in identifying previously unexplored sources, systematizing translations and critical responses, and analyzing their impact on the Portuguese intellectual environment. The research draws on periodicals, archival documents, and bibliographic data to reconstruct key stages in the introduction of Tolstoy's works to Portuguese readers. The findings demonstrate that Tolstoy's reception in Portugal was not merely a literary phenomenon but also a cultural one, reflecting a dialogue between Russian and Portuguese traditions. This study contributes to comparative literary scholarship and intercultural studies by expanding our understanding of transnational literary connections.

Keywords: Comparative literature, Intercultural dialogue, Leo Tolstoy, Literary criticism, Portuguese culture, Reception studies, Russian literature, Translation history

Marija Malnar Jurišić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

mmalnar@ffzg.unizg.hr

RIBLJI SVIJET U HRVATSKOJ DIJALEKTOJ FRAZELOGIJI

Frazemi s animalističkim sastavnicama čestim su dijelom frazeologije, kako hrvatskog jezičnog prostora tako i šire. Za potrebe ovoga izlaganja iz postojeće će se objavljene dijalektne građe (rječnici, znanstveni radovi) ekscerpirati frazemi s nadređenom sastavnicom „riba“ te ihtionimskim sastavnicama (npr. škarpina, som, grdobina i sl). Dio građe prikupit će se i usmjerenim terenskim istraživanjem, pomoću upitnika oblikovanog na temelju ekscerpirane građe. Iako će se naglasak staviti na frazeološki fond u užem smislu, provjerit će se i zastupljenost drugih malih formi (poput poslovica, brzalica i sl.). U hrvatskoj znanstvenoj literaturi ova je tema već bila dijelom obrađivana, ali je interes bio usmjeren upravo na nadređeni leksem („riba“, „ribica“) te na frazeme svojstvene hrvatskome jeziku u cjelini. Njihova će se ovjerenost razmotriti i u ovome istraživanju, ali će se, između ostaloga, pokazati i jezična specifičnost i diferenciranost potvrda koje su svojstvene dijalektnoj frazeologiji, to jest određenom govornom području. Prikupit će se i obraditi i frazemi s nazivima pojedinih vrsta riba, pričem će se utvrditi njihova rasprostranjenost u okviru hrvatskoga jezika, a osobita pozornost usmjerit će se i na njihovu značenjsku razinu. Ovim će se istraživanjem tako provjeriti u kojoj mjeri realije svojstvene određenome području utječu na frazeološku produktivnost u okviru spomenute problematike te utvrditi čovjekova percepcija pojavnosti koje ga okružuju.

Ključne riječi: dijalektologija, frazeologija, ihtionim, leksem riba, male forme

WORLD OF FISHES IN CROATIAN DIALECT PHRASEOLOGY

Idioms with animalistic components are a frequent part of phraseology, both in the Croatian language area and beyond. For the purposes of this presentation, idioms with the superordinate component "fish" and ichthyonymic components (e.g. skarpina, som, grdobina, etc.) will be excerpted from existing published dialect material (dictionaries, scientific papers). Part of the material will also be collected through focused field research, using a questionnaire designed on the basis of the excerpted material. Although the emphasis will be placed on the phraseological fund in the narrow sense, the presence of other small forms (such as proverbs, etc.) will also be checked. This topic has already been partially addressed in Croatian scientific literature, but the interest was focused precisely on the superordinate lexeme ("fish") and on idioms specific to the Croatian language as a whole. Their attestation will also be considered in this research, but, among other things, the linguistic specificity and differentiation of attestations that are specific to dialect phraseology, that is, a specific speech area, will also be demonstrated. Idioms with the names of individual fish species will also be collected and processed, thereby determining their distribution within the Croatian language, and special attention will be paid to their semantic level. This research will thus verify the extent to which realities specific to a specific area influence phraseological productivity within the aforementioned issue and determine a person's perception of the phenomena that surround him.

Keywords: dialectology, phraseology, ichthyonym, lexeme fish, small forms

Elena Markova

The University of Economics in Bratislava, Slovačka

elena.markova@euba.sk, elena-m-m@mail.ru

ОТСУБСТАНТИВНЫЕ ГЛАГОЛЬНЫЕ НЕОДЕРИВАТЫ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ РЕЧИ В АСПЕКТЕ СЛАВЯНСКОГО СЛОВООБРАЗОВАНИЯ

В статье речь идет о глагольных новообразованиях, мотивированных именами существительными, в современной русской речи. Основываясь на наблюдениях за живой разговорной речью, общением в социальных сетях и мессенджерах, средствах массовой информации, автор отмечает активизацию отыменного образования глаголов, чем обусловлена актуальность данного исследования. Обращение к традициям общеславянского глагольного словообразования, к ономасиологической теории М. Докулила и его последователей, а также сравнение с западнославянскими, чешским и словацким, языками, где данное явление еще более активно, дает возможность выявить механизмы образования глагольных неoderиватов, особенности их формы и семантики. В ходе анализа эмпирического материала используются методы словообразовательного и компонентного анализа, сравнительно-сопоставительный, этимологический, структурно-семантический анализ. В статье выявляются семантические типы отыменных глагольных образований, демонстрируется их общеславянский характер. Среди способов образования отыменных глаголов обнаруживаются преимущественно суффиксальные (для всех сравниваемых языков) и циркумфиксные (для русского языка) способы. Среди механизмов образования глагольных неoderиватов автором констатируются многочисленные факты универбации – формального и семантического стяжения словосочетания в однословное глагольное наименование – явления, характерного для всех сравниваемых языков в рамках всеобщей тенденции к компрессии речевых явлений. Глагольный универбат позволяет не только вербализовать целую ситуацию, но и выразить к ней отношение говорящего. Возникая в спонтанной речи по большей части как окказиональные явления, глагольные неoderиваты характеризуются яркой стилистической маркированностью – остаются фактами разговорного языка. Сравнение со славянскими языками помогает выявить конвергентное и дивергентное, традиционное и неологическое в современной глагольной деривации близкородственных языков, установить единообразие продуктивных моделей и национальное своеобразие средств их реализации.

Ключевые слова: Глагольное словообразование, русский язык, славянские языки

SUBSTANTIVE VERBAL NEODERIVATIVES IN MODERN RUSSIAN SPEECH IN THE ASPECT OF SLAVIC WORD FORMATION

This article examines verb neoderivatives motivated by nouns in modern Russian speech. Based on observations of colloquial speech, online communication, social media, and instant messaging, the author notes an increase in the use of verb derivatives, which underlies the relevance of this study. An appeal to the traditions of common Slavic verb formation, the onomasiological theory of M. Dokulil and his followers, and a comparison with West Slavic, Czech and Slovak – languages where this phenomenon is even more active—allows us to identify the mechanisms of verbal neoderivative formation, as well as the specific features of their form and semantics. The analysis of the empirical material utilizes methods of word-formation and componential analysis, as well as comparative, etymological, and structural-semantic analysis. The article identifies the semantic types of verb derivatives and demonstrates their common Slavic nature. Among the methods for forming denominal verbs, suffixal (for all the compared languages) and circumfixal (for Russian) methods are predominant. Among the mechanisms for forming verbal neoderivatives, the author notes numerous instances of univerbation – the formal and semantic contraction of a phrase into a single-word verbal noun – a phenomenon characteristic of all the compared languages as part of the general trend toward the compression of speech phenomena. Verbal univerbation allows not only to verbalize an entire situation but also to express the speaker's attitude toward it. Occurring in spontaneous speech primarily as occasional phenomena, verbal neoderivatives are characterized by vivid stylistic markings – they remain facts of colloquial language. Comparison with Slavic languages helps to identify convergent and divergent, traditional and neological elements in the modern verbal derivation of closely related languages, as well as to establish the uniformity of productive models and the national distinctiveness of the means of their realization.

Keywords: Verb formation, Russian language, Slavic languages

Dominik Mešić, Željka Macan i Marina Marinković

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

dmesic@student.uniri.hr, zmacan@ffri.uniri.hr, m.marinkovic@ffri.uniri.hr

ODSTUPANJA OD LEKSIČKE NORME U HRVATSKIM SINKRONIZACIJAMA ANIMIRANIH FILMOVA

Sinkronizacija je jedna od vrsta međujezičnoga audiovizualnog prevođenja u kojoj se, za razliku od prevođenja ostvarenoga pomoću podslova ili titlova, ne zadržava izvorni zvukovni kanal. Iako se u audiovizualnom prevođenju u Hrvatskoj, posebno kada je riječ o igranim filmovima i serijama, uglavnom primjenjuje podslavljanje ili titlovanje, potpuna se sinkronizacija gotovo redovno koristi pri međujezičnom prevođenju animiranih dugometražnih filmova za djecu. Njihova pretpostavljena primarna ciljna publika nije još ovladala čitanjem ili bi joj čitanje podslova moglo ometati recepciju audiovizualnoga sadržaja. U kreativnome procesu njegove prilagodbe ciljnome jeziku i kulturi važan je i izbor jezičnoga varijeteta, govornoga idioma koji se koristi u međujezičnomu prijevodnom postupku sinkronizacije. U nekim je hrvatskim sinkronizacijama iznimno uspješno primijenjena i upotreba prostorno i funkcionalno raslojenoga leksika, posebno u govornoj karakterizaciji likova, koja se onda dovodi u vezu i s ostalim prototipnim obilježjima njihova karaktera. Funkcionalnost toga izbora u provedenom se istraživanju promatra u suodnosu sa sadržajem i stilom odabranih dugometražnih animiranih filmova za djecu, čiji se izbor temelji na njihovoj univerzalnoj prepoznatljivosti i kulturnome utjecaju. Građu za provedeno istraživanje čine scenariji, dijaloške liste (skripta) za odabrane dugometražne animirane filmove za djecu sinkronizirane na hrvatski u kojima su potvrđeni primjeri jezičnih elemenata koji predstavljaju otklon od leksičke norme hrvatskoga standardnog jezika. Oni se klasificiraju te u okviru odgovarajuće podskupine analiziraju prema kriteriju svoje funkcionalnosti u audiovizualnom izvoru. Zaključno se zastupljenost potvrđenih otklona od leksičke norme promatra s obzirom svoju ulogu u suodnosu s obilježjima filmskoga žanra te primijenjene vrste audiovizualnoga prijevodnog postupka. Istraživanjem se želi pružiti doprinos očuvanju hrvatske jezične raznolikosti te pružiti poticaj daljnjim istraživanjima jezičnih obilježja u procesu oblikovanja adaptacije scenarija, odnosno lokalizacije izvornih materijala, koja u sinkronizaciji obuhvaća jezične, kulturne i tehničke elemente.

Ključne riječi: animirani film, audiovizualno prevođenje, odstupanja, leksička norma, sinkronizacija

LEXICAL DEVIATIONS IN CROATIAN DUBBING OF ANIMATED FILMS

Dubbing is a type of interlingual audiovisual translation which, unlike translations achieved through subtitles, does not preserve an original audio track. Although in Croatia audiovisual translation, especially in the case of feature films and television shows, relies on subtitling, dubbing is almost frequently used in the interlingual translation of animated feature films for children. Their assumed primary audience has not yet learned to read or reading subtitles might hamper their reception of the audiovisual content. In the creative process of adapting the content to the targeted language and culture, it is important to choose the right linguistic variety, i.e. the spoken idiom used in the interlingual translation process of dubbing. Some Croatian dubbings have successfully used spatially and functionally stratified lexis, particularly in the spoken characterization of characters, linked to other prototypical features of their traits. In this study, the functionality of these choices is examined in relation to the content and the style of selected animated feature films, chosen based on their universal recognizability and cultural impact. The corpus of this research consists of scripts and dialogue lists of selected animated feature films for children dubbed in Croatian, in which the examples of linguistic elements representing unconventionalities from the lexical norm of the Croatian standard language have been pinpointed. They are classified and analysed within the resultant subgroups, according to the functionality within the audiovisual source. In conclusion, the occurrence of confirmed deviations is tested in relation to their role and interaction with both the genre characteristics and the applied type of translation procedure. The aim of the research is to contribute to the presentation of Croatian language diversity and to encourage further studies of linguistic features in the process of script adaptation, i.e. the localization of the original material, which incorporates linguistic, cultural and technical elements in the dubbing procedure.

Keywords: animated feature film, audiovisual translation, deviations, dubbing, lexical norm

Andela Milinović Hrga

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

milinovic@ffst.hr

**JEZIK I IDEOLOGIJA U SPLITSKOM DNEVNIKU *VELEBIT* (1908.) U KONTEKSTU
HRVATSKE JEZIČNE EMANCIPACIJE**

Dnevnik *Velebit* pokrenuo je i uređivao hrvatski političar Ante Trumbić u okviru političke strategije „novoga kursa”. Riječ je o prvim splitskim, ujedno i dalmatinskim dnevnim novinama na hrvatskom jeziku. Iako je izlazio samo od veljače do rujna 1908. godine, *Velebit* je vrijedan povijesni izvor u kojem se zrcali Trumbićeva politička orijentacija, ali i artikulacija tada aktualnih jezičnih pitanja. Početkom 20. stoljeća hrvatski jezik još nije bio potpuno afirmiran u dalmatinskom administrativnom i javnom prostoru, a u *Velebitu* se glasno progovaralo o potrebi njegova priznanja i uporabe. Posebno je istaknut otpor germanizaciji i talijanizaciji, osobito u kontekstu pokušaja namjesnika Erazma Handela da uvede njemački kao uredovni jezik. Cilj je ovoga rada analizirati jezična obilježja dnevnika *Velebit* i teme koje je list otvarao s jezičnopolitičkoga aspekta kako bi se rasvijetlila uloga jezika kao sredstva političke borbe i oblikovanja nacionalnoga identiteta. Istraživanje se temelji na kvalitativnoj analizi sadržaja odabranih brojeva toga dnevnika, s naglaskom na pravopisne, gramatičke i leksičke značajke. Posebna se pozornost posvećuje načinu na koji *Velebit* oblikuje jezično pitanje kao jedno od ključnih društveno-političkih pitanja svoga vremena. Znanstveni doprinos rada ogleda se u vrjednovanju korpusa splitske novinske baštine koja pruža značajne podatke o jezičnim ideologijama na početku 20. stoljeća.

Ključne riječi: Ante Trumbić, dnevnik *Velebit*, germanizacija, hrvatski jezik, jezična politika

LANGUAGE AND IDEOLOGY IN THE SPLIT DAILY *VELEBIT* (1908) IN THE CONTEXT OF CROATIAN LINGUISTIC EMANCIPATION

The daily newspaper *Velebit* was launched and edited by Croatian politician Ante Trumbić as part of the “New Course” political strategy. It was the first daily newspaper in Croatia published both in Split and the wider Dalmatian region. Although it was in circulation only from February to September 1908, *Velebit* represents a valuable historical source that reflects Trumbić’s political orientation as well as the articulation of key language-related issues of the time. In the early 20th century, the Croatian language had not yet been fully affirmed in Dalmatian administrative and public life, and *Velebit* openly advocated for its recognition and use. The newspaper strongly opposed the processes of Germanisation and Italianisation, particularly in light of Governor Erasmus Handel’s attempt to introduce German as the official administrative language. The aim of this paper is to analyse the linguistic features of *Velebit* and the language-related topics it addressed from a language-political perspective, in order to highlight the role of language as a tool of political resistance and the construction of national identity. The research is based on a qualitative analysis of selected issues of the newspaper, with a focus on orthographic, grammatical, and lexical features. Special attention is given to how *Velebit* frames language as one of the key socio-political issues of its time. The scholarly contribution of this paper lies in the evaluation of the corpus of Split’s press heritage, which offers valuable insights into the language ideologies at the beginning of the 20th century.

Keywords: Ante Trumbić, Croatian language, Germanisation, language policy, *Velebit* daily

Snežana J. Milojević

Nezavisni istraživač, Prokuplje, Srbija

milojevicsnezana.pk@gmail.com

SIMBOLIKA VODE U FILMU *STALKER* ANDREJA TARKOVSKOG

Film *Stalker* žanrovski pripada naučnoj fantastici, a zasnovan je na romanu braće Strugacki *Piknik pored puta*. U ovom radu biće razmatrane sličnosti i razlike između ova dva teksta kulture, s posebnim osvrtom na one segmente koji su rezultat autentične autorske interpretacije potencijalno istih narativnih okvira. Iako je simbol vode ukorenjen u širokom spektru etnografskih i religijskih tradicija, u skladu sa poetičkim i estetskim intencijama samog Tarkovskog, u ovom radu biće analiziran pre svega u hrišćanskom kontekstu. U prvoj fazi istraživanja pažnja će biti usmerena na reprezentaciju ovog vitalnog prirodnog elementa u *Svetom pismu*; potom će biti razmotrena moguća korelacija između dva kulturna sistema – biblijskog teksta i filma *Stalker*. Metodološki okvir rada čini hrišćansko učenje, odnosno teološki postulati koji su primenljivi na narativne i diskurzivne strukture filma Tarkovskog. Kao ishodište ovog istraživanja, rad postulira tezu da hrišćanski motivi predstavljaju značajan simbolički podtekst u stvaralaštvu Andreja Tarkovskog, bez obzira na hronotop, žanrovski okvir ili tematski prosede u koji autor smešta svoje junake.

Ključne riječi: hrišćanstvo, simbolika vode, Andrej Tarkovski, vera, pročišćenje

THE SYMBOLISM OF WATER IN ANDREI TARKOVSKY'S FILM *STALKER*

The film *Stalker* belongs to the science fiction genre and is based on the Strugatsky brothers' novel *Roadside Picnic*. This paper examines the similarities and differences between these two cultural texts, with particular attention to those segments that represent an authentic authorial interpretation of potentially identical narrative frameworks. Although the symbol of water is rooted in a wide range of ethnographic and religious traditions, in accordance with Tarkovsky's poetic and aesthetic intentions, this study considers it primarily within a Christian context. The first phase of the analysis focuses on the representation of this vital natural element in the Holy Scripture, followed by an examination of the possible correlation between the two cultural systems — the biblical text and the film *Stalker*. The methodological framework of the paper is grounded in Christian teaching, that is, in theological postulates applicable to the narrative and discursive structures of Tarkovsky's film. As its point of departure, the paper posits the thesis that Christian motifs constitute a significant symbolic subtext in the oeuvre of Andrei Tarkovsky, regardless of the chronotope, genre framework, or thematic procedure in which the author situates his protagonists.

Keywords: Christianity, symbolism of water, Andrei Tarkovsky, faith, purification

Samanta Milotić Bančić

Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, Hrvatska

samanta.milotic.bancic@unipu.hr

VAŽNOST GLAGOLJSKIH ZAPISA U MATIČNIM KNJIGAMA VODNJANŠTINE

Donedavno je relativno nepoznata činjenica bila da je u matičnim knjigama grada Vodnjana, koji se nalazi u sjevernoj Istri, a koji je kroz povijest pripadao tzv. mletačkome dijelu Istre, pronađen veći broj upisa glagoljicom. Informacija da se u Vodnjanu glagoljalo baca novo svjetlo na važnost ovoga područja za širenje glagoljice. Fučić je prethodno bio zabilježio jedan glagoljski grafit u vodnjanskoj Crkvi sv. Nedjelje, a nedavnom je rekonstrukcijom Crkve sv. Katarine pronađen veći broj glagoljskih grafita, teže čitljivih zbog oštećenosti žbuke. Ipak, postojanje glagoljskih grafita u crkvama često vezujemo uz postojanje putujućih misionara koji su širili glagoljicu. U najstarijoj je matičnoj knjizi krštenih župe Vodnjan (1559. – 1641.) pak, zabilježeno oko 180 upisa glagoljicom. Pretpostavlja se da su nastali naseljavanjem hrvatskih kolonista i dobjeglica na područje vodnjanskoga komuna, čime su se na to područje doselili i popovi glagoljaši. Upise datiramo u 16. stoljeće, a zapisali su ih kapelan Matij Sladić tijekom 1566., 1567. i 1569. godine te pop glagoljaš Matij Sinožić 1578. godine. Značaj glagoljskih zapisa ne očituje se samo u povijesnoj važnosti hrvatskoga jezika i pisma na području koje je bilo pod mletačkom vlašću, već i u specifičnostima jezika kroz koje, jezičnom analizom, možemo utvrditi očuvanost starijih oblika u odnosu na inovacije u tekstu te time doprinijeti opisu jezika glagoljaša u 16. stoljeću.

Ključne riječi: glagoljica, hrvatski jezik, Istra, matične knjige, 16. stoljeće, Vodnjan

THE IMPORTANCE OF GLAGOLITIC RECORDS IN THE PARISH REGISTERS OF THE TOWN OF VODNJAN

Until recently, it was a relatively unknown fact that a considerable number of entries written in the Glagolitic script were found in the parish registers of the town of Vodnjan, located in northern Istria, which historically belonged to the Venetian part of Istria. The discovery that Glagolitic writing was used in Vodnjan sheds new light on the importance of this area for the spread of the Glagolitic script. Branko Fučić had previously recorded one Glagolitic inscription in the Church of St. Nedelja in Vodnjan, and during the recent reconstruction of the Church of St. Catherine, a larger number of Glagolitic graffiti were discovered, although they are difficult to read due to the damaged plaster. However, the presence of Glagolitic graffiti in churches is often associated with the activity of itinerant missionaries who spread the use of Glagolitic script. In the oldest parish register of baptisms from the Vodnjan parish (1559 – 1641), about 180 entries in Glagolitic were recorded. It is assumed that these entries originated during the settlement of Croatian colonists and refugees in the Vodnjan commune area, which also brought Glagolitic priests (popovi glagoljaši) to the region. The entries are dated to the 16th century and were written by Chaplain Matij Sladić in 1566, 1567, and 1569, and by the Glagolitic priest Matij Sinožić in 1578. The significance of these Glagolitic records lies not only in the historical importance of the Croatian language and script in a region under Venetian rule, but also in the linguistic features that, through analysis, allow us to trace the preservation of older forms in comparison to newer linguistic innovations. In this way, we can contribute to the linguistic research of the language used by Glagolitic priests in the 16th century.

Keywords: Croatian language, Glagolitic script, Istria, parish registers, 16th century, Vodnjan

Irina Moissejenko i Natalia Sindetskaja

Tallinn University, Estonia

irmo@tlu.ee, sindi@tlu.ee

РУССКИЙ ЯЗЫК В ЭСТОНИИ: ЧЕМУ И КАК УЧИТЬ

Долгосрочная цель авторов доклада – разработка оптимальной методики преподавания русского языка (с учётом ситуации в сфере образования на данный момент), результатом которой является реализация этой методики в создаваемых учебных материалах. Значительное сокращение количества часов, выделяемых на русский (родной) язык, а также постепенный переход на эстонский язык обучения заставляют задуматься о смене образовательной парадигмы. В этой ситуации конвергенция методов обучения родному и иностранным языкам представляется продуктивной, поскольку текстоцентрический подход, давно используемый в преподавании русского языка как иностранного и эстонского языка как родного, более «экономичен». Он позволяет показать функционирование различных языковых единиц и изучить все аспекты языка на текстовой основе. Кроме того, этот подход более практичен, поскольку ориентирован на восприятие различных типов речевой продукции, существующих в реальном общении, и порождение коммуникативно значимых ситуативно обусловленных текстов. Современные реалии требуют нового, менее формального подхода к обучению языку. Всё большую популярность приобретают тематические экскурсии – занятия вне стен учебных заведений, которые, помимо лингвистических знаний, расширяют кругозор учащихся. Данная методика, основанная на работе с текстами различных стилей и жанров, реализована в разработанных авторами учебно-методических комплексах, представленных в данном сообщении.

Ключевые слова: Изменение парадигмы обучения, конвергенция методов обучения родному и иностранному языкам, текстоцентрический подход, коммуникативно значимые тексты, языковой материал.

RUSSIAN LANGUAGE IN ESTONIA: WHAT AND HOW TO LEARN

The speech authors long-term purpose is to develop an optimal methodology for teaching the Russian language (taking into account the situation in the field of education at a certain moment), and the result is the implementation of this methodology in the created educational materials. A significant decrease in the number of hours allocated to Russian (native) language, as well as the gradual transition to Estonian as the language of instruction, makes us think about a change in the educational paradigm. In this situation, the convergence of methods of teaching native and foreign languages seems to be productive, since the text-centric approach, which has long been used in Russian as a foreign language and teaching Estonian as a mother tongue, is more "economical". It allows to show the functioning of different language units and study all aspects of the language on a textual basis. In addition, this approach is more practical, as it is focused on the perception of different types of speech products that exist in real communication, and the generation of communicatively significant situationally conditioned texts. Modern realities demand a new, less formal approach to language teaching. Thematic excursions are becoming increasingly popular - lessons outside the walls of educational institutions that, in addition to linguistic knowledge, broaden students' horizons. This methodology, which is based on working with texts of various styles and genres, is implemented in the educational complexes developed by the authors, and these are presented in this message.

Keywords: A change in the paradigm of teaching, the convergence of teaching methods of native an foreign languages, a text-centric approach, communicatively significant texts, language material

Dženisa Mujević

Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

dzenisa.m.mujevic@gmail.com

ADINATONSKE FRAZEME GOVORA ROŽAJA (CRNA GORA) SA SEMANTIČKOM VRIJEDNOŠĆU 'NIKO'

Ovaj rad posvećen je analizi adinatonskih frazema govora Rožaja sa semantičkom vrijednošću odričnog kvantifikatora 'niko' i u radu ćemo analizirati na koji način se u frazemikonu ovog govora ostvaruje adinatonski efekat, kroz hiperbolički efekat i semantiku negacije. Istraživački problem ovog rada jeste utvrđivanje načina građenja adinatonskog efekta sa semantikom 'niko', na koji način izražavaju apsolutno odsustvo subjekta i kojim semantičkim, stilističkim i kulturnim mehanizmima se postiže adinatonski efekat. Metodologija istraživanja zasniva se na analizi korpusa frazema prikupljenih terenskim istraživanjem pomoću metode elicitacije na govorom području Rožaja, analiziran uz primjenu deskriptivno-analitičkog pristupa. Rezultati ukazuju da adinatonske frazeme sa značenjem 'niko' dominantno označavaju egzistencijalnu i prostornu prazninu, odnosno apsolutno odsustvo subjekta na određenom prostoru. Cilj rada je analizirati adinatonske frazeme u govoru Rožaja sa značenjem odričnog kvantifikatora 'niko', kako bi se utvrdilo na koji način se kroz hiperboličku negaciju i različite semantičke mehanizme izražava apsolutno odsustvo subjekta, te na koji način ove frazeme, pored negacijske funkcije, odražavaju i kulturni i jezički identitet zajednice. Semantička struktura frazema sa značenjem 'niko' zasniva se na hiperboličnoj negaciji, kojom se ne negira samo prisustvo ljudi, već i mogućnost postojanja bilo kakvog bića ili čak tragova postojanja (ni gola kost; ni crni vrag). Ovaj efekat ostvaruje se različitim mehanizmima – metaforom, metonimijom, sinegdohom itd., kroz somatske i zoonimske frazeme, isticanjem natprirodnih bića (ni crna vraga), kao i elemenata nežive prirode (ni kamen crni). Česte su konstrukcije sa ponovljenom negacijom (ni... ni...), odrednice minimalnosti (jedno, jedino), kao i paralelne dvodjelne strukture (nit mlado plače, nit staro kašlje; ni vuk, ni hajduk). Ovim se intenzivira adinatonski efekat i gradi se na sistematskom poništavanju i same mogućnosti postojanja subjekta ili pojave. Istraživanje je pokazalo da adinatonska predstavlja važan mehanizam semantičke frazeologizacije u govoru Rožaja, te da je upotreba ovih frazema snažno ukorijenjena u sociokulturnim i iskustvenim kolektivnim obrascima. Stoga, adinatonske frazeme ne funkcionišu samo kao sredstva negacije, već i kao stilizovani izrazi koji reflektuju kulturni i jezički identitet. Rezultati istraživanja pokazuju da adinatonska donosi autentičnu frazeološku negacijsku semantiku.

Ključne riječi: 'niko', adinatonska, frazema, frazeologija, govor Rožaja, negacija, semantička transpozicija

ADINATON PHRASES IN THE ROŽAJE (MONTENEGRO) SPEECH WITH THE SEMANTIC VALUE OF 'NOBODY'

This paper is dedicated to the analysis of adinatonic idioms of the Rožaje speech with the semantic value of the negative quantifier 'niko' and in the paper we will analyze how the adinatonic effect is achieved in the phraseology of this speech, through the hyperbolic effect and the semantics of negation. The research problem of this paper is to determine the way of constructing the adinatonic effect with the semantics 'niko', how they express the absolute absence of the subject and by what semantic, stylistic and cultural mechanisms the adinatonic effect is achieved. The research methodology is based on the analysis of the corpus of idioms collected through field research using the elicitation method in the Rožaje speech area, analyzed using a descriptive-analytical approach. The results indicate that adinatonic idioms with the meaning 'niko' dominantly denote existential and spatial emptiness, i.e. the absolute absence of the subject in a certain space. The aim of the paper is to analyze adinatonic idioms in the speech of Rožaje with the meaning of the negative quantifier 'nobody', in order to determine how the absolute absence of the subject is expressed through hyperbolic negation and various semantic mechanisms, and how these idioms, in addition to the negation function, also reflect the cultural and linguistic identity of the community. The semantic structure of idioms with the meaning 'nobody' is based on hyperbolic negation, which not only denies the presence of people, but also the possibility of the existence of any being or even traces of existence (*not a bare bone; not a black devil*). This effect is achieved through various mechanisms – metaphor, metonymy, synecdoche, etc., through somatic and zoonymic idioms, highlighting supernatural beings (*not a black devil*), as well as elements of inanimate nature (*not a black stone*). Constructions with repeated negation (*not... not...*), determinants of minimality (*one, only*), as well as parallel two-part structures (*not a young man cries, not an old man coughs; not a wolf, not a hajduk*) are common. This intensifies the adinatonic effect and builds on the systematic nullification of the very possibility of the existence of a subject or phenomenon. The research has shown that adinatonic represents an important mechanism of semantic phraseologization in the speech of Rožaje, and that the use of these idioms is strongly rooted in sociocultural and experiential collective patterns. Therefore, adinatonic idioms do not function only as means of negation, but also as stylized expressions that reflect cultural and linguistic identity. The results of the research show that adinatonic brings authentic phraseological negation semantics.

Keywords: 'nobody', adinathon, idiom, negation, phraseology, Rožaje's speech, semantic transposition

Marija Oštrić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

mbobanovi@unizd.hr

INDIVIDUALNI DINAMIČNI OBRASCI SINTAKTIČKOGA RAZVOJA U PISANOJ PROIZVODNJI UČENIKA

U radu se istražuje razvoj sintaktičke složenosti u pisanoj proizvodnji učenika na hrvatskome standardnom jeziku iz perspektive teorije dinamičnih sustava i srodnih teorijskih pristupa u proučavanju jezičnoga razvoja. Takvi pristupi polaze od pretpostavke da je jezični razvoj nepravocrtan, višerazinski i kontekstualno uvjetovan proces, u kojemu se promjene pojavljuju kroz međudjelovanje različitih jezičnih i izvanjezičnih čimbenika. Umjesto prosječnih razvojnih trendova, naglasak se stavlja na individualne razvojne putanje i njihove dinamične obrasce. Cilj istraživanja jest prikazati i analizirati individualne dinamične obrasce sintaktičkoga razvoja troje učenika tijekom višegodišnjega razdoblja osnovnoškolskoga obrazovanja. Posebna se pozornost posvećuje učeniku koji se školuje prema prilagođenome programu, čime se nastoji dodatno osvijetliti varijabilnost razvojnih putanja u kontekstu inkluzivnoga obrazovanja i diferenciranih obrazovnih pristupa. Istraživanje je provedeno kao longitudinalna analiza pisanih učeničkih radova, ponajprije školskih zadaća, prikupljenih od 5. do 8. razreda osnovne škole, odnosno u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Ukupno je analizirano 29 pisanih uzoraka, što omogućuje detaljno praćenje razvojnih promjena, oscilacija i faza relativne stabilnosti na individualnoj razini. Sintaktička složenost analizirana je pomoću više kvantitativnih pokazatelja: prosječnoga broja riječi u rečenici, prosječnoga broja rečenica, broja t-jedinica, prosječne duljine t-jedinica, kao i mjera subordinacije, uključujući broj zavisnosloženih rečenica, omjer zavisnih surečenica i ukupnoga broja surečenica te indeks sintaktičke složenosti. Razvojni obrasci prikazani su grafički, uz pomoć vizualizacija izrađenih u programu Excel, čime se dodatno naglašava dinamika i nepravocrtanost sintaktičkoga razvoja. Očekivani rezultati upućuju na izraženu individualnu varijabilnost, nepravocrtne razvojne putanje i razlike u tempu i strukturi sintaktičkoga razvoja, čime se potvrđuje opravdanost primjene postavki teorije složenih dinamičnih sustava u proučavanju razvoja pisanog jezika učenika.

Ključne riječi: individualni razvojni obrasci, pisana proizvodnja, sintaktička složenost, standardni jezik, teorija dinamičnih sustava

INDIVIDUAL DYNAMIC PATTERNS OF SYNTACTIC DEVELOPMENT IN STUDENTS' WRITTEN PRODUCTION

This paper examines the development of syntactic complexity in students' written production in standard Croatian from the perspective of dynamic systems theory and related theoretical approaches to language development. These approaches are based on the assumption that language development is a nonlinear, multilevel, and context-dependent process, in which change emerges through the interaction of various linguistic and extralinguistic factors. Rather than focusing on average developmental trends, the analysis foregrounds individual developmental trajectories and their dynamic patterns. The aim of the study is to present and analyze individual dynamic patterns of syntactic development in three students over a multi-year period of primary school education. Particular attention is paid to one student educated according to an adapted curriculum, thereby further highlighting the variability of developmental trajectories within the context of inclusive education and differentiated instructional approaches. The study was conducted as a longitudinal analysis of students' written texts, primarily homework assignments, collected from grades 5 to 8 of primary school, covering the period from 2018 to 2022. A total of 29 written samples were analyzed, allowing for a detailed examination of developmental change, fluctuations, and phases of relative stability at the individual level. Syntactic complexity was analyzed using several quantitative measures, including mean number of words per sentence, mean number of sentences, number of T-units, mean length of T-units, as well as measures of subordination, such as the number of complex sentences, the ratio of dependent clauses to total clauses, and the syntactic complexity index. Developmental patterns were presented graphically using visualizations created in Excel, further emphasizing the dynamic and nonlinear nature of syntactic development. The expected results point to pronounced individual variability, nonlinear developmental trajectories, and differences in the pace and structure of syntactic development, thereby confirming the value of a dynamic systems approach in the study of students' written language development.

Keywords: dynamic systems theory, individual developmental patterns, standard language, syntactic complexity, written production

Helena Peričić Herenda i Ema Jakovljević

Sveučilište u Zadru, Hrvatska – Graz, Austrija

hpericic@unizd.hr/hpericic@gmail.com; ema.jakovljevic@gmail.com

EKONOMIJA U KOMPARATIVISTIČKOM TUMAČENJU DVAJU ROMANA (I NJEZIN MOGUĆI ODRAZ U SUVREMENOM KONZUMERIZMU)

Značenjsko uspoređivanje dvaju romana – Balzacova *Eugénie Grandet* i Andrićeva romana *Gospođica* – omogućuje čitanje koje povezuje ekonomsku predodređenost, rodnu uvjetovanost i poetiku realizma odnosno modernizma. Oba autora istražuju razorne učinke novca na emocionalni, društveni i duhovni život svojih likova, iako njihovi romani proizlaze iz dvaju različitih ekonomskih konteksta. Balzac opisuje formiranje francuskoga ranog kapitalističkog društva, dok Andrić prikazuje polumodernizirano, feudalno-buržoasko okruženje. Razlike u društvenom tkivu oblikuju razlike u psihološkoj i društvenoj gradnji likova, ponajprije ženskih. Dok je kod Balzaca lik Eugénie prikazan kao žrtva patrijarhalne ekonomije, pri čemu ona uspijeva očuvati moralnu i emocionalnu vjerodostojnost, Andrićeva protagonistkinja nije pasivna već prihvaća patrijarhalne obrasce kojima disciplinira sebe i druge u svojoj okolini. Ova interpretacija mogla bi biti polazištem za osvrt na suvremene gospodarsko-društvene okolnosti, imajući na umu primjerice društvene mreže, raširenost „influcera“ i takozvanog „story telling“-a kao prodajnih mehanizma nastalih u svrhu bolje marketinške promidžbe proizvoda za masovnu konzumaciju. Iz tih okvira i strategija moguće je postaviti pitanja koja su primjenjiva i na rečene romane: u kolikoj je mjeri moderna ekonomija, konzumerizam i reklamiranje proizvoda odraz potrebe za zaradom, a koliko posljedica straha od siromaštva, od zakinutosti i „neimanja“, ali i svojevrzne unutarnje neuroze zbog mogućega gubitka kontrole u sveopćem konzumerističkom okruženju?

Ključne riječi: Andrić, Balzac, ekonomija, moderni konzumerizam

ECONOMY IN A COMPARATIVE INTERPRETATION OF TWO NOVELS (AND ITS POSSIBLE REFLECTION IN MODERN CONSUMERISM)

A thematic comparison of two novels - Balzac's *Eugénie Grandet* and Andrić's novel *Young Lady* - opens the space of a reading that combines economic predetermination, gender conditioning, and the poetics of realism and modernism. Both authors explore the devastating effects of money on the emotional, social, and spiritual lives of their characters, although their novels emerge from two different economic contexts. Balzac describes the formation of early capitalist society in France, while Andrić depicts a semi-modernized, feudal-bourgeois environment. Differences in the social fabric shape differences in the psychological and social construction of the characters, primarily the female ones. While in Balzac, the character of Eugénie is depicted as a victim of a patriarchal economy, in which she manages to preserve moral and emotional credibility, Andrić's protagonist is not passive but accepts patriarchal patterns by which she disciplines herself and others in her environment. This interpretation could be a starting point for a review of contemporary economic and social circumstances, bearing in mind, for example, social networks, the spread of "influencers" and the so-called "storytelling" as sales mechanisms created for the purpose of better marketing and promoting products for mass consumption. From these frameworks and strategies, it is possible to ask questions that are also applicable to the aforementioned novels: to what extent is the modern economy, consumerism and product advertising a reflection of the need for profit, and to what extent is it a consequence of the fear of poverty, deprivation and "not having", but also a kind of internal neurosis due to the possible loss of control in a general consumerist environment?

Keywords: Andrić, Balzac, economy, modern consumerism

Patrik Petráš i Milan Kolesík

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia
ppetras@ukf.sk, mkolesik2@ukf.sk

**POSTOJ ŽIAKOV NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN K SLOVENČINE AKO
NEMATERINSKÉMU JAZYKU VO VZŤAHU K ÚROVNI ICH JAZYKOVEJ
KOMPETENCIE**

Jazykovú situáciu na Slovensku charakterizuje v niektorých regiónoch väčšie zastúpenie žiakov z bilingválneho (najmä slovensko-maďarského) prostredia. Táto situácia bola jedným z motivačných faktorov realizácie projektu Príprava budúcich učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry do edukačnej praxe na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským (nižšie sekundárne vzdelávanie), ktorý realizujú riešitelia z Fakulty stredoeurópskych štúdií a Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Z tohto projektu vychádza aj výskum, ktorý bol realizovaný dotazníkovou formou na základných školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vo všetkých troch makroregiónoch Slovenska (západné, stredné a východné Slovensko). Zameriaval sa na zisťovanie postojov žiakov k slovenčine ako nematerinskému (druhému) jazyku a z toho vyplývajúcej motivácie učiť sa jazyk krajiny, v ktorej títo bilingválni žiaci žijú. Ďalšia fáza výskumu bola zameraná na zistenie úrovne jazykových kompetencií žiakov v oblasti lexiky, morfológie a syntaxe slovenského jazyka. Výsledky preukázali, že významným determinantom vzťahu k slovenčine ako nematerinskému jazyku a jeho ovládania je predovšetkým rodinné prostredie, z ktorého žiaci pochádzajú, ako aj prostredie, v ktorom sa pohybujú. Rozhodujúcu úlohu zohráva ich vnímanie potreby používať slovenčinu v reálnom živote. Výsledky jazykovej časti dotazníka ukázali, že žiaci majú dobrú úroveň lexiky (najmä lexika zo školského prostredia), zatiaľ čo v oblasti gramatiky (najmä v nominálnej, verbálnej, numerálnej morfológii) majú výraznejšie nedostatky. V príspevku podávame podrobnejšiu analýzu výsledkov, ich hodnotenie, interpretáciu a odporúčanie pre edukačnú prax.

Kľúčové slová: bilingválni žiaci, slovenčina ako nematerinský jazyk, jazykové kompetencie, vyučovanie slovenčiny na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín

THE ATTITUDE OF ETHNIC MINORITY STUDENTS TOWARDS SLOVAK AS A NON-NATIVE LANGUAGE IN RELATION TO THEIR LEVEL OF LANGUAGE COMPETENCE

The linguistic situation in Slovakia is characterized in some regions by a higher proportion of pupils from bilingual (especially Slovak-Hungarian) backgrounds. This situation was one of the motivating factors behind the implementation of the project Preparing future teachers of Slovak language and literature for teaching practice in primary schools with Hungarian as the language of instruction (lower secondary education), which is being carried out by researchers from the Faculty of Central European Studies and the Faculty of Arts at Constantine the Philosopher University in Nitra. This project also forms the basis for research conducted in the form of a questionnaire at primary schools with national minority languages of instruction in all three macro-regions of Slovakia (western, central, and eastern Slovakia). It focused on determining pupils' attitudes towards Slovak as a foreign (second) language and the resulting motivation to learn the language of the country in which these bilingual pupils live. The next phase of the research focused on determining the level of students' language skills in the areas of vocabulary, morphology, and syntax of the Slovak language. The results showed that the most important determinant of the relationship to Slovak as a non-native language and its mastery is primarily the family environment from which the pupils come, as well as the environment in which they live. Their perception of the need to use Slovak in real life plays a decisive role. The results of the language section of the questionnaire showed that students have a good level of vocabulary (especially vocabulary from the school environment), while in the area of grammar (especially nominal, verbal, and numerical morphology) they have more significant deficiencies. In this paper, we provide a more detailed analysis of the results, their evaluation, interpretation, and recommendations for educational practice.

Keywords: bilingual pupils, Slovak as a non-native language, language skills, teaching Slovak in schools for national minorities

Marija Petrić

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
petricmarija164@gmail.com

INTERAKCIJSKI METADISKURSNİ OZNAČIVAČI U INOJEZIČNİM RASPRVLJAČKİM ESEJIMA NA RAZINI B2

Komunikacijska jezična kompetencija jedna je od tri ključne kompetencije za uspješno ovladavanje jezikom. Ona se odnosi na razumijevanje usmenih i pisanih izraza misli, informacija i ideja, ali i na sposobnost uspješne usmene i pisane jezične produkcije. Komponenta komunikativne jezične kompetencije, diskursna kompetencija, preduvjet je za uspješnu jezičnu produkciju. Podrazumijeva korištenje metadiskursa. Metadiskurs označava specifične jezične alate koji se koriste za organiziranje dijelova teksta i olakšavanje interakcije između autora i čitatelja. Prema Hylandovoj klasifikaciji metadiskursa (2005), interaktivni označivači povezuju dijelove teksta, dok interakcijski izražavaju autorova mišljenja i ideje, održavajući komunikaciju između autora i publike. Ovo istraživanje analizira učestalost interakcijskih označivača u 164 raspravljačka eseja napisana na engleskom i njemačkom jeziku. Cilj je istraživanja utvrditi koja skupina učenika inoga jezika koristi više interakcijskih označivača te postoje li razlike između dviju skupina u pogledu učestalosti korištenja interakcijskih kategorija. Eseji su opsega 200 do 300 riječi te su ih napisali studenti engleskog i njemačkog jezika, čiji je materinski jezik hrvatski. Kvalitativna analiza eseja provedena je pomoću *SketchEngine-a*, dok je kvantitativna analiza podataka izvršena pomoću *SPSS-a 20*. Suprotno očekivanju da će učenici engleskog jezika koristiti više interakcijskih označivača nego učenici njemačkog jezika (2023.), otkriveno je da su interakcijski markeri statistički češći u njemačkom korpusu. Nadalje, analiza je potvrdila da je najčešća kategorija u oba korpusa *self-mentions*, odnosno, označivači koji se tiču spominjanja sebe. Ova je analiza ispitivala učestalost pojavljivanja interakcijskog metadiskursa. Na budućim je istraživanjima u okviru ove teme još odgovoriti koriste li se interakcijski označivači smisleno ili proizvoljno te doprinosi li takva njihova uporaba koherenciji i koheziji teksta.

Ključne riječi: diskursna kompetencija, engleski kao strani jezik, interakcijski označivači, metadiskurs, njemački kao strani jezik

INTERACTIONAL METADISOURSE MARKERS IN ARGUMENTATIVE STUDENT ESSAYS AT B2 LEVEL

The communicative language competence is one of the three key competencies for successful language acquisition. It refers to the understanding of oral and written expressions of thoughts, information, and ideas, but also to the ability to successfully produce speech and writing. Discourse competence, a component of communicative language competence, is a prerequisite for successful language production. This also refers to the use of metadiscourse. Metadiscourse refers to specific linguistic tools used to organise parts of a text and to facilitate interaction between the author and the reader. According to Hyland's classification of metadiscourse (2005), interactive markers connect parts of the text, while interactional markers express the author's opinions and ideas while maintaining communication between the author and the audience. The present study analysed the frequency of interactional markers in 164 argumentative essays written in English and German. The aim was to determine which learner group uses more interactional markers and whether there are differences between the two groups in terms of the frequency of use of interactional categories. The essays were 200 to 300 words long and written by English and German language students whose native language is Croatian. The qualitative analysis of the essays was conducted using Sketch Engine, whereas the subsequent quantitative analysis of the data was carried out using SPSS 20. Regarding the expectation that English learners would use more interactional markers than German learners (2023), it is concluded that interactional markers are statistically more frequent in the German corpus. The analysis confirmed that the *self-mentions* are the most frequent category in both corpora. The present analysis examined the frequency of occurrence of interactional expressions. Whether the identified tools are used meaningfully and with understanding or rather arbitrarily is to be addressed in future research.

Keywords: DaF, discourse competence, EaF, interactional dimension, metadiscourse

Bernardina Petrović i Lana Horvat

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
bernardina.petrovic@m.ffzg.hr, lana.horvat265@gmail.com

HRVATSKO GEOMETRIJSKO NAZIVLJE U JEDNOJEZIČNOME RJEČNIKU

Geometrijsko je nazivlje sustav znanstvenih i stručnih naziva koji označuju pojmove iz područja geometrije, ponajprije objekte (npr. linija, točka, ravnina), odnose (npr. okomica, paralelnost), veličine (npr. kut, opseg, površina) i postupke (npr. konstrukcija). To je nazivlje jedno od najviše zastupljenih nazivlja matematičke terminologije i jedan od nastabilnijih terminoloških sustava u hrvatskome jeziku. Status toga nazivlja proizlazi iz poimanja geometrije ne samo kao jedne od najstarijih i najutjecajnijih znanstvenih disciplina koja od svojih praktičnih početaka u starim civilizacijama do suvremenih apstraktnih teorija oblikuje ljudsko mišljenje i razumijevanje prostora nego i kao koncepta koji povezuje prirodoslovne i humanističke spoznaje. Izvorni se geometrijski nazivi, poput kvadrat, krug, kocka, pravac ili kut, često pojavljuju i u općem leksiku pa je njihova integracija u opće jednojezične rječnike, koji se shvaćaju kao rječnici općega leksika jednoga jezika s različitim podvrstama (npr. objasnidbeni, školski, standardnojezični) i ne uključuju terminološke jednojezične rječnike, posveoma razumljiva. Kako uvrštavanje geometrijskoga nazivlja u opći jednojezični rječnik ima višestruku jezičnu, obrazovnu i kulturološku funkciju, u leksikografskoj se obradi pojavljuju ozbiljni izazovi, od pojednostavljanja definicija i opisa sekundarnih značenja do terminološke nedosljednosti. U istraživanju se obrade hrvatskoga geometrijskog nazivlja u strukturi rječničkoga članka općega jednojezičnog rječnika polazi od pretpostavke da je to nazivlje opisano prvo s terminološkoga, a onda s općejezičnoga motrišta. Istraživanje se temelji na korpusu od 74 geometrijska naziva prikupljena iz četiriju suvremenih hrvatskih jednojezičnih rječnika, s osobitim obzirom na nazive u kojih je razvijena višeznačnost (npr. kocka, krug, kvadrat, polukrug, pravokutnik, prizma, stožac, valjak) te na rječnički opis jednorječnoga (npr. oplošje, tangenta, visina) i višerječnoga (npr. krnji stožac, kutni stupanj, preslikavanje sličnosti, simetrala kuta, vrh trokuta i žarište hiperbole) nazivlja. Posebna je istraživačka pozornost usmjerena natukničkomu odabiru, gramatičkim podacima, definicijama, primerima uporabe i odrednicama. Usporedba rječničkoga opisa geometrijskoga nazivlja u odabranim općim jednojezičnim rječnicima ukazuje na neujednačenost odabira natukničkih naziva, pojednostavljanje definicija i uvođenje sekundarnih značenja s nedovoljno jasnom definicijom. Rezultati su istraživanja pokazali da u strukturi rječničkih članaka općega jednojezičnog rječnika s geometrijskim nazivom kao natuknicom dolazi do zapaženih odstupanja u leksikografskoj obradi koje je moguće ukloniti standardnojezičnim i terminološkim usklađivanjem natukničkih leksema te jasnim smjericama za leksikografe.

Ključne riječi: geometrija, geometrijsko nazivlje, hrvatsko geometrijsko nazivlje, jednojezični rječnik

CROATIAN GEOMETRIC TERMINOLOGY IN A MONOLINGUAL DICTIONARY

Geometric terminology is a system of scientific and professional terms that designate concepts in the field of geometry, primarily objects (e.g. line, point, plane), relationships (e.g. perpendicularity, parallelism), sizes (e.g. angle, circumference, area), and procedures (e.g. construction). This terminology is among the most common in mathematical terminology and is one of the most stable terminological systems in the Croatian language. The status of this terminology arises from the understanding of geometry not only as one of the oldest and most influential scientific disciplines, which, from its practical beginnings in ancient civilisations to contemporary abstract theories, shapes human thinking and understanding of space, but also as a concept that connects natural science and humanistic knowledge. Original geometric terms, such as square, circle, cube, line, or angle, often appear in the general lexicon, so their inclusion in general monolingual dictionaries – which are understood as dictionaries of the general lexis of a language with different subtypes (e.g. explanatory, school, standard) and do not include terminological monolingual dictionaries – is entirely understandable. As the inclusion of geometric terminology in a general monolingual dictionary serves multiple linguistic, educational, and cultural functions, significant challenges arise in lexicographic processing, ranging from the simplification of definitions and descriptions of secondary meanings to terminological inconsistency. The study of the treatment of Croatian geometric terminology within the structure of a general monolingual dictionary entry is based on the assumption that this terminology is first described from a terminological perspective and then from a general linguistic perspective. The research draws on a corpus of 74 geometric terms collected from four contemporary Croatian monolingual dictionaries, with particular attention to terms that have developed ambiguity (e.g. cube, circle, square, semicircle, rectangle, prism, cone, cylinder) and to the dictionary treatment of monosyllabic (e.g. surface, tangent, height) and multilingual (e.g. truncated cone, angular degree, similarity mapping, bisector of the angle, vertex of the triangle, and focal point of hyperbola) terminology. Special attention is given to the selection of headwords, grammatical information, definitions, usage examples, and defining features. A comparison of the dictionary descriptions of geometric terminology in selected general monolingual dictionaries indicates inconsistency in the selection of term names, simplification of definitions, and the introduction of secondary meanings with insufficiently clear definitions. The research results show that, in the structure of dictionary entries for geometric terms in general monolingual dictionaries, there are noticeable deviations in lexicographic processing. These can be addressed through standard linguistic and terminological harmonisation of entry lexemes and clear guidelines for lexicographers.

Keywords: geometry, geometric terminology, Croatian geometric terminology, monolingual dictionary

Jelena Pilipović

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

abaridovastrela@gmail.com

**ŽENE-PTICE. EROTOPOETIČKI FENOMEN U NARATIVU O SIRENAMA
HOMEROVE ODISEJE**

U mikronarativu o Sirenama (*Odiseja* 12.39-54, 153-200) oslikana je neobično prodorna simbolička vizija poetskog fenomena. Metapoetika epa tu prevazilazi i i nadrasta celinu dela unutar koga se nahodi, nagoveštavajući da iz poetskog semena mogu izrasti i sasvim drugačiji plodovi: erotska i delatna moć. Izlaganje polazi od hipoteze da su metapoetska i erotska dimenzija narativa o Sirenama neodvojive jedna od druge i da tek u sadejstvu, spojivši se u erotopoetički fenomen, dopuštaju da se dopre do dubljih semantičkih slojeva ovoga segmenta *Odiseje*. U želji da osvetli nastajanje erotopoetičkog fenomena, analiza će se usredsrediti na pojam tela. Sirene su međubića po svom položaju između sveta živih i sveta mrtvih, ali i između sveta životinjskog i sveta ljudskog, kao i između sveta božanskog i ne-božanskog. One ne poseduju samo krila, već celo telo ptice, na kome se nahodi glava žene. Sirenska pesma otuda nedvosmisleno priziva ptičji pev, a nose u sebi svu ambivalentnost ptica u epskom univerzumu. S jedne strane, kao bića neba, ptice povezuju domen smrtnika i domen uranskih božanstava, ali, s druge strane, kao lešinari koji rastržu mrtve, spajaju zemne i i eshatološke prostore. U epskoj viziji i reči su takođe složena međubića. Da li su krilate reči, reči-ptice, ἔπεα πτερόεντα, u vezi sa ženama-pticama? U kakvom je odnosu krilatost reči sa osobenim dimorfnim telom Sirena? Posedujući uvid u razne ontološke prostore, Sirene poseduju i više znanje. Da li ih to, u spoju sa hiperbolizovanim poetskim moćima, čini tanatosnim dvojnicama Muza? Izlaganje će pokušati ne da odgovori na ova pitanja, već da se približi nekim mogućim odgovorima na njih.

Ključne riječi: eros, eshatološko, Homer, htonsko, metapoetika, Muze, Sirene, tanatos, uransko

BIRD-WOMEN. EROTOPOETIC PHENOMENON IN THE NARRATIVE OF THE SIRENS OF HOMER'S *ODYSSEY*

In the micronarrative about the Sirens (*Odyssey* 12.39-54, 153-200) an unusually penetrating symbolic vision of the poetic phenomenon is depicted. The metapoetics of the epic transcends and outgrows the entire work within which it is located, hinting that completely different fruits can grow from the poetic seed: erotic and active power. My presentation is based on the hypothesis that the metapoetic and erotic dimensions of the narrative about the Sirens are inseparable one from another. Only in cooperation, merging into an erotopoetic phenomenon, they can help reaching the deeper semantic layers of this segment of the *Odyssey*. In order to shed light on the emergence of the erotopoetic phenomenon, the analysis will focus on the concept of the *body*. Sirens are intermediate beings due to their position between the world of the living and the world of the dead, but also between the animal world and the human world, as well as between the divine and non-divine worlds. They don't just have wings, but the whole body of a bird, with an anthropomorphic female head. Hence, the Siren's song unequivocally evokes birdsong, while they carry within themselves all the ambivalence of birds in the epic universe. On the one hand, as creatures of the sky, birds connect the domain of mortals and the domain of Uranian deities, but, on the other hand, as vultures that tear apart the dead, they connect earthly and eschatological spaces. In the epic vision, words are also complex intermediate beings. Are winged words, *bird-words*, ἔπεα πτερόεντα, related to bird-women? What is the relationship between the wingedness of the word and the peculiar dimorphic body of the Sirens? Possessing insight into various ontological spaces, Sirens also possess higher knowledge. Does this, combined with their hyperbolized poetic powers, make them chthonic doubles of the Muses? The presentation will try not to answer these questions, but to approach some possible answers to them.

Keywords: chthonic, eros, eschatological, Homer, metapoetics, Muses, Sirens, thanatos, Uranian

Antonia Pintarić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

apintari@unizd.hr

GRANICE VJERNOSTI I ETIKE: PREVOĐENJE POLITIČKI OSJETLJIVIH IZRAZA U GOGOLJEVU „TARASU BULJBI”

U ovome se radu istražuje način na koji su u hrvatskom prijevodu Gogoljeva „Tarasa Buljbe” tretirani politički osjetljivi izrazi, uključujući etničke, religijske i socijalne nazive, kao i stereotipizirajuće opise pojedinih skupina. Takvi elementi u suvremenom recepcijskom kontekstu često se percipiraju kao uvredljivi ili politički nekorektni, čime se otvara izrazito relevantno pitanje granica prevoditeljske etike i (auto)cenzure u prenošenju književnih klasika. Cilj istraživanja jest identificirati načine na koje su navedeni izrazi obrađeni u prijevodu i razmotriti moguće posljedice prevoditeljskih odluka, kako na mikrorazinama teksta tako i na makrorazini ukupnog pristupa analiziranom djelu, pa i samoj odluci o prevođenju takvoga djela. Rad se teorijski oslanja na rasprave o etici i cenzuri u prevođenju, s posebnim naglaskom na napetost između vjernosti polaznome tekstu i prilagodbe suvremenim normama političke korektnosti. Dodatni interpretativni okvir pružaju postkolonijalne teorije prevođenja, koje ukazuju na činjenicu da prevoditeljske strategije aktivno sudjeluju u oblikovanju slike drugih kultura. Analiza se provodi u tri koraka: najprije se u polaznome tekstu identificiraju politički osjetljivi izrazi, potom se analiziraju njihova rješenja u prijevodu, a naposljetku se razmatraju primijenjeni prijevodni postupci – poput ublažavanja, doslovnog prenošenja ili dodatnih objašnjenja – uz procjenu njihovih etičkih implikacija. Prijevod se pritom promatra kao kompleksan sociokulturni čin, pri čemu se uzima u obzir i činjenica da je prijevod izradio Roman Šovary, prevoditelj i jezikoslovac židovskog podrijetla. Analiza njegovih izbora, osobito u dijelovima teksta obilježenima antisemitskim konotacijama, otvara dodatnu perspektivu za razumijevanje prevoditeljske etike uvjetovane identitetom i povijesnim okolnostima. Istraživanje doprinosi razmatranju suvremenih izazova u prevođenju kanonskih djela i produbljuje raspravu o tome gdje se danas povlači granica između vjernosti polaznome tekstu, odgovornosti prema autoru i odgovornosti prema ciljnoj publici, čija se percepcija političke osjetljivosti može znatno razlikovati od one u vrijeme nastanka polaznoga teksta.

Ključne riječi: etika, Gogolj, postkolonijalna kritika, prevođenje, Taras Buljba

THE LIMITS OF FIDELITY AND ETHICS: TRANSLATING POLITICALLY SENSITIVE EXPRESSIONS IN GOGOL'S "TARAS BULBA"

This paper examines how politically sensitive expressions are treated in the Croatian translation of Gogol's "Taras Bulba", including ethnic, religious, and social designations, as well as stereotypical representations of particular groups. In the contemporary context of reception, such elements are often perceived as offensive or politically incorrect, which raises a highly relevant question concerning the boundaries of translational ethics and (self-)censorship in the transmission of literary classics. The aim of the study is to identify the ways in which these expressions are handled in translation and to consider the potential consequences of translators' decisions, both at the micro-level of the text and at the macro-level of the overall approach to the work under analysis, including the very decision to translate such a work at all. The paper is theoretically grounded in discussions of ethics and censorship in translation, with particular emphasis on the tension between fidelity to the source text and adaptation to contemporary norms of political correctness. An additional interpretative framework is provided by postcolonial translation theories, which highlight the role of translational strategies in shaping the representation of other cultures. The analysis is conducted in three stages: first, politically sensitive expressions are identified in the source text; second, their solutions in the translation are analysed; and finally, the translation procedures employed – such as mitigation, literal rendering, or the use of additional explanations – are examined with regard to their ethical implications. Translation is thus viewed as a complex sociocultural act, taking into account the fact that the translation was produced by Roman Šovary, a translator and linguist of Jewish origin. An analysis of his choices, particularly in passages marked by antisemitic connotations, offers an additional perspective for understanding translational ethics as shaped by identity and historical circumstances. The study contributes to discussions of contemporary challenges in translating canonical works and deepens the debate on where the boundary is drawn today between fidelity to the source text, responsibility towards the author, and responsibility towards the target audience, whose perception of political sensitivity may differ significantly from that prevailing at the time the source text was created.

Keywords: ethics, Gogol, postcolonial studies, "Taras Bulba", translation

Mihajlo Rabrenović

Ustavni sud Srbije, Beograd, Srbija

mihajlo.rabrenovic.oii@gmail.com

JEZIK USTAVNIH VRIJEDNOSTI: TERMINOLOŠKI I DISKURZIVNI

Ustav se u pravnoj teoriji najčešće promatra kao normativni akt najviše pravne snage, no istodobno predstavlja i složen tekstualni i diskurzivni fenomen. Posebno osjetljivo područje njegova tumačenja čini jezik ustavnih vrijednosti – poput slobode, jednakosti, dostojanstva, pravde ili vladavine prava – koji je po svojoj prirodi apstraktan, semantički otvoren i kontekstualno uvjetovan. Istraživački problem rada odnosi se na pitanje kako se značenje tih vrijednosti oblikuje kroz jezičnu strukturu ustavnog teksta te kako se ono stabilizira, modificira ili proširuje u interpretativnoj praksi, osobito u okviru ustavnosudskog tumačenja. Time se otvara pitanje odnosa između normativne ambicije ustava i diskurzivne dinamike njegova jezika. Teorijski okvir rada temelji se na interdisciplinarnom spoju pravne lingvistike, kritičke analize diskursa i hermeneutičkih pristupa tekstu. Polazi se od uvida da ustavne vrijednosti nisu isključivo normativne kategorije s unaprijed zadanim značenjem, već diskurzivno konstruirani pojmovi čije se značenje oblikuje terminološkim izborima, metaforičkim strukturama i ustaljenim obrascima institucionalnog diskursa. Posebna se pozornost posvećuje odnosu između semantičke otvorenosti vrijednosnih pojmova i njihove funkcionalne uloge u pravnom poretku, kao i konceptu „život ustava“, unutar kojeg se značenje ustavnih vrijednosti razvija u interakciji teksta, interpretacije i društveno-povijesnog konteksta. Metodološki, rad se temelji na kvalitativnoj analizi ustavnog teksta, kombinirajući terminološku analizu ključnih vrijednosnih pojmova s elementima diskurzivne i pragmatičke analize. Analiza obuhvaća ispitivanje leksičkih izbora, semantičkih polja i diskurzivnih obrazaca u kojima se ustavne vrijednosti pojavljuju, kao i njihovu funkciju u normativnom i argumentacijskom kontekstu. Metodološki okvir proširuje se analizom odabranih primjera ustavnosudske prakse, s ciljem pokazivanja načina na koji se jezik ustavnih vrijednosti operacionalizira kroz sudsku argumentaciju, obrazloženja odluka i interpretativne tehnike. Time se povezuje jezična struktura ustava s njegovom institucionalnom primjenom. Znanstveno-stručni doprinos rada ogleda se u razvoju interdisciplinarnog analitičkog okvira za proučavanje jezika ustavnih vrijednosti, koji povezuje jezikoslovnu analizu normativnog teksta s diskurzivnom praksom ustavnosudskog tumačenja. Rad doprinosi dubljem razumijevanju ustavnih vrijednosti kao dinamičnih normativnih pojmova čije se značenje ne iscrpljuje u tekstu, već se proizvodi u kontinuiranoj interakciji između jezika, interpretacije i institucionalnog konteksta. Time se otvara prostor za sustavnije uključivanje jezikoslovnih uvida u analizu ustavnog prava i ustavnog sudovanja. Izlaganje se teorijski i metodološki oslanja na pravnolingvističke pristupe jeziku prava i sudskoj interpretaciji (Tiersma; Solan), kritičku analizu diskursa u europskoj tradiciji (Fairclough; Wodak), hermeneutičke i semantičke uvide o značenju i metafori (Gadamer; Ricoeur; Lakoff i Johnson), kao i na savremene teorije ustavnopravne interpretacije i vrijednosti (Barak; Dworkin), uz uvažavanje regionalnih jezikoslovnih doprinosa (Pranjković).

Ključne riječi: tumačenja ustavnog suda, ustavne vrijednosti, diskurs, jezik prava, pravna lingvistika

THE LANGUAGE OF CONSTITUTIONAL VALUES: TERMINOLOGICAL AND DISCURSIVE ASPECTS

In legal theory, the constitution is most commonly viewed as a normative act of the highest legal authority; at the same time, however, it also constitutes a complex textual and discursive phenomenon. A particularly sensitive area of its interpretation is the language of constitutional values—such as freedom, equality, dignity, justice, or the rule of law—which is by its nature abstract, semantically open, and context-dependent. The research problem addressed in this paper concerns the question of how the meaning of these values is shaped through the linguistic structure of the constitutional text and how it is subsequently stabilized, modified, or expanded in interpretative practice, particularly within constitutional adjudication. This opens up the broader issue of the relationship between the normative ambitions of the constitution and the discursive dynamics of its language. The theoretical framework of the paper is based on an interdisciplinary combination of legal linguistics, critical discourse analysis, and hermeneutic approaches to text. The analysis proceeds from the insight that constitutional values are not merely normative categories with fixed, pre-determined meanings, but rather discursively constructed concepts whose significance is shaped through terminological choices, metaphorical structures, and established patterns of institutional discourse. Particular attention is paid to the relationship between the semantic openness of value-laden concepts and their functional role within the legal order, as well as to the concept of the “living constitution,” within which the meaning of constitutional values develops through the interaction of text, interpretation, and socio-historical context. Methodologically, the paper is based on a qualitative analysis of the constitutional text, combining terminological analysis of key value concepts with elements of discourse and pragmatic analysis. The analysis includes an examination of lexical choices, semantic fields, and discursive patterns in which constitutional values appear, as well as their function within normative and argumentative contexts. The methodological framework is further expanded through the analysis of selected examples of constitutional court jurisprudence, with the aim of demonstrating how the language of constitutional values is operationalized through judicial reasoning, the justification of decisions, and interpretative techniques. In this way, the linguistic structure of the constitution is linked to its institutional application. The scientific and professional contribution of the paper lies in the development of an interdisciplinary analytical framework for the study of the language of constitutional values, which connects linguistic analysis of the normative text with the discursive practice of constitutional adjudication. The paper contributes to a deeper understanding of constitutional values as dynamic normative concepts whose meaning is not exhausted by the text itself, but is produced through continuous interaction between language, interpretation, and institutional context. This opens space for a more systematic integration of linguistic insights into the analysis of constitutional law and constitutional adjudication. The presentation is theoretically and methodologically grounded in legal-linguistic approaches to the language of law and judicial interpretation (Tiersma; Solan), critical discourse analysis within the European tradition (Fairclough; Wodak), hermeneutic and semantic insights into meaning and metaphor (Gadamer; Ricoeur; Lakoff and Johnson), as well as contemporary theories of constitutional interpretation and values (Barak; Dworkin), while also acknowledging relevant regional contributions in linguistics (Pranjković).

Keywords: constitutional court interpretation, constitutional values, discourse, language of law, legal linguistics

Larisa Ratsiburskaya

National Research Lobachevsky State University of Nizhny Novgorod, Russia

racib@yandex.ru

МЕДИЙНЫЕ НОВООБРАЗОВАНИЯ КАК ОТРАЖЕНИЕ АКТУАЛЬНЫХ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В СОВРЕМЕННОМ РОССИЙСКОМ ОБЩЕСТВЕ

В докладе в структурно-семантическом, социокультурном и лингвопрагматическом аспектах рассматриваются медийные новообразования, представляющие продуктивные модели, способы узуального и окказионального словообразования, в которых находят отражение и получают оценку актуальные социополитические и культурные процессы современного российского общества. Материалом исследования послужили новообразования узуального и окказионального характера, представленные в печатных российских СМИ, теле- и радиоэфире последних лет. Цель исследования – структурно-семантический и функциональный анализ указанных новообразований. В ходе исследования использовались описательный метод, компонентный анализ, словообразовательный анализ. В результате исследования установлено, что новообразования в современных медийных текстах создаются с помощью префиксов *анти-* с семантикой противоположности, отрицания (*антишоп, антинейросети, антипремия, антиковидный*), *пост-* временной семантики (*поствирусный, посткарантинный, постпрививочный*), *псевдо-* с семантикой неистинности, ложности (*псевдовыборы, псевдоидеи, псевдоресторан, псевдофинансисты, псевдоэксперты, псевдовинственные европейцы*), *экс-* с семой "бывший" (*экс-адвокат, экс-политик, экс-полковник, экс-военный, экс-супруг*), размерно-оценочных префиксов *супер-* (*суперкриминал, суперсчастливики, суперпродуктивный, суперловяльный, суперспортивные люди, супержатые сроки*), *гипер-* (*гипертактильность, гипербдительность*), *мега-* (*мегадруг, мегабодигарды, мегапафосный, меганестройный*), а также с помощью суффиксов с процессуальной семантикой *-(из)аци(я)* (*диктаторизация Европы, прибалтизация исторической памяти, киборгизация человека*) и др. В отражении пандемийной ситуации, украинского конфликта участвуют сложные новообразования агглютинативной и контаминированной структур, новообразования с префиксоидами *евро-* (*европсевдолидеры, евронахлебники, евролизит, евроначисть*), *укро-* (*укровоязки, укропатриоты, укробомонд, укрошатино, укропропаганда*). Проведенное исследование способствует определению основных тенденций современного русского словообразования и отражает специфику восприятия актуальных социополитических событий русским языковым сознанием. Результаты исследования вносят вклад в теорию деривации, в неологию и неографию.

Ключевые слова: словообразование, медиа, новообразования, словообразовательные аффиксы, словообразовательные модели, словообразовательные способы

MEDIA NEW FORMATIONS AS A REFLECTION OF CURRENT SOCIO-POLITICAL PROCESSES IN MODERN RUSSIAN SOCIETY

The report examines media neologisms in structural, semantic, sociocultural and linguopragmatic aspects. They represent productive models, methods of usual and occasional word formation, which reflect and evaluate the current socio-political and cultural processes of modern Russian society. The material of the study consisted of neologisms of a casual and occasional nature, presented in the print Russian media, television and radio broadcasts of recent years. The purpose of the study is a structural, semantic and functional analysis of these neologisms. The author used the descriptive method, component analysis, and word-formation analysis in the research. As a result of the study, it was found that neologisms in modern media texts are created using prefixes анти- with the semantics of opposites, negation (антитип, антинейросети, антипремия, антиковидный), пост- temporal semantics (поствирусный, посткарантинный, постпрививочный), псевдо- with the semantics of untruth, falsity (псевдовыборы, псевдоидеи, псевдоресторан, псевдофинансисты, псевдоэксперты, псевдовоинственные европейцы), экс- with the seme „former“ (экс-адвокат, экс-политик, экс-полковник, экс-военный, экс-супруг), as well as size-estimation prefixes супер- (суперкриминал, суперсчастливчики, суперпродуктивный, суперлояльный, суперспортивные люди, суперсжатые сроки), гипер- (гипертактильность, гипер-бдительность), мега- (мегадруг, мегабодигарды, мегапафосный, меганестройный), as well as using suffixes with procedural semantics -(из)аци(я) (диктаторизация Европы, прибалтизация исторической памяти, киборгизация человека) etc. Compound neologisms of agglutinative and contaminated structures, neologisms with the prefixes евро- (европсевдолидеры, евронахлебники, евроэлита, евроначисть), укро- (укровояки, укропатриоты, укробомонд, укрошапито, укропропаганда) are involved in reflecting the pandemic situation and the Ukrainian conflict. The conducted research contributes to the definition of the main trends of modern Russian word formation and reflects the specifics of the perception of current socio-political events by the Russian linguistic consciousness. The results of the study contribute to the theory of derivation, to neology and neography.

Keywords: word formation, media, neoplasms, word-formation affixes, word-formation models, word-formation methods

Jakov Sabljic

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
jakovsablji@gmail.com

**ULOGA TURBOFOLKA U ROMANU *IZBACIVAČI MAJKE BOŽJE*: IZMEĐU IRONIJE,
KRITIKE I DEKADENCIJE**

Ovaj rad istražuje ulogu turbofolka u romanu *Izbacivači Majke Božje* Nenada Stipanića, s posebnim naglaskom na to kako ovaj glazbeni žanr oblikuje prikaz identiteta, moralne dekadencije i društvenih vrijednosti. Istraživački problem temelji se na pitanju na koji način turbofolk, kao kulturni i estetski fenomen, doprinosi ironijskom i kritičkom oblikovanju književnoga svijeta romana te kako se pomoću njega oblikuju rodni, religijski i društveni obrasci. Metodološki, rad se oslanja na analizu teksta pomoću interdisciplinarnoga pristup. Književno-analitički okvir kombinira se s kulturološkim i sociološkim teorijama o turbofolku, popularnoj kulturi i potrošačkom društvu. Posebna se pozornost posvećuje odabranim odlomcima u kojima se citiraju stihovi turbofolk pjesama te njihovoj interakciji s narativnim kontekstom i razvojem likova. Analiza uključuje i teorijske uvide dosadašnje literature u kojoj se turbofolk definira kao spoj kiča, hiperseksualizacije, nasilnoga mačizma i konzumerističkih vrijednosti. Znanstveno-stručni doprinos rada ogleda se u tome što turbofolk u romanu nije shvaćen isključivo kao glazbeni žanr, već kao narativni i simbolički mehanizam koji strukturira likove, radnju i društvenu kritiku. Ovim pristupom rad doprinosi razumijevanju uloge popularne kulture u suvremenoj hrvatskoj književnosti te otvara prostor za širu raspravu o turbofolku kao književnom motivu i kulturološkom fenomenu.

Gljučne riječi: dekadencija, identitet, ironija, kriminal, noćni klubovi, potrošačka kultura, seksualnost, turbofolk

THE ROLE OF TURBO-FOLK IN THE NOVEL *IZBACIVAČI MAJKE BOŽJE*:
BETWEEN IRONY, CRITIQUE, AND DECADENCE

This paper explores the role of turbo-folk in Nenad Stipanić's novel *Izbacivači Majke Božje*, with particular emphasis on how this musical genre shapes the representation of identity, moral decadence, and social values. The research problem is based on the question of how turbo-folk, as a cultural and aesthetic phenomenon, contributes to the ironic and critical construction of the novel's literary world, and how it is used to shape gender, religious, and social patterns. Methodologically, the paper relies on textual analysis through an interdisciplinary approach. The literary-analytical framework is combined with cultural and sociological theories on turbo-folk, popular culture, and consumer society. Special attention is devoted to selected passages in which turbo-folk song lyrics are quoted, as well as to their interaction with the narrative context and character development. The analysis also incorporates theoretical insights from previous scholarship that defines turbo-folk as a blend of kitsch, hypersexualization, violent machismo, and consumerist values. The scholarly contribution of the paper lies in the fact that turbo-folk in the novel is not understood solely as a musical genre, but as a narrative and symbolic mechanism that structures characters, plot, and social critique. With this approach, the paper contributes to the understanding of the role of popular culture in contemporary Croatian literature and opens up space for a broader discussion on turbo-folk as a literary motif and cultural phenomenon.

Keywords: decadence, identity, irony, crime, nightclubs, consumer culture, sexuality, turbo-folk

Brane Senegačnik

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

brane.senegacnik@gmail.com

ŠTO ŠAPUĆE ODISEJ? ŠTO PJEVA ZEVS?

Tema rasprave su elementi antičke literature i kulture u zbirkama dvaju značajnih hrvatskih pjesnika zrele generacije, Tomislava Marijana Bilosnića (*Odisejeve pjesme, Odisej*) i Dražena Katunarića (*Što mi je šaputao Zevs?*). Kao što se njihove poetike u cjelini jako razlikuju, tako su različiti i načini njihove upotrebe antičkih elemenata. Ono što imaju zajedno, je to, da ih upotrebljavaju sa velikom inventivnošću, živom stvaralčkom maštom; ni kod jednog ni kod drugog oni ne predstavljaju puke intelektualne aluzije, konceptualni material za eruditsku igru, već su dio realnosti pojedinačne pjesme, koja je formirana na taj način, da izaziva od čitaoca uspostavljanje eksistencionalnog odnosa. Nadrealistički dinamizam Bilosnićevih stihova sliva fragmente homerskoga Odiseja sa drugim likovima grčke mitske tradicije, a ujedno se i otvara u transtemporalnu perspektivu: citati brojnih pjesnika iz dvadestog stoljeća zapravo pomažu stvarati novi mitski svijet, koji paradokсно postoji jedino u tim pjesmama: svijet, koji je potpuno suvremen, iako s druge stani ima izrazito vidljive poteze antičke davnine i pre svega djeluje kao svaki istinski mit – brezvremeno. Nešto slično važi i za u pogledu emocionalnosti suzdržaniju, intelektualistički obojeni Katunarićev pjesnički rukopis; iz naslova pjesama očito je, da se zbirka temelji na antičkoj tradiciji: imena božanstava, mitskih heroja, gradova, brda, ali je vrlo teško utvrditi, da li ti elementi tradicije funkcionišu kao motivi, teme ili možda samo kao kulturne aluzije, koje jasno nacrtanoj pjesamskoj realnosti dodavaju tajanstveniji karakter, a katkad i tako rekući mitsku dubinu. Sve su tri zbirke vanredno zanimjive u pogledu tekstološke analize; odnos pojedinačnih pjesama do antičkih hipoteksta jako varira, a isto tako dinamične i raznovrsne i teško opredjeljive su i funkcije citatnih fragmenata iz suvremene literature, koji se mogu pojavljivati bilo kao dio teksta bilo kao paratekst (motto, fusnota).

Ključne riječi: antička književnost, Bilosnić, hipotekst, Katunarić, paratekst, poezija

WHAT IS ODYSSEUS WHISPERING? WHAT IS ZEUS' SONG?

The paper will examine elements of ancient literature in the collections of two important Croatian poets of the mature generation, Tomislav Marijan Bilosnić (*Odisejeve pjesme, Odisej*) and Dražen Katunarić (*Što mi je šaputao Zeus?*). Just as their poetics are very different, so too is their use of ancient elements. What connects them in this diversity is that they use them very inventively, with lively creative imagination, and that they are not just intellectual references, conceptual material for an intellectual game, but part of a poetic reality that is shaped in such a way as to challenge the reader to establish an existential relationship. The surrealistic dynamism of Bilosnić's verses combines fragments of Homer's *Odyssey* with other characters from Greek mythological tradition, but also opens up a trans-temporal perspective: quotations from numerous contemporary poets actually create a new mythical world, unique to these poems: a world that is completely contemporary, yet at the same time has strong features of ancient antiquity and, above all, functions like any true myth – timelessly. Something similar applies to Katunarić's more restrained, intellectualistic poetic style: the titles of the poems indicate that the collection is based on ancient tradition: names of deities, mythical heroes, places, landmarks, but it is difficult to say whether these elements of tradition represent motifs or themes or perhaps just cultural references that give the clearly delineated poetic reality a more mysterious character, and sometimes even a mythical depth. All three collections are extremely interesting from a textological point of view: The relationship between the poems and ancient hypotexts varies greatly, and the role of numerous quotations from contemporary literature, which may appear as part of the text or as paratext (motto, footnote), is also extremely varied and difficult to determine.

Keywords: ancient literature, Bilosnić, hypotext, Katunarić, paratext, poetry

Ivana Slivková

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Inštitút stredoeurópskych štúdií,
Prešov, Slovakia

ivana.slivkova@unipo.sk

KULTÚRNY OBRAZ INAKOSTI V SÚČASNEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRE

Príspevok identifikuje elementy cudzích kultúrnych kódov v súčasnej slovenskej literatúre. Analyzuje vybrané texty s dôrazom na interkultúrne aspekty a ich obraz v literárnom diele s cieľom podporiť kultúrny dialóg a ukázať rozdiely medzi objektívnym a subjektívnym zobrazením kultúr. V interpretáciách príbehov o rôznych kultúrach je umožnené vnímať rôznorodé znaky, o. i. aj jazyk a rozvíjať schopnosti nevyhnutné na autentickú medzikultúrnu komunikáciu. Obrazy cudzincov v literárnych dielach sú vybrané bez tematického ohraničenia príbehov, čo umožňuje podnecovať recepciu kultúrneho kódu, ale zároveň čitateľskú participáciu na tvorbe obrazu inakosti. Výklad sujetov, v ktorých dochádza k stretu rôznych kultúr podporuje vyššie kognitívne schopnosti – kritické myslenie, schopnosť argumentácie, toleranciu nejednoznačnosti a prácu s významovými vrstvami textu. Metóda sprostredkovania ľudskej skúsenosti prostredníctvom fabulácie patrí medzi najstaršie formy komunikácie a rovnako dlho zobrazovanie cudzích prvkov v umeleckej literatúre tvorí most ku kultúrne korektným mravom.

Kľúčové slová: interkultúrna komunikácia, kultúrny kód, obraz inakosti, slovenská literatúra

THE CULTURAL IMAGE OF OTHERNESS IN CONTEMPORARY SLOVAK LITERATURE

The paper identifies elements of foreign cultural codes in contemporary Slovak literature. It analyzes selected texts with an emphasis on intercultural aspects and their representation in literary works with the aim of promoting cultural dialogue and highlighting the differences between objective and subjective representations of cultures. Interpretations of stories about different cultures allow us to perceive diverse characteristics, including language, and develop the skills necessary for authentic intercultural communication. The images of foreigners in literary works are selected without thematic limitations on the stories, which encourages the reception of cultural codes, but also reader participation in the creation of images of otherness. The interpretation of subjects in which different cultures clash promotes higher cognitive skills—critical thinking, the ability to argue, tolerance of ambiguity, and working with the layers of meaning in a text. The method of conveying human experience through fiction is one of the oldest forms of communication, and the depiction of foreign elements in artistic literature has long served as a bridge to culturally correct morals.

Keywords: cultural code, intercultural communication, image of otherness, Slovak literature

Marko Stabej i Ina Poteko

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenia

marko.stabej@ff.uni-lj.si, ina.poteko@ff.uni-lj.si

VEČJEZIČNOST AKADEMSKEGA DISKURZA: PRAKTIČNA REALNOST ALI TEORETSKA UTOPIJA

Akademsko sfero sestavljajo univerzitetna predavanja, študijska literatura, konference in drugi mednarodni dogodki, objavljeni strokovni in znanstveni prispevki, administracija..., vsaka od naštetih oblik pa ima svoje jezikovne prakse. V tem prispevku se bomo omejili predvsem na vprašanje organiziranja akademskih prireditvev z mednarodno udeležbo v Sloveniji z jezikovnega vidika. Za slovenski prostor večjezičnost sicer ni nekaj novega, so se pa spremenile vsakodnevne sporazumevalne navade, saj je izrazito več ljudi kot v preteklosti zasebno, študijsko ali službeno vpletenih v mednarodno sporazumevanje. V akademskem prostoru tako vse bolj samoumevna jezikovna izbira postaja angleščina, saj se zdi, da omogoča lažji dostop do literature in širši doseg raziskovalnih rezultatov, obenem pa je bolj praktična in enostavna pri organizaciji mednarodnih dogodkov. Vprašanje je, kakšen jezikovni režim na akademskih (in drugih) prireditvah z mednarodno udeležbo omogoča razmeroma učinkovito sporazumevanje in sodelovanje po eni strani, po drugi pa zagotavlja tudi dejavno komunikacijsko vlogo enega ali več lokalnih/neglobalnih jezikov. Na podlagi izkušenj iz slovenske situacije lahko sklepamo, da to ni enostavno, je pa uresničljivo. Pregled nekaterih sodobnih jezikovnih praks mednarodnih dogodkov, izvedenih v povezavi z Univerzo v Ljubljani, je pokazal dve prevladujoči strategiji: vse poteka v angleškem jeziku (v slovenščini je mogoče najti le obvestila o dogodku na spletnih straneh fakultet članic) ali pa se dogodek izvaja delno v slovenskem in delno v angleškem jeziku, spremljevalno gradivo pa je večinoma v slovenščini in angleščini. V praksi se sicer pogosto zgodi, da vsa besedila niso v celoti v obeh jezikih (prevladuje angleščina), prav tako pa ni vedno razvidno, kaj v programu dogodka bo izvedeno v angleščini in kaj v slovenščini. Primer mednarodnega simpozija z bolj odprtimi jezikovnimi režimi je Simpozij Obdobja v organizaciji Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki sprejema prispevke v vseh slovanskih in občasno tudi drugih jezikih, kot sta angleščina in nemščina. Zdi se, da so za uspešno organizacijo in izvedbo mednarodnih dogodkov ključni predvidevanje situacije, čim jasnejša opredelitev režima že pred dejansko organizacijo prireditve in pripravljenost na prožno izvedbo. Lažje vključevanje lokalnih jezikov v mednarodni dogodek omogočajo tudi umetnointeligenčna in druga digitalna orodja; v kontekstu sorodnih jezikovnih skupin, kot je npr. (južno)slovanska, pri katerih obstaja relativno visoka stopnja medsebojnega razumevanja, pa se odpirajo tudi dodatne možnosti za večjezičnost brez nujne potrebe po rabi angleščine.

Ključne besede: akademski diskurz, jezikovno načrtovanje, mednarodni dogodki, slovenščina, večjezičnost

MULTILINGUALISM IN ACADEMIC DISCOURSE: PRACTICAL REALITY OR THEORETICAL UTOPIA

The academic sphere encompasses university lectures, study materials, conferences and other international events, published papers, administration, and more – each with its own linguistic practices. In this paper, we focus primarily on the organization of academic events with international participation in Slovenia from a linguistic perspective. Although multilingualism is not a new phenomenon in the Slovenian context, everyday communicative habits have changed considerably, as a significantly larger number of people than in the past are now involved in international communication in their private, academic, or professional lives. In the academic domain, English is increasingly becoming the default linguistic choice, as it appears to enable access to literature, broaden the dissemination of research findings, and simplify the organization of international events. The question, however, is what kind of linguistic regime at academic (and other) events with international participation ensures relatively effective communication and collaboration as well as an active communicative role for one or more local/non-global languages. Based on the Slovenian experience, this is not a simple task, yet it is achievable. A review of recent linguistic practices at international events organized in connection with the University of Ljubljana has revealed two predominant strategies: either the entire event is conducted in English (with Slovenian appearing only in announcements on faculty websites), or the event takes place partly in Slovenian and partly in English, with accompanying materials usually provided in both languages. In practice, however, it often happens that not all texts are fully bilingual (English tends to dominate), and it is not always clear which parts of the program will be delivered in English and which in Slovenian. An example of an international symposium with a more open linguistic regime is Simpozij Obdobja, organized by the Centre for Slovene as a Second and Foreign Language at the Department of Slovene Studies, Faculty of Arts, University of Ljubljana, which accepts contributions in all Slavic languages and, occasionally, in other languages such as English and German. It appears that the successful organization and execution of international events depend on anticipating communicative situations, defining the linguistic regime as clearly as possible prior to the event, and maintaining flexibility during implementation. Artificial intelligence and other digital tools also make it easier to integrate local languages into an international event. Moreover, in contexts involving related language groups, such as the (South) Slavic languages, which exhibit a relatively high degree of mutual intelligibility, additional opportunities for multilingualism emerge, even without the necessary use of English.

Keywords: academic discourse, international events, language planning, multilingualism, Slovene language

Tomislav Stojanov

Sveučilište u Nottinghamu, Velika Britanija

tomislav.stojanov1@nottingham.ac.uk, tstojan@gmail.com

INTERPUNKCIJSKA KODIFIKACIJA HRVATSKOGA I SRPSKOGA JEZIKA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Jedna od najuočljivijih pojava jugoslavenske ideologije ogleda se u nastojanjima da se hrvatski i srpski jezik ujedine u homogeniji, zajednički jezični sustav. U procesu jugoslavenske jezične unifikacije pravopis je imao ključnu ulogu. Za istraživače jezičnih politika on ima izrazitu sociopolitičku dimenziju: pravopisna se norma tradicionalno oblikuje pod utjecajem političkih i institucionalnih čimbenika te se često promatra kao sredstvo jezične i društvene regulacije. Hrvatski i srpski jezik prošli su kroz niz značajnih pravopisnih reformi tijekom 19. i 20. stoljeća. Ovaj se rad usredotočuje na Pravopisno uputstvo iz 1929. godine i njegovo mjesto u pokušaju pravopisnog ujedinjenja Hrvata i Srba, s posebnim naglaskom na interpunkciju i promjene koje je ta reforma donijela. Budući da interpunkcija ima više tehnički, a manje ideološki karakter u usporedbi s drugim pravopisnim pitanjima, poput pisma ili fonetsko-morfoloških rješenja, njezina analiza otvara prostor za preciznije razumijevanje mehanizama pravopisnih reformi. Ispitivanje u kojoj se mjeri nova norma oslanjala na ranije uspostavljene hrvatske i srpske interpunkcijske sustave omogućuje dublji uvid u ulogu interpunkcije u procesima standardizacije, njihovo nasljeđe te šire jezičnopolitičke okolnosti promatranoga razdoblja. Metodologija istraživanja temelji se na usporedbi četrnaest hrvatskih i četiri srpska normativna pravopisna priručnika, objavljenih prije i nakon Pravopisnog uputstva iz 1929., s naglaskom na terminološke razlike, sustav interpunkcijskih znakova i sadržaj pravila.

Ključne riječi: pravopis, pravopisna reforma, jezična politika, interpunkcija, hrvatski jezik, srpski jezik

PUNCTUATION CODIFICATION OF THE CROATIAN AND SERBIAN LANGUAGES BETWEEN THE TWO WORLD WARS

One of the most prominent manifestations of Yugoslav ideology is reflected in efforts to unify the Croatian and Serbian languages into a more homogeneous, common linguistic system. In the process of Yugoslav language unification, orthography played a key role. For researchers of language policy, orthography holds a distinct sociopolitical dimension: the normative rules of orthography have traditionally been shaped under the influence of political and institutional factors and are often regarded as a means of linguistic and social regulation. Both Croatian and Serbian underwent a series of significant orthographic reforms during the 19th and 20th centuries. This study focuses on the 1929 Orthographic Guidelines (“Pravopisno uputstvo”) and their role in the attempt to unify the orthography of Croats and Serbs, with particular emphasis on punctuation and the changes introduced by this reform. Since punctuation has a more technical and less ideological character compared to other orthographic issues, such as script or phonetic-morphological rules, its analysis allows for a more precise understanding of the mechanisms of orthographic reforms. Examining the extent to which the new norms relied on previously established Croatian and Serbian punctuation systems provides deeper insight into the role of punctuation in standardization processes, their legacy, and the broader sociolinguistic and political context of the period. The research methodology is based on a comparison of fourteen Croatian and four Serbian normative orthographic manuals published before and after the 1929 Orthographic Guidelines, with a focus on terminological differences, the system of punctuation marks, and the content of the rules.

Keywords: Orthography, Spelling, Spelling Reform, Language Policy, Punctuation, Croatian, Serbian

Anamarija Sućec

Fakultet humanistike i umjetnosti, Rosario, Argentina / Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Hrvatska
anamarija.sucec@gmail.com

HRVATSKI JEZIK NA DRUGOJ STRANI – POUČAVANJE HRVATSKOG KAO STRANOG JEZIKA U ROSARIJU

Izlaganje se bavi specifičnostima poučavanja hrvatskoga kao stranog jezika u argentinskom gradu Rosariju, prostoru u kojem se susreću različite generacije hrvatskih potomaka, zainteresirani studenti bez hrvatskih korijena te heterogene skupine polaznika s vrlo različitim predznanjima. Na Nacionalnom sveučilištu u Rosariju hrvatski se jezik predaje u okviru triju razina (A1–B1), a oblik nastave kombinira jezične, sociokulturne i komunikacijske elemente. Takav pristup pokazuje se ključnim u kontekstu u kojem je hrvatski jezik istodobno i strani jezik (za većinu polaznika) i nasljedni jezik (za potomke migranata), što otvara pitanje njegovog statusa, motivacije za učenje te emocionalne dimenzije vezane uz identitet. Izloženi će se primjeri iz prakse usredotočiti na izazove rada u heterogenim skupinama: različite razine ovladanosti jezikom, raznolike jezične biografije, različite potrebe i očekivanja studenata te nužnost prilagodbe nastavnih materijala. Poseban naglasak stavlja se na isprepletenost jezika i kulture, budući da je kulturni okvir ključan za razumijevanje mnogih jezičnih pojava (npr. koncept *pomalo* ili pragmatičke razlike u svakodnevnoj komunikaciji). Kroz analizu nastavnih aktivnosti pokazat će se kako prenošenje kulture potiče usvajanje jezika i obrnuto – kako usvajanje jezičnih struktura otvara prostor za dublje razumijevanje kulturnih značenja. Cilj izlaganja jest prikazati aktualno stanje poučavanja hrvatskoga u Rosariju, predstaviti dobre prakse i istaknuti potrebe zajednice, ali i potaknuti raspravu o pozicioniranju hrvatskoga jezika na globalnoj karti migracijskih i jezičnih tokova. Time se otvara i šire pitanje: kako poučavati hrvatski jezik „na drugoj strani“ – u kontekstu u kojem je jezik i most prema identitetu i instrument kulturnog povezivanja.

Ključne riječi: hrvatska dijaspora u Argentini, hrvatski kao strani jezik, heterogene skupine, jezik i kultura, motivacija, nasljedni jezik, Rosario

CROATIAN ON THE OTHER SIDE – TEACHING CROATIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN ROSARIO

This presentation explores the specific context of teaching Croatian as a foreign language in Rosario, Argentina, a setting that brings together multiple generations of Croatian descendants, students without Croatian heritage, and heterogeneous learner groups with highly diverse linguistic backgrounds. At the National University of Rosario, Croatian is taught across three levels (A1–B1), using an approach that blends linguistic, sociocultural, and communicative components. Such an approach proves essential in a context where Croatian functions simultaneously as a foreign language (for most learners) and a heritage language (for descendants of Croatian migrants), raising important questions about language status, learner motivation, and identity-related emotional dimensions. Drawing on examples from classroom practice, the presentation highlights the challenges of working with mixed-ability groups: varying degrees of language proficiency, diverse linguistic biographies, students' differing needs and expectations, and the necessity of adapting teaching materials. Special attention is given to the interconnection between language and culture, as cultural knowledge is fundamental to understanding many linguistic phenomena (e.g., the concept of *pomalo* or pragmatic norms of everyday interaction). Through analysis of classroom activities, the presentation demonstrates how cultural transmission supports language acquisition and how, conversely, linguistic development enables deeper access to cultural meaning. The aim is to present the current state of Croatian language teaching in Rosario, showcase effective practices, and identify the needs of the community, while also encouraging discussion on the positioning of Croatian within global migration and language-learning flows. Ultimately, the presentation invites reflection on how to teach Croatian “on the other side” – in a context where the language acts both as a bridge to identity and as an instrument of cultural connection.

Keywords: Croatian as a foreign language, Croatian diaspora in Argentina, heritage language, heterogeneous groups, language and culture, motivation, Rosario

Alen Albin Širca

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

alenalbin.sirca@ff.uni-lj.si

**KNJIŽEVNA FUNKCIJA SLOVENSKEG NARJEČJA U DJELIMA FRANA KRSTE
FRANKOPANA**

Prilog će najprije pružiti kratak pregled dosadašnjih istraživanja, kako u slovenskoj tako i u hrvatskoj književnopovijesnoj znanosti, koja se bave prisutnošću i funkcijom slovenskih pasaža u djelomičnom prijevodu Molièreove komedije *George Dandin ou le mari confondu* (1668) što ga je načinio Fran Krsto Frankapan pod naslovom *Jarne bogati*. Osim toga, rad će analizirati i jednu pjesmu (ili popijevku) iz njegove zbirke *Gartlic za čas kratiti*, koja je u cijelosti napisana na istočnoslovenskom dijalektu – činjenicu koja je u suvremenoj znanosti o književnosti ostala uglavnom nepoznata. Dijalektološkom i komparativnom analizom, u usporedbi s mladom slovenskom dijalektnom književnom produkcijom, nastojat će se ukazati na strukturnu ambivalentnost takvih književnih uporaba slovenskih dijalekata, koji ipak teže ludičnom, komičnom odnosno satiričnom izrazu. Na koncu, u okviru suvremene imagološke refleksije, prilog će pokušati rasvijetliti kakva je bila slika o Slovencima (ili Kranjcima) u očima hrvatskoga plemstva, koje je živjelo u neposrednom susjedstvu slovenskih zemalja, ili možda samo unutar tzv. ozaljskog književnog kruga s kojim je Fran Krsto Frankapan bio osobno i intelektualno povezan.

Ključne riječi: Fran Krsto Frankan, imagologija literarni prijevod, slovenščina, Slovenci

THE LITERARY FUNCTION OF THE SLOVENIAN DIALECT IN THE WORKS OF FRAN KRSTO FRANKOPAN

The contribution will first provide a comprehensive overview of the research conducted thus far, both within Slovenian and Croatian literary historiography, concerning the presence and function of Slovenian passages in Fran Krsto Frankapan's partial translation of Molière's comedy *George Dandin ou le mari confondu* (1668), known under the title *Jarne bogati*. In addition to this, the paper will also examine a poem (or song) from Frankapan's poetic collection *Gartlic za čas kratiti*, which is written entirely in an eastern Slovenian dialect – a fact that has remained relatively unnoticed in contemporary scholarship. Through dialectological and comparative analysis, juxtaposing this text with later examples of Slovenian dialectal literature, the contribution will seek to highlight the structural ambivalence inherent in such literary uses of Slovenian dialects. Despite their hybridity, these linguistic forms tend to gravitate toward humorous, playful, and satirical expression. Finally, within an contemporary imagological framework, the contribution will explore how these linguistic and stylistic strategies may reflect the perception and representation of Slovenes in the eyes of the Croatian aristocracy, particularly those in close proximity to the Slovenian lands. Special attention will be devoted to the so-called Ozalj literary circle, with which Fran Krsto Frankapan was personally and intellectually associated.

Keywords: Fran Krsto Frankapan, imagology, literary translation, Slovene language, Slovenes

Vlatka Štimac Ljubas

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, Hrvatska

vlatka.stimac@lzmk.hr

BRIGA O FARMACEUTSKOM NAZIVLJU KAO DIO NACIONALNOG PLANA HRVATSKE JEZIČNE POLITIKE

Donesen prije dvije godine, u veljači 2024., Zakon o hrvatskome jeziku u svojem trećem dijelu pod nazivom *Sustavna i stručna skrb o hrvatskom jeziku* određuje kako je dio te skrbi ne samo „unaprjeđenje jezičnih tehnologija za hrvatski jezik uporabom elektroničke (digitalne) leksikografije“, nego i „razvoj nazivlja na hrvatskom standardnom jeziku u okviru normiranja i jezičnog planiranja“. U skladu s time jedan je od ciljeva nacionalne jezične politike usustavljanje nazivlja te uporaba mrežne leksikografije, ali i uspostava komunikacije s lektorskim službama u tijelima državne uprave koje će skrbiti o terminološkim prazninama i nedoumicama osiguravajući na taj način terminološku ujednačenost. U ovome se izlaganju stoga, kao prinos sustavnoj nacionalnoj jezičnoj politici, analiziraju natuknice nazivi farmaceutsko-farmakološke struke u mrežnim leksikografskim izdanjima: terminološkim bazama (poput *Strune*), enciklopedijama i portalima. Pokazuje se sastav i postanak hrvatskoga farmaceutskog nazivlja: posuđivanje i tvorbeni načini, iznimno postanak imenica (*analeptici, analgetici, antihistaminici, barbiturati, mukolitici – sekretolitici; krutište, talište, ležište*) i pridjeva, osobito sufiksalne tvorbe (*iglast, igličast, kristalan, kristaličan, kristalast*), te višerječnih naziva (*buroval/burovljeva voda, farmaceutska tehnologija, galenski lijekovi / gotovi lijekovi, dijagnostička sredstva – dijagnostici*). Kako su nazivi s područja farmaceutske struke uglavnom dio kemijskoga i temeljnoga medicinskog nazivlja, potrebna je neprestana suradnja stručnjaka svojih područja s jezikoslovcima i leksikografima. Analiza se provodi, osim na mrežnim leksikografskim izdanjima kao izvorima, s područja farmaceutske struke uzimajući u obzir radove Vladimira Grdinića, *Hrvatsku farmakopeju* te priručnik *Synonyma pharmaceutica* Josipa Hofmana.

Ključne riječi: farmaceutski nazivi, mrežna enciklopedija, postanak naziva, sastav naziva, terminološke baze, Zakon o hrvatskome jeziku

ATTENTION TO PHARMACEUTICAL TERMINOLOGY AS PART OF THE NATIONAL PLAN OF CROATIAN LANGUAGE POLICY

Adopted two years ago, in February 2024, the Croatian Language Act stipulates, in its third part entitled 'Systematic and Expert Attention to the Croatian Language', that such care includes not only the 'improvement of language technologies for the Croatian language through the use of electronic (digital) lexicography', but also the 'development of terminology in the Croatian standard language within the framework of standardisation and language planning'. Accordingly, one of the goals of the national language policy is the systematisation of terminology and the use of online lexicography, as well as the establishment of communication with proofreading and language editing departments of state administration bodies, which will attend to terminological gaps and uncertainties, thus ensuring terminological uniformity. Therefore, as a contribution to a systematic national language policy, this paper analyses the entries and the pharmaceutical and pharmacological terminology in online lexicographic publications: terminological databases (such as *Struna*), encyclopedias, and portals. The paper details the composition and formation of Croatian pharmaceutical terminology: borrowing and word formation processes, especially the formation of nouns (e.g. *analeptici*, *analgetici*, *antihistaminici*, *barbiturati*, *mukolitici – sekretolitici*; *krutište*, *talište*, *ležište*) and adjectives, particularly those formed by suffixation (e.g. *iglast*, *igličast*, *kristalan*, *kristaličan*, *kristalast*), as well as multi-word terms (e.g. *burova/burovljeva voda*, *farmaceutska tehnologija*, *galenski lijekovi / gotovi lijekovi*, *dijagnostička sredstva – dijagnostici*). Since terms from the field of pharmacy are largely part of chemical and basic medical terminology, continuous cooperation between specialists in their respective fields and linguists and lexicographers is necessary. In addition to using online lexicographic publications as sources, the analysis also draws on materials from the pharmaceutical field, including the works of Vladimir Grdinić, the *Croatian Pharmacopoeia*, and the manual *Synonyma pharmaceutica* by Josip Hofman.

Keywords: Croatian Language Act, formation of terms, online encyclopedia, pharmaceutical terms, structure of terms, terminological databases

Vice Šunjić i Ivan Lujo

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

vsunjic@unizd.hr, ivanlujo123@gmail.com

ANGLIZMI U LEKSIKU MLADIH GOVORNIKA HRVATSKOGA JEZIKA

Suvremeni hrvatski jezik odlikuju intenzivni jezični dodiri posebice s engleskim jezikom, što rezultira sve većom prisutnošću angлизama u hrvatskome jeziku. Iako je priljev angлизama u hrvatski jezik predmet različitih jezikoslovnih rasprava, relativno je malo istraživanja koja se bave njihovom stvarnom uporabom među govornicima mlađe dobi te načinom na koji mlađe generaciju percipiraju njihovo značenje, uporabu i stupanj prihvatljivosti u svakodnevnoj komunikaciji. Stoga će u sklopu ovoga rada biti predstavljeni rezultati istraživanja razumijevanja i uporabe odabranih angлизama među ispitanicima mlađe životne dobi. Istraživanjem su obuhvaćeni učenici osnovne i srednje škole te studenti. Cilj je istraživanja dati uvid u poznavanje i uporabu tih leksičkih jedinica među ispitanicima. Istraživanje je provedeno primjenom upitnika kojim su se prikupljali podaci o razumijevanju značenja angлизama, njihovoj uporabi u svakodnevnoj komunikaciji te vrstama komunikacijskih situacija u kojima se pojavljuju. Takav pristup omogućuje uvid u to kako mladi govornici hrvatskoga jezika doživljavaju angлизme i ovladavaju njima. Prikupljeni podaci, osim toga, daju uvid u suvremene komunikacijske navike mladih govornika hrvatskog jezika. Rezultati provedenog istraživanja mogli bi pridonijeti razumijevanju dinamike promjena u suvremenom hrvatskom leksiku mladih govornika hrvatskoga jezika te uloge engleskog jezika u oblikovanju njihova jezičnog identiteta.

Ključne riječi: Angлизmi, istraživanje, mladi govornici, svakodnevna komunikacija

ANGLICISMS IN THE LEXIS OF THE YOUNG SPEAKERS OF THE CROATIAN LANGUAGE

Contemporary standard Croatian language is characterized by comprehensive language contact with the English language, which results in a very increased presence of anglicisms in the Croatian language. Although the influx of anglicisms into the Croatian language has been the subject of many linguistic discussions, there is relatively a small number of research that deal with their actual use among the younger speakers and the way the younger generations perceive their meaning, use, and degree of acceptability in everyday communication. Therefore, this paper will conduct research aimed at exploring the comprehension and use of selected anglicisms among primary and secondary school pupils and university students. This research aims to gain insight into respondents' actual knowledge and use of these lexical items. The research is going to be based on an Internet survey by which data on understanding the meaning of anglicisms, their use in everyday communication and types of communicative situations in which they appear will be collected. This kind of approach enables a quality insight into the ways in which young speakers of the Croatian language see and acquire anglicisms. It also collects data about the real communicative habits of young speakers of Croatian. The scientific and professional contribution of this paper lies in its comprehensive overview of the acquisition process and the use of anglicisms among young speakers. The results will contribute to a better understanding of the dynamics of the contemporary Croatian lexis and the role of the English language in shaping the linguistic identity of the young speakers of the Croatian language.

Keywords: Anglicisms, everyday communication, research, young speakers

Jelena Šušanj

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, Crna Gora

jelena.susanj@fcjk.me

KAD SE UGASI OGNJIŠTE: KONCEPTUALNA METAFORA I PATRIJARHALNI MODEL PORODICE U CRNOGORSKOJ KULTURI

Rad polazi od pretpostavke da se konceptualizacija porodice u crnogorskom društvu ne oblikuje isključivo kroz društvene norme i institucije, već se duboko kodira u jeziku, naročito u stabilnim frazeološkim obrascima. Stoga se analiziraju frazemi vezani za porodične odnose, nasljedstvo i uloge članova porodice, s posebnim fokusom na patrijarhalni model i odnos prema muškom potomstvu. Frazemi se interpretiraju iz kognitivnolingvističke i lingvokulturološke perspektive, primjenom teorije konceptualne metafore i teorije konceptualne integracije. Korpus čine frazeološke jedinice ekscerpirane iz dijalektoloških rječnika, etnografske građe i savremenih digitalnih diskursa, što omogućava praćenje njihove stabilnosti i promjena. Posebna pažnja posvećena je frazemima koji tematizuju nestanak porodice bez muškog nasljednika (npr. ugasilo se ognjište, ugasio se dom, iskopala se kuća, utrla se svijeća), koji se tumače kroz konceptualne metafore **PORODICA JE VATRA**, **PORODICA JE SVJETLOST** i **PORODICA JE BILJKA**. Postavlja se hipoteza da je frazem ugasila se loza mlađi izraz nastao konceptualnim blendingom starijih frazeoloških obrazaca. Frazemi se sagledavaju i kao diskurzivni resursi koji učvršćuju određene modele porodice, čime jezik postaje sredstvo simboličke stabilizacije patrijarhalnog poretka i kolektivnoga identiteta. Analiza uključuje i frazeme koji reflektuju položaj žene u tradicionalnoj i savremenoj crnogorskoj porodici. Zaključuje se da kontinuirana upotreba patrilinarno i androcentrično strukturisanih frazema ukazuje na ideološku stabilnost ovakvog modela porodice, uprkos promjenama u savremenom društvu.

Ključne riječi: crnogorska kultura, crnogorski jezik, frazeologija, konceptualna metafora, patrijarhat, porodica

WHEN THE HOME FIRE EXTINGUISHES: CONCEPTUAL METAPHOR AND THE PATRIARCHAL MODEL OF THE FAMILY IN MONTENEGRIN CULTURE

The paper starts from the assumption that the conceptualization of the family in Montenegrin society is not shaped exclusively by social norms and institutions, but is deeply encoded in language, particularly in stable phraseological patterns. Accordingly, the analysis focuses on phrasemes related to family relations, inheritance, and the roles of family members, with special attention to the patriarchal model and attitudes toward male offspring. The phrasemes are interpreted from cognitive-linguistic and linguocultural perspectives, drawing on Conceptual Metaphor Theory and Conceptual Integration Theory. The corpus consists of phraseological units excerpted from dialectological dictionaries, ethnographic sources, and contemporary digital discourse, enabling an examination of their stability and change over time. Particular attention is paid to phrasemes that thematize the disappearance of a family without a male heir (e.g. *ugasilo se ognjište*, *ugasila se kuća*, *iskopala se kuća*, *utrla se svijeća* – meaning that the home and its central fireplace have been extinguished), which are interpreted through the conceptual metaphors FAMILY IS FIRE, FAMILY IS LIGHT, and FAMILY IS A PLANT. The paper advances the hypothesis that the phraseme *ugasila se loza* is a more recent expression, formed through the conceptual blending of older phraseological patterns. Phrasemes are also viewed as discursive resources that naturalize specific models of the family, thereby turning language into a means of symbolically stabilizing the patriarchal order and collective identity. The analysis further includes phrasemes reflecting the position of women in traditional and contemporary Montenegrin families. It is concluded that the continued use of patrilineally and androcentrically structured phrasemes points to the ideological stability of this model of the family, despite changes in contemporary society.

Keywords: conceptual metaphor, family, Montenegrin culture, Montenegrin language, patriarchy, phraseology

Mirela Šušić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

msusic@unizd.hr

**ZADAR KAO PROSTOR PRIČE I „GLAVNI LIK“ ROMANA
„KNJIGA GORKOG PRIJEKORA“ IVANA ARALICE**

U romanu „Knjiga gorkog prijekora“ Ivan Aralica koristi povijesnu građu kako bi problematizirao cikličnost povijesti i ranjivost pojedinca. U 14. stoljeću Zadar je razapet između različitih vlasti i identiteta, što Aralici služi za izgradnju složene semantičke mreže u kojoj se prostor grada Zadra tumači kao moralni ispit. Pripovjedač neprestano širi panoramu povijesnih detalja, političkih odnosa i mreže moći, ali takva retardacija pripovijedanja ima funkciju: čitatelju se nameće osjećaj „gustoće“ povijesti, u kojoj se pojedinac teško probija do vlastitog glasa. Zadar se u romanu pojavljuje istodobno kao mjesto radnje i kao subjekt koji djeluje. Prostor priče ujedno je i „glavni lik“ pa Aralčin Zadar nije samo kulisa, nego subjekt koji „živi“ sukob, politiku i pritisak: polje je to pamćenja i moralnih iskušenja. U romanu je grad Zadar prostor stradanja, otpora, kulturnog pamćenja i političke borbe, ali i prostor sakralne simbolike. Duhovnost grada kroz štovanje sv. Šimuna i ulazak Elizabete Kotromanić u sakralni prostor fikcije kroz prožimanje povijesnih činjenica, omogućuju da se osobne drame i politički sukobi u romanu interpretiraju kroz širu perspektivu smisla i iskupljenja. Cilj je ovog rada ukazati na Aralčin specifični narativni postupak kojim u romanu „gradi“ grad koji „propituje“ odnos prema drugome, prema suputniku, prijatelju i neprijatelju. U tom smislu Zadar nije samo geografska točka, nego „etički prostor“ u kojemu se mjeri odgovornost, ali i „kojim“ se mjeri odgovornost. Način na koji se grad karakterizira odnosno razumijeva kao lik, recipijenta poziva na razmrsivanje slojevite semantičke mreže i srži djela – do pitanja kako živjeti „ispravno“ u vremenu i na prostoru u kojem se moć stalno preobražava, a patnja stalno vraća.

Ključne riječi: Aralica, lik, prostor, roman, Zadar

ZADAR AS THE SPACE OF THE STORY AND THE "MAIN CHARACTER" OF THE NOVEL "THE BOOK OF BITTER REPROACH" BY IVAN ARALICA

In the novel "The Book of Bitter Reproach", Ivan Aralica uses historical material to problematize the cyclical nature of history and the vulnerability of the individual. In the 14th century, Zadar is torn between different governments and identities, which serves Aralica to construct a complex semantic network in which the space of the city of Zadar is interpreted as a moral test. The narrator constantly expands the panorama of historical details, political relations and the network of power, but such a retardation of the narrative has a function: the reader is imposed with a sense of the "density" of history, in which the individual has difficulty finding his own voice. Zadar appears in the novel both as a place of action and as an acting subject. The space of the story is also the "main character", so Aralica's Zadar is not just a backdrop, but a subject that "lives" conflict, politics and pressure: it is a field of memory and moral temptations. In the novel, the city of Zadar is a space of suffering, resistance, cultural memory and political struggle, but also a space of sacred symbolism. The spirituality of the city through the veneration of St. Simon and Elizabeta Kotromanić's entry into the sacred space of fiction through the interweaving of historical facts, allow the personal dramas and political conflicts in the novel to be interpreted through a broader perspective of meaning and redemption. The aim of this paper is to point out Aralica's specific narrative procedure by which she "builds" a city in the novel that "questions" the relationship towards the other, towards the companion, friend and enemy. In this sense, Zadar is not just a geographical point, but an "ethical space" in which responsibility is measured, but also "by which" responsibility is measured. The way in which the city is characterized or understood as a character invites the recipient to unravel the layered semantic network and the core of the work - to the question of how to live "correctly" in a time and space in which power is constantly transformed and suffering constantly returns.

Keywords: Aralica, character, space, novel, Zadar

Sanja Tadić-Šokac

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

sanja.tadic.sokac@uniri.hr

IDENTITET I POLITIKA KNJIŽEVNOSTI U ROMANU *TOTENWANDE. ZIDOVİ SMRTI* DAŠE DRNDIĆ

Identitet se u ovom radu tumači kao promjenjiva kategorija u skladu s antiesencijalističkim tj. konstruktivističkim tumačenjima prisutnima u teoriji književnosti. Razvitak identiteta junaka se motri sukladno teoriji Stuarta Halla koji identitet shvaća diskurzivno, pa je za nj identitet „konstrukcija, nikada dovršeni proces - uvijek u procesu (ali) uvjetovana smještanjem u kontingenciju“ (S. Hall, 2006: 359). Na istom su tragu i promišljanja Zygmunta Baumana o „tekućem identitetu“ koja se oprimjeruju u analizi identiteta glavnih likova (Konrad Koše, Lila Weiss i Rima) u romanu *Totenwande. Zidovi smrti* (2000.) Daše Drndić. Tako se razotkrivaju brojna pitanja kolektivne i individualne traume u djelu. Kategorija se identiteta likova pred čitateljem izgrađuje upotrebom različitih narativnih strategija. Njihovo korištenje zorno svjedoči o iskazivanju politike književnosti koju teorijski osmišljava Jacques Rancière u djelu *Politika književnosti* (2007). On uvodi distinkciju između policije i politike književnosti. U romanu su *Totenwande. Zidovi smrti* uočljivi brojni iskazi koji spadaju u policiju književnosti i kojima se u dva dijela romana 'In memoriam' i 'Zubalo Lile Weiss' progovara o brojnim političkim pitanjima. Unošenje brojnih priča u priči, različitih tipografskih rješenja u diskurs, prekoračivanje odlika žanrovskih obrazaca i inzistiranje na važnosti uloge čitatelja svjedoči o politici književnosti provedenoj u romanu Daše Drndić.

Ključne riječi: Daša Drndić, identitet u književnosti, policija književnosti, politika književnosti, *Totenwande. Zidovi smrti*

IDENTITY AND THE POLITICS OF LITERATURE IN THE NOVEL *TOTENWANDE*.
WALLS OF DEATH BY DAŠA DRNDIĆ

Identity is interpreted in this paper as a changing category in accordance with anti-essentialist, i.e. constructivist interpretations present in literary theory. The development of the hero's identity is observed in accordance with the theory of Stuart Hall, who understands identity discursively, so for him identity is "a construction, a never-finished process - always in process (but) conditioned by placement in contingency" (S. Hall, 2006: 359). Zygmunt Bauman's reflections on "fluid identity" are also on the same track, which are exemplified in the analysis of the identities of the main characters (Konrad Koše, Lila Weiss and Rima) in the novel *Totenwande. Walls of Death* (2000) by Daša Drndić. Thus, numerous issues of collective and individual trauma are revealed in the work. The category of the characters' identities is constructed before the reader using various narrative strategies. Their use clearly testifies to the expression of the politics of literature theoretically conceived by Jaques Rancière in his work *The Politics of Literature* (2007). He introduces a distinction between the police and the politics of literature. In the novel *Totenwande. The Walls of Death*, numerous statements that belong to the police of literature are noticeable and are used in the two parts of the novel 'In memoriam' and 'Zubalo Lila Weiss' to speak about numerous political issues. The introduction of numerous stories within a story, different typographic solutions into the discourse, the transcendence of genre patterns and the insistence on the importance of the role of the reader testifies to the politics of literature implemented in the novel by Daša Drndić.

Keywords: Daša Drndić, identity in literature, police in literature, politics in literature, *Totenwanda. Walls of Death*

Martina Taneski

Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovakia

mtaneski@ukf.sk

OSOBITOSTI VÝUČBY SLOVENSKEJ LITERATÚRY V BILINGVÁLNO M PROSTREDÍ

Požiadavkou pri realizovaní slovenskej literárnej výchovy v bilingválnom prostredí je budovanie pozitívneho vzťahu k slovenskej literatúre a prostredníctvom nej aj k slovenskej kultúre. Z výskumu realizovaného v rámci projektu *Príprava budúcich učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry do edukačnej praxe na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským (nižšie sekundárne vzdelávanie)* vyplynulo, že úroveň znalostí slovenského jazyka žiakov v biligválnom prostredí je značne rozkolísaná. Ide o prirodzený jav zrkadliaci mnohé faktory od sociálno-ekonomických cez kultúrne až po faktory etnické. Konceptia výučby, ktorá zohľadňuje všetky uvedené špecifiká, kladie zvýšené nároky na prípravu učiteľa. Ten musí najprv vyhodnotiť úroveň jazykovej znalosti u jednotlivých žiakov (vytvoriť individuálne profily), aby následne vhodne zvolil adekvátne vyučovacie formy a obsahy pre vyučovanie slovenskej literatúry. Samotný proces výučby ešte väčšmi komplikuje nedostatok kvalitných učebných materiálov, ako aj absencia metodických školení, ktoré sa zameriavajú na vyučovanie slovenčiny ako druhého (nematerinského) jazyka, pričom by boli zohľadnené regionálne a sociálne osobitosti daného bilingválneho prostredia. Dotazníkový výskum realizovaný na školách s vyučovacím jazykom maďarským vo všetkých troch makroregiónoch Slovenska (západoslovenský, stredoslovenský a východoslovenský) jednoznačne preukázal, že nedostatočné poznanie jazyka má zásadný vplyv na vzťah žiakov k literárnemu textu v tomto jazyku, pričom nedostatočná motivácia čítať slovenské literárne texty neraz vyplýva aj zo samotného komunitného prostredia, ktoré uprednostňuje jazyk národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny, čo zásadne komplikuje proces zdokonaľovania sa v čítaní s porozumením. Príspevok sa preto zameriava jednak na výsledky výskumu, teda zhodnotenie súčasného stavu edukačnej praxe, ale zároveň podáva aj návrhy na skvalitnenie vyučovania slovenskej literatúry na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

Kľúčové slová: bilingvizmus, čítanie s porozumením, edukačná prax, slovenská literatúra, školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín

SPECIFICS OF TEACHING SLOVAK LITERATURE IN A BILINGUAL ENVIRONMENT

A requirement for implementing Slovak literary education in a bilingual environment is to build a positive relationship with Slovak literature and, through it, with Slovak culture. Research conducted as part of the project Preparing Future Teachers of Slovak Language and Literature for Educational Practice in Primary Schools with Hungarian as the Language of Instruction (lower secondary education) showed that the level of Slovak language proficiency among pupils in a bilingual environment varies considerably. This is a natural phenomenon reflecting many factors, from socio-economic and cultural to ethnic factors. A teaching concept that takes all these specificities into account places increased demands on teacher training. Teachers must first assess the language proficiency of individual pupils (create individual profiles) in order to then select appropriate teaching methods and content for teaching Slovak literature. The teaching process itself is further complicated by the lack of quality teaching materials and the absence of methodological training focused on teaching Slovak as a second (non-native) language, which would take into account the regional and social characteristics of the given bilingual environment. A questionnaire survey conducted in schools with Hungarian as the language of instruction in all three macro-regions of Slovakia (western, central, and eastern Slovakia) clearly showed that insufficient knowledge of the language has a fundamental impact on pupils' relationship to literary texts in that language, while insufficient motivation to read Slovak literary texts often stems from the community environment itself, which favors the language of the national minority or ethnic group, which significantly complicates the process of improving reading comprehension. The paper therefore focuses on the results of the research, i.e., an assessment of the current state of educational practice, but also provides suggestions for improving the teaching of Slovak literature in schools where the language of instruction is that of national minorities.

Keywords: bilingualism, educational practice, reading comprehension, schools with minority languages as the language of instruction, Slovak literature

Zvonko Taneski i Štefan Riška

Filozofski fakultet, Sveučilište „Konstantin Filozof“ u Nitri, Slovačka
ztaneski@ukf.sk, zvonko.taneski@gmail.com, stefan.riska@ukf.sk

PRISUSTVO SUVREMENOG HRVATSKOG PJSNIŠTVA U SLOVAČKOJ EDUKACIJSKOJ (SVEUČILIŠNOJ I SREDNJOŠKOLSKOJ) PRAKSI

Izlaganje će predstaviti sve bitne teorijske i praktične rezultate, koji su proizašli iz rada na prvim i do sada jedinim (u slovačkom akademskom i kulturnom prostoru) udžbenicima iz problematike suvremenoga hrvatskog pjesništva u Slovačkoj i to konkretno: 1. „Suvremena hrvatska poezija“ (sveučilišni udžbenik za studente slavenskih filologija, 2025) i 2. „Suvremena hrvatska lirika u slovačkoj prijevodnoj recepciji“ (udžbenička skripta za gimnazije i srednje škole filološkog i umjetničkog usmjerenja, 2026), koje je izv. prof. dr. sc. Zvonko Taneski objavio na Sveučilištu u Nitri zahvalan na podršci kolega / kolegica i recenzenta / recenzentice iz Hrvatske. Svojim sadržajem i strukturom ovi udžbenici ispunjavaju najmanje tri funkcije: književno-povijesnu, interpretacijsku i didaktičku. Svojim čitateljima i korisnicima nude stručni pregled književnih događaja i najznačajnijih autora i djela iz hrvatske pjesničke scene (većinom prevedenih na slovački jezik) od 50-ih godina 20. stoljeća pa sve do danas. Osim toga opisuju i osnovne fakte i faktore suvremenog pjesničkog književno-povijesnog razvoja u cjelini. Potiču napokon studente / studentice ne samo na kritiku književnog prijevoda, nego i na kreativni rad pri kompletnoj recepciji dostupnih pjesama, te kreiraju materijal za jezično, stilističko i žanrovsko tumačenje, koje je organski sastavni dio modernih filoloških studija. Novo čitanje prezentiranih hrvatskih pjesničkih djela u spomenutim udžbenicima sa strane slovačkih studenata / studentica i učitelja / učiteljica trebalo bi tako postati interaktivan, konstruktivan i kreativan komunikacijski proces pri čemu svi sudionici u recepciji teže ka razumijevanju smisla predmetnih umjetničkih tekstova.

Ključne riječi: hrvatsko pjesništvo, Slovačka, sveučilište, srednja škola, udžbenici

THE PRESENCE OF CROATIAN POETRY IN SLOVAK EDUCATIONAL (UNIVERSITY AND HIGH SCHOOL) PRACTICE

The paper will present all important theoretical and practical results that have emerged from the work on the first and so far only (in the Slovak academic and cultural space) textbooks on the issue of contemporary Croatian poetry in Slovakia, specifically 1. "Contemporary Croatian Poetry" (university textbook for students of Slavic philology, 2025) and 2. "Contemporary Croatian Poetry in Slovak Translation Reception" (textbook for high schools and secondary schools of philology and art, 2026), which were published by Assoc. Prof. Dr. Sc. Zvonko Taneski at the University of Nitra and with the grateful support of colleagues and reviewers from Croatia. With their content and structure, these textbooks fulfill at least three functions: literary-historical, interpretative and didactic. They offer their readers and users an expert overview of literary events and the most significant authors and works from the Croatian poetry scene (mostly translated into Slovak) from the 1950s to the present day. In addition, they also describe the basic facts and factors of contemporary poetic literary-historical development as a whole. Finally, they encourage students not only to criticize literary translation, but also to work creatively on the complete reception of available poems, and create material for linguistic, stylistic and genre interpretation, which is an organic part of modern philological studies. The new reading of Croatian poetic works presented in the mentioned textbooks by Slovak students and teachers should thus become an interactive, constructive and creative communication process in which all participants in the reception strive to understand the meaning of the subject artistic texts.

Keywords: Croatian Poetry, Slovakia, University, High School, Textbooks

Lidija Tanturovska

Institut za makedonski jazik „Krstе Misirkov“, Skopje, Sjeverna Makedonija
lidijatanturovska@yahoo.com

ЗОШТО ТОКМУ „ПАТНИК“ ОД П. ПРЕРАДОВИЌ?

Како што е познато, Крсте Петков Мисирков (Постол, Пазарско/Еницевардарско, 1874 – 1926) е еден од најпознатите македонски филолози, првиот кодификатор на македонскиот литературен јазик и правопис, славист, историчар, етнограф, публицист, проучувач на македонското народно творештво итн. Крсте Мисирков е автор на книгата „За македонските работи“ (објавена во Софија, во 1903 година), во која ги поставува принципите за современиот македонски стандарден/литературен јазик. Крсте Мисирков е редактор и уредник и на првото списание за наука, литература и политички прашања на современ македонски јазик „Вардар“ (објавено во Одеса, во 1905), кое излегло само во еден единствен број. Списанието на почетокот има преговор на македонски јазик „Од наредилницана“, преведен и на руски јазик. Во списанието „Вардар“ е објавена песната „Патник“ од Петар Прерадовиќ, преведена на македонски јазик, што претставува првиот превод од хрватска поезија на македонски јазик, а кој го направил Крсте Мисирков. Потоа следи текстот „Извикнувајќи го и разбор на бугарцката и србцка теорија за народноста на Македонија“, па етнографско-демографско-статистичкиот труд „Список села од јужна Македонија (Пазарско, Гевгелишко и Кукушко)“ што го составил Мисирков како студент во 1900 година. Следи рубриката „Народни песни“ со единствениот запис на народна песна од Мисирков, како и два записи на безнасловни песни од Ф. Николов и на крајот е рубриката „Современ живот“, во која Мисирков објавува два кратки, непотпишани хроничарски записи за Македонија и Русија. Она што не е интересна е токму преопантната песна „Патник“ од Прерадовиќ, како избор на Мисирков. Нашата анализа ќе оди во две насоки: првата, се екстралингвистичките фактори за претпоставката зошто токму оваа песна ја објавил Мисирков во првиот број од списанието „Вардар“, и втората, да се направи преглед на компаративните и контрастивните јазични (стилски) средства на оригиналниот и на преопантниот текст на песната од двете големи имиња во Хрватска и во Македонија, соодветно.

Клучни зборови: Крсте Петков Мисирков, „Патник“, Петар Прерадовиќ

WHY DID MISIRKOV CHOOSE "PUTNIK" FROM PRERADOVIĆ?

As is known, Krste Petkov Misirkov (Postol, Pazarsko/Enidzevardarsko, 1874 – 1926) is one of the most famous Macedonian philologists, the first codifier of the Macedonian literary language and orthography, a Slavist, historian, ethnographer, publicist, researcher of Macedonian folk art, etc. Krste Misirkov is the author of the book "Za makedonckte raboti" (published in Sofia, in 1903), in which he sets out the principles for the modern Macedonian standard/literary language. Krste Misirkov is also the editor and publisher of the first journal for science, literature and political issues in the modern Macedonian language "Vardar" (published in Odessa, in 1905), which was published in only one issue. The journal initially has a preface in Macedonian "Од наредилница", also translated into Russian. The poem "Патник" by Petar Preradović, translated into Macedonian, was published in the magazine "Вардар", which is the first translation of Croatian poetry into Macedonian, and was made by Krste Misirkov. This is followed by the text "Извикнуваин`ето и разбор на бугарцката и србцка теорији за народноста на Мак`едонците", and the ethnographic-demographic-statistical work "Список села од јужна Мак`едонија (Пазарцко, Гевг`елицко и Кукушко)" compiled by Misirkov as a student in 1900. This is followed by the column "Народни песни " with the only entry of a folk song by Misirkov, as well as two entries of untitled poems by F. Nikolov and finally the column "Современ живот", in which Misirkov publishes two short, unsigned chronicler entries about Macedonia and Russia. What interests us is precisely the re-sung poem "Патник" by Preradović, as chosen by Misirkov. Our analysis will go in two directions: the first, the extralinguistic factors for the assumption why this particular poem was published by Misirkov in the first issue of the magazine "Вардар", and the second, to make an overview of the comparative and contrasting linguistic (stylistic) means of the original and the re-sung text of the poem by the two great names in Croatia and Macedonia, respectively.

Keywords: Krste Petkov Misirkov, "Patnik", Petar Preradović

Stefan Todorović

Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, Crna Gora

stefan.todorovic@outlook.com

ULOGA POLITIČKIH, DRUŠTVENIH I KULTURNIH INSTITUCIJA I DJELATNIKA IZ HRVATSKE U IZGRADNJI NJEGOŠEVA MAUZOLEJA NA LOVCENU

Izgradnja Njegoševa mauzoleja na Lovćenu, realizovana između 1951. i 1974. godine predstavlja kompleksan kulturno-politički poduhvat unutar socijalističke Jugoslavije, čije ostvarenje ne bi bilo moguće bez učešća brojnih republičkih i saveznih aktera. U ovome radu posebna pažnja biće posvećena ulozi političkih, društvenih i kulturnih institucija i djelatnika iz tadašnje Socijalističke Republike Hrvatske, s ciljem sagledavanja njihovog doprinosa procesu koji je u javnome i kulturnome prostoru oblikovan kao simbol reafirmacije i rekonstrukcije dotadašnjeg crnogorskog identiteta, zajedničkog jugoslovenskog identiteta i ideologije bratstva i jedinstva. Rad će se baviti analizom doprinosa hrvatskih republičkih struktura, naučnih i kulturnih ustanova kao i istaknutih pojedinaca – naročito vajara Ivana Meštrovića, autora idejnog rješenja mauzoleja, koji je projekat prihvatio bez honorara, tumačeći ga kao „omaž pjesniku i narodu koji ga je rodio“. Uloga Meštrovića, kao i arhitekta Harolda Bilinića i vajara Andrije Krstulovića, biće razmotrena u kontekstu međurepubličke saradnje i kulturne politike šecanja. Poseban akcenat biće stavljen na djelovanje Jugoslovenskog odbora za izgradnju mauzoleja (1969), u kojem je učešće hrvatskih predstavnika bilo od presudnog značaja za legitimisanje projekta u širim društveno-političkim okvirima. U završnome dijelu rada razmatraće se savremeni značaj ove teme. Njegošev mauzolej danas se doživljava kao moćan, ali i kontroverzan simbol – između kulturnog nasljeđa i političke interpretacije, između kontinuiteta i osporavanja. U novijim crnogorsko-hrvatskim kulturnim odnosima projekat mauzoleja sve češće se tumači kao pozitivan primjer međusobnog razumijevanja i saradnje, što dodatno osnažuje njegovu aktuelnost u savremenim naučnim, identitetskim i društveno-političkim raspravama.

Ključne riječi: Njegošev mauzolej, Ivan Meštrović, identitet, kulturne veze

THE ROLE OF POLITICAL, SOCIAL, AND CULTURAL INSTITUTIONS AND ACTORS FROM CROATIA IN THE CONSTRUCTION OF NJEGOŠ'S MAUSOLEUM ON MOUNT LOVČEN

The construction of Njegoš's Mausoleum on Mount Lovćen, carried out between 1951 and 1974, represents a complex cultural and political undertaking within socialist Yugoslavia, whose realization would not have been possible without the participation of numerous republican and federal actors. This paper focuses on the role of political, social, and cultural institutions and individuals from the then Socialist Republic of Croatia, with the aim of examining their contribution to a process that, within the public and cultural sphere, was shaped as a symbol of the reaffirmation and reconstruction of Montenegrin identity, the shared Yugoslav identity, and the ideology of brotherhood and unity. The paper will analyze the contributions of Croatian republican authorities, scientific and cultural institutions, as well as distinguished individuals – particularly the sculptor Ivan Meštrović, author of the mausoleum's conceptual design, who accepted the project without financial compensation, interpreting it as "a homage to the poet and the people who gave birth to him." The role of Meštrović, together with that of architect Harold Bilinić and sculptor Andrija Krstulović, will be examined in the context of inter-republic cooperation and the cultural policy of remembrance. Special attention will be devoted to the work of the Yugoslav Committee for the Construction of the Mausoleum (1969), whose Croatian representatives played a decisive role in legitimizing the project within broader socio-political frameworks. In its concluding part, the paper will address the contemporary relevance of this topic. Njegoš's Mausoleum is today perceived as a powerful yet controversial symbol – standing between cultural heritage and political interpretation, between continuity and contestation. In recent Montenegrin-Croatian cultural relations, the project of the mausoleum is increasingly interpreted as a positive example of mutual understanding and cooperation, which further reinforces its relevance in contemporary scholarly, identity, and socio-political discussions.

Keywords: Njegoš's Mausoleum, Ivan Meštrović, Identity, Cultural Relations

Marijana Tomelić Ćurlin i Lorena Mihaljević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

mtomelic@ffst.hr, mihaljeviclorena77@gmail.com

GOVORI LIVANJSKOG KRAJA

Posebnost hrvatskoga jezika ogleda se u njegovoj raznolikosti, tronarječnosti i širokoj teritorijalnoj rasprostranjenosti, što mu daje bogatstvo i slojevitost. Na prostoru Bosne i Hercegovine hrvatski jezik ima osobitu vrijednost jer se upravo na tom području, u dodiru različitih kulturnih, povijesnih i jezičnih utjecaja, oblikuju i čuvaju njegovi izvorni govori. Livanjski kraj, smješten u zapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, predstavlja jedno od važnijih središta očuvanja hrvatske jezične tradicije. Iako naslov rada upućuje na šire jezično stanje livanjskog područja, u centru istraživanja nalazi se detaljan opis livanjskoga govora. Pri tome nisu zanemareni ni ostali lokalni govori toga područja, već su ukratko uspoređeni kako bi se jasnije istaknule zajedničke dijalektne značajke. Posebna se pozornost posvećuje fonološkim, morfološkim i leksičkim značajkama livanjskoga govora. Cilj je istražiti te jezične posebnosti te razmotriti njihovu ulogu u kontekstu proučavanja hrvatskoga jezičnog identiteta i dijalektne raznolikosti. Za potrebe ovoga rada provedena su terenska istraživanja, a prikupljeni materijal obrađen je sustavno kako bi se omogućila precizna dijalektološka raščlamba. Analizom prikupljenoga materijala potvrđuje se pripadnost livanjskoga govora zapadnom, odnosno novoštokavskom ikavskom dijalektu. Osim dijalektološke analize, istraživanje uključuje i komparativni pristup s drugim dijelovima zapadnoga hrvatskog dijalektnog područja, čime se dobiva šira slika jezične mreže i promjena u lokalnim govorima tijekom vremena. Nadalje, rad pokazuje na povezanost jezičnih osobitosti s kulturnim i povijesnim kontekstom te na važnost očuvanja jezične baštine u suvremenim društvenim uvjetima. Istraživanje doprinosi boljem razumijevanju razvoja, vitalnosti i kulturnoga značenja govora livanjskoga kraja unutar hrvatske jezične zajednice te pruža temelj za daljnja dijalektološka i sociolingvistička istraživanja, naglašavajući značaj lokalnih govora u oblikovanju jezičnoga identiteta i kulturne memorije.

Ključne riječi: Livno, zapadni štokavski dijalekt, jezične značajke

DIALECTS OF THE LIVNO REGION

The distinctiveness of the Croatian language is reflected in its diversity, its threefold dialectal structure, and its broad territorial distribution, all of which contribute to its richness and complexity. Within Bosnia and Herzegovina, the Croatian language holds particular significance, as it is precisely in this region – at the crossroads of diverse cultural, historical, and linguistic influences – that its original vernaculars have been both shaped and preserved. The Livno region, situated in the western part of Bosnia and Herzegovina, represents one of the key centers for safeguarding Croatian linguistic tradition. Although the title of this study points to the broader linguistic situation of the Livno area, the research primarily focuses on a detailed description of the Livno dialect itself. Other local vernaculars from the surrounding area are not overlooked; rather, they are briefly compared in order to highlight shared dialectal features and distinctions more clearly. Special attention is devoted to the phonological, morphological, and lexical characteristics of the Livno dialect. The primary aim is to examine these linguistic features and to consider their role within the broader framework of Croatian linguistic identity and dialectal diversity. For the purposes of this study, field research was conducted, and the collected material was systematically analyzed to enable precise dialectological interpretation. The findings confirm that the Livno dialect belongs to the Western, or Neoštokavian Ikavian, dialect group. In addition to the dialectological analysis, the research adopts a comparative approach, examining parallels with other regions of the Western Croatian dialectal area. This allows for a broader understanding of the linguistic network and the ongoing changes within local speech communities over time. Furthermore, the study underscores the connection between linguistic features and their cultural and historical contexts, as well as the importance of preserving linguistic heritage in contemporary social conditions. This research contributes to a deeper understanding of the development, vitality, and cultural significance of the Livno speech within the Croatian linguistic community. It also lays the groundwork for further dialectological and sociolinguistic studies, emphasizing the crucial role of local vernaculars in shaping linguistic identity and cultural memory.

Keywords: Livno, Western Štokavian dialect, linguistic features

Tina Varga Oswald

Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
tvarga@ffos.hr

BOLEST KAO METAFORA U ESTERHÁZYJEVOM *DNEVNIKU O GUŠTERAČI*?

Rad istražuje na koji način Peter Esterházy u *Dnevniku o gušterači* tematizira bolest kroz specifične književne postupke, u dijalogu s esejem Susan Sontag *Bolest kao metafora*. Polazeći od Sontagine teze da metafore o bolesti proizvode stigmatu i moralno opterećuju oboljele, rad propituje u kojoj mjeri književnost može izbjeći takav jezik i je li moguće pisati o bolesti izvan metaforičkih okvira. U tom kontekstu, Esterházyjev *Dnevnik o gušterači* promatra se kao tekst koji istodobno potvrđuje i osporava Sontagine teze: dok ironijom, fragmentima i autorefleksijom razgrađuje patetične predodžbe o bolesti, istodobno pokazuje da je metafora neizbježan instrument suočavanja s fizičkom boli i smrtnosti. Metodologija istraživanja temelji se na interpretativnoj analizi koja obuhvaća tri tematske razine. Prva razina usmjerena je na jezik bolesti i proces demetaforizacije, pri čemu se ispituje kako autor sadržajno razlaže tradicionalne predodžbe o bolesti. Druga razina proučava ironiju i fragment kao oblik otpora, gdje se stilskim postupcima ukazuje na razlomljenost tijela i identiteta. Treća razina promatra tijelo kao mjesto značenja, pri čemu se tekst razumije kao prostor dodira jezika i tjelesnog iskustva. Rad pokazuje da *Dnevnik o gušterači* Petera Esterházyja, oslanjajući se na postmodernističke postupke, potvrđuje Sontagine teze i istodobno otvara prostor za drukčiji, oslobođeniji način književnog govora o bolesti i smrtnosti.

Ključne riječi: bolest, Esterházy, metafora, postmodernizam, Sontag

IS ILLNESS A METAPHOR IN ESTERHÁZY'S *DIARY OF THE PANCREAS*?

This paper investigates how Peter Esterházy's *Diary of the Pancreas* thematizes illness through specific literary strategies, engaging in dialogue with Susan Sontag's essay *Illness as Metaphor*. Drawing on Sontag's claim that metaphors of illness produce stigma and impose moral burdens on the sick, the study examines the extent to which literature can transcend such figurative language and whether it is possible to write about illness outside metaphorical frameworks. In this context, Esterházy's *Diary of the Pancreas* is approached as a text that simultaneously affirms and challenges Sontag's arguments: through irony, fragmentation, and self-reflexivity, it deconstructs conventional, heroic, and sentimental representations of illness, while also demonstrating that metaphor remains an inescapable tool for confronting physical pain and mortality. The research methodology is based on interpretative analysis and is structured around three thematic levels. The first level focuses on the language of illness and the process of demetaphorization, examining how the author deconstructs traditional conceptions of disease. The second explores irony and fragmentation as forms of resistance, highlighting through stylistic strategies the fractured nature of body and identity. The third considers the body as a site of meaning, presenting the text as a space where language and bodily experience intersect. The paper concludes that Esterházy's *Diary of the Pancreas*, employing postmodernist techniques, not only corroborates Sontag's theoretical insights but also opens up a space for a more liberated mode of literary discourse on illness and mortality.

Keywords: disease, Esterházy, metaphor, postmodernism, Sontag

Denis Vekić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

dvekić@unizd.hr

**ОН – ДРАКОН: AFIRMACIJA MOTIVA „ZARUČNIK ŽIVOTINJA“ I „LJEPOTICA I
ZVIJER“ FILMSKOJ ADAPTACIJI ROMANA РИТУАЛ AUTORA МАРИНЕ I СЕРГЕЯ
ДЯЧЕНКО**

Ukrajinski autorski duo Marina i Sergey Dyachenko objavili su roman iz žanra fantastike *Ritual (Ритуал)* na ruskom jeziku 1996. godine, a 2015. godine taj je roman poslužio kao predložak za film *On je zmaj (Он – дракон)*, koji je producirao renomirani redatelj filmova *Noćna straža (Ночной Дозор)* 2004., *Dnevna straža (Дневной Дозор)* 2006., *Traženi (Wanted)* 2008., Timur Bekmambetov. Poznato je kako žanr književne fantastike jedan dio svojih motiva i sižea crpi iz prozних tekstova koji su zabilježeni prikupljanjem narativa iz usmene književnosti. Razvidno je kako se autori romana, a time i filmska adaptacija, koriste motivima iz usmene književnosti koji su prisutni u usmenim bajkama i usmenoj lirici. Ponajviše je riječ o motivu ljubavnog odnosa zmaja i princeze/djeve a koji je dio šire lepeze motiva u kojem se princeza/djeva mora udati za čudovišnog, životinjskog zaručnika koji je začaran i kojemu matrimonizacija i ljubav zaručnice služe kao sredstvo vraćanja ljudskoj formi. Zaručnik u takvim bajkama može imati oblik zmije, zmaja ili poluživotinjskog bića. Također, jedna hrvatska usmena lirska pjesma problematizira bračni odnos djevojke i zmaja kojemu djevojka čak rađa i sina. Jedan dio spektra tog motiva prikazuje postupno skidanje čarolije dok drugi prikazuje nemoguću ljubav ljudskog bića i čudovišta. U radu će se analizirati spomenuti motivi te će se promotriti njihovo ostvarenje i modulacije u romanu *Ritual* i u njegovoj filmskoj adaptaciji *On je zmaj*. Pokušat će se utvrditi u kojoj mjeri i na koji način književno djelo i filmska adaptacija koriste motive iz usmene književnosti, odnosno postoji li alteracija izvornih usmenoknjiževnih motiva.

Ključne riječi: film, roman, princeza, usmena književnost, zmaj

**ОН – ДРАКОН: AFFIRMATION OF THE „ANIMAL AS BRIDEGROOM“ AND
„BEAUTY AND THE BEAST“ MOTIV IN THE FILM ADAPTATION OF THE NOVEL
THE RITUAL BY MARINA AND SERGEY DYACHENKO**

The Ukrainian author duo Marina and Sergey Dyachenko published their fantasy novel *Ritual (Pumyul)* in Russian language in 1996, and in 2015. The novel served as the basis for the film *He Is a Dragon (Он – дракон)*, produced by the renowned director of the films *Night Watch (Ночной Дозор)* 2004, *Day Watch (Дневной Дозор)* 2006, *Wanted* (2008), Timur Bekmambetov. It is known that the fantasy literature genre draws a part of its motifs and plotlines from prose texts recorded through the collection of narratives from oral literature. It is evident that the authors of the novel, and consequently the film adaptation, utilize motifs from oral literature present in fairy tales and oral lyrics. The most prominent motif is the romantic relationship between the dragon and the princess/maiden, which is part of a broader range of motifs in which the princess/maiden must marry a monstrous, animal-like fiancé who is enchanted, and whose transformation back into human form is facilitated by the bride's love. In such fairy tales, the fiancé can take the form of a snake, dragon, or a half-animal being. Furthermore, one Croatian oral lyrical song deals with the marital relationship between a girl and a dragon, in which the girl even bears him a son. One part of the spectrum of this motif depicts the gradual removal of the curse, while another shows the impossible love between a human being and a monster. This paper will analyse these motifs and examine their realization and modulation in the novel *Ritual* and its film adaptation *He Is a Dragon*. It will attempt to determine the extent to which and in what way the literary work and its film adaptation use motifs from oral literature, and whether there is an alteration of the original oral literary motives.

Keywords: dragon, film, novel, oral literature, princess

Vanessa Vitković Marčeta

Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, Hrvatska

vanessa.vitkovic.marceta@unipu.hr

FILOLOŠKE TEME U ISTARSKIM NOVINAMA

Hrvatski jezik i njegovi standardizacijski procesi u Istri zbog drugačije društvenopovijesne situacije imaju različit tijek od ostatka matice zemlje. Razlike i dinamika prihvaćanja hrvatskoga standardnog jezika u Istri kroz 20. Stoljeće još su uvijek nedovoljno istražene teme s mnoštvom nepoznanica. Posebnih normativnih priručnika nema, ali nam pomaže praćenje hrvatskih novina, kada nisu bile zabranjivane. U izlaganju se stoga ukazuje na važnost tema iz područja jezika i pismenosti u mediju dostupnome svima. Istarske su novine kroz vrijeme imale i značajnu ulogu u opismenjivanju lokalnoga stanovništva, a filološke su teme zasigurno pridonijele toj zadaći. U izlaganju će se ukazati i oprimjeriti različite tematske kategorije filološke naravi koje nam ukazuju na uređivačku praksu, a time i jezičnu politiku pojedinoga glasila. Analizirat će se istarske novine tiskane ma hrvatskome jeziku u 20. stoljeću; počevši od *Naše sloge* i *Hrvatskoga lista*, zatim *Istarske riječi* i glasila *Slavenska misao* te nakon Drugoga svjetskoga rata do bujskoga *Hrvatskoga lista* i *Glasa Istre*. Raspon od stoljeća ukazat će i na promjene koje se u jezičnoj politici novina mogu povezati sa standardizacijskim procesima hrvatskoga jezika u Istri. Istraživanje na taj način upotpunjuje i društvenopovijesna, kulturološka i filološka saznanja o Istri turbulentnoga 20. stoljeća te pridonosi razumijevanju mehanizama koji su potpomogli razvoju i stabilizaciji hrvatskoga standardnog jezika u Istri.

Ključne riječi: filološke teme, hrvatski jezik, Istra, novine, standardizacijski proces

PHILOLOGICAL THEMES IN ISTRIAN NEWSPAPERS

The Croatian language and its standardization processes in Istria, due to the region's distinct socio-historical circumstances, have followed a trajectory different from that of the rest of the country. The differences and dynamics of the acceptance of the Croatian standard language in Istria throughout the 20th century remain insufficiently researched topics, marked by numerous uncertainties. Although no specialized normative manuals exist, valuable insights can be gained from the study of Croatian newspapers – when their publication was not prohibited. This presentation therefore emphasizes the importance of issues related to language and literacy as reflected in a medium accessible to the general public. Over time, Istrian newspapers played a significant role in the literacy of the local population, with philological topics undoubtedly contributing to this mission. The presentation will highlight and exemplify various thematic categories of a philological nature that reveal editorial practices, and consequently, the language policies of individual periodicals. The analysis will encompass Istrian newspapers printed in the Croatian language during the 20th century, beginning with *Naša sloga* and *Hrvatski list*, followed by *Istarska riječ* and *Slavenska misao*, and extending into the post-World War II period with *Hrvatski list* (published in Buje) and *Glas Istre*. The century-long span will illustrate the changes in newspaper language policy that can be associated with the standardization processes of the Croatian language in Istria. In this way, the research contributes to a more comprehensive understanding of the socio-historical, cultural, and philological aspects of 20th-century Istria, and enhances our knowledge of the mechanisms that supported the development and stabilization of the Croatian standard language in Istria.

Keywords: Croatian language, Istria, newspapers, philological topics, standardization process

Irina Votyakova Chubukova
University of Granada, Španjolska
irinavot@ugr.es

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЗЫКИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Музыка в преподавании любого иностранного языка может стать мощным инструментом для развития языковых и творческих навыков. Она может оказывать расслабляющее действие и межкультурной коммуникации. Как правило, на уроках русского языка как иностранного используются песни, как средство для отработки произношения, а также в качестве текста для выполнения различных заданий. Однако, на наш взгляд, возможно более широкое использование музыкальных фрагментов классической музыки, а также известных мелодий из советских и российских кинофильмов. В этом случае очень важно выбирать музыкальные отрывки, способные создавать устойчивые ассоциации с географическим регионом или страной, с конкретным периодом времени, с человеком или группой людей. Это позволит студентам не только описать свои ощущения, эмоции и ассоциации, но и выполнить последующие творческие задания. Кроме того, инструментальная музыка может использоваться на уроках в комплексе с живописью и литературой. В нашем выступлении мы представим методику работы с музыкальными инструментальными фрагментами на уроках русского языка как иностранного.

Ключне риечи: музыка, русский язык как иностранный, преподавание

THE USE OF MUSIC IN TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Music in the teaching of any foreign language can serve as a powerful instrument for the development of both linguistic and creative competencies. It can exert a relaxing effect and facilitate intercultural communication. Typically, in Russian as a Foreign Language classes, songs are employed as a means of practicing pronunciation and as textual material for a variety of exercises. However, we contend that there is potential for a broader application of musical fragments, including excerpts from classical music as well as well-known melodies from Soviet and Russian cinema. In this context, it is crucial to select musical passages capable of evoking strong associations with a specific geographical region or country, a particular historical period, or an individual or group of individuals. Such an approach enables students not only to articulate their sensations, emotions, and associations, but also to engage in subsequent creative tasks. Moreover, instrumental music can be integrated into lessons alongside visual arts and literature, creating a multidisciplinary educational experience. In the present presentation, we will outline a methodology for incorporating instrumental musical fragments into the teaching of Russian as a Foreign Language.

Keywords: Music, Russian as a Foreign Language, teaching

Tomislav Zelić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

tzelic@unizd.hr

**CRTICE IZ POVIJESTI NJEMAČKE KNJIŽEVNOSTI IZ HRVATSKOG PERA OD 1825.
DO DANAS**

Gotovo neistražena je 200-godišnja povijest njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas. Prvi sustavni pristup ovoj temi (Stančić 2013) je hvalevrijedan jer polazi od pretpostavki sa suvremenog gledišta: višejezičnost i interkulturalnost u Habsburškom Carstvu. Ali ostaje u svojoj naravi enciklopedistički jer ne provodi raščlambu, tumačenje i vrednovanje odabranih književnih djela po nepisanim pravilima znanosti o književnosti i umijeću filologije. Stoga u ovom izlaganju predlažem osnovne temelje teorije žanrova i stilistike njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas. Prvo je potrebna dublja raščlamba osnovnog pojma „prigodnica“ (Stančić 2013) kako bi se otkrili glavni žanrovi i podžanrovi u povijesti njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas. Kao drugo potrebna je dublja interpretacija odabranih književnih djela iz povijesti njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas kako bi se otkrili njihovi glavni stilski postupci i odredio njihova književna stilistika na pozadini povijesti europske književnosti. Kao treće potrebna je dublja procjena povijesne i suvremene vrijednosti njemačke književnosti iz hrvatskog pera od 1825. do danas.

Ključne riječi: hrvatska književnost, njemačka književnost, rod/vrsta/žanr, stil, teorija i povijest književnosti

SKETCHES FROM THE HISTORY OF GERMAN LITERATURE BY CROATIAN WRITERS FROM 1825 TO THE PRESENT

Two centuries of history of German literature from Croatian writers from 1825 to the present is almost unexplored. The first systematic approach to this topic (Stančić 2013) is commendable, as it starts with assumptions from a contemporary point of view: multilingualism and interculturality in the Habsburg Empire. But it remains encyclopedistic in nature because it does not analyze, interpret, and evaluate literary works according to the unwritten rules of literary studies and the art of philology. In this presentation, I propose the basic foundations of the literary theory of genre and style in the history of German literature by Croatian writers from 1825 to the present. First, it is about analyzing the basic concept of the „occasional poem“ in more depth to discover the main genres and subgenres in the history of German literature by Croatian writers from 1825 to the present. Secondly, it is about interpreting selected literary works from the history of German literature by Croatian writers from 1825 to the present in more depth to discover their main stylistic devices and specify their literary style against the background of the history of European literature. Thirdly, it is about reevaluating the historical and critical acclaim of the history of German literature by Croatian writers from 1825 to the present.

Keywords: Croatian literature, German literature, genre, style, theory and history of literature

INDEKS IMENA

B	
Babić, Iva.....	27
Balžalorsky Antić, Varja	I
Banović, Lea.....	29
Barčot, Branka.....	31
Baričević, Sanja.....	33
Bašić, Marijana.....	35
Batinić Angster, Mia	45
Bavrka, Jelena.....	97
Beljak, Stela	39
Bezljaj, Metka	37
Blažević Krezić, Vera.....	41
Bošnjak, Blanka.....	43
Botica, Ivan	II
Brač, Ivana	45
Brunčlik, Jozef.....	47
Brunčić, Dubravka	49
Buljubašić Srb, Ivana	51
Butić, Dolores.....	53
C	
Cauli, Giulia.....	113
Chernyshova, Olga	117
Č	
Čupković, Gordana	55
D	
Delja, Irena.....	57
Diklić, Tanja.....	59
Diweg-Pukanec, Martin	61
Drenjančević, Ivana	63
Dukić, Davor.....	13
Dužević, Andriano.....	15
F	
Filipović, Ružica.....	65
Fonović Cvijanović, Teodora	67
Francišković, Dragana	69
Frleta, Tomislav	71
Frleta, Zrinka	71
Fumić Bistre, Mateja	73
G	
Garejev, Andrey A.	75
Glavan, Maria Mariola	77
Gordievskaya, Maria.....	79
Grmača, Dolores.....	17
Gudović, Milosav	81
H	
Hadžihalilović, Sandra.....	83
Haibl, Lisa Maria	85
Hajdarpašić, Dženana.....	89
Henzelmann, Martin.....	87
Hlavatá, Renáta.....	91
Horvat, Joža	93, 95
Horvat, Lana	153
I	
Ibrišimović-Šabić, Adijata	97
Iermachkova, Olga	107
J	
Jajić Novogradec, Marina	99
Jakovljević, Ema.....	147
Jelena Pilipović	155
Josić, Ljubica	101
Jurdana, Vjekoslava	103
K	
Kaizerová, Petra	105
Kapetanović, Amir.....	21
Kiprovská Knežić, Elena	109
Klančar, Alen	103
Klüver, Sonja	113
Klymenko, Artem	107
Knežević, Andrea.....	III
Kolesík, Milan.....	149

Krause, Marion.....	113
Krcić, Nenad.....	115
Kula, Joanna.....	117
Kum, Erika.....	119

L

Lemac, Tin.....	123
Lisek, Grzegorz.....	3
Lujo, Ivan.....	179
Lulić, Lovro.....	125

M

Macan, Željka.....	133
Machado, Nadejda.....	127
Malnar Jurišić, Marija.....	93, 129
Marinković, Marina.....	133
Markova, Elena.....	131
Martina Taneski.....	187
Medić, Edita.....	27
Mešić, Dominik.....	133
Mihaljević, Lorena.....	195
Milinović Hrga, Anđela.....	135
Milojević, Snežana J.....	137
Milotić Bančić, Samanta.....	139
Moissejenko, Irina.....	141
Mrdeža Antonina, Divna.....	19
Mujević, Dženisa.....	143

N

Nakaš, Lejla.....	23
-------------------	----

O

Oštrić, Marija.....	145
---------------------	-----

P

Peričić Herenda, Helena.....	147
Petráš, Patrik.....	149
Petrić, Marija.....	151
Petrović, Bernardina.....	153
Pintarić, Antonia.....	157
Poteko, Ina.....	169

R

Rabrenović, Mihajlo.....	159
Ratsiburskaya, Larisa.....	161
Riška,.....	189

S

Sabljić, Jakov.....	163
Senegačnik, Brane.....	165
Silvia Lauková.....	121
Sindetskaja, Natalia.....	141
Slivková, Ivana.....	167
Stabej, Marko.....	169
Stojanov, Tomislav.....	171
Sučec, Anamarija.....	173

Š

Širca, Alen Albin.....	175
Štimac Ljubas, Vlatka.....	177
Šunjić, Vice.....	179
Šušanj, Jelena.....	181
Šušić, Mirela.....	183

T

Tadić-Šokac, Sanja.....	185
Taneski, Zvonko.....	189
Tanturovska, Lidija.....	191
Tina Varga Oswald.....	197
Todorović, Stefan.....	193
Tomelić Čurlin, Marijana.....	195

V

Vekić, Denis.....	199
Vignjević, Jelena.....	39
Vitković Marčeta, Vanessa.....	201
Votyakova Chubukova, Irina.....	203
Vučković, Josip.....	11

Z

Zelić, Tomislav.....	205
----------------------	-----

Ž

Žagar, Mateo.....	5
-------------------	---

